กระบวนทัศน์เรือนกาแลเพื่อการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

โดย

นางสาวสุจธิดา ศรีอรุณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบภายใน

ภาควิชาออกแบบตกแต่งภายใน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

กระบวนทัศน์เรือนกาแลเพื่อการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

โดย
นางสาวสุจธิดา ศรีอรุณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบภายใน
ภาควิชาออกแบบตกแต่งภายใน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE PARADIGM OF LANNA TRADITIONAL HOUSE TOWARDS THE DESIGN OF CHIANG MAI INTERNATIONAL AIRPORT

By

Sujdhida Sriaroon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Interior Design

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ กระบวนทัศน์เรือนกาแลเพื่อการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ” เสนอโดย นางสาวสุจธิดา ศรีอรุณ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบภายใน

……..
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตังกูร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ.อนุชา แพ่งเกษร
2. อาจารย์ศิริชัย ธนทิตย์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พยูร โมสิกรัตน์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เอกชาติ จันอุไรรัตน์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เทิดศักดิ์ เหล็กดี)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ. อนุชา แพ่งเกษร)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ศิริชัย ธนทิตย์)
...../...../.....

49154310 : สาขาวิชาการออกแบบภายใน
คำสำคัญ : กระบวนทัศน์/เรือนกาแล/อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ/เชียงใหม่

สุจธิดา ศรีอรุณ : กระบวนทัศน์เรือนกาแลเพื่อการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ. ร.ต.อ. อนุชา แพ่งเกษร, อ.ศิริชัย ธนทิตย์. 181 หน้า.

การศึกษากระบวนทัศน์ของเรือนกาแลในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งจากการศึกษาเรือนที่มีลักษณะรูปแบบคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม หรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ควบคู่กับการศึกษาจากเอกสาร, นักวิชาการ หรือผู้อยู่อาศัย เนื่องจากต้องการศึกษากระบวนทัศน์วัฒนธรรมการอยู่อาศัยที่เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมในแบบของชาวล้านนาแต่เดิม ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตามทัศนะต่อบริบทที่เปลี่ยนไป ตามแนวความคิดของสังคมสมัยใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่การออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ซึ่งต้องการถ่ายทอดคุณลักษณะของ Space ของเรือนกาแล ที่สอดคล้องกับความเชื่อของท้องถิ่น เกิดเป็นแนวความคิดทางการออกแบบที่ได้มาจากการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของเรือนกาแล ด้วยลักษณะองค์ประกอบทางการออกแบบสถาปัตยกรรมและการออกแบบภายในที่สอดคล้องกัน เพื่อให้อาคารท่าอากาศยาน ซึ่งทำหน้าที่เสมือนประตูเข้าสู่ดินแดนล้านนา ได้แสดงตัว ถึงความมีอัตลักษณ์ของสถานที่

ภาควิชาออกแบบตกแต่งภายใน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2552
ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. ..... 2. .....

49154310 : MAJOR : INTERIOR DESIGN
KEY WORD : PARADIGM/LANNA TRADITIONAL HOUSE/INTERNATIONAL AIRPORT/ CHIANGMAI
SUJDHIDA SRIAROON : THE PARADIGM OF LANNA TRADITIONAL HOUSE TOWARDS THE DESIGN OF CHIANG MAI INTERNATIONAL AIRPORT. THESIS ADVISORS : ASST. PROF. ANUCHA PANGKESORN, AND SIRICHAI THANATIT. 181 pp.

The study of Lanna traditional house's paradigm in Chiangmai by study both the houses those preserve the original identity or have little change and the documents, scholars and the users for a analysis of the paradigm of identity culture in traditional lanna architecture that has been changed through the context changing of modern social concept.

Towards the design of Chiangmai international airport terminal that aims to express the Lanna traditionnal house's space that have the influence from the local believe. To create the design concept follows the paradigm shift of Lanna traditional house by harmonies the elements of design both from architecture and interior design for the airport to express the unique of place of the airport that stand for the representative symbol as the door to Lanna territory.

Department of Interior Design Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009
Student's signature .....
Thesis Advisors' signature 1. ..... 2. .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการสนับสนุนและช่วยเหลือจาก ครอบครัว คือ บิดา(นายธวัช ศรีอรุณ) และ มารดา(นางดาริการ์ จิตต์ปราโมทย์) ทั้งทางด้านกำลังใจ, ด้านทุนการศึกษา และความช่วยเหลืออื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การเดินทาง การสัมภาษณ์ การพิมพ์ และเป็นแรงผลักดันที่ทำให้มีความมุมานะจนสำเร็จการศึกษา

ขอบคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ จากทุกระดับการศึกษา จนมาถึงระดับปริญญาโทนี้ ซึ่งได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ.อนุชา แพ่งเกษร, รองศาสตราจารย์เอกชาติ จันอุไรรัตน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์พยูร โมสิกรัตน์, อาจารย์ไพบูลย์ จิระประเสริฐกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เทิดศักดิ์ เหล็กดี ที่ให้ความรู้และคอยขัดเกลา ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่องานด้านการศึกษาและการดำเนินชีวิตด้านอื่น ๆ ขอบคุณอาจารย์ศิริชัย ธนทิตย์ ที่สละเวลา ในการให้คำปรึกษาและการเดินทางมาให้คำแนะนำในการนำเสนอวิทยานิพนธ์

ขอบคุณโอ๊ะ(นายกฤตธิ หิรัญรัศ) ที่ร่วมคิด ร่วมวิจารณ์ ตั้งแต่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทจนเกิดหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ ทั้งยังเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเก็บข้อมูลขณะลงพื้นที่ภาคสนาม

ขอบคุณทุกท่านที่ร่วมตอบแบบสอบถาม และร่วมแสดงความคิดเห็น ในการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่ , ความร่วมมือจากการท่าอากาศยาน ที่ให้เข้าศึกษาพื้นที่ภายในอาคาร ทั่วทุกบริเวณ และความร่วมมือจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ให้ยืมเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการเก็บข้อมูล

ขอบคุณความร่วมมือจากเจ้าของหรือผู้อาศัย ณ ที่อยู่ของเรือนกาแลในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 15 หลัง ในการให้ข้อมูลเรือนกาแล

ขอบคุณบริษัทแปลน แอสโซซิเอทส์ ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานทุกคน ที่เข้าใจและให้เวลาในการทำวิทยานิพนธ์ และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์

ขอบคุณประเทศไทย แผ่นดินล้านนา และจังหวัดเชียงใหม่ ที่เพาะบ่มความคิด ทั้งจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ จนเกิดเป็นตัวผู้วิจัยผู้นี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย…… ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ…… จ

กิตติกรรมประกาศ…… ฉ

สารบัญภาพ…….... ฎ

สารบัญแผนภูมิ…….. ธ

บทที่

1 บทนำ…….. 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา…….. 1

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา……..... 4

สมมติฐานของการศึกษา……. 4

ขอบเขตของการศึกษา……. 5

ขั้นตอนของการศึกษา……. 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ……. 6

ข้อตกลงเบื้องต้น……. 6

คำนิยามศัพท์……... 6

วิธีการศึกษา……..... 7

แหล่งข้อมูล……. 7

อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า…….. 7

การเสนอผลงาน ……. 7

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้า……. 8

กระบวนทัศน์…….. 8

นิยามความหมายของกระบวนทัศน์……..... 8

โครงสร้างของกระบวนทัศน์……... 8

เรือนกาแล……... 9

องค์ประกอบที่สำคัญของเรือน…… 10

คติสัญลักษณ์……... 14

ความเชื่อที่มีผลต่อเรือนของชาวล้านนา…….. 19

วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรมเมืองเชียงใหม่…….. 23

บทที่ หน้า
การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมของเมืองเชียงใหม่…….…….. 24
การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในเมืองเชียงใหม่……. 25
รูปแบบอาคารสาธารณะสมัยใหม่ในเมืองเชียงใหม่……..…….. 28
อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่……. 33
การพัฒนาอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่…….…….... 33
กรณีศึกษา……... 37
อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ ฮ่องกง……..... 37
อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ ปักกิ่ง…….. 39
อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ กัวลาลัมเปอร์……..... 43
อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เซี่ยงไฮ้…… 45
สรุปแนวความคิดที่ได้จากการศึกษา……... 49
3 วิธีดำเนินการวิจัย……. 52
ขั้นตอนการศึกษาวิจัย…….. 52
อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา……..... 53
ข้อมูลทุติยภูมิ…….. 53
ข้อมูลปฐมภูมิ…….. 53
การศึกษาเรือนกาแล……..... 54
เกณฑ์การเลือกพื้นที่ทำการศึกษา……..... 54
ผลการสำรวจเรือนกาแล…….. 55
การศึกษาอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่…….. 82
เกณฑ์การเลือกพื้นที่ทำการศึกษา……..... 82
ผลการสำรวจอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่……..... 84
4 บทวิเคราะห์เพื่อการออกแบบ……..... 96
บทวิเคราะห์เรือนกาแล……... 96
กระบวนทัศน์เรือนกาแล……. 96
รูปแบบเรือนกาแล……..... 100
บทวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในจังหวัดเชียงใหม่……. 103
ปัจจัยที่ทำให้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่…..... 103
บทวิเคราะห์อาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่…….. 106

บทที่ หน้า
แผนผังอาคาร..... 106
ประเภทของผู้ใช้สอยอาคาร..... 107
รูปแบบทางสถาปัตยกรรมกับอิทธิพลจากศิลปะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น..... 107
5 การพัฒนาและแปรรูปความคิดสู่งานออกแบบ..... 110
แนวความคิดในการออกแบบ..... 110
การแปรรูปแนวความคิดสู่การออกแบบ..... 111
การออกแบบโปรแกรมอาคาร..... 113
ส่วนผู้โดยสารแวะผ่าน (TRANSIT PASSENGER)..... 114
ส่วนผู้โดยสารขาออก (DEPARTURE PASSENGER)..... 114
ส่วนผู้โดยสารขาเข้า (ARRIVAL PASSENGER)..... 117
การออกแบบผังอาคาร..... 121
การออกแบบรูปด้านอาคาร..... 124
การออกแบบสัญลักษณ์ป้ายบอกทางและป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน..... 129
ป้ายบอกทาง..... 129
ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน..... 129
งานระบบของโครงการ..... 130
งานระบบไฟฟ้าแสงสว่าง..... 130
งานระบบปรับอากาศ..... 131
การออกแบบส่วนโถงผู้โดยสารขาออก..... 132
โปรแกรม..... 132
แบบสถาปัตยกรรม..... 132
แบบผังการออกแบบภายใน..... 133
รูปด้าน..... 136
ภาพทัศนียภาพภายในโถง..... 137
รายละเอียดในการออกแบบ..... 138
วัสดุที่ใช้..... 139
การออกแบบโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ..... 140
โปรแกรม..... 140
แบบสถาปัตยกรรม..... 140

บทที่ หน้า
แบบผังการออกแบบภายใน..... 141
รูปด้าน..... 144
ภาพทัศนียภาพภายในโถง..... 145
รายละเอียดในการออกแบบ..... 146
วัสดุที่ใช้..... 147
การออกแบบหน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว..... 148
โปรแกรม..... 148
แบบสถาปัตยกรรม..... 148
แบบผังการออกแบบภายใน..... 149
รูปด้าน..... 152
ภาพทัศนียภาพภายในโถง..... 153
รายละเอียดในการออกแบบ..... 154
การออกแบบโถงส่งผู้โดยสารและโถงผู้รับโดยสาร..... 156
โปรแกรม..... 156
แบบสถาปัตยกรรม..... 156
แบบผังการออกแบบภายใน..... 157
ภาพทัศนียภาพภายในโถง..... 159
รายละเอียดในการออกแบบ..... 160
6 สรุปผลของการศึกษา และข้อเสนอแนะ..... 162
บรรณานุกรม..... 164
ภาคผนวก..... 168
ภาคผนวก ก แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่..... 169
ภาคผนวก ข รายละเอียดของการออกแบบอาคารผู้โดยสาร ด้านข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ..... 170
ประวัติผู้วิจัย..... 181

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ใต้ถุนเรือน……	11
2	บันใดขึ้นเรือนและเสาแหล่งหมา……...	11
3	ชาน……	11
4	ร้านน้ำ……	11
5	เติ่น……	12
6	ฝาลับนาง……...	12
7	หิ้งพระ……...	12
8	ฮ่อมริน……...	12
9	ควั่น……	12
10	ห้องนอน……	13
11	หิ้งผีปู่ย่า…….	13
13	ห้องครัวและแม่เตาไฟ……...	13
13	ฝาเติก……	13
14	ลวดลายแกะสลักกาแล และรูปทรงกาแล……...	16
15	รูปทรงของหำยนต์…….	18
16	รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม……	25
17	สถาปัตยกรรมที่ปรับเปลี่ยนตามเวลา…….	25
18	โรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่……...	27
19	อาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่……..	27
20	Mo Hotel……	27
21	Maze Café……..	27
22	เชียงใหม่ไนท์ ซาฟารี…….	28
23	2BR……	28
24	โรงแรม แชงกรี-ลา เชียงใหม่…….	30
2 5	โรงแรม เลอ เมอริเดียน เชียงใหม่……..	30
26	โรงแรม แมนดาริน ดาราเทวี……..	30
27	Four Seasons Resort Chiang Mai……..	30

ภาพที่ หน้า

28 โรงแรม The Chedi…… 31
29 โรงแรม Dusit D2…….. 31
30 โรงแรม Sofitel Riverside Chiang Mai…….. 31
31 Sheraton Chiang Mai……. 31
32 โครงการศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า เชียงใหม่ 2……... 32
33 เซ็นทรัล แอร์พอร์ท พลาซ่า……... 32
34 อุทยานการค้ากาดสวนแก้วเชียงใหม่……. 32
35 สนามบินสุเทพ……... 34
36 ด้านหน้าของอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่……... 35
37 ด้านหลังของอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่ (มุมมองจาก run way)…… 35
38 อาคารท่าอากาศยานภายในประเทศ (เก่า) และระหว่างประเทศ (ใหม่)
สนามบินเชียงใหม่……..... 36
39 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินฮ่องกง……... 37
40 ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบินสนามบินฮ่องกง…….. 37
41 โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศสนามบินฮ่องกง…….. 38
42 หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว สนามบินฮ่องกง……... 38
43 ด่านตรวจคนเข้าเมือง สนามบินฮ่องกง…….. 39
44 ส่วนชานชลาเทียบรถ สนามบินฮ่องกง…….. 39
45 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินฮ่องกง…… 39
46 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินปักกิ่ง…… 40
47 ส่วนติดต่อสอบถาม สนามบินปักกิ่ง…….. 40
48 ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบินสนามบินปักกิ่ง……... 40
49 โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศสนามบินปักกิ่ง……... 41
50 ด่านตรวจคนเข้าเมือง สนามบินปักกิ่ง……... 42
51 โถงรับกระเป๋าและหีบห่อระหว่างประเทศสนามบินปักกิ่ง……... 42
52 หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว สนามบินปักกิ่ง…… 42
53 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินปักกิ่ง…… 42
54 ส่วนชานชลาเทียบรถ สนามบินปักกิ่ง……... 43
55 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินกัวลาลัมเปอร์…… 43

ภาพที่		หน้า
56	ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบินสนามบินกัวลาลัมเปอร์.....	44
57	หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว สนามบินกัวลาลัมเปอร์.....	44
58	โถงตรวจเอกสารผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ สนามบินกัวลาลัมเปอร์.....	44
59	ส่วนชานชลาเทียบรถ สนามบินกัวลาลัมเปอร์.....	44
60	โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินกัวลาลัมเปอร์.....	45
61	สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินเซี่ยงไฮ้.....	46
62	ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบินสนามบินเซี่ยงไฮ้.....	46
63	โถงรับกระเป๋าและหีบห่อระหว่างประเทศสนามบินเซี่ยงไฮ้.....	46
64	โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศสนามบินเซี่ยงไฮ้.....	47
65	ส่วนติดต่อสอบถาม สนามบินเซี่ยงไฮ้.....	47
66	โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินเซี่ยงไฮ้.....	48
67	หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว สนามบินเซี่ยงไฮ้.....	48
68	ส่วนชานชลาเทียบรถ สนามบินเซี่ยงไฮ้.....	48
69	ตลาดประตูเชียงใหม่.....	49
70	โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ.....	49
71	ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่.....	49
72	อาคารธนาคารเกียรตนาคิน.....	49
73	อาคารห้องสมุดแห่งชาติเชียงใหม่.....	50
74	อาคารสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนยุพราช.....	50
75	อาคารภายในศูนย์ราชการ จังหวัดเชียงใหม่.....	50
76	อาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่.....	51
77	ตำแหน่งเรือนกาแล ณ อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่.....	55
78	ตำแหน่งเรือนนางผัด โพทาธิ.....	56
79	ผังพื้นเรือนนางผัด โพทาธิ.....	56
80	เรือนนางผัด โพทาธิ บ้านเลขที่ 93 ป่าพล ซอย 1 ถ.เชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง.....	56
81	เรือนนางผัด โพทาธิ ที่สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....	57
82	ตำแหน่งเรือนนางจำ เมธาคำ.....	57

ภาพที่		หน้า
83	ผังพื้นเรือนนางจำ เมธาคำ……..	57
84	เรือนนางจำ เมธาคำ บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 บ้านแปะเหนือ อำเภอจอมทอง……...	58
85	บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 บ้านแปะเหนือ อำเภอจอมทอง ปัจจุบัน……..	58
86	ตำแหน่งเรือนนายสม ก้อนสุรินทร์……	59
87	ผังพื้นเรือนนายสม ก้อนสุรินทร์……	59
88	เรือนนายสม ก้อนสุรินทร์ บ้านเลขที่ 282 ถ.เชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง……..	60
89	บ้านเลขที่ 282 ถ.เชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง ปัจจุบัน……..	60
90	ตำแหน่งเรือนนายถา สุขเมือง……	60
91	ผังพื้นเรือนนายถา สุขเมือง……	60
92	เรือนนายถา สุขเมืองบ้านเลขที่ 57 หมู่ 6 บ้านทรายมูล ต.แม่ก๊า อำเภอสันป่าตอง….	61
93	บ้านเลขที่ 57 หมู่ 6 บ้านทรายมูล ต.แม่ก๊า อำเภอสันป่าตอง ปัจจุบัน……	61
94	ตำแหน่งเรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง(ทองมิตร)……..	62
95	ผังพื้นเรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง(ทองมิตร)……..	62
96	เรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง(ทองมิตร) บ้านเลขที่ 53 บ้านสันต้นกอก ต. ดอนแก้ว อ.สารภี……...	63
97	บ้านเลขที่ 53 บ้านสันต้นกอก ต. ดอนแก้ว อ.สารภี ปัจจุบัน……	63
98	ตำแหน่งเรือนนายควาย โสภา……	63
99	ผังพื้นเรือนนายควาย โสภา……	63
100	เรือนนายควาย โสภา บ้านเลขที่ 109 หมู่ 4 ต.เหมืองแก้ว อ.แม่ริม…….	64
101	บ้านเลขที่ 109 หมู่ 4 ต.เหมืองแก้ว อ.แม่ริม ปัจจุบัน…….	64
102	ตำแหน่งเรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ)…….	65
103	ผังพื้นเรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ)…….	65
104	เรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ) บ้านเลขที่ 52 ถ.นันทาราม อำเภอเมือง……..	65
105	บ้านเลขที่ 52 ถ.นันทาราม อำเภอเมือง ปัจจุบัน…….	65
106	ตำแหน่งเรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ……	66
107	ผังพื้นเรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ……	66
108	เรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ บ้านเลขที่ 149 ถ.วังสิงห์คำ อำเภอเมือง……...	67
109	ถนนแก้วนวรัฐ เชิงสะพานนครพิงค์……..	67
110	ตำแหน่งเรือน รตต.หลวง สุภามูล……..	67

ภาพที่ หน้า

111 ผังพื้นเรือนรตต.หลวง สุภามูล..... 67
112 เรือนรตต.หลวง สุภามูล บ้านเลขที่ 16 ถ.รัตนโกสินทร์ ซอย 1 ต.สันกู่เหล็ก อำเภอเมือง..... 68
113 เรือนนางทองปิน สุภามูล บ้านเลขที่ 16 ถ.รัตนโกสินทร์ ซอย 1 ต.สันกู่เหล็ก อำเภอเมือง ปัจจุบัน..... 69
114 การใช้สอยพื้นที่ภายในเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนไป.....69-70
115 ตำแหน่งเรือน บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก..... 71
116 ผังพื้นเรือน บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก..... 71
117 เรือน บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก..... 71
118 บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก ต.ช้างม่อย อ.เมือง ปัจจุบัน..... 71
119 ตำแหน่งเรือน บ้านดวงทิพย์..... 72
120 ผังพื้นเรือน บ้านดวงทิพย์..... 72
121 บ้านดวงทิพย์ บ้านเลขที่ 14 ถ.คชสาร ซอย 1 อำเภอเมือง..... 73
122 บ้านเลขที่ 14 ถ.คชสาร ซอย 1 อำเภอเมือง ปัจจุบัน..... 73
123 ตำแหน่งเรือน บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5..... 73
124 ผังพื้นเรือน บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5..... 73
125 เรือนกาแล บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5อำเภอเมือง..... 74
126 บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5 อำเภอเมือง ปัจจุบัน..... 74
127 ตำแหน่งเรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์ (จรูญรัตน์)..... 75
128 ผังพื้นเรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์ (จรูญรัตน์)..... 75
129 เรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์ (จรูญรัตน์) บ้านเลขที่ 99 ถ.ราชภาคินัย อำเภอเมือง..... 76
130 บ้านเลขที่ 99 ถ.ราชภาคินัย อำเภอเมือง ปัจจุบัน..... 76
131 ตำแหน่งเรือนสวนแม่แก้ว..... 76
132 ผังพื้นเรือนสวนแม่แก้ว..... 76
133 เรือนกาแล สวนแม่แก้ว ต.ช่างเคี่ยน อำเภอเมือง..... 77
134 เรือนรับรองของธนาคารกรุงเทพฯ ต.ช่างเคี่ยน อำเภอเมือง..... 77
135 ตำแหน่งเรือนพญาชัย (พญาใจ)..... 78
136 ผังพื้นเรือนพญาชัย (พญาใจ)..... 78
137 เรือนพญาชัย (พญาใจ) บ้านเลขที่ 3 หมู่ 3 ต.แม่เหียะ..... 79

ภาพที่ หน้า

138 เรือนพญาชัย (พญาใจ) บ้านเลขที่ 3 หมู่ 3 ต.แม่เหียะ ปัจจุบัน..... 79
139 แผนที่อาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่..... 83
140 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ ท่าอากาศยานเชียงใหม่..... 84
141 ผังพื้นชั้น 1 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 85
142 ผังพื้นชั้น 2 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 86
143 โถง Check-in ผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 87
144 โถง Screen ผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 87
145 โถงตรวจ ผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 87
146 โถงพักคอยขึ้นเครื่อง ระหว่างประเทศ..... 87
147 โถงตรวจคนเข้าเมือง..... 88
148 โถงรอรับกระเป๋าผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 88
149 โถงรอรับผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 88
150 Foyer อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ..... 88
151 อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ ท่าอากาศยานเชียงใหม่..... 89
152 ผังพื้นชั้น 1 อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ..... 89
153 ผังพื้นชั้น 2 อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ..... 90
154 โถง Check-in ผู้โดยสารภายในประเทศ..... 91
155 โถง Screen ผู้โดยสารภายในประเทศ..... 91
156 โถงตรวจ ผู้โดยสารภายในประเทศ..... 91
157 โถงพักคอยขึ้นเครื่อง ภายในประเทศ..... 91
158 โถงรอรับกระเป๋าผู้โดยสารภายในประเทศ..... 92
159 โถงรอรับผู้โดยสารภายในประเทศ..... 92
160 Foyer อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ..... 92
161 ภาพวาดเรือนกาแลในอดีต..... 96
162 ภาพถ่ายเรือนกาแลในอดีต..... 96
163 สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่..... 97
164 วิดีทัศน์แสดงการใช้สอยเรือนกาแล ภายในเรือนคำเที่ยง สยามสมาคม
ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพฯ..... 98

ภาพที่		หน้า
165	การจัดแสดงนิทรรศการถาวร ภายในเรือนคำเที่ยง สยามสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพฯ	98
166	เรือนกาแลอนุรักษ์ ภายในเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ	99
167	เรือนกาแลอนุรักษ์ ภายในสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	99
168	ส่วนหลังคา ส่วนพักอาศัย และส่วนใต้ถุน ของเรือนกาแล	102
169	เมืองเชียงใหม่ ที่เกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมเดิมกับความทันสมัย	104
170	Canopy ด้านหน้าของอาคารผู้โดยสาร และป้านด้านหน้าโครงการที่มีการ นำสัญลักษณ์หน้าจั่ว และลวดลายล้านนามาใช้	108
171	บรรยากาศภายในอาคารท่าอากาศยานภายในประเทศ ที่มีการนำของประดับ ตกแต่งพื้นจากท้องถิ่นมาใช้	108
172	ผนังและซุ้มต่าง ๆ ภายในอาคารท่าอากาศยาน ที่มีการเลือกใช้ไม้เป็นวัสดุ หลักในการตกแต่งภายใน	109
173	แสดงความแตกต่างภายในเรือนกาแล	111
174	แสดงความแตกต่างภายในอาคารท่าอากาศยาน	112
175	องค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ของเรือนกาแล	112
176	วัดพระธาตุดอยสุเทพ	112
177	ความแตกต่างในระดับคนของเรือนกาแล	113
178	ใต้ถุนเรือนกาแล	113
179	ผังบริเวณ	121
180	ผังพื้นชั้น1	122
181	ผังพื้นชั้น2	123
182	ระดับใต้ถุน-พื้น-หลังคา ของอาคารท่าอากาศยานตามแนวความคิดเรื่องความ แตกต่างของ สถานที่-คน-ความเชื่อ	124
183	อาคารท่าอากาศยานทำหน้าที่เชื่อมต่อการคมนาคมทางบกและทางอากาศ	125
184	รูปด้านอาคารจากทางด้านถนน	126
185	รูปด้านอาคารจากทางด้านลานบิน	126
186	ภาพทัศนียภาพโครงการ	127
187	โมเดล ส่วนของอาคารท่าอากาศยาน	128
188	โมเดล ส่วนของอาคารท่าอากาศยาน (ภายใน)	128

ภาพที่		หน้า
189	สัญลักษณ์ป้ายบอกทางสนามบินฮ่องกง, ปักกิ่ง และกัวลาลัมเปอร์ ตามลำดับ……..	129
190	ระบบแสงธรรมชาติและระบบไฟฟ้าแสงสว่าง……..	130
191	หัวจ่ายลมเย็นบริเวณพื้นที่สนามบินสุวรรณภูมิ…….	131
192	ผังพื้นส่วนโถงผู้โดยสารขาออก……	132
193	DEPARTURE LOUNGE FURNITURE LAYOUT……	133
194	DEPARTURE LOUNGE FLOOR PLAN……	134
195	DEPARTURE LOUNGE LIGHTING PLAN……..	135
196	รูปด้านส่วนโถงผู้โดยสารขาออก……...	136
197	ทัศนียภาพส่วนโถงผู้โดยสารขาออก…….	137
198	โมเดล แสดงส่วนโถงผู้โดยสารขาออก……..	138
199	ที่นั่งพักคอยบริเวณโถงห้างสรรพสินค้า Central World……	139
200	วัสดุที่ใช้ในส่วนโถงผู้โดยสารขาออก……...	139
201	ผังพื้นส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ…….	140
202	BAGGAGE CLAIM LOUNGE FURNITURE LAYOUT……...	141
203	BAGGAGE CLAIM LOUNGE FLOOR PLAN……...	142
204	BAGGAGE CLAIM LOUNGE LIGHTING PLAN…….	143
205	รูปด้านส่วนโถงผู้โดยสารขาเข้า…….	144
206	ทัศนียภาพส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ…….	145
207	โมเดล แสดงส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ……..	146
208	โคมล้านนา…….	146
209	วัสดุที่ใช้ในส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ……	147
210	ผังพื้นส่วนบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว……..	148
211	CHECK IN LOUNGE FURNITURE LAYOUT……..	149
212	CHECK IN LOUNGE FLOOR PLAN…….	150
213	CHECK IN LOUNGE LIGHTING PLAN……...	151
214	รูปด้านส่วนบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว……	152
215	ภาพทัศนียภาพส่วนบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว……	153
216	โมเดล แสดงหน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว…….	154
217	CHECK IN COUNTER……	154

ภาพที่ หน้า

218 TICKET COUNTER……. 155

219 ผังพื้นส่วนโถงรับและส่งผู้โดยสาร……... 156

220 FACILITY LOUNGE FURNITURE LAYOUT…….. 157

221 FACILITY LOUNGE FLOOR PLAN…….. 158

222 ภาพทัศนียภาพส่วนโถงรับและส่งผู้โดยสาร……. 159

223 โมเดล แสดงส่วนโถงรับและส่งผู้โดยสาร……. 160

224 การนั่งรับประทานอาหารแบบโต๊ะขันโตก…… 161

225 หมอนสามเหลี่ยม……... 161

226 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบอาคารท่าอากาศยาน
นานาชาติ เชียงใหม่……... 169

227 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความ
สะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณเคาท์เตอร์
Check-in…… 171

228 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความ
สะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณบริเวณจุด
ควบคุมและรักษาความปลอดภัย (Security)……... 172

229 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความ
สะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณตรวจคนเข้าเมือง
(Immigration)…… 173

230 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความ
สะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) ระบบสายพานลำเลียงสัมภาระ.. 174

231 รถเข็นสัมภาระ (Baggage Trolleys)……... 174

232 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความ
สะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) ระบบสายพานลำเลียง
สัมภาระ และพื้นที่รอรับสัมภาระ(Baggage Claim)……... 175

233 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความ
สะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) ระบบสายพานลำเลียง
สัมภาระ และพื้นที่รอรับสัมภาระ (Baggage Claim)…….. 176

ภาพที่		หน้า
234	ภาพแสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณศุลกากร (Custom)……..	177
235	สายพานลำเลียงสัมภาระ และการแยกสัมภาระอัตโนมัติด้วยระบบ Barcode……	178
236	ตู้บรรจุสัมภาระ (Container) หรือ Unit Load Device (ULD) และการบรรจุสัมภาระ เพื่อขนถ่ายขึ้นเครื่องบิน…….	178
237	Single feed departures baggage sorting system, from IATA Airport Terminals Reference Manual …….....	179
238	Multiple-feed island departures baggage sorting system, from IATA Airport Terminals Reference Manual ……...	180

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	สถานการณ์การท่องเที่ยวเชียงใหม่ปี 2550……	29
2	โครงการศูนย์การค้าขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่……..	29
3	ขั้นตอนการศึกษาวิจัย……	52
4	การศึกษาข้อมูล…….	53
5	การเก็บข้อมูลจากเรือนกาแล…….	55
6	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางผัด โพทาธิ……...	56
7	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางจำ เมธาคำ……	58
8	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนายสม ก้อนสุรินทร์……..	59
9	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนายถา สุขเมือง……..	61
10	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง (ทองมิตร)……...	62
11	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนายควาย โสภา……..	64
12	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ)……...	65
13	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ……..	66
14	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือน รตต.หลวง สุภามูล……...…….	68
15	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนบ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก……	71
16	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของบ้านดวงทิพย์……..	72
17	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนบ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5……	74
18	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์ (จรูญรัตน์)……...	75
19	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนสวนแม่แก้ว……	77
20	ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนพญาชัย (พญาใจ)……...	78
21	สรุปผลการสำรวจเรือนกาแล 15 หลัง ในจังหวัดเชียงใหม่……...	81
22	การเก็บข้อมูลจากท่าอากาศยานเชียงใหม่……..	83
23	ลำดับการเข้าถึงส่วนต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ……	87
24	ลำดับการเข้าถึงส่วนโถงต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ……	88
25	ลำดับการเข้าถึงส่วนโถงต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาออกภายในประเทศ……...	91
26	ลำดับการเข้าถึงส่วนโถงต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาเข้าสภายในประเทศ……...	92

แผนภูมิที่ หน้า

27 ผลการสำรวจความคิดเห็นจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการออกแบบ
อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่…… 93
28 แผนผังลำดับเชื่อมต่อหน้าที่ใช้สอยภายในเรือนทั้ง 15 หลัง…….. 100
29 ขนาดและลำดับค่าเฉลี่ยของพื้นที่ใช้สอยต่าง ๆ ของเรือนทั้ง 15 หลัง……... 101
30 ลำดับการเข้าถึงและขนาดของหน้าที่ใช้สอย ของเรือนกาแลโดยเฉลี่ย…….. 101
31 Zoning Diagram ขั้น 1……... 106
32 Zoning Diagram ขั้น 2……... 107
33 แสดงปัจจัยความแตกต่างของเรือน……... 110
34 ส่วนผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ…….. 116
35 ส่วนผู้โดยสารขาออกภายในประเทศ…… 117
36 ส่วนผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ…… 118
37 ส่วนผู้โดยสารขาเข้าภายในประเทศ…….. 119
38 โปรแกรมของอาคารท่าอากาศยาน…… 120
39 โถงผู้โดยสารขาออก……. 132
40 โถงผู้โดยสารขาเข้า……... 140
41 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ…….. 148
42 โถงรับผู้โดยสาร…… 156

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Statements and significance of the problems)

ท่าอากาศยานเป็นสถานที่ซึ่งมีความสำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างการคมนาคมขนส่งทางอากาศและภาคพื้นดิน ทำหน้าที่เสมือนประตูเชื่อมระหว่างประเทศหรือระหว่างภูมิภาคที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้ง ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสังคม เพื่อการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี การออกแบบอาคารท่าอากาศยานแต่ละแห่งมักจะมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันออกไปตามเอกลักษณ์ ความก้าวหน้า และความทันสมัยของแต่ละสถานที่ ปัจจุบันท่าอากาศยานในประเทศไทยซึ่งใช้สนับสนุนกิจการการพาณิชย์มีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย ท่าอากาศยานเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในภูมิภาคหรือในจังหวัดที่ท่าอากาศยานนั้น ๆ ตั้งอยู่

ในภาคเหนือของประเทศไทย เชียงใหม่ถือเป็นศูนย์กลางของความเจริญ, การคมนาคม, การศึกษาและงานราชการ ทำให้เชียงใหม่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เต็มไปด้วยแผนพัฒนาจากภาครัฐและการลงทุนจากภาคเอกชน ทั้งจังหวัดเชียงใหม่เอง ยังเป็นจังหวัดที่มีรากเหง้าทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน ร่ำรวยวัฒนธรรมและ อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เป็นเมืองที่มีศาสนา คุณภาพชีวิตของประชาชน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น สินค้าทางการเกษตร สินค้าพื้นเมือง และสถานที่ท่องเที่ยว เชียงใหม่จึงดึงดูดผู้คนจากทั่วสารทิศตั้งแต่อดีตและปัจจุบัน ในแต่ละปี เชียงใหม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวประมาณ 4 ล้านคน เป็นชาวไทยประมาณ 2.2 ล้านคน และต่างชาติ 1.8 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นนักทองเที่ยวจากประเทศทางแถบยุโรป, เอเชีย และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ[1]

ทั้งนี้ปัจจุบันท่าอากาศยานเชียงใหม่ รองรับสายการบินที่ให้บริการประจำ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศจำนวน 12 สายการบิน เป็นจำนวนเฉลี่ย 70-80 เที่ยวบินต่อวัน โดยจำนวนผู้โดยสารเฉลี่ยต่อวันของท่าอากาศยานเชียงใหม่อยู่ที่ประมาณวันละ 10,000 คน ในปีงบประมาณ 2550 ท่าอากาศยานเชียงใหม่มีเครื่องบินพาณิชย์ขึ้น-ลงจำนวน 26,708 เที่ยวบิน

[1] ข้อมูลจังหวัดเชียงใหม่ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.industry.go.th/ops/pio/chiangmai/Lists/general/Attachments/31/

ให้บริการผู้โดยสาร 3,370,510 คน และจากสถิติคาดว่าจำนวนผู้โดยสารและเครื่องบินที่จะลงจอด ณ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ จะมีอัตราการเติบโตต่อเนื่องเฉลี่ยปีละประมาณ 40% [2]

ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ให้การต้อนรับผู้โดยสารจากสายการบินระหว่างประเทศโดยตรง ของสายการบิน การบินไทย เส้นทาง เชียงใหม่-คุนหมิง, สายการบินไชน่าแอร์ไลน์ เส้นทางไทเป, เกาซุง-เชียงใหม่, สายการบินซิลค์แอร์ เส้นทางสิงคโปร์-เชียงใหม่, สายการยินบางกอกแอร์เวย์ เส้นทางเชียงใหม่-เสียมราฐ, สายการบินลาวแอร์ไลน์ เส้นทางหลวงพระบาง-เชียงใหม่, สายการบินแอร์มัณฑะเลย์ เส้นทางมัณฑะเลย์-เชียงใหม่, สายการบินแอร์เอเชีย เส้นทางกัวลาลัมเปอร์-เชียงใหม่ และ สายการบินโคเรียนแอร์ เส้นทางโซล, อินชอน-เชียงใหม่

ทั้งยังรองรับผู้โดยสารจากสายการบินในประเทศ ของสายการบิน การบินไทย เส้นทาง ดอนเมือง, สุวรรณภูมิ, ภูเก็ต, แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่, สายการบินบางกอกแอร์เวย์ เส้นทางสุวรรณภูมิ, เกาะสมุย-เชียงใหม่, สายการบินนกแอร์ เส้นทางดอนเมือง, อุดรธานี-เชียงใหม่, สายการบินวัน-ทู-โกแอร์ไลน์ เส้นทางดอนเมือง-เชียงใหม่, สายการบินไทยแอร์เอเชีย เส้นทางสุวรรณภูมิ-เชียงใหม่ และ สายการบินเอสจีเอ เส้นทางปาย, เชียงราย, แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่[3]

ตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ได้มีโครงการก่อสร้างพัฒนายกระดับท่าอากาศยานเชียงใหม่ให้เป็นท่าอากาศยานพาณิชย์สากล[4] และเนื่องจากท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศ ที่เปรียบเสมือนประตูสู่ดินแดนในภาคเหนือที่มีธรรมชาติสวยงาม และมีศิลปวัฒนธรรมที่ยาวนานของประเทศไทย ท่าอากาศยานเชียงใหม่จึงมีบทบาทสำคัญในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาคเหนือ ทั้งนี้บริษัทท่าอากาศยานไทย ได้วางแผนกลยุทธ์ไว้ว่า ท่าอากาศยานเชียงใหม่จะเป็น Cultural hub ของอินโดจีน เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของแหล่งวัฒนธรรม 3 ชาติ คือ ไทย พม่าและลาว อีกทั้งยังสามารถเดินทางต่อไปยังประเทศดังกล่าวได้สะดวกอีกด้วย[5]

---

[2] ประชาชาติธุรกิจ, 10 มีนาคม 2551.

[3] ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://th.wikipedia.org/wiki/

[4] แผนพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p6/M10_3.doc

[5] บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.aviation.go.th/rbm/aot.doc

ตามนโยบายของรัฐบาลปี พ.ศ.2544 ได้มีโครงการเร่งด่วนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว มีนโยบายผลักดันเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางการบินภูมิภาคและเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน หรือที่เรียกว่า Regional aviation hub เพื่อให้เครื่องบินขนาดใหญ่สามารถขึ้น-ลง เพิ่มเที่ยวบินได้มากขึ้น[6] ทำให้เกิดการปรับปรุงท่าอากาศยานครั้งใหญ่ เช่น การก่อสร้างอาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ งานก่อสร้างทางวิ่ง ทางขับ และลานจอดอากาศยาน การปรับปรุงอาคารผู้โดยสารเดิมให้เป็นอาคารผู้โดยสารภายในประเทศ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องทั้งด้านความปลอดภัย สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจต่อผู้ใช้บริการ[7] โดยมีนโยบานการให้บริการและรักษาความปลอดภายที่ได้มาตรฐานสากล การรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นท่าอากาศยานนานาชาติที่ทันสมัยที่สุดในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และกลุ่มประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในปีพ.ศ. 2559 จะสามารถรองรับผู้โดยสาร ที่คาดการณ์ว่าจะมีจำนวนมากถึง 8 ล้านคนได้[8]

ทางด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่เดิมได้มีการประยุกต์ใช้ กาแล มาเป็นส่วนประกอบของสถาปัตยกรรม เช่นเดียวกับอาคารสาธารณะขนาดกลางและใหญ่อื่น ๆ ที่สร้างในช่วงเวลาร่วมสมัยเดียวกัน เช่น อาคารราชการ, ธนาคาร , โรงแรม , คอนโดมิเนียม และตึกแถวเป็นต้น เนื่องจากสัญลักษณ์กาแล เป็นเอกลักษณ์ที่สังเกตได้ชัดเจนของเรือนกาแล ซึ่งเป็นเรือนพื้นถิ่นในเชียงใหม่ที่มีความโด่ดเด่นที่สุด เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชาวล้านนา[9] มีลักษณะเฉพาะตัวนับตั้งแต่แบบแปลน, แผนผัง, การใช้วัสดุและโครงสร้างไปจนถึงส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น หำยนต์, ร้านน้ำ, ควั่น ฯลฯ นับเป็นสถาปัตยกรรมที่พัฒนามาจนถึงขั้นสมบูรณ์แบบทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอยและด้านสุนทรียภาพ[10] เป็นเรือนที่แสดงถึงวิวัฒนาการของกระบวนการก่อสร้างบ้านพักอาศัยของช่างล้านนา ณ จุดที่สูงที่สุดก่อนได้รับอิทธิพลจากต่าง

---

[6] ลุ้นเป็นฮับภูมิภาคไม่ขึ้นปรับโฉมสนามบินเชียงใหม่ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.hflight.net/forum/m-1173710052/

[7] "ท่าอากาศยานชม.ทุ่มงบ2พันล.รับฮับการบินปี50," เชียงใหม่นิวส์, 6 มีนาคม 2549.

[8] ประชาชาติธุรกิจ, 10 มีนาคม 2551.

[9] วรการต์ สิงหเดช, "เรือนไม้พื้นถิ่นในจังหวัดลำพูน" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 1.

[10] ศิริชัย นฤมิตรเรขการ, "คำนิยม," ใน เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532)

ถิ่น โดยเฉพาะเทคนิคและเครื่องมือ แสดงถึงเอกลักษณ์ของบ้านพักอาศัยแบบล้านนาอย่างชัดเจน การวางผังพื้นที่หรือการจัดห้องต่าง ๆ ภายในตัวเรือนและรูปทรงนั้นสะท้อนถึงแบบแผนการดำเนินชีวิตตามระเบียบประเพณีและโลกทัศน์ของล้านนาที่เด่นชัด[11]

การศึกษา ลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือนกาแล ที่ถูกยกย่องให้เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของภาคเหนือ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงวัฒนธรรมเดิมของล้านนาเข้าสู่รูปแบบใหม่ของสังคมปัจจุบัน นำไปสู่แนวทางการพัฒนา บนรากฐานความคิดที่สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมมาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เกิดสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ แสดงถึงความมีวัฒนธรรมของคนในพื้นที่เอง และเป็นการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ที่เข้ามาเยือนตั้งแต่อาคารท่าอากาศยาน ซึ่งเปรียบเสมือนประตูสู่ล้านนาไทย คอยต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่น เพื่อสัมผัสความแตกต่างทางวัฒนธรรม อันเป็นเสน่ห์เฉพาะตัวของพื้นที่ สร้างความประทับใจตั้งแต่ก้าวแรกที่สัมผัสดินแดนล้านนา

2. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา (Goal and objective)

1. ศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมและพื้นที่ใช้สอยเรือนกาแล

2. วิเคราะห์ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงทางสถาปัตยกรรมของเรือนกาแลในจังหวัดเชียงใหม่

3. การออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีแนวความคิดมาจากกระบวนทัศน์เรือนกาแล

3. สมมติฐานของการศึกษา (Hypothesis to be tested)

หากกระบวนทัศน์หนึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามทัศนะบริบทที่เปลี่ยนไป เรือนกาแลซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของภาคเหนือ อาจมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปได้ภายใต้เงื่อนไขของกาลเวลา ตามแนวความคิดของสังคมสมัยใหม่นำไปสู่การออกแบบที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

---

[11] สมภพ ภิรมย์ และคนอื่นๆ, บ้านไทย(กรุงเทพฯ : บริษัท หลักทรัพย์ กองทุนรว, 2538), 102.

4. ขอบเขตของการศึกษา (Scope or delimitation of the study)

1. ขอบเขตของลักษณะรูปแบบในทางสถาปัตยกรรมแบบ เรือนกาแล ของชาวล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีอายุราว 80-120 ปี ที่มีลักษณะรูปแบบคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม หรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

2. ขอบเขตของการศึกษาอาคารผู้โดยสาร ขาเข้าและขาออกของสายการบินภายในประเทศและระหว่างประเทศ ของท่าอากาศยานนานาชาติ จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมเชียงใหม่ ที่มีผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรือนกาแล

5. ขั้นตอนของการศึกษา (Process of the study)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 การศึกษาเรื่องรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและการใช้สอยเรือนกาแลในอดีต

1.2 การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคเหนือ สู่บริบทของสังคมเมืองเชียงใหม่

1.3 การศึกษาเรื่องอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

1.4 การศึกษาข้อมูลจากกรณีศึกษา อาคารท่าอากาศยานในประเทศไทยและต่างประเทศ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

2.1 การเก็บข้อมูลองค์ประกอบพื้นฐานทางการออกแบบสถาปัตยกรรมเรือนกาแล

2.2 การสัมภาษณ์ ผู้พักอาศัย หรือ บุคคลอื่น (ในกรณีที่เรือนหลังนั้นไม่มีการอยู่อาศัย)

2.3 การเก็บข้อมูลอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

3. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและการจัดพื้นที่ว่างภายในของเรือนกาแลตามวัฒนธรรมการอยู่อาศัยเปรียบเทียบกับบริบทสังคมในอดีต

3.2 วิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของเรือนกาแล สู่บริบทของความเป็นสังคมเมืองในปัจจุบัน

4. ศึกษาดูงานกรณีศึกษา

5. การสรุปผลการศึกษา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเรือนกาแลที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน

2. ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของเรือนกาแล ภายใต้สังคมเมือง เพื่อนำแนวทางความคิดไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการออกแบบสถาปัตยกรรม

3. ผลงานการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ที่มีแนวความคิดมาจากกระบวนทัศน์ของเรือนกาแล

7. ข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption)

1. เรือนกาแลที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งอยู่ในการอนุรักษ์ ไม่มีผู้อยู่อาศัย การศึกษาวัฒนธรรมการอยู่อาศัยของคน จึงอาจจะต้องศึกษาจากเอกสาร, นักวิชาการ หรือผู้ที่เคยอยู่อาศัย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับแผนผังและภาพถ่ายในบางส่วนของอาคารท่าอากาศยาน เป็นข้อมูลสงวน เพื่อการรักษาความปลอดภัยของอาคาร การนำเสนอในส่วนนี้จึงอาจจะมีการละไว้บางส่วน

8. คำนิยามศัพท์ (Definition)

กระบวนทัศน์ หรือ Paradigm หมายถึง กระบวนทางความคิด ทางการรับรู้ ทางวิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า และการสะท้อนความคิดให้เป็นความหมายหรือให้มีคุณค่า ซึ่งตั้งอยู่บนฐานการมองโลกและธรรมชาติ บ่งบอกความหมายของความเป็นตัวเรา และความเป็นสังคมโดยรวม ในช่วงเวลาหนึ่ง

เรือนกาแล หมายถึง เรือนประเภทหนึ่งในเรือนล้านนา ซึ่งแบ่งออกได้เป็นเรือนเครื่องผูก หรือเรือนไม้ปั่ว, เรือนกาแล หรือ เฮือนบ่าเก่า และ เรือนไม้จริงสมัยกลาง

เรือนกาแลถูกเรียกตามลักษณะของไม้ป้านลม หลังคาส่วนปลายยอดที่ไขว้กัน ซึ่งชาวเหนือเรียกส่วนที่ไขว้กันนี้ว่า “กาแล” เป็นเรือนพักอาศัยของผู้มีฐานะ ผู้นำชุมชนหรือบุคคลชั้นสูงในสังคม ตั้งแต่ระดับชนบทจนถึงระดับเมือง มีแบบแผนเรือนค่อนข้างชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นเรือนแฝด มีขนาดตั้งแต่หนึ่งห้องนอนขึ้นไป เป็นเรือนที่มีคุณค่าในทางสถาปัตยกรรมทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ[12]

---

[12] เรือนไทย4ภาค [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.geocities .com/banthai_varity/rean_north_1.htm

9. วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารในเรื่องเรือนกาแล, วิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมเมืองเชียงใหม่, ท่าอากาศยานเชียงใหม่ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการวิจัย

2. จำแนกข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่และระบุข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติมจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม

3. เก็บข้อมูลจากสถานที่จริงของเรือนกาแล, สถาปัตยกรรมเมืองเชียงใหม่ และอาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

4. ศึกษาการออกแบบอาการท่าอากาศยานจากกรณีศึกษา

5. รวบรวมและวิเคราะห์เบื้องต้นเพื่อสร้างแนวความคิดในการออกแบบ

6. ศึกษาและออกแบบระบบที่เกี่ยวข้องกับงานออกแบบภายในอาคารท่าอากาศยาน

7. สรุปผลงานการออกแบบภายใน

10. แหล่งข้อมูล

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ, งานวิจัย, บทความ และวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2. พื้นที่ภาคสนาม ของเรือนกาแลแต่ละหลังที่เลือกศึกษา

3. ผู้ใช้สอยเรือนกาแล

4. อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

11. อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

1. อุปกรณ์เก็บข้อมูลภาคสนามในเชิงกายภาพ เช่น กล้องถ่ายรูป, เครื่องวัดระยะ, เครื่องวัดค่าความสว่างของแสง, ความเร็วลม, ความชื้นสัมพัทธ์ และอุณหภูมิ

2. แบบสอบถาม

12. การเสนอผลงาน

ผลงานออกแบบประกอบด้วย แผนภูมิสรุปแนวความคิดหลัก, งานออกแบบผัง, ส่วนขยาย และภาพทัศนียภาพภายนอกและภายในอาคาร

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้า

1. กระบวนทัศน์

1.1 นิยามความหมายของกระบวนทัศน์

คำว่า Paradigm มี รากศัพท์ มาจากภาษากรีก จากคำว่า para (beside) และ deigma (example) และในความหมายดั้งเดิม หมายถึง แบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ที่เป็นที่ยอมรับ อันมีนัยยะ ว่า เป็นตัวอย่าง สำหรับการทำซ้ำ

กระบวนทัศน์ (Paradigm) หมายถึง "กระบวนทางความคิด ทางการรับรู้ ทางวิธีคิด และการสะท้อนความคิดให้เป็นความหมายหรือให้มีคุณค่าของมนุษยชาติ ในชุมชนหนึ่ง สำหรับดำรงอยู่ ในช่วงเวลาหนึ่ง" เป็นมโนทัศน์ (concepts) ค่านิยม (value) การรับรู้ (perceptions) และ การปฏิบัติ (practices) ที่ชุมชน (community) หนึ่งมีหรือกระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (vision) แห่งความเป็นจริง ที่เป็นพื้นฐานของการจัดระบบตนเองของชุมชนนั้น[1]

1.2 โครงสร้างของกระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์ เชิงปรัชญา ประกอบด้วย ฐานคติ ที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ภววิทยา (Ontology) คือ ตัวความรู้ว่า อะไรคือความจริง ถ้าวิธีคิดใดไม่ได้ไปท้าทายในสิ่งที่เรียกว่าเป็นความจริงชุดนี้ ก็ยังจะถือว่าเป็นวิธีคิดที่อยู่ภายใต้กรอบกระบวนทัศน์เดิม

2. จักรวาลวิทยา (Cosmology) คือ การจัดความสัมพันธ์ของความเป็นจริงเหล่านั้น ว่า สิ่งต่าง ๆ นั้น สัมพันธ์กันอย่างไร ด้วยกฎเกณฑ์แบบไหน

---

[1] ชลลดา ทองทวี, ทีทรรศน์เกี่ยวกับเรื่องกระบวนทรรศน์ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document9773.html

3. ญาณวิทยา (Epistemology) คือ การตรวจสอบและการพิสูจน์ความจริง ว่าเราจะเชื่อได้อย่างไรว่า สิ่งนั้นมีอยู่จริง[2]

สรุป กระบวนทัศน์ต่อสิ่งหนึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามตัวแปรอื่นที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น ค่านิยม, แนวความคิดของสังคม และความเชื่อ เป็นต้น

2. เรือนกาแล

เรือนบ่งบอกความคิดวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัย ถือได้ว่าเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่งที่มิได้สร้างขึ้นเพียงเพื่อคุ้มแดดคุ้มฝนเท่านั้น แต่ได้รับการออกแบบอย่างประณีตงดงาม ประโยชน์ใช้สอยสูง สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของคน[3] องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของเรือนอาจแบ่งได้เป็นเรื่องของสภาพแวดล้อม ทั้งด้านภูมิศาสตร์และภูมิอากาศ อาชีพของคนล้านนาในแต่ละท้องที่ฐานะความเป็นอยู่ วัสดุในการปลูกสร้างเรือน คติความเชื่อของเชื้อชาติและศาสนาในแต่ละท้องที่ประโยชน์ใช้สอยเฉพาะอย่างและความนิยมของคนในชุมชน[4]

อาณาจักรล้านนาในอดีต หรือ จังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และในบางท้องที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก สุโขทัย กำแพงเพชรและอุตรดิตถ์ มีศูนย์วัฒนธรรมอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่[5] ตามความนิยมจะปลูกเรือนเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าด้านข้างหนึ่งมีระเบียง หลังคาทรงสูงลาดชันชายคายื่นยาว ชานกว้าง ยกพื้น ใต้ถุนสูงโปร่ง เนื่องจากอาชีพหลักเกษตรกรรม ทำให้ทำเลที่ตั้งเรือนอยู่ใกล้ริมน้ำลำคลองรูปทรงของเรือนจึงต้องยกใต้ถุนสูงป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ประโยชน์ของใต้ถุนยังใช้สำหรับพักผ่อนหรือทำงานในตอนกลางวัน เช่น ทอผ้า ตำข้าว เป็นต้น รวมทั้งใช้เป็นที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ พาหนะ ตลอดจนสิ่งของต่าง ๆ

---

[2] ชลลดา ทองทวี, ทีทรรศน์เกี่ยวกับเรื่องกระบวนทรรศน์ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document9773.html

[3] อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์, เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 18.

[4] วิถีไทยในเรือนไทย [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2550. เข้าถึงได้จาก http://sjb.ac.th/house1.html

[5] สมภพ ภิรมย์ และคนอื่นๆ, บ้านไทย (กรุงเทพฯ : บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด (มหาชน), 2538), 99.

เรือนล้านนานั้นพอจะแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ตามวัสดุก่อสร้างและรูปทรงได้เป็น

1. เรือนเครื่องผูก หรือเรือนไม้บั่ว

2. เรือนเครื่องสับ หรือเรือนไม้จริง

3. เรือนสมัยกลาง

" เรือนกาแล " จัดอยู่ในประเภทที่ 2 นับว่าเป็นงานสถาปัตยกรรมอีกชิ้นหนึ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวล้านนาที่สื่อออกมาในรูปแบบของสิ่งก่อสร้าง ที่พักอาศัย[6] มีประเพณีถือกันว่า เรือนไม้จริงนั้น สร้างได้เฉพาะเรือนของเจ้าและท้าวพญาที่เป็นชนชั้นสูงเท่านั้น หากชาวบ้านธรรมดาจะสร้างก็ได้ แต่มีข้อห้ามไม้ให้สร้างด้วยไม้จริงหมดทั้งหลัง โดยไม่ให้ปูด้วยกระดานทั้งหมด ต้องมีฝาไม้ไผ่ขัดแตะ มีกรอบเป็นไม้กระดาน ภาษาถิ่นเรียกว่า ฝาขี้ล่าย ที่เป็นเช่นนี้แสดงว่า การสร้างเรือนไม้จริงทั้งหลังเป็นงานใหญ่ ที่ต้องอาศัยช่างชำนาญและแรงงานมาก ซึ่งระดับท้าวพญานั้นไม่มีปัญหาใด ๆ เพราะสามารถเกณฑ์แรงงานได้ จากไพร่ที่สังกัดกับตนมาใช้งาน เพราะในสมัยก่อนการลงมือ จะสร้างเรือนแต่ละหลังที่ใช้ไม้จริงนั้น ต้องเริ่มจากการเข้าป่าไปตัดไม้ เพื่อนำมาปลูกสร้าง ต้องเลือกไม้ขนาดใหญ่ ทั้งการลำเลียงไม้ที่ตัดแล้ว เข้าสู่บ้านจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ต้องอาศัยเวลาและแรงงานมาก ทั้งยังต้องเตรียมการตั้งแต่การเลื่อย การถากไม้ที่จะสร้างเรือนก็ต้องใช้ช่างที่ชำนาญ กว่าจะเตรียมเสร็จก็กินเวลานับปี[7]

2.1 องค์ประกอบที่สำคัญของเรือน

เรือนเครื่องสับแบบประเพณีล้านนา เป็นเรือนที่สร้างด้วยไม้เนื้อแข็งทั้งหมด เช่น ไม้สัก ไม้ตะเคียน และไม้เต็ง เป็นต้น มักปลูกเป็นเรือน 2 หลังฝาแฝดติดกัน เรียกว่า เรือนสองหลังร่วมพื้น[8] เรียกชื่อตามลักษณะของไม้ปั้นลมหลังคา ส่วนปลายยอดที่ไขว้กัน คือ "กาแล" ซึ่งนิยมสลักลวดลายอย่างสวยงาม เรือนประเภทนี้ แสดงออกถึงวิวัฒนาการการก่อสร้างบ้านพักอาศัยของช่าง

---

[6] ดลหทัย, "เรือนกาแล ภูมิปัญญาทางสถาปัตยกรรมของชาวล้านนา," บ้านและสวน 19, 218 (ตุลาคม 2537) : 231.

[7] สมภพ ภิรมย์ และคนอื่นๆ, บ้านไทย (กรุงเทพฯ : บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด (มหาชน), 2538), 121.

[8] ไกรศรี นิมมานเหมินท์, "เรือนแบบล้านนาไทย," ศิลปากร 22, 1 (พฤษภาคม 2521) : 13.

ล้านนาในยุครุ่งเรืองก่อนได้รับอิทธิพลด้านเทคนิคและเครื่องมือจากต่างถิ่น เป็นเรือนที่มีเอกลักษณ์ของบ้านแบบล้านนาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการวางผังพื้นที่ การจัดห้องภายในตัวเรือน และรูปทรงที่สะท้อนถึงแบบแผนการดำเนินชีวิตตามประเพณีและกระบวนทัศน์ของล้านนา[9]

ลักษณะทั่วไปของเรือนล้านนามีใต้ถุนสูง สูงพอสำหรับเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร บางครั้งตั้งหูกทอผ้า และอาจยกพื้นเป็นร้านเตี้ย ๆ ใช้เป็นที่นั่งรับแขกหรือนั่งเล่นในฤดูร้อน ซึ่งจะเย็นสบายกว่าบนเรือน[10] ตอนหน้าของเรือนซึ่งเป็นด้านหน้าของจั่วคือนอกชานกว้างใหญ่ พื้นที่ใช้สอยทั่วไปประกอบด้วยชานกว้างที่มีบันไดขึ้นเรือนทางด้านหน้า โดยมี “เสาแหล่งหมา” คือ เสาลอยโดด ๆ ต้นเดียวที่ใช้รับชายคาทางเข้า กล่าวกันว่าใช้ผูกหมาไว้หน้าบันไดจริง ๆ[11]

ภาพที่ 1 ใต้ถุนเรือน

ภาพที่ 2 บันไดขึ้นเรือนและเสาแหล่งหมา

ภาพที่ 3 ชาน

ภาพที่ 4 ร้านน้ำ

---

[9] นิติกานต์ สุกิน, “เรือนคำเที่ยง พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาแห่งล้านนา,” กินรี 18, 6 (มิถุนายน 2544) : 61.

[10] สมภพ ภิรมย์ และคนอื่นๆ, บ้านไทย (กรุงเทพฯ : บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด (มหาชน), 2538), 139.

[11] อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์, เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 12.

จากชานโล่งหน้าบ้าน บริเวณขอบริมชานด้านในด้านหนึ่งจะมีหิ้งสำหรับวางหม้อน้ำดื่ม พร้อมที่แขวนกระบวย เรียกว่า “ร้านน้ำ” บริเวณนี้เป็นส่วนเชื่อมพื้นที่ต่าง ๆ ของเรือน ถัดจากชานเป็นห้องโถงเปิดโล่งยกสูงจากระดับชานประมาณ 1-2 คืบ เป็นพื้นที่อเนกประสงค์สำหรับนั่งเล่น รับประทานอาหาร รับรองแขก ทำบุญเลี้ยงพระ เป็นต้น เรียกว่า “เติ๋น” บริเวณนี้กั้นฝาเต็มด้านเดียว เรียกว่า “ฝาลับนาง” และสร้างที่เก็บของบนเพดานโปร่งใต้หลังคา เรียกว่า “ควั่น” โดยทำเป็นตะแกรงไม้ไผ่หรือไม้เนื้อแข็ง สำหรับเก็บของจำพวกขันโตก คนโทน้ำ ตะกร้า เป็นต้น

ภาพที่ 5 เติ๋น

ภาพที่ 6 ฝาลับนาง

ภาพที่ 7 หิ้งพระ

ภาพที่ 8 ฮ่อมริน

ภาพที่ 9 ควั่น

ด้านตะวันออกของเติ๋นหรือด้านหัวนอนเป็นหิ้งพระ แต่ไม่นิยมตั้งพระพุทธรูป มีแต่รูปคารพ เครื่องบูชา และตำราต่าง ๆ ถัดจากเติ๋นเป็นห้องนอนที่มีฝาปิดล้อมรอบทั้งสี่ด้าน ประตูทางเข้าอยู่ค่อนมาทางปลายผนังส่วนตะวันตก เหนือช่องประตูมีแผ่นไม้แกะสลักลวดลายสวยงาม เรียกว่า “หำยนต์” ซึ่งเชื่อว่าติดตั้งเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ที่อาจผ่านเข้าสู่ห้องนอน ส่วนกรอบ

ประตูล่าง มีแผ่นธรณีประตูที่สูงกว่าขอบประตูปกติ สำหรับกั้นอาณาเขตระหว่างห้องนอนกับเติ๋น เนื่องด้วยความเชื่ออย่างเคร่งครัดว่าเป็นบริเวณเฉพาะสำหรับสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น[12] ประตูทางเข้าอีกด้านหนึ่งของห้องนอนอยู่ด้านข้างที่ฝาด้านปลายเท้าของเรือนนอน อยู่ช่วงห้องเสาที่ชิดกับเติ๋น เป็นประตูที่เปิดจากส่วนนอนไปสู่ส่วนครัว

ในห้องนอนจะนอนเรียงรายกันในมุ้งเป็นหลัง ๆ ไป โดยที่ฝาเรือนตอนที่ติดกับเสาเอกจะมี “หิ้งผีปู่ย่า” ติดตั้งอยู่ เป็นหิ้งสำหรับตั้งเครื่องบูชาผีบรรพบุรุษของเจ้าของบ้าน

ภาพที่ 10 ห้องนอน

ภาพที่ 11 หิ้งผีปู่ย่า

ภาพที่ 12 ห้องครัวและแม่เตาไฟ

ภาพที่ 13 ฝาเติก

[12] นิติกานต์ สุกิน, “เรือนคำเที่ยง พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาแห่งล้านนา,” กินรี 18, 6 (มิถุนายน 2544) : 61.

สำหรับครัวของเรือนกาแลนั้นอยู่ทางทิศตะวันตกของห้องนอนเสมอ โดยส่วนครัวจะแยกออกไปอีกหลังหนึ่งในทิศทางตั้งขนานกับเรือนใหญ่หรือเรือนนอน และมีช่องทางเดินแยกเรือนสองหลังนี้ออกจากกัน เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่ช่วยกำบังแสงแดด ให้เรือนในเวลาบ่าย และจะต่อกับพื้นที่ชานบันไดหลัง เป็นทางบริการที่ขนขยะลงจากเรือน และตักน้ำขึ้นไว้ใช้บนเรือน[13] ครัวไฟจะมี "แม่เตาไฟ" คือกระบะที่มีกรอบเป็นไม้บรรจุดินและขี้เถ้าอัดแน่น วางเส้าหรือหิน 3 ก้อน หรือเหล็กสามขา เป็นเตาไฟสำหรับหุงต้ม[14]

ทั้งนี้ฝาเรือนตอนล่างจะเอนเข้าข้างใน ส่วนตอนบนเอนออกข้างนอก อันเป็นเทคนิคเชิงช่างล้านนาในการประกอบยึดฝาเรือนกับตัวเรือนให้แข็งแรง เรียกว่า "ฝาเติก" ยิ่งฝาเรือนผายออกมากเท่าใดก็ยิ่งเพิ่มความมั่นคงแก่โครงสร้างเรือน ฝาเรือนกาแลมีลักษณะสำเร็จเหมือนฝาปะกนของเรือนไทยภาคกลาง ต่างกันที่การวางระยะเคร่าไม่ถี่มากเท่า[15] และเรือนกาแลไม่ตีฝ้าเพดานเพื่อความสะดวกในการซ่อมแซมหลังคา

นอกจากนี้แล้วภายในบริเวณบ้านยังมีพื้นที่ว่างเป็นลานดินกว้างที่เชื่อมทางเดินเข้าสู่ตัวเรือนและต่อไปยังบ้านข้างเคียง แต่ละบ้านแบ่งอาณาเขตด้วยรั้วไม้ไผ่ที่นำมาสานขัดกันเป็นตาโปร่ง และมีช่องทะลุถึงกันด้วย เนื่องจากเศรษฐกิจของล้านนาดั้งเดิมเป็นไปเพื่อยังชีพ ผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองเป็นหลัก สภาพแวดล้อมบริเวณเรือนจึงมีลักษณะเป็นสวนเกษตรผสมผสาน

2.2 คติสัญลักษณ์

คติความเชื่อในส่วนของตัวเรือนจะมีองค์ประกอบอยู่สองส่วน คือ ส่วนที่เป็นพิธีกรรมอาทิเช่นประเพณีการปลูกสร้างเรือน และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นรูปสัญลักษณ์ โดยใช้ระเบียบการจัดพื้นที่ใช้งานทั้งในแนวระนาบกับห้วงมิติในรูปลักษณ์ (Image) รวมเป็นโครงใหญ่แล้วแยกเป็นเครื่องหมายต่าง ๆ ในรูปส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม ในตำแหน่งที่จะครอบคลุมความหมายต่อพื้นที่และหรือห้วงมิตินั้น[16]

---

[13] ชลดา นิลม่วง, "เฮือนบะเก่าล้านนา," อาษา 8,43 (2543): 30.

[14] สมภพ ภิรมย์ และคนอื่นๆ, บ้านไทย (กรุงเทพฯ : บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด (มหาชน), 2538), 135.

[15] นิติกานต์ สุกิน, "เรือนคำเที่ยง พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาแห่งล้านนา," กินรี 18, 6 (มิถุนายน 2544) : 61.

[16] อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์, เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 24.

คติความหมายในเรือนล้านนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรือนแบบวัฒนธรรมระดับสูง อันได้แก่เรือนกาแลนั้น นักวิชาการได้ให้แนวกว้าง ๆ ไว้สองแนว แนวหนึ่งจะเป็นปรัมปราคติพื้นเมืองที่ว่าตั้งใจออกแบบเรือนให้เหมือนควายนัวใหญ่[17]

ส่วนประกอบต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องหมายส่วนหนึ่งของภาพลักษณ์รวมของเรือนล้านนานั้น จะเริ่มตั้งแต่ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่ได้พัฒนาต่อเนื่องมาอย่างซับซ้อน ได้แก่

2.2.1 เสา

คติความเชื่อที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษย์ชาติในระยะเริ่มขึ้นมาจนถึงระดับอารยะแล้ว ดินกับเสาจะเป็นแกนของคติสัญลักษณ์ในระดับสูงมาตลอด[18] ในตัวเรือนก็เช่นกันเสาเรือนจะเป็นสัญลักษณ์เบื้องต้นที่สำคัญที่สุดของตัวเรือน ในเรือนหนึ่ง ๆ จะมีเสาหลักที่สำคัญอยู่สองเสา คือ เสามงคลและเสานาง เสาทั้งคู่จะต้องตั้งอยู่ภายในห้องนอนหลัก ในหลุมเสาทั้งสองตลอดจนถึงหลุมเสาอื่น ๆ จะใส่ของมีค่าและพืชพันธุ์ (ใบและดอก) ที่เป็นความหมายของความเจริญงอกงามถาวรไว้ในหลุมเสาทุกต้น

2.2.2 กาแล

กาแลเป็นองค์ประกอบในตำแหน่งยอดจั่วเรือน เป็นตัวไม้ไขว้ทแยงรูปกากบาท ที่แปลงมาจากเขาควายคู่ที่นำมาเสียบที่ยอดจั่วเรือนในสมัยบรรพกาลเพื่อความเป็นสิริมงคล แก้อาถรรพ์ตามคติไสยศาสตร์ และโดยที่องค์ประกอบนี้จะเป็นส่วนที่ช่วยเชิดชูให้อาคารมีความสง่างาม มีศักดิ์ศรีตามแนวสุนทรียภาพทางสถาปัตยกรรม จึงได้สลักลวดลายแบบ ไหลสู่ฟ้า พริ้วงามต่อ ๆ กันมา

มีลักษณะเป็นไม้แบบเหลี่ยม แกะสลักให้มีลวดลาย เป็นส่วนที่ต่อจากปลายบนของปั้นลมเหนือจั่ว และอกไก่ โดยติดในลักษณะไขว้กัน มีขนาดยาวประมาณ 70 – 100 เซนติเมตร ความหนาประมาณ 2 – 3 เซนติเมตร และกว้างประมาณ 15 – 20 เซนติเมตร

ลักษณะลวดลายอาจแบ่งได้ 3 ชนิดคือ ลายกนกสามตัว, ลายเถาไม้หรือลายเครือเถา มีลักษณะคล้ายเถาไม้ หรือช่อกิ่งและใบไม้ที่เกาะกันช่อปลายขมวด และ ลายเมฆไหล เป็นจินตนาการของศิลปินที่มีต่อเมฆ ลายเมฆไหลที่นำมาใช้สำหรับกาแลไม่ค่อยเหมือนลายเมฆไหลที่ใช้สำหรับส่วนอื่น

รูปทรงของกาแล แยกได้ 3 ประเภทตามลักษณะการอ่อนโค้ง ของตัวกาแลเอง คือ

---

[17] อนุวิทย์ เจริญสุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์, เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 24.

[18] เรื่องเดียวกัน.

ก. ทรงตรง มีลักษณะตรงต่อเนื่องเป็นแนวเดียวกับส่วนอื่นของปั้นลม ไม่มีลักษณะอ่อนโค้งเป็นที่เห็นชัด รูปทรงนี้พบมากที่สุด

ข. ทรงอ่อนโค้งคล้ายเขาควาย มีลักษณะสำคัญคือ ส่วนโคนของกาแลจะโค้งออกเล็กน้อยทั้งสองข้าง และวกเข้าด้านในเล็กน้อย โดยปลายบนกลับโค้งออกด้านนอกอีก กาแลในลักษณะนี้พบได้น้อยกว่าแบบแรก

ค. ทรงคล้ายกากบาท มีความยาวน้อยกว่าสองชนิดข้างต้น ปลายบนมีลักษณะของเศียรนาคผงาดหน้าเข้าหากัน ส่วนปลายล่างกลม และมักมีการฉลุโปร่ง กาแลชนิดนี้ เป็นชนิดที่นำเอามาทาบติดกับปั้นลม

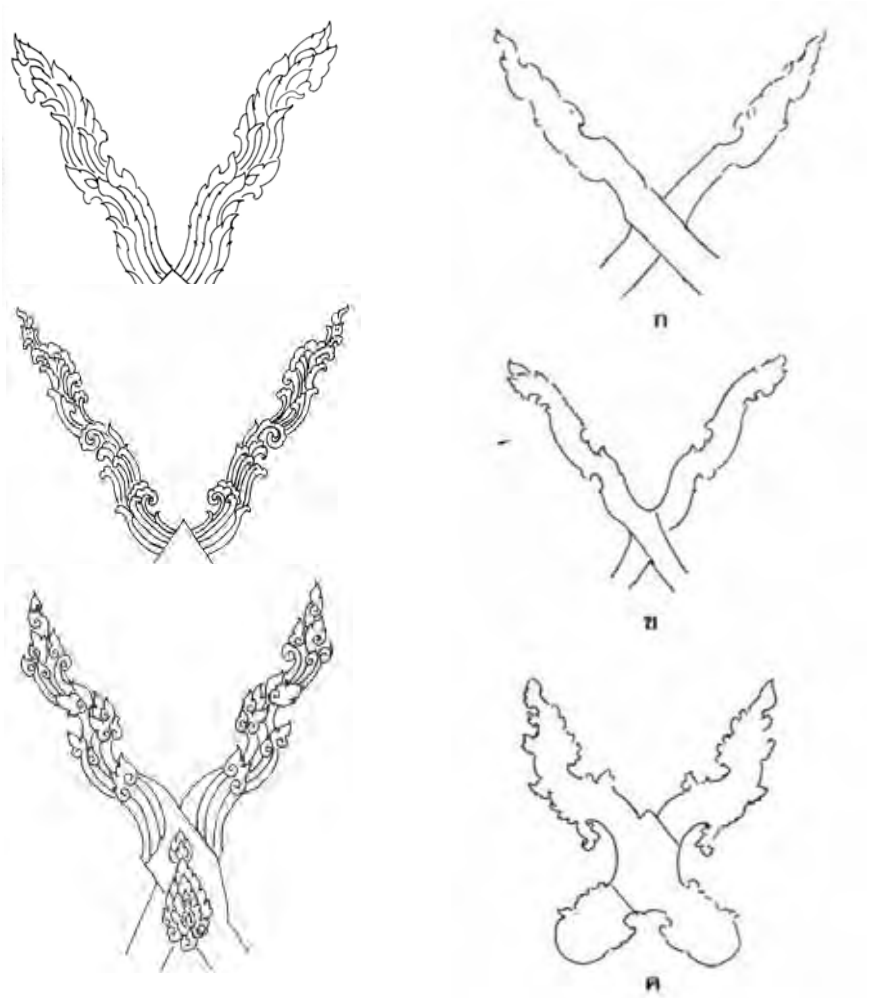

ภาพที่ 14 ลวดลายแกะสลักกาแล และรูปทรงกาแล
ที่มา : เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 144-146.

เนื่องจากกาแล เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของเรือนชนิดนี้ จึงมีผู้กล่าวถึงกันมาก ถึงความเป็นมาของกาแลไว้หลายนัย ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

• ทำไว้เพื่อป้องกันแร้ง และกา มาเกาะหลังคา คือถ้าแร้ง หรือกาเกาะหลังคาถือว่าจะเป็นอัปมงคล[19]

• พม่าบังคับให้ทำ โดยเล่ากันว่าพม่าต้องการกดคนล้านนาไม่ให้คิดทรยศ โดยถือเอากาแลเป็นเครื่องรางกดไว้ ซึ่งเอาคติมาจาก คติการฝังศพในสมัยก่อน ที่จะใช้หลักกระทู้ปักไขว้กันไว้บนหลุมฝังศพ เป็นการข่มศพมิให้หนีหาย[20]

• สืบเนื่องมาจาก ประเพณีฆ่ากระบือ เพื่อบวงสรวงผีบรรพบุรุษ จึงได้มีการนำเอาเขากระบือ ขึ้นไปประดับไว้บนยอดหลังคา เป็นการโฆษณาความร่ำรวยของเจ้าของเรือนนั้น ในที่สุด จึงได้กลายเป็นประเพณีการทำกาแลขึ้นแทนเขากระบือ[21]

• เป็นวิวัฒนาการที่สืบต่อมาจากเรือนซึ่งสร้างมาแต่สมัยโบราณ แต่เดิมเป็นเรือนไม้ไผ่มุงหลังคาด้วยใบตองตึง ที่มีปั้นลมไขว้กัน ทำให้การก่อสร้างสะดวก ยึดไม้ให้อยู่ด้วยกันอย่างมั่นคงแข็งแรงด้วย เมื่อพัฒนาเป็นเรือนไม้จริงมุงด้วยกระเบื้องดินขอ การใช้ไม้เป็นแผ่นสี่เหลี่ยมไขว้กัน แบบธรรมดาคงไม่เกิดความงาม จึงคิดประดิษฐ์แกะสลักปลายไม้ ให้เกิดความอ่อนโค้งงดงามด้วย โดยคำว่า “กาแล” อาจจะเพี้ยนมาจากคำ “กะแลง” ซึ่งมีความหมายว่า ไขว้กันอยู่[22]

• อาจจะรับอิทธิพลมาจากชาวพื้นเมืองเดิม คือ พวกลัวะ (ละว้า) ซึ่งเรือนแบบดั้งเดิมของพวกลัวะ จะมีการใช้กาแลนี้ประดับ โดยแต่ละแห่งจะแกะสลักลวดลายเฉพาะอย่างไป เป็นเครื่องหมายบอกถึงเชื้อตระกูล[23]

2.2.3 ห้ายนต์

ไม้แกะสลักลวดลายสวยงาม เป็นแผ่นไม้ที่ชาวล้านนาเชื่อว่าเป็นแผ่นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ติดไว้เพื่อป้องกันสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ที่จะผ่านเข้าสู่ห้องนอน โดยจะติดไว้เหนือวงกบด้านบนช่องประตู เรียกว่า ห้ายนต์ มีทั้งเป็นไม้แผ่นเดียวแกะสลักลวดลาย และใช้ไม้สองแผ่น

---

[19] เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 150-151.

[20] เรื่องเดียวกัน.

[21] เรื่องเดียวกัน.

[22] เรื่องเดียวกัน.

[23] เรือนไทยภาคเหนือ, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2550. เข้าถึงได้จาก http://th.wikipedia.org/wiki/เรือนไทยภาคเหนือ

หำยนต์ บางคนเรียกหำโยน หำเป็นศัพท์ไทยยวน แปลว่าอัณฑะ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งรวมแห่งพลังของบุรุษ ยนต์มาจากรากศัพท์สันสกฤตว่ายนตร์ มีความหมายว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับปกป้องป้องกันรักษา หำยนต์ตามทัศนคติของล้านนา จึงมีไว้เพื่อทำหน้าที่เป็นยันต์อันศักดิ์สิทธิ์ที่ป้องกันและขับไล่ภยันตรายต่าง ๆ จากภายนอกมิให้ผ่านประตูเข้าไปในตัวเรือน หรือห้องนอนเป็นการป้องกันอันตรายให้แก่ผู้ที่หลับนอนภายในห้องนั้น ความยาวของหำยนต์หรือความกว้างของประตูถูกกำหนดโดยการวัดความยาวเท้าของเจ้าของบ้าน เช่นยาวเป็น 3 หรือ 4 เท่า[24]

ภาพที่ 15 รูปทรงของหำยนต์
ที่มา : ชมเรือนไทยล้านนาที่บ้านคำเที่ยง [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.nairobroo.com/76/modules.php?name=News&file=article&sid=410

รูปทรงของหำยนต์ แบ่งได้เป็น 2 รูปทรงคือ

1. รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า แกะสลักลวดลายภายใน
2. รูปทรงมีขอบล่างโค้งเว้า ส่วนขอบบนตรง การโค้งเว้าของขอบล่างมีได้ต่าง ๆ แต่อย่างน้อย 2 โค้งเว้า ทำให้ขอบล่างตรงกลางยื่นแหลม ที่มีหลายโค้งเว้าก็มี

ลายแกะสลักหำยนต์ ลวดลายการแกะสลักขอหำยนต์พบว่ามีมากมายหลายชนิดทั้งสวยงามระดับศิลปะชั้นเยี่ยมหรือเป็นลวดลายเรียบง่ายแบบศิลปะพื้นบ้าน และถือกันว่าลวดลายการแกะสลักของหำยนต์เป็นการแสดงถึงความมีรสนิยมของเจ้าของบ้าน เป็นการประกวดประชันกัน

---

[24] เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 151-152.

เมื่อมีการรื้อหรือการขายเรือน ก่อนย้ายเข้าหรือรื้อถอนเจ้าของบ้านคนใหม่จะต้องตีหำยนต์ แรง ๆ เพื่อทำลายความขลัง การทุบตีหำยนต์ เปรียบเสมือนการตีลูกอัณฑะวัวควายในการทำหมันในสมัยก่อน ซึ่งเป็นการทำให้หมดสมรรถภาพ การหมดความศักดิ์สิทธิ์ของหำยนต์ก็เฉกเช่นกัน[25]

2.2.4 การผายออกของฝาเรือนกาแล

ก่อนหน้านี้มีการตีความอยู่บ้างว่า การผายออกของฝาไม้ในเรือนกาแลนั้น เป็นคติอัปมงคลที่พม่าสมัยยึดครองล้านนาสร้างให้เรือนล้านนาเป็นภาพลักษณ์ของโลงศพ แต่ในขณะเดียวกัน สิ่งที่เป็นมงคลทั้งหลายอาทิเช่น ตู้พระธรรมของล้านนา ก็เป็นหีบทรงป้านผายออกเช่นกัน จึงมิใช่ตรรกที่น่าเชื่อถืออย่างจริงจัง

ถ้ายึดภาพลักษณ์แต่ต้นว่า เรือนเป็นควาย และการออกแบบทางสถาปัตยกรรมจริง ๆ นั้นก็คือ กระบวนการทางวัฒนธรรมที่สร้างรูปสัญลักษณ์ของยุคสมัย การผายออกของผนังเรือนก็คือการสร้างรูปลักษณ์เป็นลำตัวแบบรูปประติมากรรมของควายนั่นเอง และโดยหลักการช่างทางสถาปัตยกรรม จึงได้พัฒนาเป็นหลักเทคนิควิทยาชั้นสูงของการช่างไม้ล้านนาไปอีกโสตหนึ่งด้วย[26]

2.2.5 หิ้งบูชา

เดิมทีเดียวหิ้งบูชาในเรือนล้านนา จะเป็นหิ้งประดิษฐานดวงวิญญาณของบรรพบุรุษคือผีปู่ย่า ผีปู่ย่าไม่เพียงแต่ปกปักคุ้มครองสมาชิกของครอบครัวภายในข่วงบ้านเดียวกันเท่านั้น แต่จะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการรับสมาชิกใหม่ที่จะเข้ามาอยู่เป็นเครือญาติในสายตระกูลเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จะเข้ามาเป็นเขยของครอบครัวเป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในช่วงเวลาประมาณห้าหกสิบปีที่ผ่านมานี้ หิ้งผีปู่ย่าก็ได้แปรสภาพมาเป็นหิ้งพระไปด้วย ซึ่งแต่เดิมพระจะอยู่เฉพาะในวัดเท่านั้น อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะเป็นหิ้งผี หรือหิ้งพระก็ตามก็ล้วนแต่เป็นลักษณะของเรือนซ้อนเรือนทั้งในลักษณะของการใช้พื้นที่หรือคติสัญลักษณ์เช่นกัน

2.3 ความเชื่อที่มีผลต่อเรือนของชาวล้านนา

การที่จะเข้าใจในลักษณะสังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวล้านนานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจในระบบความเชื่อที่เป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่และการกระทำต่าง ๆ ของคนใน

---

[25] เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 151-152.

[26] อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์, <u>เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน</u>, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539), 25.

สังคม โดยชาวล้านนามีความเชื่อหลายอย่างผสมผสานกันอยู่ ดังที่ปรากฏตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องผี

ความเชื่อเรื่องผีนี้มีมานานแล้ว นอกจากจะเชื่อเรื่องผีที่เป็นวิญญาณหลังความตายแล้ว ยังเชื่อในเรื่องผีว่ามีอยู่ 2 ประเภท คือ ผีดี และผีร้าย

ผีดี คือผีที่คอยปกป้องดูแลรักษาคนในครอบครัวและชุมชนให้อยู่ดีมีสุข ผีประเภทนี้ได้แก่ ผีประจำตระกูล เรียกว่า "ผีปู่ย่า" ผีบ้านผีเมือง (ผีที่คอยดูแลรักษาบ้านเมือง) ผีเสื้อวัด (อารักษ์วัด) ผีเสื้อนา (อารักษ์นา) ผีเหมืองฝายผีขุนน้ำ เป็นต้น แต่ทั้งนี้บุคคลจะต้องปฏิบัติตามครรลองที่ดีของครอบครัวและชุมชน จึงได้รับการปกป้องดูแลรักษา

ผีร้าย มักหมายถึงผีที่เป็นวิญญาณเร่ร่อนตามที่ต่าง ๆ ตายแล้วไม่ได้ไปผุดเกิด ซึ่งอาจทำร้ายผู้คนให้เกิดความเจ็บป่วยได้ โดยเฉพาะผู้ที่ไปล่วงเกินโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ[27]

2. ความเชื่อทางพุทธศาสนา

ความเชื่อทางพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อบาป บุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เชื่อในเรื่องนิพพาน เชื่อว่าหากตนได้บรรลุนิพพานก็จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้น จึงมุ่งทำบุญให้ตนเองหลุดพ้นจากการเกิด-แก่-เจ็บ-ตาย เป็นต้น โดยมีการผสมผสานความเชื่อแบบศาสนาพราหมณ์รวมอยู่ด้วย เช่น ความเชื่อเรื่องเทพเทวดา พระอินทร์ ท้าวจัตุโลกบาลผู้รักษาทิศทั้งสี่ เป็นสัญลักษณ์แห่งคุณงามความดี และอยู่ในภพภูมิที่สูงกว่ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งเห็นได้จากเมื่อมีการประกอบพิธีกรรมใด ๆ ก็ตามเมื่อมีการกล่าวถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว มักจะมีกล่าวถึงเทพเทวดาต่าง ๆ ด้วย[28]

3. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์

ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เช่น ความเชื่อเรื่องคำทำนาย ชะตาราศี โชคลางฤกษ์ยามความฝัน เคราะห์กรรม เป็นต้น ชาวล้านนาเมื่อจะประกอบการทำบุญทำกุศลซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงามก็จะดูฤกษ์ยามที่เป็นมงคลควบคู่กันไปด้วย[29]

---

[27] ความเชื่อของชาวล้านนา, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.lannaworld.com/believe/lannabelieve.htm

[28] เรื่องเดียวกัน.

[29] อมรรัตน์ เทพกำปนาท, ความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกโบราณ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2552. เข้าถึงได้จากhttp://www.culture.go.th/study.php

4. ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติอื่น ๆ

ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์, ของวิเศษ, อำนาจวิเศษ, เสนียดจัญไร, อาถรรพ์ และวิญญาณ เป็นต้น ดังที่ปรากฏอยู่ในจารึก 2 เรื่องคือ ความเชื่อในเรื่องเรือนยันต์ อันเป็นคาถาที่ขอให้เกิดความเป็นสิริมงคลในการทำกุศลกิจกรรม หรือเป็นคาถาขับไล่สิ่งชั่วร้าย มิให้เกิดขึ้น ความเชื่อเรื่องเสื้อบ้าน, เสื้อเมืองและเสื้อวัด ซึ่งเป็นวิญญาณที่คอยให้ความคุ้มครองและอนุเคราะห์ดูแล[30]

ความเชื่อของชาวล้านนาดังกล่าวเป็นความเชื่อสั่งสม ที่ผ่านการสั่งสอน และปลูกฝังจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาในระยะเวลาที่ยาวนาน จึงปรากฏเป็นหลักฐานให้เห็นเด่นชัดทั้งในโบราณสถาน, โบราณวัตถุ และจารึกต่าง ๆ เป็นความเชื่อที่มุ่งเน้นให้คนประกอบคุณงามความดีโดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสุข ความเจริญแก่ตน ครอบครัว ชุมชนและบ้านเมือง มิใช่สอนให้คนงมงาย หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวกเป็นที่ตั้ง แต่ในยุคที่โลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ความเชื่อบางอย่างก็ได้สูญหายไปกับกาลเวลาและข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ด้วย

2.3.1 ความเชื่อกับการแบ่งเนื้อที่เรือน

ชาวล้านนาเชื่อว่าผีบรรพบุรุษมีส่วนบันดาลความสวัสดีและความวิบัติแก่ลูกหลานที่ยังดำรงชีวิตอยู่ หากลูกหลานไม่ปฏิบัติตาม ฮีตฮอย (จารีต) ที่บรรพบุรุษวางไว้ย่อมเกิดความวิบัติซึ่งถือว่าเป็นการ ผิดผี การนับถือผีและกติกาผิดผีนี้มีบทบาทต่อการแบ่งเนื้อที่ภายในเรือนพักอาศัยอย่างชัดเจน

ผีปู่ย่า เป็นผีบรรพบุรุษของแต่ละตระกูลชาวล้านนาเชื่อว่าสิงสถิตอยู่ภายในบ้านเรือน บางครั้งก็เรียกว่าผีเรือน ผีปู่ย่าเป็นผีคุ้มครองเครือญาติในกลุ่มตระกูลเดียวกันเท่านั้น กลุ่มตระกูลที่มีผีปู่ย่าเดียวกันเรียกว่า ถือผีเดียวกัน ที่สิงสถิตของผีปู่ย่าอยู่ที่ศาล หรือ หอผี ตั้งอยู่ในที่ดินด้านหัวนอนในหอผีวางเครื่องบูชา คือ ขันดอกไม้ธูปเทียน, เชี่ยนหมาก, น้ำต้น (คนโท) ฉะนั้นบริเวณภายในห้องนอนในกระบวนทัศน์ถือว่าเป็นที่สิงสถิตของผีปู่ย่าด้วย และถือว่าเป็นบริเวณเฉพาะของกลุ่มเครือญาติที่ถือผีเดียวกัน เป็นบริเวณหวงห้ามสำหรับบุคคลภายนอกตระกูลที่ไม่ใช่ผีเดียวกัน การแบ่งเขตหวงห้ามแบ่งโดย ข่มประตู (ธรณีประตู)

จากคติความเชื่อเรื่องผีปู่ย่านี้เอง เรือนในกระบวนทัศน์ล้านนาจึงแบ่งเป็นบริเวณกว้าง ๆ 2 บริเวณ ได้แก่ บริเวณหวงห้ามหรือบริเวณส่วนตัว (PRIVATE ZONE) และบริเวณที่เปิดเสรี

---

[30] อมรรัตน์ เทพกำปนาท, ความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกโบราณ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2552. เข้าถึงได้จากhttp://www.culture.go.th/study.php

(PUBLIC ZONE) สำหรับบุคคลทั่วไปจะขึ้นไปเยี่ยมพูดคุยกับคนในบ้านนั้น ได้แก่ เติ๋นอันเป็นบริเวณอเนกประสงค์ของบ้านรวมถึงชานเรือนครัวและทุกบริเวณเว้นบริเวณห้องนอนเท่านั้น หิ้งพระที่เก็บเครื่องรางของขลังต่าง ๆ จะอยู่ที่ฝาเรือนด้านตะวันออกของบริเวณเติ๋นอันเป็นบริเวณส่วนนอก เนื่องจากเป็นหิ้งของสิ่งเคารพบูชาของชาวล้านนาโดยถ้วนทั่ว ในสังคมล้านนา การแยกหิ้งผีและหิ้งพระให้อยู่บริเวณต่าง ๆ ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการระดับความสูงต่ำของความเชื่อ

หลังจากรับประทานอาหารเย็นเสร็จ หญิงสาวจะนั่งทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปั่นฝ้าย, มัดพลู, เสียบหมาก บริเวณฝาสับนาง ระหว่างรอชายหนุ่มที่จะนำเอาเครื่องดนตรี ได้แก่ สะล้อ (ซออู้ล้านนา), พิณเพียะ, ขลุ่ย, ซึง เป็นต้น ออกจากบ้านไปหาสาวที่หมายจะพลอดรัก

มีภาษาท้องถิ่นล้านนาอยู่คำหนึ่งคือคำว่า อยู่นอก หมายถึง ประเพณีในการเลือกคู่ครองของหนุ่มสาว โดยที่พ่อแม่ให้สิทธิแก่ลูกสาวของตนได้พูดคุยเชิงเกี้ยวพาราสีกับชายหนุ่มได้โดยเสรีในยามค่ำคืน โดยขณะเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาวนั้นพ่อแม่หรือสมาชิกในบ้านจะไม่เข้ามาขัดขวางและร่วมวงด้วย เพราะชายหนุ่มและหญิงสาวยึดกติกาการนับถือผี สาวจะไม่เปิดโอกาสให้หนุ่มถูกเนื้อต้องตัวแต่อย่างใด หากหนุ่มล่วงเกินก็นับว่าผิดผีโดยเชื่อว่าผีปู่ย่าจะลงโทษ บริเวณที่หนุ่มสาวเกี้ยวพาราสีนั้นใช้บริเวณเติ๋นส่วนหน้าประตูเรือนนอนโดยฝ่ายหญิงจะนั่งตรงบริเวณ ฝาลับนาง ใช้เป็นส่วนกำบังหญิงสาวเพื่อป้องกันกระแสลมหรืออันตรายที่จะเกิดกับหญิงสาว ฝ่ายชายจะนั่งบริเวณเติ๋นที่ติดกับชานเรียกว่า ข่ม ครั้นหนุ่มกลับมาถึงบ้านแล้วก็จะนอนที่บริเวณเติ๋นซีกตะวันออกหน้าหิ้งพระนั่นเอง โดยไม่ต้องปลุกใคร เพราะเติ๋นเป็นบริเวณโล่งติดกับนอกชานและเป็นบริเวณนอนของลูกชายเมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยรุ่น และเริ่มแอ่วสาวได้แล้ว[31]

2.3.2 ความเชื่อกับการวางทิศทางของเรือน

ลักษณะพิเศษที่เด่นชัดอย่างหนึ่งของเรือนล้านนาก็คือการหันจั่วเรือนไปในทิศทางเหนือและทิศใต้ เรียกว่า วางเรือนขวางตะวัน ชาวล้านนาถือว่า การวางจั่วเรือนหรือแนวแกนเรือนไปตามทิศตะวันออกตะวันตกนั้น เป็นอัปมงคลซึ่งภาษาพื้นเมืองนั้นเรียกว่า วางแปขวางเมือง สันนิษฐานได้ว่าเป็นการวิวัฒนาการมาจากคติดั้งเดิม เนื่องจากเดิมชาวเหนืออาศัยอยู่ในหุบแอ่งเขาที่หนาวเย็นจึงต้องวางเรือนขวางตะวันเพื่อให้เรือนรับแสงแดดยังความอบอุ่นแก่ตัวเรือน เพราะในสมัยก่อนบริเวณรอบ ๆ ตัวเมืองและหมู่บ้านต่าง ๆ มีป่าไม้หนาแน่น ดินฟ้าอากาศเย็นกว่าปัจจุบันมาก

ยังมีข้อวินิจฉัยอีกประการหนึ่ง คือ บริเวณแอ่งที่ราบลุ่มระหว่างทิวเขาที่สำคัญ ๆ อันเป็นที่ตั้งชุมชนเมืองขนาดใหญ่ต่าง ๆ ของล้านนาอันเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ในทางเกษตรกรรม ทั้ง

---

[31] สมภพ ภิรมย์ และคนอื่นๆ, <u>บ้านไทย</u> (กรุงเทพฯ : บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด (มหาชน), 2538), 144.

ลำน้ำและทิวเขาอันเป็นสันปันน้ำต่างก็ทอดตัวขนาบที่ราบลุ่มเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะทอดตัวตามแนวแกนเหนือใต้ ฉะนั้น แนวแกนเหนือใต้จึงเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์เป็นมงคลต่อการดำรงชีวิต การวางแนวแกนเมืองและแนวแกนเรือนให้คล้อยขนานกับแนวแกนสัญลักษณ์ ก็เท่ากับการวางเส้นแกนของชีวิตให้สอดประสานกับความอุดมสมบูรณ์ยังผู้อยู่อาศัยทั้งในบ้าน และเมืองประสบกับความสุขไม่อดอยากแร้นแค้นนั่นเอง[32]

สรุป เรือนกาแลประกอบด้วยลักษณะทางกายภาพซึ่งเป็นเอกลักษณ์ในการจดจำ เช่น ร้านน้ำ, กาแล, เติ๋น,หำยนต์ และการผายออกของฝาผนังเรือน อีกส่วนหนึ่งคือ ลักษณะทางสุนทรียภาพ เช่น การยกใต้ฉุนเรือน, รูปทรงและสัดส่วนของเรือน ซึ่งมีอิทธิพลมาจากบริบทแวดล้อม กล่าวคือ ความเชื่อ, ภูมิประเทศและภูมิอากาศของทำเลที่ตั้ง เป็นต้น

3. วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรมเมืองเชียงใหม่

ในกาลเวลาย่อมปรากฏการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทุกสรรพสิ่งล้วนโรยราตามกันไป รวมไปถึงหมู่มวลที่ว่างต่าง ๆ ที่ต้องขยับขยายพื้นที่ของตัวมันเองเพื่อปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย จากที่ว่างสู่สถาปัตยกรรม(Architecture) จากสถาปัตยกรรมสู่เมือง (urban) จนท้ายสุดอาจก่อเกิดจุดเริ่มต้นของการสร้างอารยธรรมใหม่ของมนุษยชาติ[33]

การศึกษาวิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมในเมืองเชียงใหม่ จำเป็นที่จะต้องย้อนกลับไปทำความเข้าใจกับทุก ๆ บริบทที่เกี่ยวข้องกับเมืองก่อน ซึ่งปัจจัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ

1. สภาพสังคม
2. สภาพเศรษฐกิจ
3. ความเชื่อ, วัฒนธรรมและประเพณี
4. การเมืองและการสงคราม

---

[32] สมภพ ภิรมย์ และคนอื่นๆ, บ้านไทย (กรุงเทพฯ : บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด (มหาชน), 2538), 121.

[33] มุมมองการเติบโตเปลี่ยนแปลงในอนาคตของเมืองเชียงใหม่ ว่าด้วยเรื่องสถาปัตยกรรม [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 18 สิงหาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.oknation.net/blog/print.php?id=10916

จนถึง “ระบอบทุนนิยม” ที่เข้ามาครอบงำ เป็นตัวแปรหรือตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดในการสรรค์สร้างงานสถาปัตยกรรมต่าง ๆในปัจจุบัน นำทิศทางของเมืองไปสู่อิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ตามมา เช่น

- เทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางด้านคมนาคมขนส่ง และสื่อสารมวลชน
- ประชากร ที่มากขึ้นและมีความหลากหลายทางภูมิลำเนา, เชื้อชาติ และ สัญชาติ
- การอุตสาหกรรม ความก้าวหน้าของเครื่องจักรกลและระบบการผลิต การบริโภค
- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
- ทัศนคติ, ค่านิยม การแสดงการตอบรับและความต้องการที่จะรับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเป็นสากล[34]

3.1 การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมของเมืองเชียงใหม่

เมืองเชียงใหม่ เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนาไทยมาตั้งแต่พระยามังรายได้ทรงสร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ.1839 เชียงใหม่มีฐานะเป็นนครอิสระ ปกครองโดยกษัตริย์ราชวงศ์มังรายประมาณ 261 ปี (ระหว่าง พ.ศ.1839-2100) ในปี พ.ศ.2101 เชียงใหม่ได้เสียเอกราชให้แก่กษัตริย์พม่าชื่อบุเรงนอง และได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่านานร่วม 200 ปี จนถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงช่วยเหลือล้านนาไทยภายใต้การนำของพระยากาวิละและพระยาจ่าบ้านในการทำสงครามขับไล่พม่าออกไปจากเชียงใหม่และเมืองเชียงแสนได้สำเร็จ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สถาปนาพระยากาวิละเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ ในฐานะเมืองประเทศราชของสยาม และมีเชื้อสายของพระยากาวิละ ซึ่งเรียกว่าตระกูลเจ้าเจ็ดตนปกครองนครเชียงใหม่ นครลำพูนและนครลำปาง สืบต่อมาจนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่ออิทธิพลตะวันตกแผ่เข้ามาในเมืองไทย มีการปฏิรูปการปกครอง ได้ยกเลิกการมีเมืองประเทศราชในภาคเหนือ จัดตั้งการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เรียกว่า มณฑลพายัพ แต่ก็ยังเป็นเมืองประเทศราชในอาณัติราชอาณาจักรสยาม ตรงกับรัชสมัยของเจ้าอินทวิชยานนท์ และรัชการที่ 5 ได้ทรงขอเจ้าดารารัศมี ธิดาของเจ้าอินทวิชยานนท์ไปเป็นชายา เจ้าดารารัศมีเป็นผู้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองอาณาจักรใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เมื่อมีการสร้างทางรถไฟขึ้นในเวลาต่อมา ส่งผลให้เมืองเชียงใหม่ขยายตัวยิ่งขึ้นและใกล้ชิดกรุงเทพฯมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มณฑลเทศาภิบาลถูกยกเลิก เชียงใหม่มีฐานะ

[34] สภาพสังคมไทย [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 18 สิงหาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://human.uru.ac.th/

เป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย หลังจากนั้นเชียงใหม่พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นจังหวัดใหญ่ที่สำคัญรองลงมาจากกรุงเทพฯ[35]

3.2 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในเมืองเชียงใหม่

3.2.1 สถาปัตยกรรม เชียงใหม่ที่เกิดขึ้นเอง (Automatic) เป็นการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อม กลายเป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิม เช่น

- สัญชาติญาณและความจำเป็น ของชนเผ่าและชนชาติต่าง ๆ ที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่
- ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชนเผ่าและชนชาติต่าง ๆ ที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่มีความคุ้นเคยในรูปทรงอาคาร ทรงหลังคา สัดส่วน สี
- วัสดุก่อสร้าง ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ หญ้าคา ตองตึง
- ลักษณะทางภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป การติดตั้งและต่อมาย้ายเตาไฟออกจากห้องนอน
- ประโยชน์ใช้สอยเบื้องต้นของอาคาร นอน เตาไฟ ชาน เติ่น ข่วงบ้าน สวนครัว

ภาพที่ 16 รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม
ที่มา : เรือนกาแล [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://lanna.mju.ac.th/

ภาพที่ 17 สถาปัตยกรรมที่ปรับเปลี่ยนตามเวลา

[35] สรัสวดี อ๋องสกุล, ประวัติศาสตร์ล้านนา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2539), 24.

3.2.2 สถาปัตยกรรมเชียงใหม่ที่เกิดจากเหตุและผลที่เหมาะสม (Rationalization of procedures) เพื่อการลดทอนเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมให้เหมาะสมกับการใช้งาน โดยเริ่มมีการปฏิเสธสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต เช่น

- การใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้างในทางที่เหมาะสม และคงทนกว่า เช่น ไม้จริง แป้นเกล็ด กระเบื้องดินเผา เสาตอม่อ

- การฝึกฝนทักษะทางด้านช่าง การสร้างเอกลักษณ์ สกุลช่าง ทำให้เกิดสัดส่วนที่ลงตัว

- สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา การศาสนา การสงคราง การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การคมนาคม และการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น อิทธิพลจากเชียงแสน สุโขทัย พม่า สยาม อิทธิพลจากย่านการค้าตามการคมนาคมที่เปลี่ยนไป

- การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการดำรงชีวิต การใช้โต๊ะ เก้าอี้ เตียง ชักโครก โทรทัศน์ รถยนต์

- การเปลี่ยนแปลงและการลอกเลียนรูปแบบของประโยชน์ใช้สอยของอาคาร การเปิดช่องแสงหน้าต่าง การลดความสูงของใต้ถุน การปฏิเสธส่วนประกอบอาคารในรูปแบบเดิม เช่นที่พักอาศัยจะไม่มีร้านน้ำ ลดขนาดของเติ่นและชาน ห้องส้วมอยู่ในอาคาร โรงจอดรถยนต์

3.2.3 สถาปัตยกรรมเชียงใหม่ที่เกิดจาการสร้างสรรค์ใหม่ (Redesign Re-architecture) อาจเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมใหม่หรือการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมอื่นมาปรับปรุงหรือตกแต่งหน้าตาอาคาร (Revival-Façade Design) เช่น

- สุนทรียภาพ ความงามที่เกิดจากรูปแบบสถาปัตยกรรมใหม่ ๆ อาคารแปลกใหม่ ตามรสนิยม ความประทับใจ ซึ่งเกิดจาการแสวงหารูปแบบใหม่และจากการประสมประสานรูปแบบต่าง ๆ

- ทางเศรษฐกิจ ต้องการขจัดความสิ้นเปลือง ประหยัด ลดค่าใช้จ่าย เช่น บ้านแฝด อพาร์ทเมนต์

- เทคโนโลยีทางการก่อสร้าง ระบบอุตสาหกรรม เหล็กรูปพรรณ โครงสร้างคอนกรีตสำเร็จ

- วัสดุก่อสำเร็จรูปทางการก่อสร้าง ไม้แปรรูป ซีเมนต์ กระเบื้องลอน กระเบื้องซีแพค ใช้กระจกทดแทนช่องลมบานเกล็ดไม้ในอาคาร

- ประโยชน์ใช้สอย มีสัดส่วน มีระบบตามขนาดมาตรฐานสากล ระบบพิกัดมาตรฐาน (Modula)

- การฝึกฝนและการศึกษาทางด้านช่างและวิชาชีพจากโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 18 โรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 19 อาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : Chiangmai Hill 2000 Hotel [Online], accessed 18 August 2008. Available from www.r24.org/

3.2.4 สถาปัตยกรรมเชียงใหม่มีพัฒนาการขั้นสูง (Paradigm Shift) เกิดจากการใช้อัจฉริยภาพของมนุษย์ในการค้นหาแนวความคิด การศึกษาและวิจัยที่ประสานกับการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรม เช่น

- หลักการออกแบบ คำนึงถึงสรีระ การรับรู้ จิตวิทยาของมนุษย์ ประโยชน์ใช้สอย สมัยใหม่ วัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม เทคโนโลยีการประหยัดพลังงานรักษาสิ่งแวดล้อม

- สุนทรียศาสตร์ จากอัจฉริยภาพของมนุษย์ในการใช้ลักษณะจำเพาะของสถาปัตยกรรมเชียงใหม่ สร้างลักษณะเอกลักษณ์เชิงรูปธรรมและลักษณะเอกลักษณ์เชิงนามธรรม

- การศึกษาและวิจัยทางสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ที่จะสนับสนุนพัฒนาการขั้นสูง ที่มีลักษณะพิเศษได้มาจากการศึกษาและวิจัย ไม่ได้มาจากมาตรฐานสากล

ภาพที่ 20 Mo Hotel

ภาพที่ 21 Maze Café’

ที่มา : MOHOTEL@CHINGMAI [Online], accessed 18 August 2008. Available from http://un16unun.multiply.com/

ภาพที่ 22 เชียงใหม่ ไนท์ ซาฟารี

ภาพที่ 23 2BR

ในตลอดกาลเวลาที่สถาปัตยกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ได้เกิดขึ้นเกินกว่า 700 ปี นับตั้งแต่รูปแบบบ้านพื้นถิ่น ในเอกลักษณ์ที่มีกาแลไขว้อยู่บนยอดจั่วเรือน กระทั่งปัจจุบันที่มีกระแสรูปแบบสมัยใหม่ รูปแบบร่วมสมัย รูปแบบล้านนาประยุกต์หรือแม้กระทั่งรูปตะวันตก เช่น Post-Modern, De-Construction งานสถาปัตยกรรมที่จะประสบความสำเร็จยังคงต้องสะท้อนถึงสุนทรียภาพและเอกลักษณ์ ที่อาจจะนำมาจากของเดิมหรือสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ การพัฒนางานสถาปัตยกรรมจึงอาจจะเสี่ยงต่อการที่ไม่ประสบความสำเร็จและเปราะบางต่อการวิพากษ์วิจารณ์[36]

3.3 รูปแบบอาคารสาธารณะสมัยใหม่ในเมืองเชียงใหม่

จากการเติบโตของธุรกิจและการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวยังคงรักษามาตรฐานใกล้เคียงของเดิม แม้ในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศโดยรวมตกต่ำ เกิดการลงทุนทางอสังหาริมทรัพย์มากมาย ที่ชัดเจนคือในกรณีอาคารสาธารณะขนาดใหญ่ เช่น โครงการห้างสรรพสินค้า โรงแรม ร้านค้า ที่เกิดขึ้นมากมาย

[36] วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง, สถาปัตยกรรมเชียงใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 2 (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545), 24.

สถานการณ์การท่องเที่ยวเชียงใหม่ปี 2550

รายละเอียด	มกราคม-กันยายน 2550		
	ไทย	ต่างประเทศ	รวม
1.จำนวนผู้เยี่ยมเยือน (คน)	2,133,639	1,205,287	3,338,926
- นักท่องเที่ยว	1,685,410	1,134,625	2,820,035
- นักทัศนาจร	448,229	70,662	518,891
2.รายได้ (ล้านบาท)	13,489.33	12,856.11	26,345.44
- นักท่องเที่ยว	12,844.37	12,731.31	25,576.68
- นักทัศนาจร	644.96	124.80	769.76
3.วิธีการเดินทาง (คน)	2,133,639	1,205,287	3,338,926
- เครื่องบิน	480,325	545,581	1,025,906
- รถส่วนตัว	867,489	284,254	1,151,743
- รถไฟ	394,594	218,478	613,073
- รถโดยสารประจำทาง	371,230	176,974	548,204
- อื่นๆ	-	-	-
4.จำนวนห้องพักแยกตามประเภท (ห้อง)	1,685,410	1,134,625	2,820,035
- โรงแรม	971,717	898,942	1,870,659
- เกสต์เฮาส์	31,233	60,593	91,826
- บังกะโล/รีสอร์ต	166,496	46,246	212,742
- บ้านญาติ/เพื่อน	449,715	108,434	558,149
- บ้านรับรอง	12,823	-	-
- อื่นๆ (อพาร์ตเมนต์ วัด)	32,479	11,644	44,123
5.ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/หน่วย (บาท)	2,330.98	3,121.92	2,669.81
- นักท่องเที่ยว	2,405.86	3,145.58	2,724.83
- นักทัศนาจร	1,438.91	1,766.15	1,483.47
6.วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว (วัน)	3.17	3.57	3.33

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

แผนภูมิที่ 1 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชียงใหม่ปี 2550

ที่มา : “เชียงใหม่-ล้านนาบูมบูติคชิกเทรนด์ เจ้าสัวน้อย พลิกเกมปั้มรายได้4หมื่นล้าน,” ประชาชาติธุรกิจ, 24 มกราคม 2551

โครงการศูนย์การค้าขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อโครงการ	เจ้าของ	รายละเอียด	มูลค่าลงทุน (ล้านบาท)
เซ็นทรัลพลาซา สาขา 2	บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)	พื้นที่ก่อสร้าง 250,000 ตารางเมตร เริ่มดำเนินการก่อสร้าง ภายในปี 2551 เปิดบริการภายในปี 2553	5,000
The Plaza	กลุ่มเบียร์ช้างของ นายเจริญ สิริวัฒนภักดี	มีพื้นที่ขาย 20,000 ตารางเมตร 5 ชั้น เปิดตัวเดือนกรกฎาคม 2551	2,000
Zen	บริษัท เซ็นทรัลรีเทล คอร์ปอเรชั่น จำกัด – กลุ่มเบียร์ช้างของ นายเจริญ สิริวัฒนภักดี	ตั้งอยู่บริเวณไนท์บาซาร์ ในอาคารของโรงแรม เลอเมอริเดียน เตรียมเปิดตัวภายในปี 2551	3,000- 5,000
เดอะมอลล์	เดอะมอลล์ กรุ๊ป	อยู่ระหว่างการหาที่ดิน	ยังไม่ระบุ

ที่มา : ประชาชาติธุรกิจรวบรวม

แผนภูมิที่ 2 โครงการศูนย์การค้าขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : “ทุนยักษ์ยึดเชียงใหม่ผุดพลาซ่า ปลุกกระแสห้างบูติค-โมเดิร์นช็อปปิ้ง,” ประชาชาติธุรกิจ, 12 มิถุนายน 2551

3.3.1 โรงแรม

ภาพที่ 24 โรงแรมแชงกรี-ลา เชียงใหม่
ที่มา : แชงกรี-ลา [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 13 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.mjuzone.com/forums/

ภาพที่ 25 โรงแรมเลอ เมอริเดียน เชียงใหม่
ที่มา : CHIANGMAI-Capital Of The North--part II [Online], accessed 13 August 2009. Available from http://www.skyscrapercity.com/

ภาพที่ 26 โรงแรม แมนดาริน ดาราเทวี

ภาพที่ 27 Four Seasons Resort Chiang Mai

ภาพที่ 28 โรงแรม The Chedi
ที่มา : CHIANGMAI-Capital of the North--part II [Online], accessed 13 August 2009. Available from http:// www.skyscrapercity.com/

ภาพที่ 29 โรงแรม Dusit D2
ที่มา : Honeymooning in Thailand [Online], accessed 13 August 2009. Available from http://www.getmarried.com/

ภาพที่ 30 โรงแรม Sofitel Riverside Chiang Mai
ที่มา : Sofitel Riverside Chiang Mai [Online], accessed 13 August 2009. Available from http://www.thai-tour.com/thai-tour/north/chiangmai/hotel/ratilanna/index.html

ภาพที่ 31 Sheraton Chiang Mai
ที่มา : Sheraton Chiangmai Chiang Mai [Online], accessed 13 August 2009. Available from http://www.travelpod.com/hotel/Sheraton_ Chiangmai-Chiang_Mai.html

3.3.2 ห้างสรรพสินค้า

ภาพที่ 32 โครงการศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา เชียงใหม่ 2
ที่มา : เซ็นทรัล [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 13 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก
http://www.guideubon.com/web/

ภาพที่ 33 เซ็นทรัล แอร์พอร์ท พลาซ่า

ภาพที่ 34 อุทยานการค้ากาดสวนแก้วเชียงใหม่

สรุป วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรมเมืองเชียงใหม่ ยังคงมีพื้นฐานการพัฒนามาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเดิม แบบค่อยเป็นค่อยไป ที่ยังคงพยายามสืบทอดรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเดิม ๆ ไว้โดยผสานกับของใหม่ จนกลายเป็นเสน่ห์ของสถานที่ ที่แม้กระทั่ง

อาคารขนาดใหญ่ หรืออาคารจำพวกโรงแรม ที่ทำธุรกิจกับนักท่องเที่ยว ได้ใช้สถาปัตยกรรมลักษณะนี้ในการสร้างจุดขายของรูปแบบอาคาร ที่ให้กลิ่นอายของวัฒนธรรมสอดคล้องกับภูมิประเทศและภูมิอากาศ แต่ในบางมุมมองอาจเห็นว่าเป็นความล้าสมัยหรือการนำมาใช้แบบไม่เหมาะสม ผิดที่ผิดทางได้ เช่น ระบอบทุนนิยมกับกระแสบริโภคนิยมที่ครอบคลุมตัวมาถึงตัวสถาปัตยกรรมเพื่อต้องการให้ตอบรับกับกระแสดังกล่าว จนทำลายอัตลักษณ์ที่เคยมีอยู่เดิม หรือมีการผสมผสานวัฒนธรรม และสถาปัตกรรมที่ผิด ๆ เช่น การสร้างโรงแรมให้เหมือนวัด เป็นการนำเอาวัฒนธรรมไปหลอมรวมกับกระแสบริโภคนิยม[37]

4. อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

อาคารท่าอากาศยาน หรือ อาคารผู้โดยสาร เป็นสถานที่ให้ผู้โดยสารพักรอก่อนขึ้นเครื่องบิน อาคารผู้โดยสารมีรูปร่างหลายแบบ ส่วนสำคัญที่อยู่ในอาคารผู้โดยสารคือบริเวณตรวจบัตรโดยสาร, บริเวณห้องพักรอหรือเรียกว่า ห้องผู้โดยสารและ บริเวณที่ตรวจค้นร่างกายผู้โดยสารเพื่อป้องกันการนำอาวุธขึ้นเครื่องบิน (และถ้าเป็นอาคารสำหรับผู้โดยสารที่จะเดินทางไปต่างประเทศ จะต้องมีบริเวณตรวจหนังสือเดินทาง และบริเวณของศุลกากรด้วย)

นอกจากนั้น ในอาคารผู้โดยสารจะมีธุรกิจประเภทต่าง ๆ ที่จะให้บริการผู้โดยสาร เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย ร้านขายหนังสือ ธนาคาร รถรับส่ง เป็นต้น[38]

4.1 การพัฒนาอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่

ในระยะแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2501-2509)ได้มีการสำรวจและก่อสร้างสนามบินที่เชียงใหม่ ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ประชาชนมีความนิยมใช้บริการขนส่งภายในประเทศมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ทำให้เกิดการสนับสนุนโครงการพัฒนาสนามบินต่างจังหวัด ให้ใช้การได้ตลอดทุกฤดูกาลและถูกต้องตามมาตรฐานสากล

---

[37] มุมมองการเติบโตเปลี่ยนแปลงในอนาคตของเมืองเชียงใหม่ ว่าด้วยเรื่องสถาปัตยกรรม [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 18 สิงหาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.oknation.net/blog/print.php?id=10916

[38] ท่าอากาศยาน [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK22/chapter9/chap9.htm

ภาพที่ 35 สนามบินสุเทพ
ที่มา : ประวัติสนามบินเชียงใหม่ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.wing41.rtaf.mi.th/

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) เริ่มต้นให้ความสนใจกับการพัฒนาในระดับภูมิภาคอย่างจริงจัง มีการพัฒนาการคมนาคมและขนส่งทางอากาศ เพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนเชียงใหม่ สนามบินอากาศเชียงใหม่ ควรจะได้ขยายตัวเป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศขนาดกลางขึ้นมา โดยให้บริษัทการบินไทยรับส่งคนโดยสารที่เดินทางมาประเทศไทยและต้องการแวะที่เชียงใหม่ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ได้มีการปรับปรุงการขนส่งทางอากาศ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ให้สอดคล้องกับปริมาณการขนส่งทางอากาศที่เพิ่มขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีขยายกิจการขนส่งทางอากาศภายในประเทศ และอุตสาหกรรมการบินให้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี ปรับปรุงและขยายท่าอากาศยานระหว่างประเทศในส่วนภูมิภาพเพิ่มขึ้น ตามมาตรการขนส่งทางอากาศ และให้พัฒนาท่าอากาศยานเชียงใหม่ ให้เป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศที่สมบูรณ์และสอดคล้องกับปริมาณการจราจรในอนาคต เป็นผลให้ ปี พ.ศ.2530 มีการก่อสร้างอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่ ในรูปของสนามบินพาณิชย์ จากเดิมที่เคยใช้อาคารของกิจการทางการทหาร ด้วยงบประมาณ 100 ล้านบาท ต่อเนื่องไปจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่ทำการดำเนินการก่อสร้างพัฒนายกระดับท่าอากาศยานเชียงใหม่ให้เป็นท่าอากาศยานพาณิชย์สากลเสร็จและเปิดใช้การแล้ว[39]

[39] บทที่ 1 วิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 24 สิงหาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.ryt9.com/s/nesd/256068/

ภาพที่ 36 ด้านหน้าของอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่
ที่มา : ท่าอากาศยานเชียงใหม่, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://guru.sanook.com/enc_photo.php.

ภาพที่ 37 ด้านหลังของอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่ (มุมมองจาก run way)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับหลังๆ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจลดความสำคัญลง ทำให้บทบาทการพัฒนาท่าอากาศยานเชียงใหม่จึงลดลงตามไปด้วย การพัฒนาท่าอากาศยานในระยะหลัง จึงเป็นแนวทางที่เสนอจากหน่วยงานภูมิภาคมากกว่า เช่น โครงการก่อสร้างอาคารท่าอากาศยานใหม่ ระหว่างประเทศ และปรับปรุงอาคารท่าอากาศยานเดิมให้ใช้ในกิจการภายในประเทศ[40]

[40] บทที่ 3 แผนพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.ryt9.com/s/nesd/256068/

ภาพที่ 38 อาคารท่าอากาศยานภายในประเทศ (เก่า) และระหว่างประเทศ (ใหม่) สนามบินเชียงใหม่

สรุป อาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ปัจจุบัน อยู่ในระหว่างการต่อเติม เพื่อขยายอาคาร โดยสร้างอาคารท่าอากาศยานระหว่างประเทศ เพื่อแยกระบบงานกับอาคารท่าอากาศยานภายในประเทศให้ชัดเจน เป็น 2 อาคาร มุ่งหวังจะให้เป็นศูนย์กลางทางการบิน ซึ่งจะต้องต้อนรับนักท่องเที่ยวในจำนวนที่มากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ

ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงอาคารท่าอากาศยานทั้งทางด้านการรองรับจำนวนผู้โดยสารที่มากขึ้น และรูปแบบทางการออกแบบภายในให้ทันสมัยขึ้น เพื่อเป็นหน้าเป็นตาให้กับภูมิภาค จากรูปแบบเดิมที่ดูล้าสมัยและไม่แสดงเอกลักษณ์ของสถานที่มากนัก มีการอ้างอิงสัญลักษณ์ในการประดับตกแต่ง ทั้งกาแลบริเวณหน้าอาคาร ร่วมกับการประดับตกแต่งภายในชั่วคราว อื่น ๆ เช่น ตุง และงานหัตถกรรมอื่น ๆ เป็นต้น ด้วยกระบวนทัศน์ที่ต้องการสื่อถึงความเฉพาะตัวของท้องถิ่น

5. กรณีศึกษา

5.1 อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ ฮ่องกง

อาคารท่าอากาศยานที่แสดงความทันสมัยเป็นหลัก ด้วยวัสดุสมัยใหม่สีสันไม่ฉูดฉาด ภายใน Space ที่โอ่โถง โครงสร้าง long span ที่มีส่วนหน้าที่ใช้สอยเกาะตัวกันที่ส่วนพื้นของอาคาร จุดเด่นภายในอาคารอยู่ที่การตกแต่งฝ้าแบบระรอกคลื่นร่วมกับการออกแบบ lighting design

รายละเอียดการออกแบบภายในส่วนต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์ป้ายบอกทางและป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบินใช้เป็นลักษณะของการตั้งพื้นตามจุดทางแยกต่าง ๆ, โถงผู้โดยสารขาออกเน้นการให้แสงภายในอาคาร แบบสะท้อนแสงจากส่วนหนังคาของอาคารให้กระเจิงแสงสู่พื้นที่ใช้สอยด้านล่าง, จอภาพแสดงสัญลักษณ์สายการบินและเที่ยวบินบริเวณจุด Check in ทำให้เกิดการใช้งานที่ยืดหนุ่นได้มากกว่าการระบุตำแหน่งของสายการบินแบบตายตัว

ภาพที่ 39 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินฮ่องกง

ภาพที่ 40 ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบินสนามบินฮ่องกง

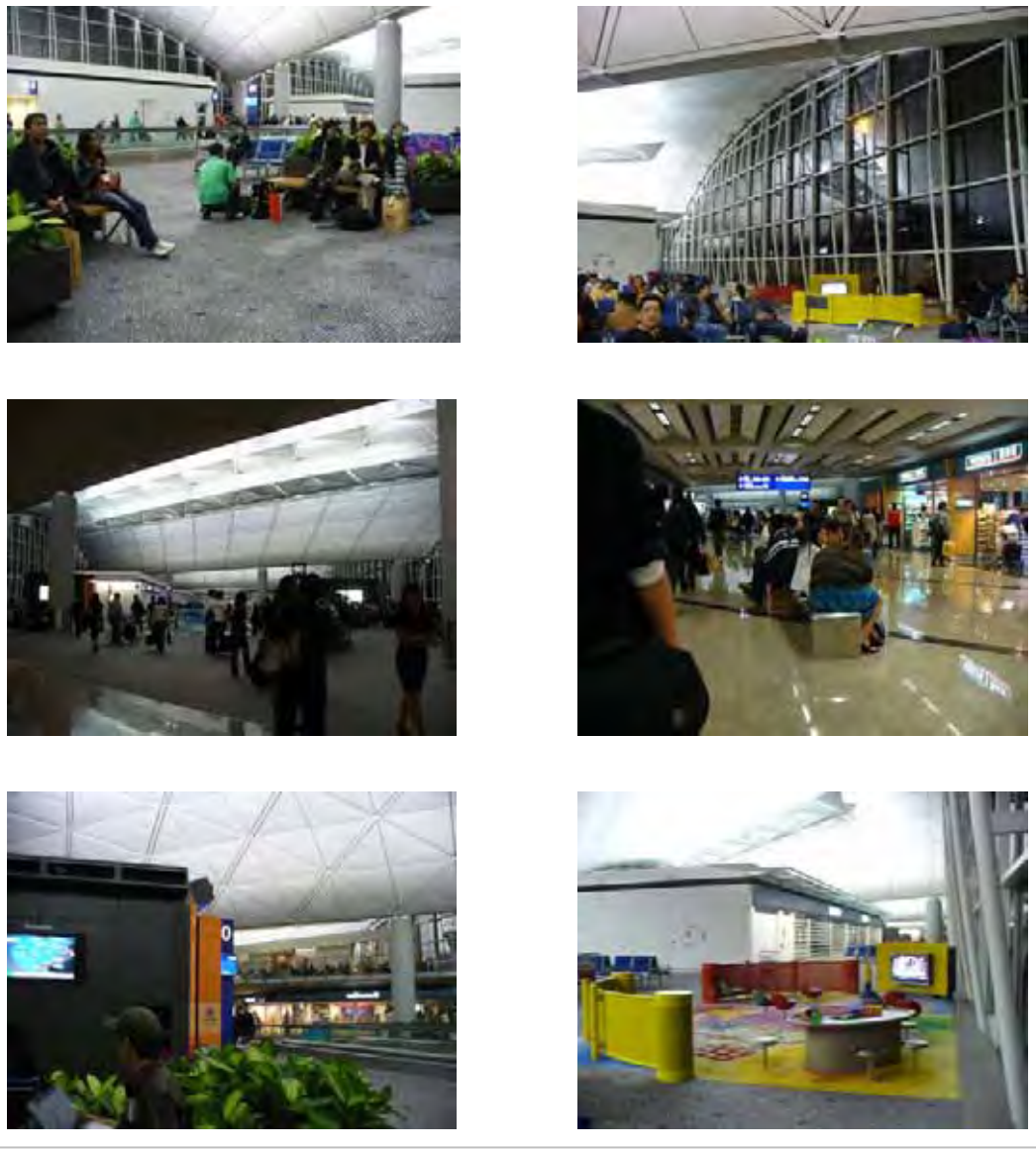

ภาพที่ 41 โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศสนามบินฮ่องกง

ภาพที่ 42 หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว สนามบินฮ่องกง

ภาพที่ 43 ด่านตรวจคนเข้าเมือง สนามบินฮ่องกง

ภาพที่ 44 ส่วนชานชลาเทียบรถ สนามบินฮ่องกง

ภาพที่ 45 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินฮ่องกง

5.2 อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ ปักกิ่ง

ท่าอากาศยานชั้นนำของโลกที่ออกแบบโดยสถาปนิกชื่อดัง Norman Foster ซึ่งต้องการสะท้อนถึงความเจริญของประเทศจีน ร่วมกับความมีวัฒนธรรม ต้อนรับชาวต่างชาติที่จะเข้ามาสัมผัสกับปักกิ่งจากงานโอลิมปิก 2009 โดยผู้ออกแบบได้พยายามใช้ลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการออกแบบ เช่นการร้อยเรียงของโครงสร้างหลังคา และการใช้สี เป็นต้น

รายละเอียดการออกแบบภายในส่วนต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง เนื่องจากเป็นอาคารขนาดใหญ่ หลังคาของอาคารมีความสูงมาก สัญลักษณ์ป้ายบอกทางส่วนมากจึงตั้งอยู่ตามพื้น เช่นเดียวกับป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบินซึ่งจะออกแบบร่วมกับหัวปล่อยลมของระบบปรับอากาศ, โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ ตกแต่งด้วยองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั้งบริเวณกลาง Court และส่วนหน้าร้านบางร้าน เช่นเดียวกับ โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ และ การให้แสงสว่างภายในอาคารหลัก ๆ คือการใช้ดวงโคม กระจายฝังตัวอยู่ใต้ฝ้าระแนงโดยทั่วทั้งอาคาร

ภาพที่ 46 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 47 ส่วนติดต่อสอบถาม สนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 48 ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน สนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 49 โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ สนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 50 ด่านตรวจคนเข้าเมือง สนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 51 โถงรับกระเป๋าและหีบห่อระหว่างประเทศ สนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 52 หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบิน และห้องจำหน่ายตั๋วสนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 53 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินปักกิ่ง

ภาพที่ 54 ส่วนชานชลาเทียบรถ สนามบินฮ่องกง

5.3 อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ กัวลาลัมเปอร์

ท่าอากาศยานที่มีชื่อเสียงทางด้านความงามของสถาปัตยกรรม แม้จะสร้างมานานแล้ว แต่ยังคงมีรูปแบบที่สวยงามสะดุดตา ด้วยสีสันของหลังคาผ้าใบ สลับกับช่องแสงดวงโคม ที่วางเป็นแนวเส้นขอบของผ้าใบ

รายละเอียดการออกแบบภายในส่วนต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง มีรูปแบบที่หลากหลายมาก ทั้งรูปทรงและสีสัน ที่อาจทำให้เกิดการสับสนได้, ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน ออกแบบเป็นป้ายโดด ๆ แขวนอยู่ตามเสาโครงสร้างของอาคาร แยกตัวกับหัวจ่ายลมปรับอากาศ ที่จะกระจายออกมาตามเสาทั้ง 4 ทิศทาง, หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋วอยู่ร่วมกับ โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ ที่ชั้นเดียวกัน โดยงานบริการจะจัดกลุ่ม Kiosk ร้านค้ากระจายแผ่ ทั่วทั้ง floor ของอาคาร ถัดจากหน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินเข้าไป

ภาพที่ 55 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินกัวลาลัมเปอร์

ภาพที่ 56 ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน สนามบินกัวลาลัมเปอร์

ภาพที่ 57 หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว สนามบินกัวลาลัมเปอร์

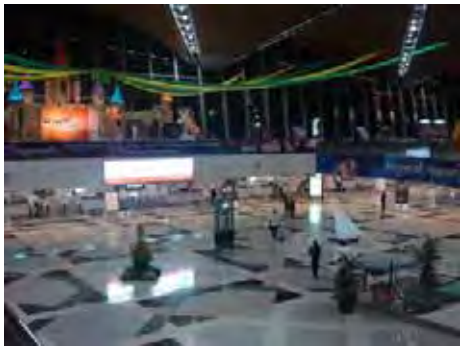

ภาพที่ 58 โถงตรวจเอกสารผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ สนามบินกัวลาลัมเปอร์

ภาพที่ 59 ส่วนชานชลาเทียบรถ สนามบินสนามบินกัวลาลัมเปอร์

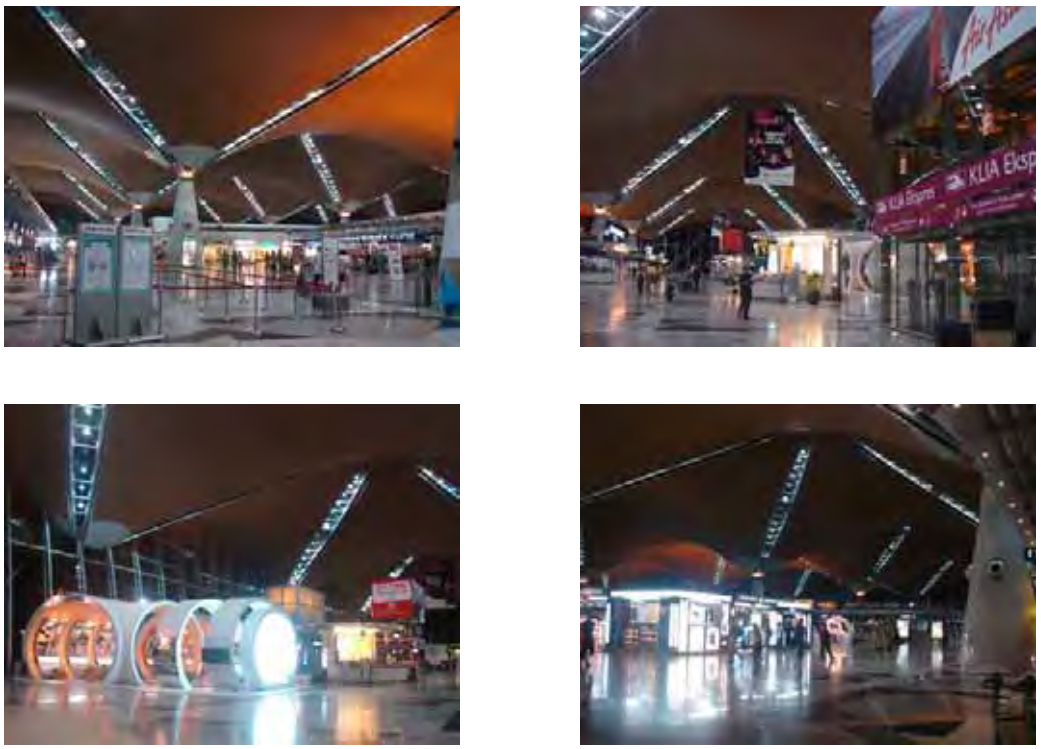

ภาพที่ 60 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินกัวลาลัมเปอร์

5.4 อาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เซี่ยงไฮ้

ท่าอากาศยานที่มีลักษณะเด่นทางด้านการออกแบบโครงสร้างภายในที่สวยงาม ทั้งยังเป็นโครงสร้างแบบ Long span ทำให้ภายในอาคารดูโปร่งโล่งมาก มีเพียงหน้าที่ใช้สอยที่มาจัดวางไว้ตามระดับพื้น

รายละเอียดการออกแบบภายในส่วนต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์ป้ายบอกทางมีการผสมผสานการจัดวางตำแหน่งป้ายบอกทางหลากหลายแบบ ทั้งแบบ ห้องจากเพดาน, แขวนยื่นออกมาจากผนังและตั้งพื้น ส่วนป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน ก็มีบางส่วนที่ออกแบบร่วมกับหัวจ่ายลมปรับอากาศ, การเลือกใช้วัสดุและสีสันของวัสดุ ในส่วนโถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศและโถงส่งผู้โดยสาร ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น

ภาพที่ 61 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง สนามบินเซี่ยงไฮ้

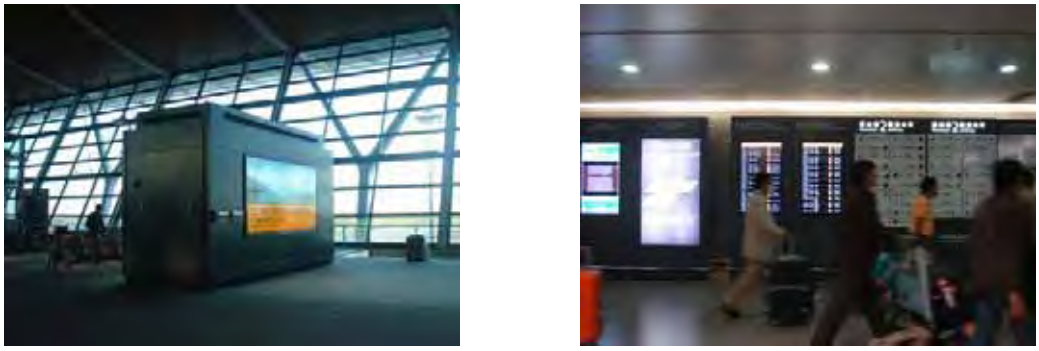

ภาพที่ 62 ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน สนามบินเซี่ยงไฮ้

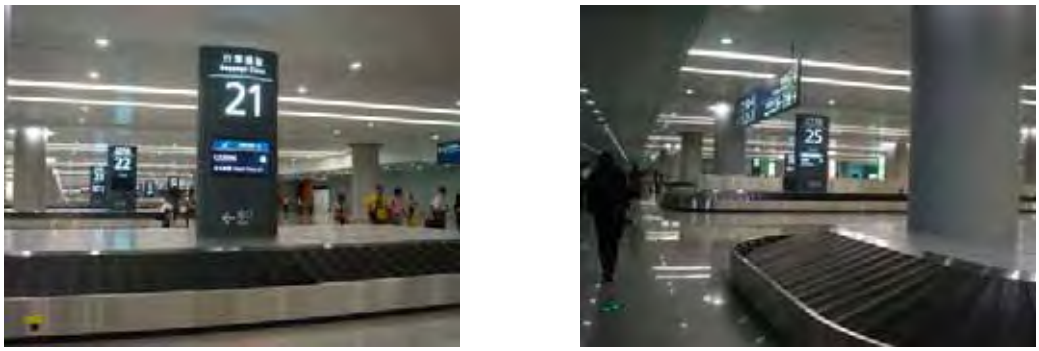

ภาพที่ 63 โถงรับกระเป๋าและหีบห่อระหว่างประเทศ สนามบินเซี่ยงไฮ้

ภาพที่ 64 โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ สนามบินเชี่ยงไฮ้

ภาพที่ 65 ส่วนติดต่อสอบถาม สนามบินเชี่ยงไฮ้

ภาพที่ 66 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ สนามบินเซี่ยงไฮ้

ภาพที่ 67 หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินสนามบินและห้องจำหน่ายตั๋ว สนามบินเซี่ยงไฮ้

ภาพที่ 68 ส่วนชานชลาเทียบรถสนามบินเซี่ยงไฮ้

สรุป กรณีศึกษาทั้ง 4 ที่ ได้แสดงออกถึงตัวแทนความทันสมัย ด้วยโครงสร้างขนาดใหญ่ ด้วยรูปแบบที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับสนามบิน ในแนวทางการออกแบบโครงสร้าง Long span ที่แฝงแนวความคิดการเลือกใช้วัสดุและสีสันต่าง ๆ ในการออกแบบภายใน ให้กลมกลืนกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของสถานที่

การออกแบบจะมีแนวคามคิดในการออกแบบที่สอดคล้องตามความเชื่อของคนท้องถิ่น , การใช้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในส่วนโถงเอนกประสงค์ต่าง ๆ , การออกแบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม, การเลือกใช้สีและวัสดุ และในบางแห่งก็ไม่มีการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสถานที่ที่ชัดเจน เน้นไปเพียงการสร้างความทันสมัย แสดงถึงความเจริญทางเทคโนโลยีของท้องถิ่นเท่านั้น

6. สรุปแนวความคิดที่ได้จากการศึกษา

อาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่เดิมที่มีการประยุกต์ใช้รูปแบบของกาแลทางด้านโถงต้อนรับด้านหน้าอาคารนั้น เป็นการนำตัวแทนสัญลักษณ์หนึ่งของเรือนกาแลมาใช้เพื่อให้อาคารเกิดความเฉพาะตัวของสถานที่ตั้ง ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมทำกันในเชียงใหม่สมัยหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากอาคารสาธารณะขนาดใหญ่อื่น ๆ ที่ร่วมสมัยเดียวกันกับอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่

ภาพที่ 69 ตลาดประตูเชียงใหม่

ภาพที่ 70 โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ

ภาพที่ 71 ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 72 อาคารธนาคารเกียรตินาคิน

ภาพที่ 73 อาคารห้องสมุดแห่งชาติ เชียงใหม่

ภาพที่ 74 อาคารสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย เชียงใหม่

ภาพที่ 75 อาคารภายในศูนย์ราชการ จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 76 อาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่

เรือนกาแลถูกนำมาใช้เป็นตัวแทนเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมล้านนา แม้ว่าเดิมทีจะเป็นอาคารพักอาศัยส่วนบุคคลก็ตาม แต่ด้วยความงามขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ทำให้เรือนกาแลถูกลดรูปกลายเป็นสัญลักษณ์ในการนำมาใช้เป็นตัวแทนสถาปัตยกรรมล้านนาในอาคารทุกประเภท แม้กระทั่งอาคารสาธารณะขนาดใหญ่ หรืออาคารสมัยใหม่ก็ตาม ก็จะเห็นสัญลักษณ์กาแล ติดอยู่ที่ยอดจั่วอาคารทั่วทุกหนทุกแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อแสดงออกถึงการมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เปรียบเสมือนการสืบทอดมรดกจากบรรพบุรุษ ถือเป็นการให้ความเคารพต่อสถานที่และเล็งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง

เมื่อกระบวนทัศน์ของเรือนกาแลเปลี่ยนแปลงไป จากเรือนพักอาศัยของคนมีฐานะ ไปสู่การลดรูปเป็นสัญลักษณ์ให้กับสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในพื้นที่ล้านนา ร่วมกับการเปิดรับความเป็นสากลที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในสังคม กลายเป็นแนวทางการพัฒนาทางสถาปัตยกรรมที่เคลื่อนไปตามเทคโนโลยีแต่ยังคงมีรากฐานของวัฒนธรรมเดิมแทรกอยู่ หรือที่เรียกว่า Post Modern

ในการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติขึ้นใหม่นั้น เห็นว่าแบบแผนการพัฒนาสถาปัตยกรรมโดยให้มีการเชื่อมต่อกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น เป็นสิ่งที่ควรเก็บอนุรักษ์ไว้ เพียงแต่รูปแบบของการประยุกต์และตีความกระบวนทัศน์ของเรือนกาแลนั้น อาจแตกต่างออกไป โดยมุ่งหวังให้เกิดการเพิ่มคุณค่าให้กับอาคารท่าอากาศยาน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าเป็นตาของท้องถิ่น เป็นประตูด่านแรกที่ชาวต่างชาติต่างถิ่นจะเข้ามาสู่บ้าน สู่เมืองเชียงใหม่

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

การดำเนินการวิจัย สามารถแบ่งขั้นตอนการศึกษาวิจัยออกได้เป็นลำดับ ตั้งแต่การทบทวนวรรณกรรมไปจนถึงการออกแบบและการจัดทำเอกสารวิทยานิพนธ์ ดังนี้

การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร
การศึกษาข้อมูลภาคสนาม
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
การสรุปข้อมูลและสร้างโปรแกรม
การสร้างแนวความคิดในการออกแบบ
การศึกษาจากกรณีศึกษา
การศึกษางานระบบต่าง ๆ
การออกแบบขั้นแบบทางเลือก
การออกแบบขั้นพัฒนาแบบ
การออกแบบขั้นสุดท้าย
การจัดทำเอกสารวิทยานิพนธ์

แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

แนวทางการศึกษาข้อมูลการวิจัยทั้งจากเอกสารและการศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม เป็นการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนทัศน์, เรือนกาแล, จังหวัดเชียงใหม่ และท่าอากาศยานานาชาติเชียงใหม่ ในประเด็นต่าง ๆ แตกต่างกันออกไป เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป ดังนี้

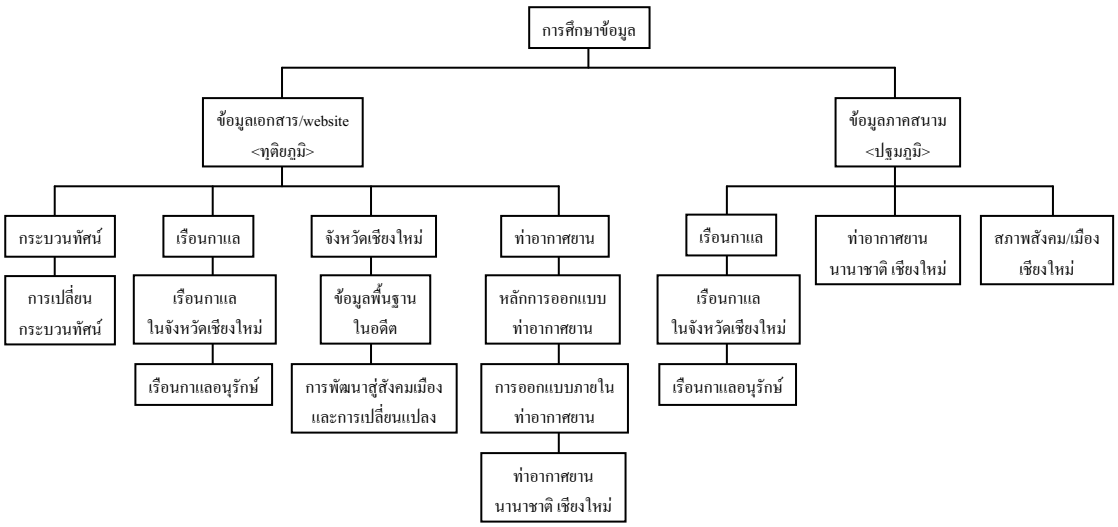

แผนภูมิที่ 4 การศึกษาข้อมูล

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

การศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเอกสาร, ตำรา, รายงานและการวิจัย โดยการอ่านและทำความเข้าใจ

2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

การรวบรวมข้อมูลจากทางภาคสนาม เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงในส่วนที่ต้องการและมีความทันสมัยของข้อมูล แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ

ในการเก็บข้อมูลพื้นที่ภาคสนามที่ศึกษา จะกระทำโดยการอาศัยอุปกรณ์ ดังนี้

1. เครื่องวัดค่าความสว่างของแสง
2. เครื่องวัดค่าความดังของเสียง
3. เครื่องมือวัดอุณหภูมิ, ความชื้นสัมพัทธ์
4. กล้องถ่ายรูป
5. เทปวัดระยะ
6. การสัมภาษณ์ ในรูปแบบการสนทนา

3. การศึกษาเรือนกาแล

3.1 เกณฑ์การเลือกพื้นที่ทำการศึกษา

จากกการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าเอกสารทุติยภูมิล่าสุดที่มีการบันทึกจำนวนเรือนกาแลที่หลงเหลืออยู่ คือ เรือนกาแล โดยเฉลียว ปิยชน ที่ทำการสำรวจไว้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532 พร้อมบทสรุปตอนท้ายเล่มที่ว่า แนวโน้มของจำนวนเรือนกาแลจะมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ ดังนั้น ในการศึกษาภาคสนามของเรือนกาแลปัจจุบันนั้น จะเริ่มศึกษาเรือนกาแลตามที่ระบุไว้ 17 หลัง คือ

1. เรือนนางผัด โพทาธิ บ้านเลขที่ 93 ป่าพลู ซอย 1 ถนน เชียงใหม่-ฮอด อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่
2. เรือนนางจำ เมธาคำ บ้านเลขที่54 หมู่4 บ้านแปะเหนือ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่
3. เรือนนายสม ก้อนสุรินทร์ บ้านเลขที่ 282 ถ.เชียงใหม่-ฮอด อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่
4. เรือนนายถา สุขเมือง บ้านเลขที่57 หมู่6 บ้านทรายมูล ต.แม่ก๊า อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
5. เรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง(ทองมิตร) บ้านเลขที่ 43 บ้านสันต้นกอก ต.ดอนแก้ว อ.สารภี จ.เชียงใหม่
6. เรือนนายควาย โสภา บ้านเลขที่ 109 หมู่ 4 ต.เหมืองแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
7. เรือนนายวงจันทร์ แซ่เตีย(กันทิยะ) บ้านเลขที่ 52 ถ.นันทาราม อ.เมือง จ.เชียงใหม่
8. เรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ บ้านเลขที่ 149 ถ.วังสิงห์คำ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
9. เรือน รตต.หลวง สุภามูล บ้านเลขที่ 16 ถ.ดอยสะเก็ต ซอย1 ต.สันกู่เหล็ก วัดเกตุ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
10. บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก ช้างม่อย อ.เมือง จ.เชียงใหม่
11. บ้านดวงทิพย์ เลขที่ 14 ถ.คชสาร ซอย1 อ.เมือง จ.เชียงใหม่
12. บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5 อ.เมือง จ.เชียงใหม่
13. เรือนนางบุญปัน สกุลวิทย์(จรูญรัตน์) บ้านเลขที่ 99 ถ.ราชภาคินัย อ.เมือง จ.เชียงใหม่
14. สวนแม่แก้ว ต.ช่างเคี่ยน อ.เมือง จ.เชียงใหม่
15. เรือนพญาชัย บ้านเลขที่ 3 หมู่ 3 ต.แม่เหียะ อ.หางดง จ.เชียงใหม่
16. เรือนนายจู อินตุ่น บ้านเลขที่ 2 ถนนเชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง
17. บ้านเลขที่ 72 ถนนท่าแพ ซอย 2 อำเภอเมือง

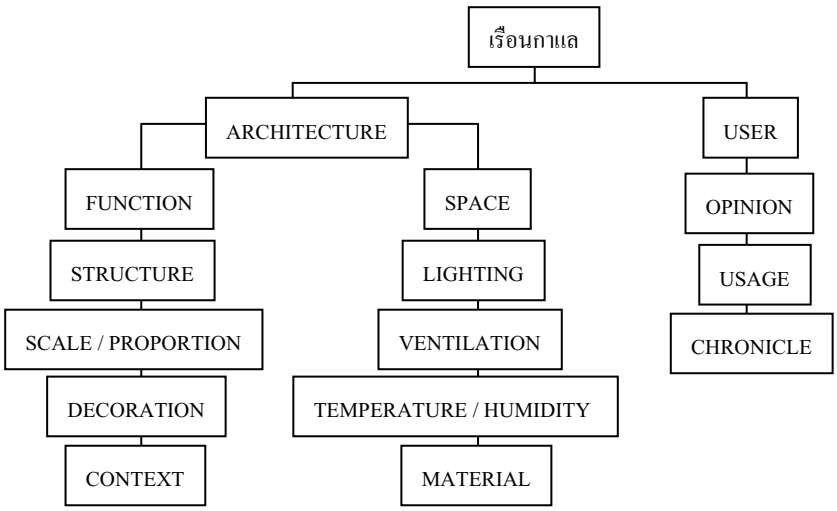

แผนภูมิที่ 5 การเก็บข้อมูลจากเรือนกาแล

3.2 ผลการสำรวจเรือนกาแล

จากการสำรวจเรือนกาแล 17 หลังดังกล่าว พบว่ามีที่อยู่เปลี่ยนแปลงไป ไม่สามารถหาพบจำนวน 2 หลัง คือ เรือนนายจู อินตุ่น บ้านเลขที่ 2 ถนนเชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง และบ้านเลขที่ 72 ถนนท่าแพ ซอย 2 อำเภอเมือง ดังนั้นจะจึงเรือนที่ศึกษาเพียง 15 หลัง ใน 6 อำเภอ คือ

ภาพที่ 77 ตำแหน่งเรือนกาแล ณ อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

3.2.1 อำเภอจอมทอง (ระยะทางจากตัวเมืองโดยประมาณ 58 กิโลเมตร)

1. เรือนนางผัด โพทาธิ บ้านเลขที่ 93 ป่าพลู ซอย 1 ถ.เชียงใหม่-ฮอด

ภาพที่ 78 ตำแหน่งเรือนนางผัด โพทาธิ

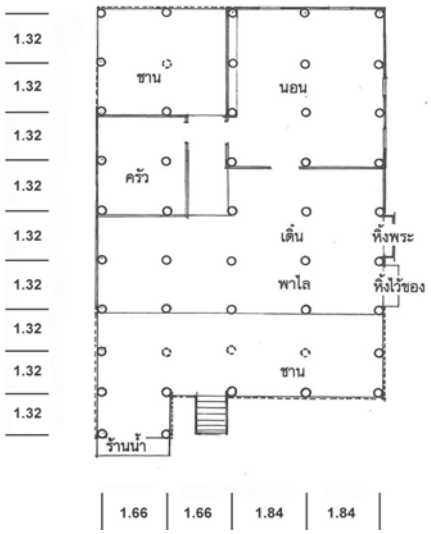

ภาพที่ 79 ผังพื้นเรือนนางผัด โพทาธิ

ใต้ถุนสูง 1.41 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 0.95 เมตร ขนาดเสา 0.20 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 1.66 เมตร ขนาดประตู 0.59 x 2.00, 0.55 x 1.85 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.23 x 0.38, 0.48 x 0.65, 0.55 x 0.78 เมตร

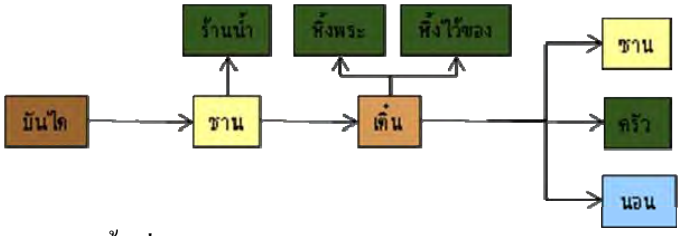

แผนภูมิที่ 6 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางผัด โพทาธิ

ภาพที่ 80 เรือนนางผัด โพทาธิ บ้านเลขที่ 93 ป่าพลู ซอย 1 ถ.เชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 59.

ภาพที่ 81 เรือนนางผัด โพทาธิ ที่สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เรือนไม้ยกพื้น สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2460 ทำจากไม้ทั้งหลัง ขนาดกะทัดรัด ด้วยความกว้างราว 7 เมตร ความยาวเพียง 3 ช่วงเสา ส่วนความยาวจากเสาต้นแรกตรงบันได ถึงชานหลังบ้านประมาณ 12 เมตร แต่ละช่วงเสามีความยาวน้อยกว่าเรือนกาแลแบบอื่น หลังคามุงด้วยแป้นเกล็ด หรือกระเบื้องไม้ เสาเรือนมี 48 ต้น มีหำยนต์ ติดด้านบนของประตูห้องนอน

มูลนิธิจุมภฏ พันธุ์ทิพย์ และอาจารย์ศิริชัย นฤมิตรเรขการ ได้ให้การสนับสนุนการอนุรักษ์ และนำมาสร้างขึ้นใหม่อีกครั้ง ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2537 ปัจจุบันยังอยู่ในสภาพค่อนข้างดี อันเนื่องมาจากการซ่อมแซม

2. เรือนนางจำ เมธาคำ บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 บ้านแปะเหนือ

ภาพที่ 82 ตำแหน่งเรือนนางจำ เมธาคำ

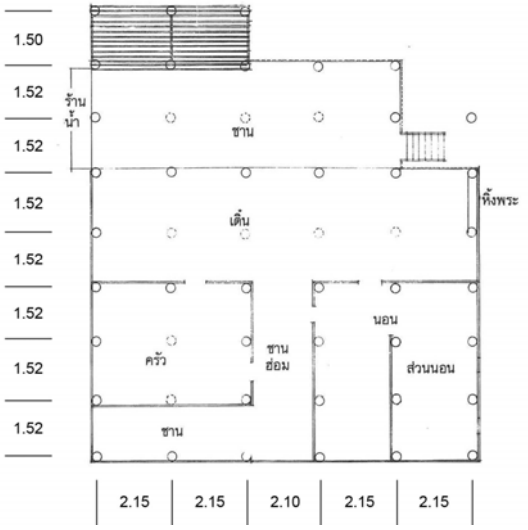

ภาพที่ 83 ผังพื้นเรือนนางจำ เมธาคำ

ใต้ถุนสูง 1.78 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 0.87 เมตร ขนาดเสา 0.25 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 2.10 เมตร ขนาดประตู 0.60 x 2.13, 0.47 x 2.25, 0.55 x 1.88 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.40 x 0.50, 0.45 x 0.56 เมตร

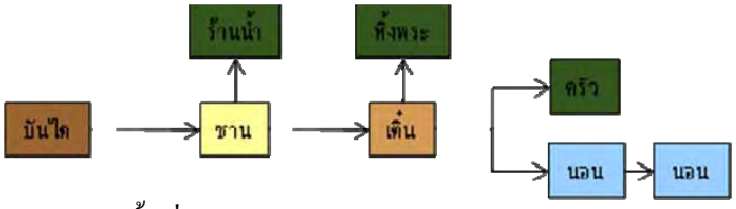

แผนภูมิที่ 7 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางจำ เมธาคำ

ภาพที่ 84 เรือนนางจำ เมธาคำ บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 บ้านแปะเหนือ อำเภอจอมทอง
ที่มา : เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 69.

ภาพที่ 85 บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 บ้านแปะเหนือ อำเภอจอมทอง ปัจจุบัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้สืบทอดมรดกที่ดินคือลูกสาวและลูกเขย มีความเห็นว่า การรื้อถอนเรือนกาแลที่ผุพังเป็นเรื่องปกติ ไม่รู้สึกเสียดายอะไร ด้วยเรือนกาแลเดิมผุพังไปมากไม่เหมาะกับการอยู่อาศัย จึงได้ทำการรื้อ แล้วนำไม้ที่เหลือจากเรือนเก่ามาสร้างเรือนใหม่ที่มีขนาดเล็กลง แค่ให้เพียงพอต่อการใช้สอย ในตำแหน่งเดิมของเรือนกาแล ทั้งยังเหลือไม้เสาขนาดใหญ่ และไม้แผ่นอื่นไว้พอที่จะทำร้านน้ำและเพิงอื่น ๆ ได้ ในบริเวณโดยรอบพื้นที่

3. เรือนนายสม ก้อนสุรินทร์ บ้านเลขที่ 282 ถ. เชียงใหม่-ฮอด

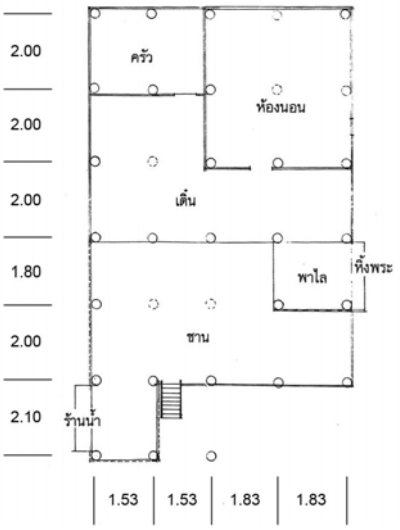

ภาพที่ 86 ตำแหน่งเรือนนายสม ก้อนสุรินทร์ ภาพที่ 87 ผังพื้นเรือนนายสม ก้อนสุรินทร์

ใต้ถุนสูง 1.64 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 0.62 เมตร ขนาดเสา 0.26 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 1.54 เมตรขนาดประตู 0.57 x 1.85 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.58 x 0.60 เมตร

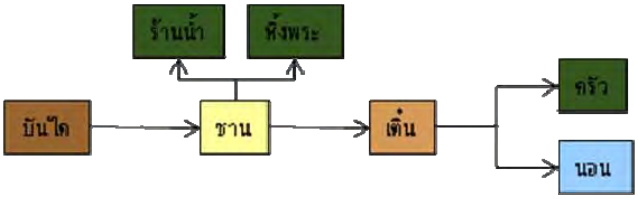

แผนภูมิที่ 8 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนายสม ก้อนสุรินทร์

ภาพที่ 88 เรือนนายสม ก้อนสุรินทร์ บ้านเลขที่ 282 ถ. เชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง

ภาพที่ 89 บ้านเลขที่ 282 ถ. เชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง ปัจจุบัน

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 63.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้สืบทอดมรดกที่ดินคือลูกสาว ที่ยังคงเก็บภาพถ่ายเก่า ๆ ของเรือนกาแลไว้เป็นที่ระลึก แต่ด้วยเรือนผุพังไปมาก โดยการผุนั้นเริ่มจากส่วนชาน ทำให้ไม่สามารถใช้สอยเรือนส่วนในได้ จึงทำการรื้อและสร้างบ้านใหม่เป็นอาคาร 2 ชั้น ด้านล่างเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ส่วนชั้นบนเป็นวัสดุไม้ ณ ตำแหน่งเดิมของเรือนกาแล

3.2.2 อำเภอสันป่าตอง (ระยะทางจากตัวเมืองโดยประมาณ 22 กิโลเมตร)

4. เรือนนายถา สุขเมือง บ้านเลขที่ 57 หมู่ 6 บ้านทรายมูล ต.แม่ก๊า

ภาพที่ 90 ตำแหน่งเรือนนายถา สุขเมือง

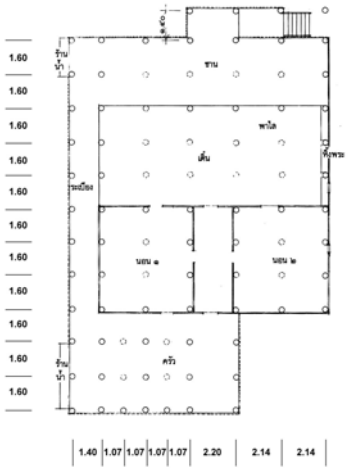

ภาพที่ 91 ผังพื้นเรือนนายถา สุขเมือง

ใต้ถุนสูง 1.40 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.40 เมตร ขนาดเสา 0.175, 0.20 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 2.20 เมตร ขนาดประตู 0.73 x 1.86, 0.67 x 1.78, 0.71 x 1.86, 0.58 x 1.64, 0.60 x 1.65, 0.58 x 1.67 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.13 x 0.18, 0.10 x 0.18 เมตร

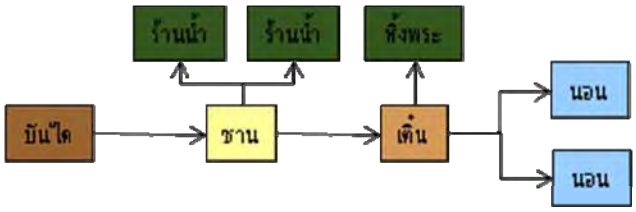

แผนภูมิที่ 9 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนายถา สุขเมือง

ภาพที่ 92 เรือนนายถา สุขเมือง บ้านเลขที่ 57 หมู่ 6 บ้านทรายมูล ต.แม่ก๊า อำเภอสันป่าตอง

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 67.

ภาพที่ 93 บ้านเลขที่ 57 หมู่ 6 บ้านทรายมูล ต.แม่ก๊า อำเภอสันป่าตอง ปัจจุบัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตำแหน่งที่ตั้งของเรือนกาแลเดิม เหลือเพียงที่ดินเปล่า เนื่องจากตัวเรือนถูกซื้อไปแล้ว (ไม่ทราบว่าย้ายไปตั้งที่ใด) ญาติซึ่งอาศัยอยู่บริเวณข้างเคียงเป็นผู้ให้ข้อมูล พร้อมเล่าว่าตนมีความผูกพันกับเรือนในสมัยเด็ก ได้วิ่งเล่นกันตามส่วนต่าง ๆ ของเรือน จดจำพื้นที่ใช้สอยภายในและทิศทางของเรือนได้อย่างดี

3.2.3 อำเภอสารภี (ระยะทางจากตัวเมืองโดยประมาณ 10 กิโลเมตร)

5. เรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง(ทองมิตร) บ้านเลขที่ 53 บ้านสันต้นกอก ต.ดอนแก้ว

ภาพที่ 94 ตำแหน่งเรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง (ทองมิตร)

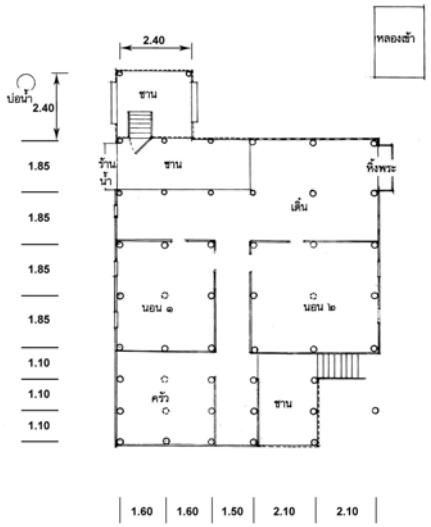

ภาพที่ 95 ผังพื้นเรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง (ทองมิตร)

ใต้ถุนสูง 0.30, 1.70 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 2.80, 2.00 เมตร ขนาดเสา 0.20 เมตร ขนาดประตู 0.72 x 1.94, 0.50 x 1.64, 0.72 x 1.95, 0.50 x 1.60 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.23 x 0.43 เมตร

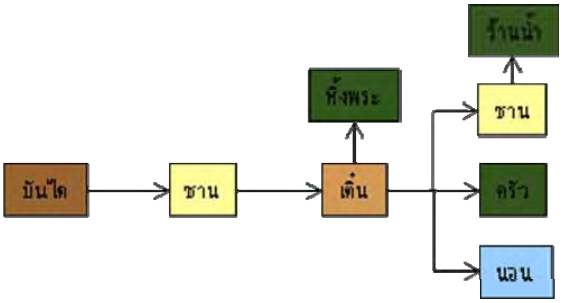

แผนภูมิที่ 10 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง (ทองมิตร)

ภาพที่ 96 เรือนนางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง (ทองมิตร) บ้านเลขที่ 53 บ้านสันต้นกอก ต.ดอนแก้ว อำเภอสารภี

ภาพที่ 97 บ้านเลขที่ 53 บ้านสันต้นกอก ต.ดอนแก้ว อำเภอสารภี ปัจจุบัน

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 51.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เรือนถูกรื้อทิ้งไป กลายเป็นที่ดินทำสวน โดยกรรมสิทธิ์ที่ดินได้เปลี่ยนเจ้าของไปแล้ว ไม่ทราบประวัติของที่ดินเลย คงมีเพียงเพื่อนบ้านที่ยังจำภาพเรือนเก่าได้และชี้ตำแหน่งเรือนให้ทราบ

3.2.4 อำเภอแม่ริม (ระยะทางจากตัวเมืองโดยประมาณ 8 กิโลเมตร)

6. เรือนนายควาย โสภา บ้านเลขที่ 109 หมู่ 4 ต.เหมืองแก้ว

ภาพที่ 98 ตำแหน่งเรือนนายควาย โสภา

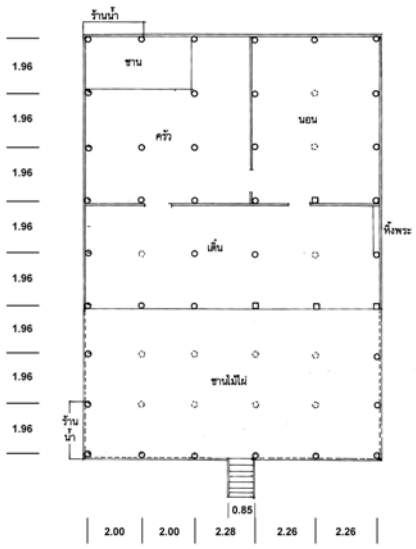

ภาพที่ 99 ผังพื้นเรือนนายควาย โสภา

ใต้ถุนสูง 1.60 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.40 เมตร ขนาดเสา 0.30 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 2.28 เมตรขนาดประตู 0.64 x 1.90, 0.66 x 1.60 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.25 x 0.70 เมตร

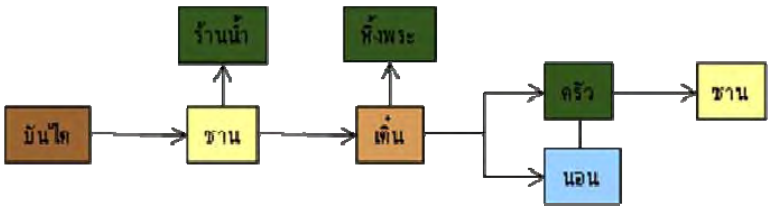

แผนภูมิที่ 11 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนายควาย โสภา

ภาพที่ 100 เรือนเรือนนายควาย โสถา บ้านเลขที่ 109 หมู่ 4 ต.เหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม
ที่มา : เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 43.

ภาพที่ 101 บ้านเลขที่ 109 หมู่ 4 ต.เหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม ปัจจุบัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

นายควาย โสภา ยังคงดูแลที่ดินผืนนี้อยู่ แต่ตัวเรือนกาแลนั้นได้รื้อไปแล้ว เนื่องจากการผุพังของส่วนชาน โดยไม้ที่เหลือได้นำมาสร้างเรือนใหม่ เยื้องตำแหน่งเดิม พร้อมทั้งจัดผังบริเวณใหม่ และยังคงมีไม้ที่เหลืออยู่อีกมาก เก็บไว้ในบริเวณโรงเรือน

3.2.5 อำเภอเมือง

7. เรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย(กันทิยะ) บ้านเลขที่ 52 ถ.นันทาราม

ภาพที่ 102 ตำแหน่งเรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ)

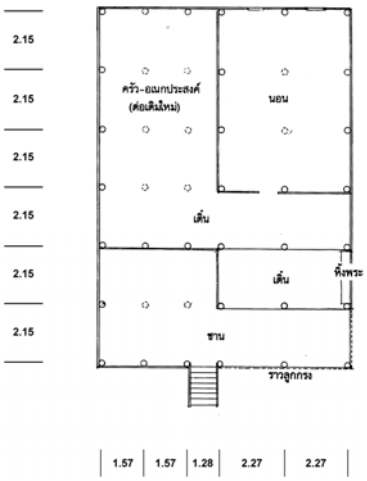

ภาพที่ 103 ผังพื้นเรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ)

ใต้ถุนสูง 1.64 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 0.88 เมตร ขนาดเสา 0.25 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 1.28 เมตรขนาดประตู 0.70 x 1.85 เมตร

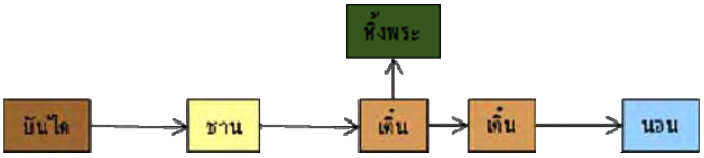

แผนภูมิที่ 12 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ)

ภาพที่ 104 เรือนนางวงจันทร์ แซ่เตีย (กันทิยะ) บ้านเลขที่ 52 ถ.นันทาราม อำเภอเมือง

ภาพที่ 105 บ้านเลขที่ 52 ถ.นันทาราม อำเภอเมือง ปัจจุบัน

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 49.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ที่ดินถูกแบ่งเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ทางด้านหน้า (ด้านที่ติดถนน) ด้านหลังสร้างบ้านพักชั่วคราวขนาดเล็ก ส่วนตัวเรือนกาแลถูกรื้อทิ้งไปหมดแล้ว เนื่องจากการผุพัง

8. เรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ บ้านเลขที่ 149 ถ.วังสิงห์คำ

ภาพที่ 106 ตำแหน่งเรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ

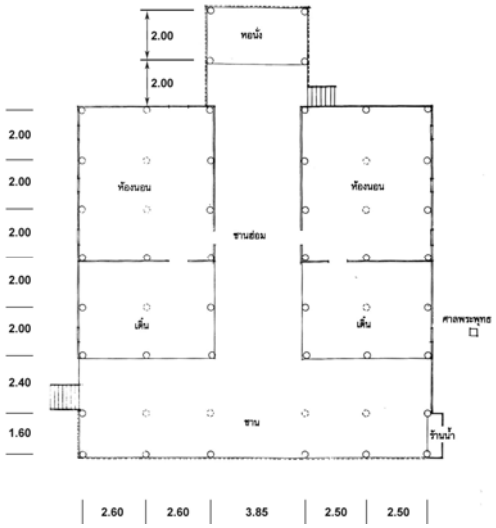

ภาพที่ 107 ผังพื้นเรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ

ใต้ถุนสูง 1.26, 1.50 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.00, 1.10 เมตร ขนาดเสา 0.25, 0.15 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 2.10 เมตร ขนาดประตู 0.84 x 1.85, 0.65 x 2.00 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.47 x 0.78 เมตร

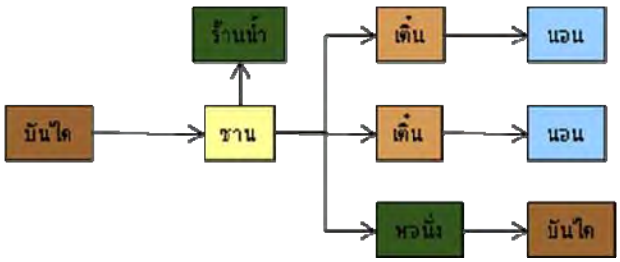

แผนภูมิที่ 13 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ

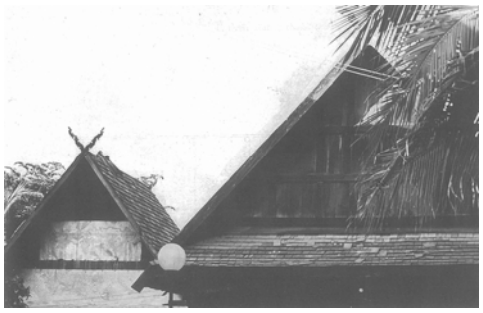

รูปภาพ 108 เรือนพ่อหนานมา เนตรสุวรรณ
บ้านเลขที่ 149 ถ.วังสิงห์คำ
อำเภอเมือง
ที่มา : เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 41.

รูปภาพ 109 ถนนแก้วนวรัฐ เชิงสะพานนครพิงค์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ที่ดินเดิมถูกรัฐเวนคืนไปสร้างถนนแก้วนวรัฐ ซึ่งตรงกับบริเวณเชิงสะพานนครพิงค์ เรือนกาแลจึงถูกรื้อทิ้งไป (สอบถามจากเพื่อนบ้านข้างเคียงที่รู้จักเรือน)

9. เรือน รตต.หลวง สุภามูล บ้านเลขที่ 16 ถ.รัตนโกสินทร์ ซอย 1 ต.สันกู่เหล็ก

ภาพที่ 110 ตำแหน่งเรือน รตต.หลวง สุภามูล

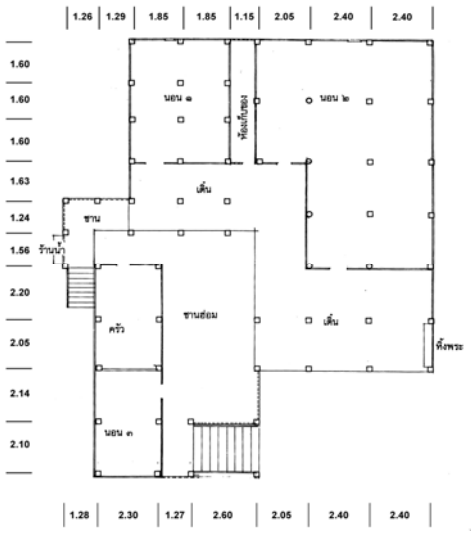

ภาพที่ 111 ผังพื้นเรือน รตต.หลวง สุภามูล

ใต้ถุนสูง 2.00 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.10 เมตร ขนาดเสา 0.20 – 0.30 เมตร ขนาดประตู 0.79 x 1.96, 0.77 x 1.82 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.30 x 0.10 เมตร

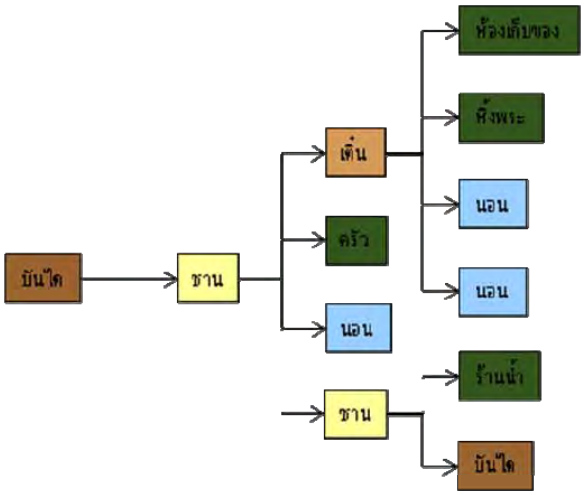

แผนภูมิที่ 14 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือน รตต.หลวง สุภามูล

ภาพที่ 112 เรือน รตต.หลวง สุภามูล บ้านเลขที่ 16 ถ.รัตนโกสินทร์ ซอย 1 ต.สันกู่เหล็ก อำเภอเมือง
ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 47.

ภาพที่ 113 เรือนนางทองปิน สุภามูล เลขที่ 16 ถ.รัตนโกสินทร์ ซอย 1 ต.สันกู่เหล็ก อำเภอเมือง ปัจจุบัน

ภาพที่ 114 การใช้สอยพื้นที่ภายในเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนไป

ภาพที่ 114 การใช้สอยพื้นที่ภายในเรือนที่ถูกปรับเปลี่ยนไป (ต่อ)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เรือนสืบทอดมาจากฝ่ายหญิง คือ นางทองปิน สุภามูล ผู้เป็นภรรยาของ รตต.หลวง สุภามูล ซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว ปัจจุบันเรือนยังคงใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวบุตรสาว

เรือนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรือนไปเพียงเล็กน้อย คือ มีการต่อเติมส่วนห้องน้ำที่ชั้นบนเรือน และการปรับเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยของพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ให้เข้ากับวิถีชีวิตปัจจุบัน

เจ้าของเรือนยังคงอาศัยอยู่บนเรือนด้วยพื้นฐานของความเชื่อแบบเดิม ๆ ให้ความเคารพในความศักดิ์สิทธิ์ของเรือน เช่น ห้ามบุคคลภายนอกลอดใต้หำยนต์เข้าสู่ภายในห้องนอน เพราะจะถือว่าเป็นการผิดผี, การเก็บรักษายอดกาแลที่ร่วงลงมา ร่วมกับส่วนหิ้งพระบูชา เปรียบเสมือนหนึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์, การกราบไหว้สิ่งศักดิ์ประจำเรือนในยามที่สภาพอากาศแปรปรวนรุนแรง ที่อาจจะเป็นอันตรายต่อเรือนได้

ข้อมูลในเชิงกายภาพของเรือน

ทำการวัดเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2550 เวลาประมาณ 14:45 น.

เนื่องจากในส่วนที่เป็นภายในห้องนั้น เจ้าของเรือนมีความเชื่อว่า ไม่อนุญาตให้ผู้อื่นที่มิใช่คนในครอบครัวเข้าไปได้ จึงทำการศึกษาเก็บข้อมูลได้เฉพาะส่วนเติ๋นต่อเนื่องไปกับชานฮ่อมที่ใช้เป็นอเนกประสงค์หลักของเรือน วัดค่าต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 99 เปอร์เซ็นต์
2. อุณหภูมิ 28.8 องศาเซลเซียส
3. ความสว่าง 12.6 LUX
4. ความเร็วลม 0 - 0.06 เมตรต่อวินาที
5. ความดังของเสียงในระหว่างที่พูดคุยกัน 48 dB และในขณะที่ไก่ขัน 72 dB

10. เรือนกาแล บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก ต.ช้างม่อย

ภาพที่ 115 ตำแหน่งเรือน บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก

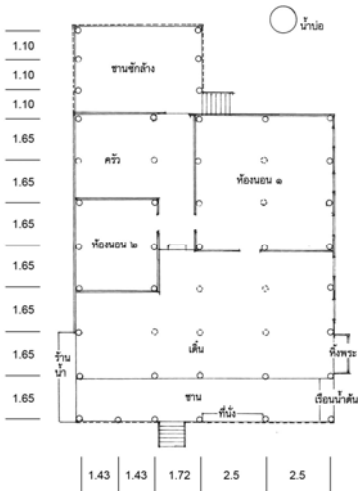

ภาพที่ 116 ผังพื้นเรือน บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก

ใต้ถุนสูง 1.50 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.10 เมตร ขนาดเสา 0.30, 0.25 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 1.72 เมตร ขนาดประตู 0.96 x 2.10 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.22 x 0.55 เมตร

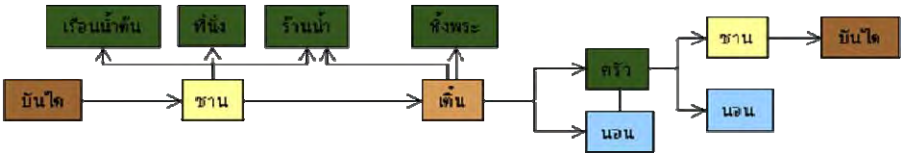

แผนภูมิที่ 15 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือน บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก

ภาพที่ 117 เรือน บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก ต.ช้างม่อย อำเภอเมือง ปัจจุบัน

ภาพที่ 118 บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแขก

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 37.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เรือนกาแลเดิมถูกรื้อทิ้งไป เพื่อประกอบกิจการพื้นที่จอดรถของตลาดวโรรส (สอบถามจากเจ้าของกิจการบริเวณอาคารพาณิชย์ข้างเคียง ที่จำตำแหน่งของเรือนได้)

11. บ้านดวงทิพย์ บ้านเลขที่ 14 ถ.คชสาร ซอย 1

ภาพที่ 119 ตำแหน่งเรือน บ้านดวงทิพย์

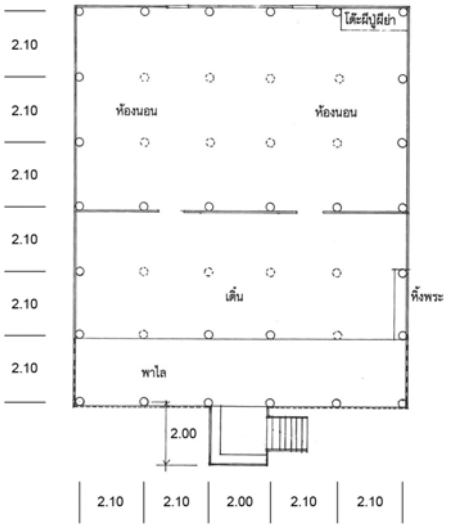

ภาพที่ 120 ผังพื้นเรือน บ้านดวงทิพย์

ใต้ถุนสูง 1.58 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.52 เมตร ขนาดเสา 0.25 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 2.00 เมตร ขนาดประตู 0.80 x 2.10 เมตร

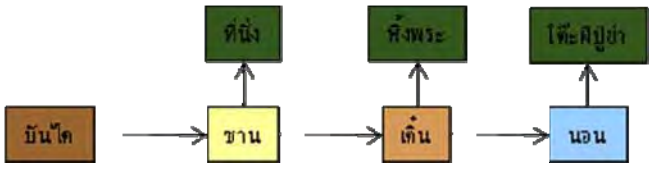

แผนภูมิที่ 16 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของบ้านดวงทิพย์

ภาพที่ 121 บ้านดวงทิพย์ บ้านเลขที่ 14 ถ.คชสาร ซอย 1 อำเภอเมือง

ภาพที่ 122 บ้านเลขที่ 14 ถ.คชสาร ซอย 1 อำเภอเมือง ปัจจุบัน

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 53.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เรือนกาแลถูกรื้อทิ้งไปแล้ว ที่ดินปัจจุบันได้สร้างอาคารใหม่เป็นบ้าน 2 ชั้น ก่ออิฐถือปูน และทำเป็นบ้านให้เช่า โดยผู้เช่าปัจจุบันไม่ทราบประวัติของที่ดินเลย (สอบถามจากเพื่อนบ้านที่จดจำภาพเรือนได้)

12. เรือนกาแล บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5

ภาพที่ 123 ตำแหน่งเรือน บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5

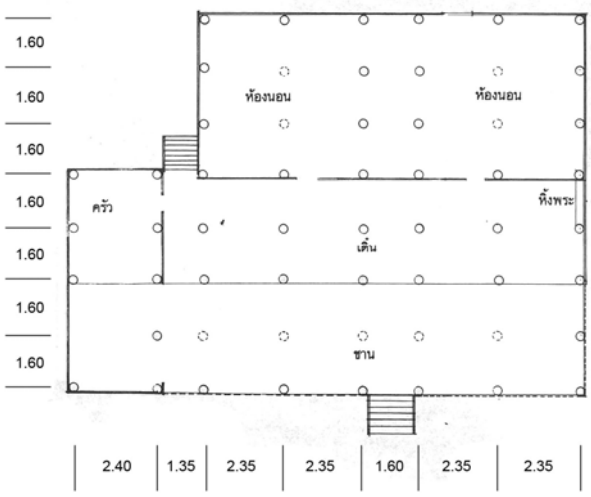

ภาพที่ 124 ผังพื้นเรือน บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5

ใต้ถุนสูง 1.40 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.25 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 1.60 เมตร ประตูสูง 2.00 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.22 x 0.50 เมตร

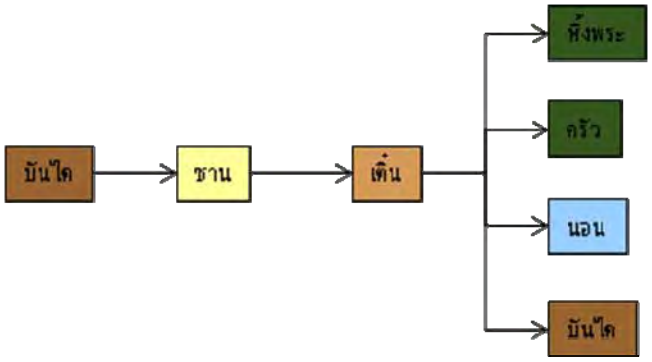

แผนภูมิที่ 17 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือน บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5

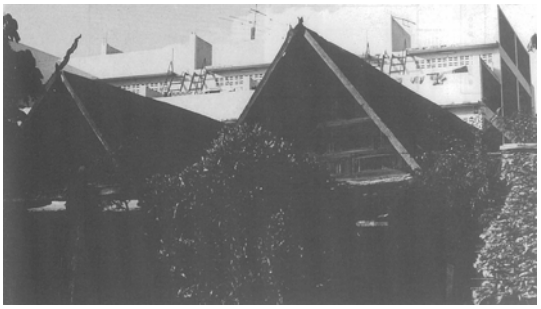

ภาพที่ 125 เรือนกาแล บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5 อำเภอเมือง

ภาพที่ 126 บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5 ปัจจุบัน

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 39.

เรือนกาแลเดิมถูกรื้อทิ้งไปแล้ว บนที่ดินปัจจุบันได้สร้างอาคารชั้นเดียวเพื่อประกอบกิจการ Guess House

13. เรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์(จรูญรัตน์) บ้านเลขที่ 99 ถ.ราชภาคินัย

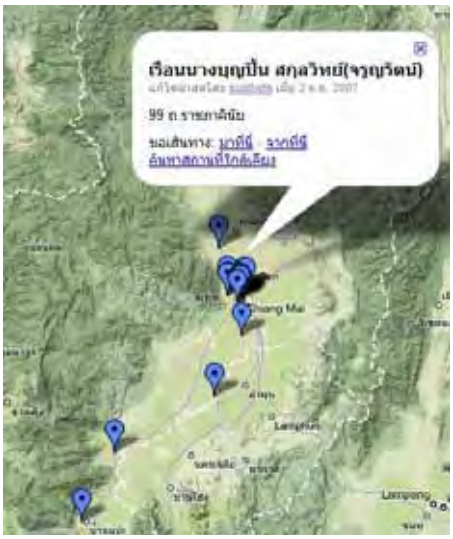

ภาพที่ 127 ตำแหน่งเรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์ (จรูญรัตน์)

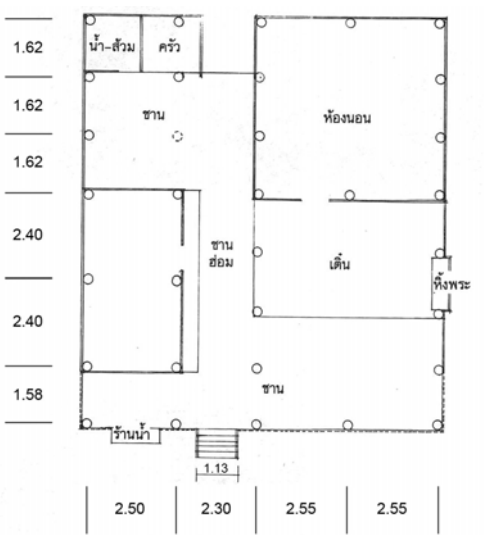

ภาพที่ 128 ผังพื้นเรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์ (จรูญรัตน์)

ใต้ถุนสูง 1.55 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.05 เมตร ขนาดเสา 0.25 เมตร ขนาดประตู 0.70 x 2.00 เมตร ไม่มีหน้าต่าง

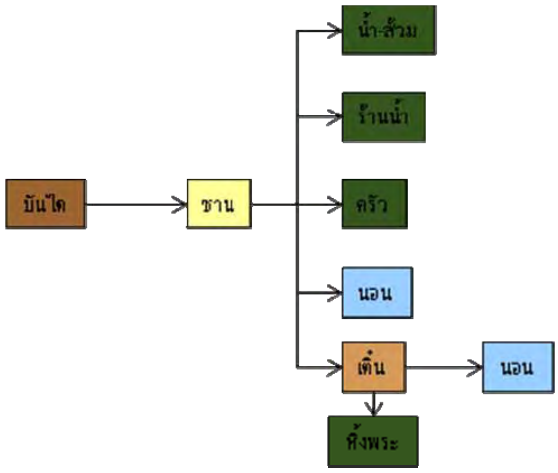

แผนภูมิ 18 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์(จรูญรัตน์)

ภาพที่ 129 เรือนนางบุญปั้น สกุลวิทย์(จรูญรัตน์) บ้านเลขที่ 99 ถ.ราชภาคินัย อำเภอเมือง

ภาพที่ 130 บ้านเลขที่ 99 ถ.ราชภาคินัย อำเภอเมือง ปัจจุบัน

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 55.

ได้มีการรื้อเรือนกาแลเก่าทิ้งไป และสร้างบ้านใหม่ เพื่อการพักอาศัย ในแบบประยุกต์มาจากแบบเรือนเดิม

14. เรือนกาแล สวนแม่แก้ว ต.ช่างเคี่ยน

ภาพที่ 131 ตำแหน่งเรือนสวนแม่แก้ว

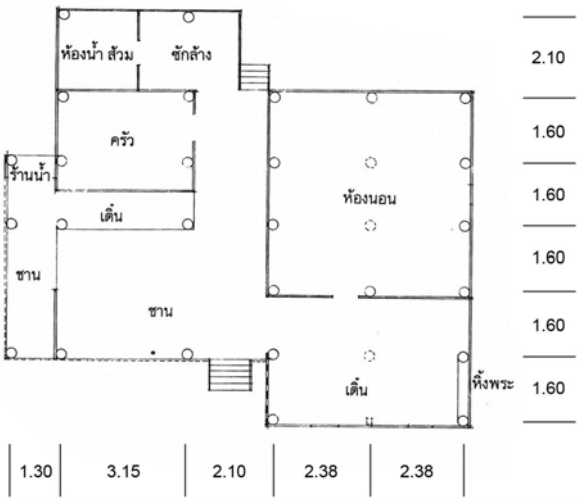

ภาพที่ 132 ผังพื้นเรือนสวนแม่แก้ว

ใต้ถุนสูง 1.96 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 0.84 เมตร ขนาดเสา 0.30 – 0.35 เมตร ระยะห่างระหว่างหลัง 3.85 เมตร ขนาดประตู 0.57 x 1.85 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.58 x 0.60 เมตร

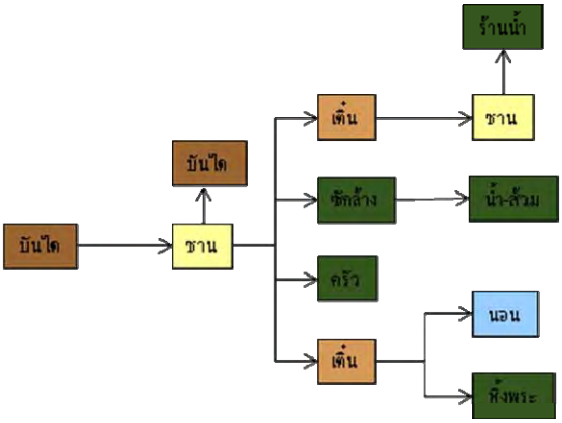

แผนภูมิที่ 19 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนสวนแม่แก้ว

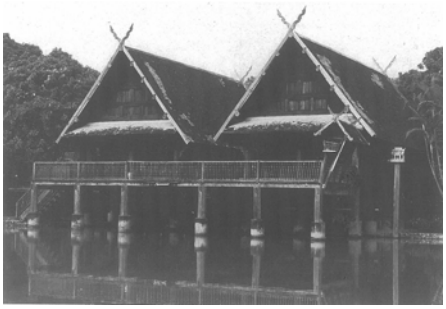

ภาพที่ 133 เรือนกาแล สวนแม่แก้ว ต.ช่างเคี่ยน อำเภอเมือง

ภาพที่ 134 เรือนรับรอง ของธนาคารกรุงเทพ ต.ช่างเคี่ยน อำเภอเมือง

ที่มา : เฉลียว ปิยชน, <u>เรือนกาแล</u> (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 45.

เรือนกาแลเดิมถูกปรับปรุง ดัดแปลง และซ่อมแซม ไปจากสภาพเดิม ๆ มาก ปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลของธนาคารกรุงเทพ เพื่อใช้เป็นเรือนรับรอง

3.2.6 อำเภอหางดง (ระยะทางจากตัวเมืองโดยประมาณ 15 กิโลเมตร)

15. เรือนพญาชัย (พญาใจ) บ้านเลขที่ 3 หมู่ 3 ต.แม่เหียะ

ภาพที่ 135 ตำแหน่งเรือนพญาชัย (พญาใจ)

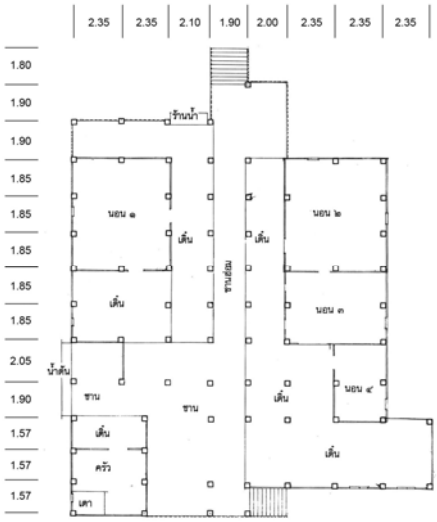

ภาพที่ 136 ผังพื้นเรือนพญาชัย (พญาใจ)

ใต้ถุนสูง 1.95 เมตร ระดับพื้นถึงขื่อสูง 1.35 เมตร ขนาดเสา 0.17, 0.10, 0.20 เมตรขนาดประตู 0.73 x 2.13, 0.80 x 2.00, 0.75 x 2.00 เมตร ขนาดหน้าต่าง 0.52 x 0.80, 0.33 x 0.60, 0.56 x 0.78 เมตร

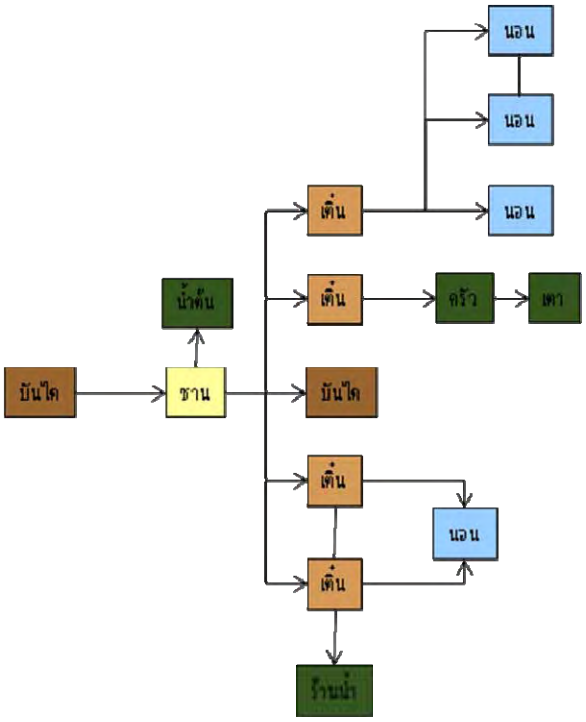

แผนภูมิที่ 20 ลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนพญาชัย (พญาใจ)

ภาพที่ 137 เรือนพญาชัย (พญาใจ) บ้านเลขที่ 3 หมู่ 3 ต.แม่เหียะ อำเภอแม่เหียะ
ที่มา : เฉลียว ปิยชน, เรือนกาแล (เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532), 57.

ภาพที่ 138 เรือนพญาชัย (พญาใจ) บ้านเลขที่ 3 หมู่ 3 ต.แม่เหียะ อำเภอแม่เหียะ ปัจจุบัน

เรือนพญาชัย (ผญาใจ) เป็นเรือนไทยภาคเหนือ สถาปัตยกรรมไทยล้านนา แบบหมู่ จำนวน 2 หลัง การวางตัวของเรือนวางในแนวทิศเหนือ – ใต้ ขนาด 18 x 23.5 เมตร พื้นที่ใช้สอยบนเรือน 275 ตารางเมตร ใต้ถุนสูงมีชานเชื่อมตรงส่วนกลาง หลังคาทรงจั่ว ปั้นลมประดับไม้กาแล มีบันไดขึ้นลงทั้งด้านหน้าและด้านหลัง (บันไดหน้ามีหลังคาทรงจั่วคลุมหรือเรียกกันว่า ซุ้ม) วัสดุทั้งหมดเป็นไม้สักและไม้เนื้อแข็ง ได้แก่ โครงสร้างเรือนทั้งหมด พื้นเรือน และฝาเรือน เสากลมฝังลงดิน (ไม่มีตอม่อ) พื้นไม้กระดาน ฝาเรือนประกอบด้วยฝาทึบ และบางช่วงเสาจะเป็นฝาทึบ

ด้านล่างครึ่งบนตีไม้ระแนง เจาะช่องหน้าต่างเป็นบางจุด หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินขอ พื้นที่ใช้สอยประกอบด้วย ห้องนอน เติ๋น ชาน ครัว ห้องน้ำ (ต่อเติมขึ้นภายหลัง)[1]

ปัจจุบันเจ้าของใช้เป็นที่อยู่อาศัย ส่วนใต้ถุนใช้เก็บวัสดุทั่วไป (ไม้ กระเบื้อง เครื่องมือเครื่องใช้ ฯลฯ) และเป็นที่จอดรถยนต์ของเจ้าของบ้าน

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ พื้นและเสาตอนกลางของตัวเรือนทรุด เห็นได้ชัดเจนเสาบางต้นเอนออกจากแนว และทรุดลงเป็นระดับ ๆ ไปกระเบื้องดินขอหลุดออกทำให้หลังคาเกิดช่องโหว่เป็นบางจุด โดยเฉพาะส่วนบรรจบกันของหลังคาปีกนกด้านบนกับหน้าจั่ว แป้น น้ำย้อย ปั้นลม กาแลเก่าและผุพังเล็กน้อย บนเรือนส่วนด้านมุมก้านตะวันตกเฉียงเหนือต่อเติมเป็นห้องน้ำ (ก่ออิฐถือปูน) ปัจจุบันยังไม่มีแผนการอนุรักษ์และปรับปรุงซ่อมแซมทั้งโดยเจ้าของและหน่วยงานใด จึงควรได้รับการบูรณะในส่วนที่ชำรุดเสียหาย และประสานกับเจ้าของไม่ให้มีการดัดแปลงต่อเติมจนเสียสภาพเดิม เนื่องจากยังไม่มีเจตนารมณ์ที่แน่ชัดจากเจ้าของที่จะเก็บรักษาไว้ ทั้งยังมีความเห็นไม่ตรงกันระหว่างเจ้าของและเครือญาติที่จะอนุรักษ์อาคารนี้ไว้หรือไม่[2]

สรุป ผลการสำรวจเรือนกาแลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีที่อยู่เปลี่ยนแปลงไป ไม่สามารถหาพบจำนวน 2 หลัง ส่วนอีก 15 หลังที่เหลือ ถูกรื้อทิ้งไปแล้ว 10 หลัง, เก็บรักษาไว้โดยเจ้าของบ้าน 2 หลัง โดยหลังหนึ่งได้ทำการปรับเปลี่ยนการใช้สอยไปบ้างแล้ว ส่วนอีกหลังหนึ่งเก็บร้างไว้ ไม่มีการใช้สอยแล้ว, อนุรักษ์ไว้โดยหน่วยงานเอกชน 1 หลังใช้ทำเป็นที่บ้านพักรับรอง และอนุรักษ์ไว้โดยหน่วยงานราชการ 2 หลัง ที่สามารถเข้าทำการศึกษาได้ สรุปดังกล่าวเป็นแผนภูมิดังแผนภูมิที่ 21

---

[1] เรือนพญาชัย (ผญาใจ๋) [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.thai-heritage-building.com/data/47/05/p.php

[2] เรื่องเดียวกัน.

อำเภอ	ลำดับที่	ชื่อ	ที่อยู่	รูปถ่ายเดิม	สถานะภาพปัจจุบัน	สาเหตุ	รูปถ่ายปัจจุบัน	หมายเหตุ
อำเภอจอมทอง	1	นางผัด โพทาธิ	บ้านเลขที่ 93 ป่าพลู ซอย 1 ถ.เชียงใหม่-ฮอด		ย้ายที่อยู่	อนุรักษ์		ปัจจุบันอยู่ที่สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช.
	2	นางจ่า เมธาค่า	บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 บ้านแปะเหนือ		รื้อทิ้งแล้ว	ผุพัง		น่าไม้มาสร้างเรือนใหม่ ณ ตำแหน่งเดิม
	3	นายสม ก้อนสุรินทร์	บ้านเลขที่ 282 ถ. เชียงใหม่-ฮอด		รื้อทิ้งแล้ว	ชำนผุ		น่าไม้มาสร้างเรือนใหม่ ณ ตำแหน่งเดิม
อำเภอสันป่าตอง	4	นายถา สุขเมือง	บ้านเลขที่ 57 หมู่ 6 บ้านทรายมูล ต.แม่ก๊า		รื้อทิ้งแล้ว	ขายไปแล้ว		ไม่ทราบผู้ซื้อ
	16	นายจุ อินตุ่น	บ้านเลขที่ 2 ถ. เชียงใหม่-ฮอด		ไม่พบ	ที่อยู่ผิดพลาด		
อำเภอสารภี	5	นางจันทร์เพ็ญ แซ่เต็ง(ทองมิตร	บ้านเลขที่ 53 บ้านสันต้นกอก ต.ดอนแก้ว		รื้อทิ้งแล้ว	ผุพังและเปลี่ยนเจ้าของที่		กลายเป็นสวนปลูกผัก
อำเภอแม่ริม	6	นายควาย โสถา	บ้านเลขที่ 109 หมู่ 4 ต.เหมืองแก้ว		รื้อทิ้งแล้ว	ต้องการสร้างบ้านใหม่		จัดผังบริเวณใหม่ น่าไม้มาสร้างเรือนใหม่เยื้องตำแหน่งเดิม
อำเภอเมือง	7	นางวงจันทร์ แซ่เตีย(กันทิยะ)	บ้านเลขที่ 52 ถ. นันทาราม			ผุพังและเปลี่ยนขอบเขตที่ดิน		แบ่งที่ดินออกเป็น 2 ส่วน สร้างอาคารใหม่แล้ว
	8	พ่อหนานมา เนตรสุวรรณ	บ้านเลขที่ 149 ถ.วังสิงห์คำ		ไม่พบ	เวนคืนที่ดินสร้างถนน		
	9	รตต.หลวง สุภามูล	บ้านเลขที่ 16 ถ.รัตนโกสินทร์ ซอย 1 ต.สันกู่เหล็ก					ยังคงใช้เป็นบ้านพักอาศัย
	10		บ้านเลขที่ 58 ตรอกวัดแยก ต.ช้างม่อย		รื้อทิ้งแล้ว	ขายที่เปลี่ยนกิจการ		ปัจจุบัน เป็นลานรับฝากรถเอกชน
	11	บ้านดวงทิพย์	บ้านเลขที่ 14 ถ.คชสาร ซอย 1		รื้อทิ้งแล้ว	เปลี่ยนเจ้าของ		ปัจจุบันสร้างบ้านใหม่ไว้ให้เช่า
	12		บ้านเลขที่ 8 ถ.มูลเมือง ซอย 5		รื้อทิ้งแล้ว	เปลี่ยนกิจการ		ปัจจุบันสร้างอาคารใหม่เป็น GUEST HOUSE
	13	นางบุญปั๋น สกุลวิทย์(จรุญรัตน์)	บ้านเลขที่ 99 ถ.ราชภาคินัย		รื้อทิ้งแล้ว	ผุพัง ต้องการสร้างบ้านใหม่		สร้างบ้านใหม่ ประยุกต์มาจากแบบเดิม
	14	สวนแม่แก้ว	ต.ช่างเคี่ยน		ปรับปรุงซ่อมแซมไปแล้วเสียส่วนใหญ่	เปลี่ยนเจ้าของ ที่ต้องการอนุรักษ์		ไม่ได้รับอนุญาติให้เข้าศึกษา
	17		บ้านเลขที่ 72 ถ.ท่าแพ ซอย 2		ไม่พบ	ที่อยู่ผิดพลาด		
อำเภอหางดง	15	เรือนพญาชัย(พญาใจ)	บ้านเลขที่ 3 หมู่ 3 ต.แม่เหียะ		ผุพัง จึงปล่อยว่างไว้	สร้างบ้านใหม่เยื้องกันเพื่อเป็นที่พักอาศัย		ไม่ได้รับอนุญาติให้เข้าศึกษา

แผนภูมิที่ 21 สรุปผลการสำรวจเรือนกาแล 15 หลัง ในจังหวัดเชียงใหม่

4. การศึกษาอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่

ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 60 ถนนมหิดล ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง มีพื้นที่ 1,905 ไร่ เดิมชื่อสนามบินสุเทพ มีสายการบินที่บินประจำภายในประเทศและระหว่างประเทศ จำนวน 13 สาย มีเที่ยวบินทั้งภายในและระหว่างประเทศเฉลี่ย 70-80 เที่ยวบินต่อวัน

อาคารผู้โดยสารภายในประเทศและระหว่างประเทศรองรับผู้โดยสารพร้อมกันได้คราวละ 1,000 คน รองรับเที่ยวบินได้ชั่วโมงละ 24 เที่ยวบิน หรือคราวละ 4-5 เที่ยวบินพร้อมกัน[3]

ความสามารถในการรองรับผู้โดยสารในชั่วโมงคับคั่ง คือ 1,500 คน ต่อชั่วโมง[4] โดยค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้โดยสารต่อวันอยู่ที่ประมาณวันละ 10,000 คน[5]

4.1 เกณฑ์การเลือกพื้นที่ทำการศึกษา

การศึกษาข้อมูลเพื่อออกแบบท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่นั้น จะทำการศึกษาพื้นที่สำคัญขนาดใหญ่ ซึ่งมีผู้ใช้สอยที่หลากหลาย ทั้งเพศ วัย เชื้อชาติ สัญชาติ ทั้งผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ, ผู้โดยสารขาออก ระหว่างประเทศ, ผู้โดยสาขาเข้า ภายในประเทศ และผู้โดยสารขาออก ภายในประเทศ ในส่วนต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. โถงต้อนรับและ drop off สู่อาคาร
2. โถง check – in ผู้โดยสารขาออก ระหว่างประเทศ
3. โถงส่งผู้โดยสารขาออก ระหว่างประเทศ
4. โถงตรวจผู้โดยสารขาออก ระหว่างประเทศ
5. โถง terminal gate ผู้โดยสารขาออก ระหว่างประเทศ
6. โถงรับกระเป๋าผู้โดยสารขาเข้า ระหว่างประเทศ
7. โถงรอรับผู้โดยสารขาเข้า ระหว่างประเทศ
8. โถงตรวจคนเข้าเมือง ระหว่างประเทศ

---

[3] ลุ้นเป็นฮับไม่ขึ้นปรับโฉมสนามบินเชียงใหม่ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.hflight.net/forum/m-1173710052/

[4] ท่าอากาศยานเชียงใหม่ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.aviation.go.th/rbm/aot.doc

[5] "รายงาน ฮับการบินเชียงใหม่สะดุด เหตุอุตฯท่องเที่ยวไร้สีสัน," กรุงเทพธุรกิจ, 4 มิถุนายน 2550

9. โถง check – in ผู้โดยสารขาออก ภายในประเทศ
10. โถงส่งผู้โดยสารขาออก ภายในประเทศ
11. โถงตรวจผู้โดยสารขาออก ภายในประเทศ
12. โถง terminal gate ผู้โดยสารขาออก ภายในประเทศ
13. โถงรับกระเป๋าผู้โดยสารขาเข้า ภายในประเทศ
14. โถงรอรับผู้โดยสารขาเข้า ภายในประเทศ

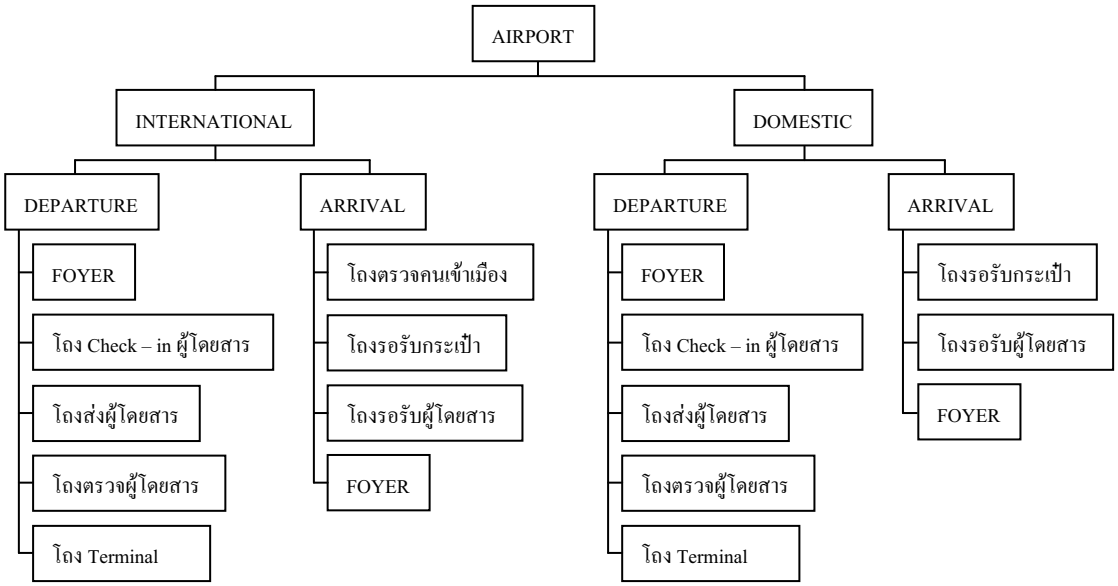

แผนภูมิที่ 22 การเก็บข้อมูลจากท่าอากาศยานเชียงใหม่

ภาพที่ 139 แผนที่อาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่

4.2 ผลการสำรวจอาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่

4.2.1 ข้อมูลในเชิงกายภาพของอาคาร

อาคารท่าอากาศยานเชียงใหม่ ประกอบด้วย อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ (อาคารหกเหลี่ยมเดิม) และอาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ (อาคารใหม่)

1. อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ

ออกแบบโดยบริษัท สถาปนิกบุนทร์ Concept โดยรวมเน้นเกี่ยวกับ Function การใช้งานเป็นหลัก แต่จะสอดแทรกแนวความคิดเรื่องทัศนียภาพของอาคารให้เป็นแบบล้านนาประยุกต์ เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างประกอบด้วย งาน check – in ผู้โดยสาร, โถงรอรับผู้โดยสาร, งานตรวจคนเข้าเมือง และงานกระเป๋าผู้โดยสาร ชั้นบนประกอบด้วย งาน screen ผู้โดยสาร, งานรักษาความปลอดภัยก่อนขึ้นเครื่อง และโถงพักคอยขึ้นเครื่อง การออกแบบภายในมีการเลือกใช้วัสดุที่ดูมีความทันสมัย เน้นโทนสีขาว-เทา เพื่อความเรียบง่ายและดูเป็นกลาง

เน้นการจัดพื้นที่ใช้สอยตามแนวฉากของอาคาร ที่นำสายตาด้วย เส้นแนวฝ้า T-bar ยิปซัม และไฟราง Fluorescent ผสมกับไฟ down light พื้นชั้นล่างเป็นกระเบื้องแกรนิตขนาด 40 X 40 เซนติเมตร ผนังฉาบปูนเรียบทาสี บัวแกรนิต ส่วนด้านบนปูพรมเพิ่มความรู้สึกอบอุ่น มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นร้านค้า ร้านอาหาร จุดรับฝากของ ธนาคารและไปรษณีย์

ภาพที่ 140 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ ท่าอากาศยานเชียงใหม่

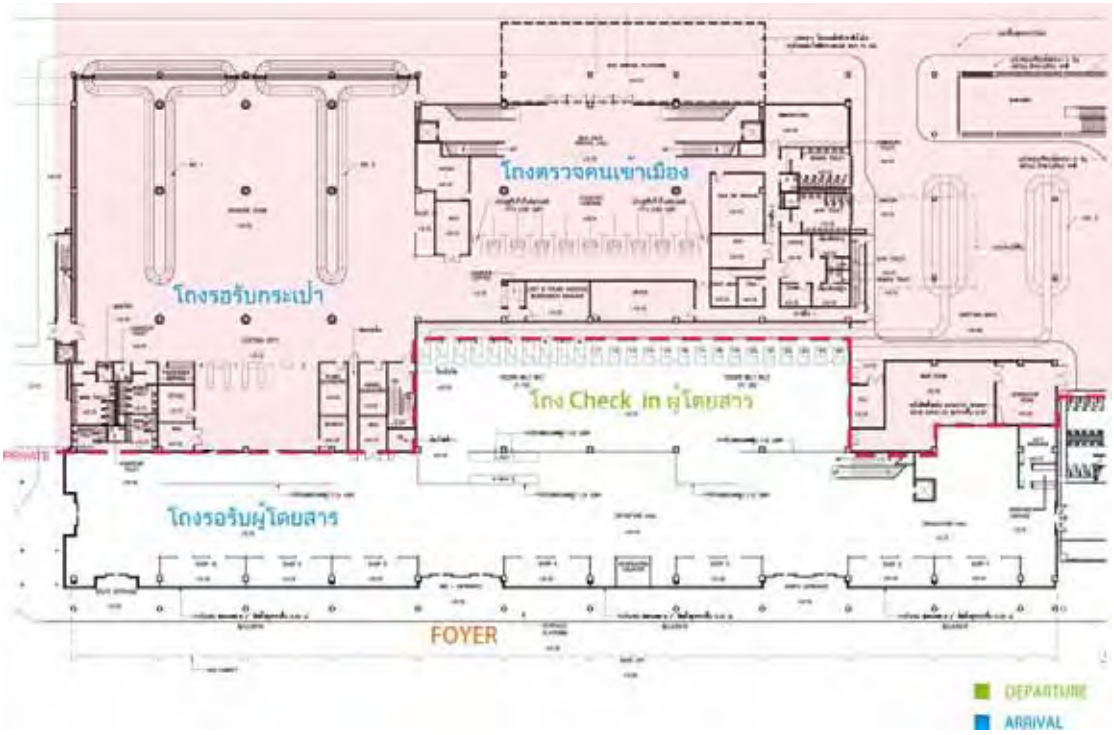

ภาพที่ 141 ผังพื้นชั้น 1 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ

โถง Check – in ผู้โดยสาร และ โถงรอรับผู้โดยสาร ระหว่างประเทศ

- ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 57 เปอร์เซ็นต์
- อุณหภูมิ 22.7 องศาเซลเซียส
- ความสว่าง 625 LUX
- ความดังของเสียงอยู่ในระหว่าง 58 - 61 dB
- ระดับความสูงของ Floor to Ceiling ประมาณ 3.38 เมตร

โถงรอรับกระเป๋าผู้โดยสารระหว่างประเทศ และ โถงตรวจคนเข้าเมือง

- ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 62.8 เปอร์เซ็นต์
- อุณหภูมิ 21 องศาเซลเซียส
- ความสว่าง 650 LUX
- ความดังของเสียงอยู่ในระหว่าง 53.3 - 54 dB
- ระดับความสูงของ Floor to Ceiling ประมาณ 3.35 เมตร

ภาพที่ 142 ผังพื้นชั้น 2 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ

โถงส่งผู้โดยสาร และ โถงตรวจผู้โดยสาร ระหว่างประเทศ

- ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 58 เปอร์เซ็นต์
- อุณหภูมิ 21.5 องศาเซลเซียส
- ความสว่าง 350 LUX
- ความดังของเสียงอยู่ในระหว่าง 50 - 55 dB
- ระดับความสูงของ Floor to Ceiling ประมาณ 4.62 เมตร

โถง Terminal gate ระหว่างประเทศ

- ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 60 เปอร์เซ็นต์
- อุณหภูมิ 21.4 องศาเซลเซียส
- ความสว่าง 170.5 LUX
- ความดังของเสียงอยู่ในระหว่าง 56 - 59 dB
- ระดับความสูงของ Floor to Ceiling ประมาณ 12 เมตร

ส่วนผู้โดยสารขาออก ระหว่างประเทศ

แผนภูมิที่ 23 ลำดับการเข้าถึงส่วนโถงต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาออก ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 143 โถง Check – in ผู้โดยสาร ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 144โถง screen ผู้โดยสาร ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 145 โถงตรวจผู้โดยสาร ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 146 โถงพักคอยขึ้นเครื่อง ระหว่างประเทศ

ส่วนผู้โดยสารขาเข้า ระหว่างประเทศ

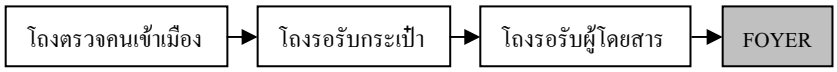

แผนภูมิที่ 24 ลำดับการเข้าถึงส่วนโถงต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาเข้า ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 147โถงตรวจคนเข้าเมือง ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 148 โถงรอรับกระเป๋าผู้โดยสาร

ภาพที่ 149 โถงรอรับผู้โดยสาร ระหว่างประเทศ

ภาพที่ 150 Foyer อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ

2. อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ

อาคารเก่าที่สร้างขึ้นในสมัยที่มีการย้ายอาคารท่าอากาศยาน จากเดิมที่เคยใช้อาคารทางกิจการทหารเป็นอาคารผู้โดยสาร ลักษณะเด่นของอาคารคือ รูปแบบอาคารที่มีรูปทรง 6 เหลี่ยมเชื่อมกัน 2 รูป รวมไปถึงวาง Grid เสา, ผนังภายใน, pattern พื้นและการจัดไฟ สร้าง space ที่แปลก

ตา น่าสนใจ มีการเปิดช่องแสงที่ส่วนกลางอาคารทั้งคู่ เพื่อจัดสวนหย่อมภายในอาคาร ทางด้านหน้าอาคารมีการนำลักษณะ หลังจาจั่วและกาแล ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มาเป็น Foyer ของอาคาร เกิดเป็น Approach ของโครงการ ทั้งทางด้านถนนและ run way

ภาพที่ 151 อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ ท่าอากาศยานเชียงใหม่

ภายในอาคารเป็นอาคารเสากลม ที่ชั้น 1 ของอาคารประกอบด้วย งาน check – in ผู้โดยสาร, โถงรอรับผู้โดยสาร และงานกระเป๋าผู้โดยสาร ชั้น 2 ประกอบด้วย งาน screen ผู้โดยสาร , งานรักษาความปลอดภัยก่อนขึ้นเครื่อง และโถงพักคอยขึ้นเครื่อง และมี Function ในการอำนวยความสะดวกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นร้านค้าหรือร้านอาหาร มีวัสดุพื้นภายในอาคารชั้น 1 เป็นกระเบื้อง ส่วนในชั้น 2 ปูพรม เพิ่มความรู้สึกอบอุ่นมากขึ้น การประดับตกแต่งในลักษณะการจัดวาง โดยเลือกของภายในพื้นถิ่นในการตกแต่ง เพิ่มความรู้สึกถึงความมีวัฒนธรรมของพื้นที่

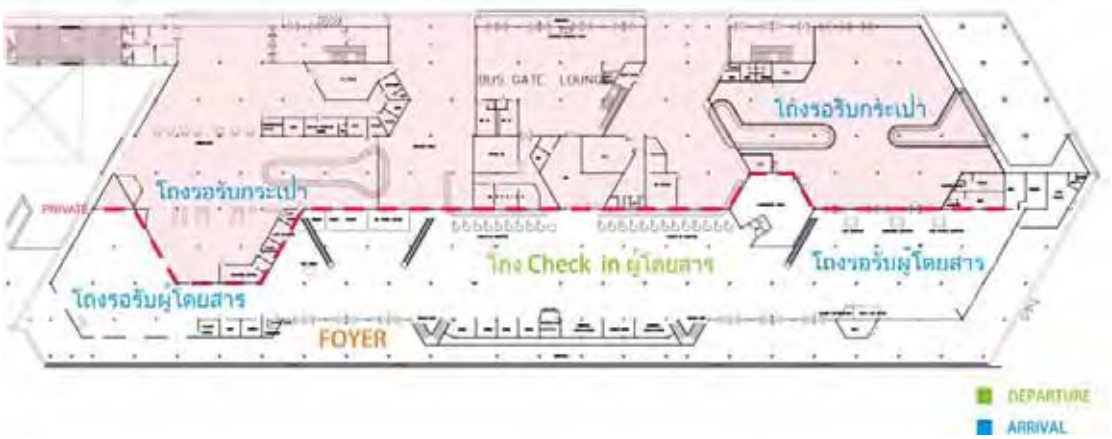

ภาพที่ 152 ผังพื้นชั้น 1 อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ

ส่วนผู้โดยสารขาออก ภายในประเทศ

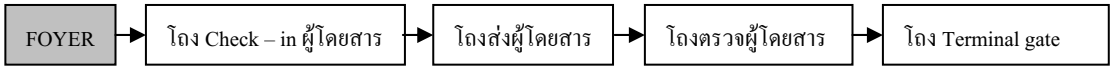

แผนภูมิที่ 25 ลำดับการเข้าถึงส่วนโถงต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาออก ภายในประเทศ

ภาพที่ 154 โถง check – in ผู้โดยสาร ภายในประเทศ

ภาพที่ 155 โถง screen ผู้โดยสารภายในประเทศ

ภาพที่ 156 โถงตรวจผู้โดยสาร ภายในประเทศ

ภาพที่ 157 โถงพักคอยขึ้นเครื่องภายในประเทศ

ส่วนผู้โดยสารขาเข้า ภายในประเทศ

แผนภูมิที่ 26 ลำดับการเข้าถึงส่วนโถงต่าง ๆ ของผู้โดยสารขาเข้า ภายในประเทศ

ภาพที่ 158 โถงรอรับกระเป๋าผู้โดยสาร ภายในประเทศ

ภาพที่ 159 โถงรอรับผู้โดยสาร ภายในประเทศ

ภาพที่ 160 Foyer อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ

4.2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การสำรวจความคิดเห็นจากแบบสอบถาม(ดูรูปแบบแบบสอบถามได้จากภาคผนวก ก) จากทั้งหมด 96 คนซึ่งแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการสอบถามออกเป็น 3 ลักษณะ คือ คนต่างชาติ, คนต่างจังหวัด และ คนท้องถิ่น พบว่า

- คนส่วนใหญ่ทั้งต่างชาติ, ต่างถิ่น และคนท้องถิ่น ต่างคิดว่าอาคารท่าอากาศยานปัจจุบันยังขาดเอกลักษณ์ของสถานที่ และควรที่จะแสดงอัตลักษณ์ในรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและรูปแบบการตกแต่งภายใน โดยเฉพาะกับรูปแบบการตกแต่งภายใน
- ความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาอาคาร อาจจะเกิดขึ้นใน คนท้องถิ่น, คนต่างจังหวัด และ คนต่างชาติ และ มากขึ้นตามลำดับ
- ความคิดเรื่องการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสถานที่ในการออกแบบอาคารเป็นแนวความคิดสากล ที่คนทุกภูมิภาคมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

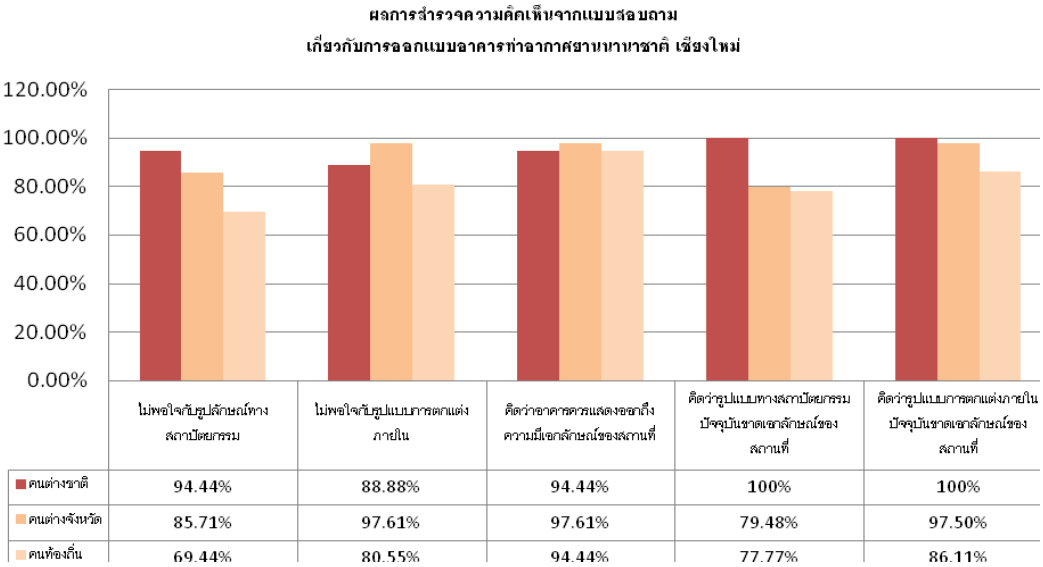

แผนภูมิที่ 27 ผลการสำรวจความคิดเห็นจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

- คนต่างชาติเห็นว่าอาคารปัจจุบันทั้งภายนอกและภายใน ขาดเอกลักษณ์ของสถานที่มากกว่าคนไทย ซึ่งชัดเจนมากในส่วนของงานสถาปัตยกรรมภายนอก
- คนต่างจังหวัดไม่พอใจกับการออกแบบภายในของอาคารมากกว่าคนกลุ่มอื่น และคิดว่าอาคารควรแสดงออกถึงความมีเอกลักษณ์ของสถานที่
- คนท้องถิ่นมีความรู้สึกลบกับอาคารปัจจุบันน้อยกว่ากลุ่มอื่น มีส่วนที่พอใจกับอาคารมากกว่าคนกลุ่มอื่น และเห็นว่าอาคารขาดเอกลักษณ์น้อยกว่ากลุ่มอื่น
- ความคิดเรื่องการขาดเอกลักษณ์ของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมอาคารปัจจุบัน มีความแตกต่างกันระหว่างคนไทยกับคนต่างชาติมากกว่าการออกแบบภายใน

โดยส่วนข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อข้อคำถามข้อ 1. ซึ่งถามความพอใจต่อรูปลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม โดยส่วนใหญ่ที่ตอบว่าไม่พอใจนั้น ได้ให้เหตุผลว่า

- เชย เก่า ไม่มีเสน่ห์ ไม่เป็นสากล ทึบ ตัน ล้าสมัยขาดการพัฒนาปรับปรุงดูโทรมไป ไม่ค่อยสมฐานะ ขาดความน่าสนใจ ไม่ดึงดูด ไม่สวย ตึกแถวชัด ๆ
- น่าจะเพิ่มให้ดูสวยงาม น่าสนใจ + วัฒนธรรมผสมกับความทันสมัยให้ชาวต่างชาติชอบ
- ขาดเอกลักษณ์ไป ขาดรูปลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทางภาคเหนือเพื่อสร้างความรู้สึกจดจำ และให้เกิดความรู้สึกเมื่อมาถึงว่า “ถึงแล้วนะเชียงใหม่”
- ลักษณะปกติไม่โดดเด่น ดูเป็นอาคารธรรมดา ๆ ดูเหมือนเป็นแค่กล่องรับผู้โดยสาร ความเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือ น่าจะทำได้ดีกว่านี้ลองเทียบกับสนามบินสมุย สุโขทัย
- ไม่สามารถสื่อสารหรือบอกเล่าเรื่องราวของยุคสมัยได้เลย ดูเหมือนสนามบินที่ยังไม่ค่อยเจริญ
- ไม่มีระเบียบ วุ่นวาย พื้นที่ใช้สอยมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้งาน การเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ น่าสับสน ส่วนบริการต่าง ๆ เช่น ร้านอาหารน้อยมาก
- It’s cannot show what is Chiangmai? It’s just decoration
- Bad first impression compare to Indonesia/Bali
- Very plain

ในส่วนข้อ 2. ซึ่งถามความพอใจต่อรูปแบบการตกแต่งภายใน โดยส่วนใหญ่ที่ตอบว่าไม่พอใจนั้น ได้ให้เหตุผลว่า

- อยากให้ดูดีเป็น inter + culture มากกว่านี้ มันดูแปลก ๆ จะทันสมัยก็ไม่ใช่ จะโบราณก็ไม่เชิง ไม่เป็นสากล
- ดูเก่า ทึม ๆ แคบ อึดอัด รูปแบบการออกแบบล้าสมัยเกินไป ค่อนข้างโบราณ ปิดทึบเกินไป อยู่ข้างในแล้วมองไม่ค่อยเห็นภายนอก น่าจะมีบรรยากาศสบาย ๆ กว่านี้
- ขาดเอกลักษณ์ กลิ่นไอ และบรรยากาศของเชียงใหม่
- มีการแสดงออกของเอกลักษณ์แต่คิดว่าไม่เพียงพอและชัดเจน
- ไม่มีอะไรโดดเด่น ขาดความน่าสนใจ ธรรมดาไปเมื่อเทียบกับคำว่า นานาชาติ
- มีความจับฉ่ายอยู่มาก การตกแต่งแต่ละจุดไม่เป็นเรื่องราวเดียวกัน มั่วมาก ๆ ไม่เป็นระเบียบ พื้นที่ส่วน gate คับแคบ
- เชย ไม่สวย น่าเบื่อ รก ไม่มีเสน่ห์ เก่า ดูไม่มีราคา

- เรียกว่าไม่มีการตกแต่งจะดีกว่า ไม่เชิดหน้าชูตาชาวเชียงใหม่เลย
- AOT never understand about applied design
- Bad Space planning
- Very horing

ส่วนข้อ 3. ซึ่งถามความคิดเห็นต่ออาคารว่าควรแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่หรือไม่ โดยส่วนใหญ่ตอบว่าควร โดยให้เหตุผลว่า

- เพราะเป็นสนามบินนานาชาติ และเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ดีมาก ๆ มีนักท่องเที่ยวเยอะ มีความเป็นประตูเมืองเหนือสูง
- เพราะเป็นสถานที่เก่าแก่มีวัฒนธรรมมายาวนานแต่ควรผสมผสานความทันสมัยให้ดีอย่างลงตัว เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทั้งศิลปะ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมและ วิถีชีวิตที่มีเสน่ห์
- แสดงความเป็นไทย ๆ ของทางเหนือ กลิ่นอายของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เฉพาะตัวที่ผู้คนทั่วโลกรับรู้
- แสดงออกให้ทราบถึงความใส่ใจในการออกแบบของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นหน้าเป็นตา
- จะได้มีคุณค่า ไม่เช่นนั้นสนามบินไหน ๆ ก็เหมือนกันหมด เพื่อให้เป็นจุดเด่นของแต่ละจังหวัด จำเป็นที่สุด แสดงถึง ณ ตอนนี้คุณอยู่ส่วนไหนของโลก
- เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และเพื่อถ่ายทอดสู่นักเดินทางทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แสดงถึงการยินดีต้องรับแขกและสร้างความประทับใจให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เขาอยากมาเยือนอีก
- คุณค่าของสถาปัตยกรรมอยู่ที่การแสดงออกร่วมกับบริบท ทำให้ผู้ที่เดินทางมาถึงรับรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม
- อาคารสะท้อนแนวความคิดและลักษณะความเป็นอยู่ของคุณ
- อยากให้มีงานไม้ในสนามบินมากกว่านี้ บรรยากาศ heritage นิด ๆ
- It’s located in Chiangmai
- Should to express the Sense of place

บทที่ 4
บทวิเคราะห์เพื่อการออกแบบ

1. บทวิเคราะห์เรือนกาแล

1.1 กระบวนทัศน์เรือนกาแล

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของเรือนกาแลแล้ว พบว่า กระบวนทัศน์ของเรือนกาแลมีลักษณะข้อมูลซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 ช่วงเวลาหลัก ๆ คือ

1.1.1 ยุคเริ่มต้น

ช่วงเวลาของการปลูกสร้างและใช้งานเรือนกาแลอดีต ซึ่งเป็นยุคที่การอยู่อาศัยเรือนกาแลเป็นเรื่องปกติธรรมดาและพบได้ทั่วไปนั้น ประกอบด้วยประเพณีการปลูกเรือนไปจนถึงประเพณีการอยู่อาศัยต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและความเชื่อ ผู้คนดำเนินชีวิตและใช้สอยเรือนในชีวิตประจำวัน ภายใต้สภาพสังคมในอดีต, ชนชั้นและฐานะของผู้อาศัย ซึ่งถือเป็นยุคต้นแบบในการศึกษาที่สำคัญต่อมา

ภาพที่ 161 ภาพวาดเรือนกาแลในอดีต
ที่มา : Ping Amranand, Lanna style : art & design of Northern Thailand, new ed.(Bangkok : Asia Books, 2000), 12.

ภาพที่ 162 ภาพถ่ายเรือนกาแลในอดีต
ที่มา : เรื่องเล่าจากล้านนา(เฮือนโบราณ) [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://topicstock.pantip.com/

1.1.2 ยุคกลาง

ช่วงเวลาของการตระหนักถึงคุณค่าและความพยายามที่จะอนุรักษ์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงความเจริญของสังคมเกิดการรื้อถอนอาคารไม้เก่าเพื่อสร้างอาคารคอนกรีตตามสมัย ทำให้จำนวนเรือนกาแลลดลงเรื่อย ๆ เป็นจำนวนมาก และการเข้ามาของอิทธิพลภายนอกนี้ ทำให้เกิดกระแสความสนใจในความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นถิ่น ที่เกรงว่าจะสูญหายไป นักวิชาการต่าง ๆ จึงให้ความสนใจศึกษาเรื่อง เอกลักษณ์ล้านนา สถาปัตยกรรมร่วมสมัยต่าง ๆ จึงพยายามจะแสดงออกถึงตัวตนของพื้นที่ โดยเฉพาะ กาแล ถูกนำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของล้านนา ปรากฏอยู่บนยอดหรือตกแต่งส่วนหน้าของอาคารแทบทุกประเภท

ภาพที่ 163 สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

1.1.3 ยุคปัจจุบัน

ช่วงเวลาของการอนุรักษ์และความเข้าใจในเชิงอุดมคติ เรือนกาแลที่หลงเหลืออยู่มีเพียงเรือนที่ทางหน่วยงานอนุรักษ์ไว้ พร้อมทั้งจัดแสดงร่วมกับการจัดนิทรรศการแนะนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของเรือน คล้ายการชมของเก่าในพิพิธภัณฑ์ เป็นการชมสถาปัตยกรรมด้วยสายตา เป็นการศึกษาวิถีชีวิตในอดีต ที่ปัจจุบันไม่พบเห็นแล้ว

ศิลปะและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถูกยกระดับในวงการวิชาการว่ามีความลึกซึ้งสูง มีความละเอียด, ซับซ้อนและถูกต้อง สอดคล้องกับความเฉพาะตัวของพื้นที่ เป็นแนวทางที่ควรปฏิบัติและนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแยบคายในเชิงลึก

ภาพที่ 164 วิดีทัศน์แสดงการใช้สอยเรือนกาแล ภายในเรือนคำเที่ยง สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพฯ

ภาพที่ 165 การจัดแสดงนิทรรศการถาวร ภายในเรือนคำเที่ยง สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพฯ

ที่มา : ชมเรือนไทยล้านนาที่บ้านคำเที่ยง [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.nairobroo.com/76/modules.php?name=News&file=article&sid=410

โถง Check – in ผู้โดยสาร, โถงรอรับผู้โดยสารและ โถงรอรับกระเป๋าผู้โดยสาร

- ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 63 เปอร์เซ็นต์
- อุณหภูมิระหว่าง 21.9 องศาเซลเซียส
- ความสว่าง 425 LUX
- ความดังของเสียงอยู่ในระหว่าง 63 dB
- ระดับความสูงของ Floor to Ceiling ประมาณ 3.3 เมตร

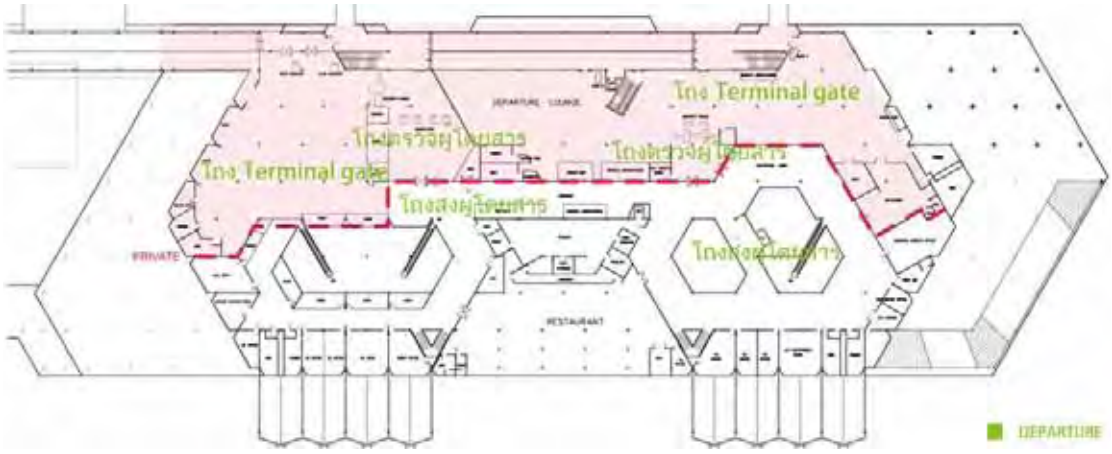

ภาพที่ 153 ผังพื้นชั้น 2 อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ

โถงตรวจผู้โดยสาร และ โถง Terminal gate ภายในประเทศ

- ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 52.5 เปอร์เซ็นต์
- อุณหภูมิระหว่าง 22.2 องศาเซลเซียส
- ความสว่าง 116.6 LUX
- ความดังของเสียงอยู่ในระหว่าง 61 - 65 dB
- ระดับความสูงของ Floor to Ceiling ประมาณ 5.1 เมตร

โถงส่งผู้โดยสารภายในประเทศ

- ค่าความชื้นสัมพัทธ์ 57 เปอร์เซ็นต์
- อุณหภูมิระหว่าง 22.2 องศาเซลเซียส
- ความสว่าง 372 LUX
- ความดังของเสียงอยู่ในระหว่าง 64 dB
- ระดับความสูงของ Floor to Ceiling ประมาณ 3.3 เมตร

ภาพที่ 166 เรือนกาแลอนุรักษ์ ภายในเมืองโบราณจังหวัดสมุทรปราการ

ภาพที่ 167 เรือนกาแลอนุรักษ์ ภายในสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เรือนกาแลเป็นเรือนที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงประมาณร้อยปีที่ผ่านมา จากความต้องการที่สอดคล้องกับบริบทและความเชื่อในขณะนั้น ที่ยังคงก่อสร้างอาคารด้วยไม้ทั้งหลัง ต่อมาเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง เรือนกาแลเดิมเริ่มเกิดการผุพัง บ้างรื้อถอนบ้างซ่อมแซม ในรูปแบบที่ไม่ได้มีการคำนึงถึงคุณค่าของเรือนในเชิงนามธรรม เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเพราะความจำเป็นในการอยู่อาศัยเท่านั้น ความเป็นเรือนกาแลหลงเหลือให้สืบทอดแค่ในเชิงสัญญะ โดยการประยุกต์เอาลักษณะทางกายภาพที่จับต้องได้มาคัดลอก แปรรูป หรือลดทอนลงไป จนสุดท้ายความสนใจในตัวเรือนก็ได้หายไปในที่สุด ยังคงเหลือบางหน่วยงานที่ยังคงพยายามอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดังกล่าวไว้ แต่ก็เป็นเพียงการอนุรักษ์ได้แค่ตัวเรือน ส่วนวิถีชีวิตและการวัฒนธรรมการอยู่อาศัยนั้นคงไม่สามารถอนุรักษ์ไว้ให้ศึกษาได้

1.2 รูปแบบเรือนกาแล

1.2.1 แผนผังเรือนกาแล

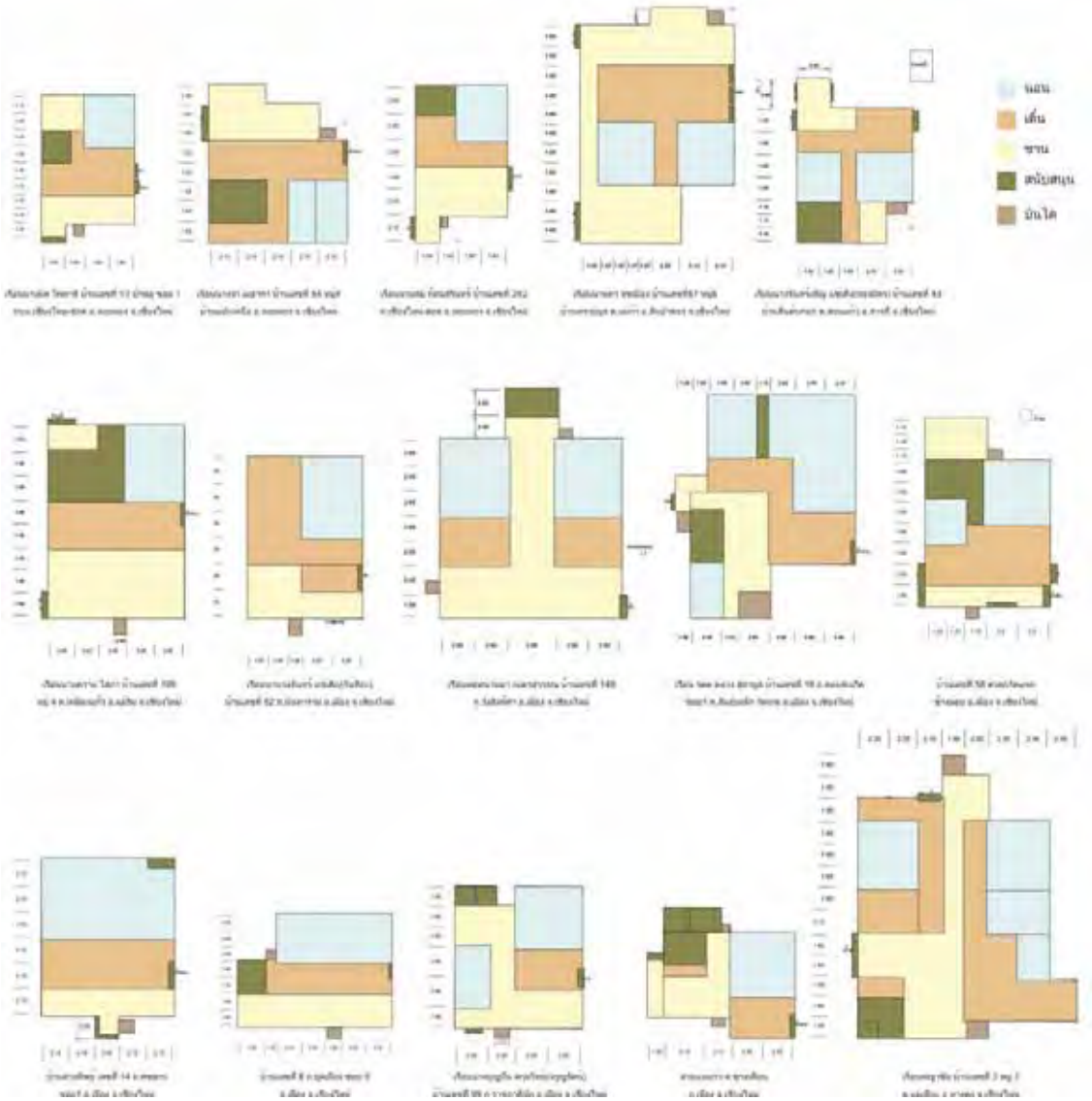

แผนภูมิที่ 28 แผนผังลำดับเชื่อมต่อหน้าที่ใช้สอยภายในเรือนทั้ง 15 หลัง

เมื่อทำการศึกษาผังของเรือนแต่ละหลังแล้วพบว่า หน้าที่ใช้สอยของเรือนแต่ละหลังมีการจัดลำดับการเข้าถึงทางผังพื้นที่แตกต่างกัน แต่ยังคงมีรูปแบบการจัดลำดับบางอย่างที่เป็นรูปแบบเดียวกัน คือ การมีระดับพื้นเป็นชั้นใต้ถุน และเชื่อมต่อขึ้นไปยังหน้าที่ใช้สอยชั้น 2 ด้วยบันได ที่ต่อเนื่องไปเป็นชาน, เติ๋น และส่วนนอนตามลำดับ โดยในแต่ละส่วนจะมีส่วนสนับสนุนอื่น ๆ แยกย่อยออกไปต่างกันไปในแต่ละหลัง เช่น ส่วนครัว, หิ้งพระ, ร้านน้ำ เป็นต้น

		จอมทอง		สันป่าตอง	สารภี	แม่ริม					เมือง						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	เฉลี่ย	ลำดับที่
บันได	0.7	1	0.5	1.4	1.5	1.3	1.4	0.8	1.6	0.9	1.3	0.6	0.9	0.4	2.8		
								1.1	5.3	0.9		1		0.7	2.4		
	0.7	*1*	*0.5*	*1.4*	*1.5*	*1.3*	*1.4*	*1.9*	*6.9*	*1.8*	*1.3*	*1.6*	*0.9*	*1.1*	*5.2*		
%	*0.87*	*0.79*	*0.60*	*0.69*	*1.47*	*0.76*	*1.17*	*0.83*	*3.42*	*1.30*	*0.94*	*1.57*	*0.78*	*1.14*	*1.76*	*1.21*	5
ชาน	9.6	33.1	33.4	66.2	14.9	7.9	28.4	101.8	5.3	16.7	24.9	32.6	49.7	6	80.4		
	18.9				7	59.1			34.8	15.1				24			
	28.5	*33.1*	*33.4*	*66.2*	*21.9*	*67*	*28.4*	*101.8*	*40.1*	*31.8*	*24.9*	*32.6*	*49.7*	*30*	*80.4*		
%	*35.32*	*26.27*	*40.14*	*32.63*	*21.45*	*39.18*	*23.69*	*44.65*	*19.86*	*23.04*	*17.97*	*31.90*	*43.10*	*31.06*	*27.24*	*30.50*	1
เตี้ย	26.8	49.9	21.5	57.2	33.8	40.5	47.6	22.1	49.6	42.6	41	24.9	16.8	16	30.4		
							9.5	21.2						3.2	16.8		
															61.8		
															5.9		
	26.8	*49.9*	*21.5*	*57.2*	*33.8*	*40.5*	*57.1*	*43.3*	*49.6*	*42.6*	*41*	*24.9*	*16.8*	*19.2*	*114.9*		
%	*33.21*	*39.60*	*25.84*	*28.19*	*33.10*	*23.68*	*47.62*	*18.99*	*24.57*	*30.87*	*29.58*	*24.36*	*14.57*	*19.88*	*38.92*	*28.87*	3
นอน	17.1	11.2	18.7	22.6	13.9	29.8	32.3	35.6	19.9	11.9	67.7	36.5	27.3	27	28.1		
		12.7		22.6	17.8			34.1	56.8	28.1			14.4		17.4		
									11.6						9.9		
															26.5		
	17.1	*23.9*	*18.7*	*45.2*	*31.7*	*29.8*	*32.3*	*69.7*	*88.3*	*40*	*67.7*	*36.5*	*41.7*	*27*	*81.9*		
%	*21.19*	*18.97*	*22.48*	*22.28*	*31.05*	*17.43*	*26.94*	*30.57*	*43.73*	*28.99*	*48.85*	*35.71*	*36.17*	*27.95*	*27.74*	*29.34*	2
สนับสนุน	6.2	16	7.8	0.7	0.2	0.8	0.7	10.2	4.6	17.5	1.7	6.3	2.5	4.2	1		
	0.9	1.5	0.7	0.5	0.5	30.1		1.1	11.4	0.8	1	0.3	2.5	5	9.8		
	0.2	0.6	0.6	0.5	0.7	1			0.6	0.9	1		0.7	8.7	2		
	0.3			0.5	11.6	0.5			0.4	1.8			0.5	0.7			
				30.7	0.2					0.8				0.7			
	7.6	*18.1*	*9.1*	*32.9*	*13.2*	*32.4*	*0.7*	*11.3*	*17*	*21.8*	*3.7*	*6.6*	*6.2*	*19.3*	*12.8*		
%	*9.42*	*14.37*	*10.94*	*16.21*	*12.93*	*18.95*	*0.58*	*4.96*	*8.42*	*15.80*	*2.67*	*6.46*	*5.38*	*19.98*	*4.34*	*10.09*	4
พื้นที่รวม	**80.7**	**126**	**83.2**	**203**	**102**	**171**	**120**	**228**	**202**	**138**	**139**	**102**	**115**	**96.6**	**295**		

แผนภูมิที่ 29 ขนาดและลำดับค่าเฉลี่ยของพื้นที่ใช้สอยต่าง ๆ ของเรือนทั้ง 15 หลัง

ขนาดหน้าที่ใช้สอยของส่วนต่าง ๆ ในแต่ละหลังก็มีสัดส่วนที่แตกต่างกัน แต่สามารถนำมาหาค่าเฉลี่ยเป็นเปอร์เซ็นต์ของภาพรวมได้ว่า ขนาดของพื้นที่ของ ชาน, นอน, เตี้น, ส่วนสนับสนุน และบันได มีขนาดใหญ่ไปจนถึงเล็ก ตามลำดับ

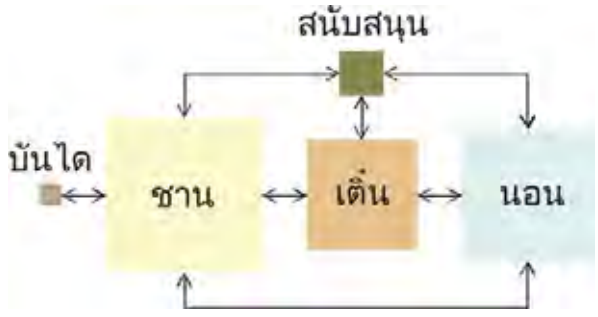

แผนภูมิที่ 30 ลำดับการเข้าถึงและขนาดของหน้าที่ใช้สอยของเรือนกาแลโดยเฉลี่ย

1.2.2 รูปด้านเรือนกาแล

การแบ่งรูปลักษณ์ของเรือนจากภาพด้านของเรือนนั้น สามารถแบ่งเรือนออกได้เป็น 3 ส่วนอย่างชัดเจน คือ ส่วนใต้ถุน, ส่วนพักอาศัย และส่วนหลังคา

การแบ่งส่วนต่าง ๆ ของหน้าที่ใช้สอยบนเรือนในทางตั้งจะมีการแบ่งด้วยระดับที่แตกต่างกันหรือการมีธรณีประตู แยกส่วนระหว่าง ชาน – เติ่น – นอน – ครัว – ส่วนสนับสนุนอื่น ๆ โดยในแต่ละส่วน จะมีการแยกระดับชั้นอีก เช่น ส่วนชาน จะมีการยกระดับของส่วนร้านน้ำ, ส่วนเติ่น จะมีการยกระดับของส่วนหิ้งพระ และ คว่ัน, ส่วนนอน จะมีการยกระดับส่วนหิ้งผีปู่ย่า, ส่วนครัว จะมีการยกระดับของคว่ัน เป็นต้น

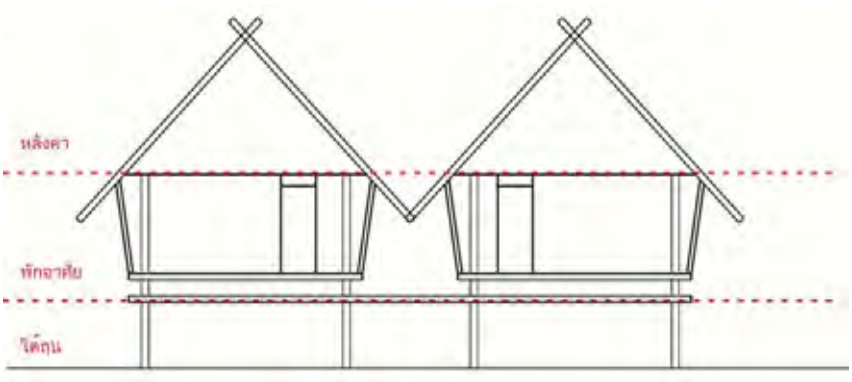

ภาพที่ 168 ส่วนหลังคา ส่วนพักอาศัย และส่วนใต้ถุน ของเรือนกาแล

สรุป การศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมและพื้นที่ใช้สอยเรือนกาแลได้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ไปจากเดิมที่เคยเป็นอาคารพักอาศัย ไปสู่การกลายเป็นสัญญะ ตัวแทนของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งสัญญะดังกล่าว ดังตัวอย่างเช่น สัดส่วนเรือน, รูปแบบการจัดหน้าที่ใช้สอยของเรือนทั้งทางตั้งและทางนอน, องค์ประกอบเรือน อันได้แก่ กาแล, หำยนต์, ร้านน้ำ เป็นต้น

2. บทวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในจังหวัดเชียงใหม่

2.1 ปัจจัยที่ทำให้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่[1]

2.1.1 ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

2.1.2 ทรัพยากร และเทคโนโลยีในการก่อสร้าง

2.1.3 การดำรงชีวิต และสังคมของชุมชน (วัฒนธรรมทางสังคม)

2.1.4 วัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชน (วัฒนธรรมทางความเชื่อ)

ลักษณะสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในอดีต จะเป็นไปอย่างเรียบง่ายเพื่อสนองการใช้สอย สอดคล้องกับวัสดุที่มีในท้องถิ่น สภาพภูมิอากาศ และไม่ให้ความสำคัญกับการตกแต่งมากนัก หากไม่เป็นสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา หรือที่พักอาศัยของชนชั้นปกครอง โดยเมืองเชียงใหม่เป็นหัวเมืองหลักในภาคเหนือ เปรียบเสมือนประตูเชื่อมต่อความเป็นสากลสู่ล้านนา การเจริญเติบโตของสังคมในแบบเมือง ทำให้ง่ายต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลต่อทัศนะคติของคนพื้นเมืองและนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของแต่ละพื้นถิ่น คือ ความเชื่อ โดยความเชื่อของชาวล้านนาเริ่มจากความเชื่อเรื่องผีและความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นความเชื่อในเชิงกุสโลบาย ทำให้เชื่อและทำสิ่งใด ๆ ตามคำสอนของผู้ใหญ่ สืบต่อ ๆ มา อย่างไม่รู้เหตุและผลที่ชัดเจน ใช้วิธีเรียนรู้จากการจดจำ และทำตามแบบอย่างสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณี และยึดถือปฏิบัติต่อ ๆ กันมา โดยเชื่อตามบรรพบุรุษว่าดี และลอกเลียนแบบมาเรื่อย ๆ มาจนถึงความเชื่อในศาสนา

ในกระบวนการสืบทอดนั้น ยิ่งผ่านไปหลายต่อหลายรุ่น ยิ่งทำให้ความเชื่อหรือเหตุและผลต่าง ๆ เจือจางลง เกิดความสงสัยว่าเหตุใด จึงต้องเลียบแบบอย่างในอดีต ในเมื่อมีทางเลือกใหม่เข้ามา ไม่จำเจ แม้ว่าจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวและเรียนรู้ทางใหม่นั้น แต่ก็ดูน่าสนใจในการที่จะศึกษา เพราะเป็นลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมกับความเชื่อนั้น ๆ

งานสถาปัตยกรรมในเชียงใหม่มากมายเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม, เทคโนโลยี และการศึกษา สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารใช้ทั้งวิธีการพัฒนาและการคัดลอกรูปแบบ ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นวิธีการออกแบบงานสถาปัตยกรรมมาตั้งแต่ในอดีต หากพิจารณาแล้วถือเป็นเรื่องปกติที่สถาปัตยกรรมรูปแบบแปลก ๆ ใหม่ ๆ จะสร้างความประทับใจและพึงพอใจ

---

[1] อรศิริ ปาณินท์, สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), 67.

ได้ระดับหนึ่ง แต่เราก็ยังคงพอเห็นสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่มากมาย ที่ยังคงมีกลิ่นอายความเป็นพื้นถิ่นแทรกอยู่ กระจายอยู่ทั่วทั้งเมืองร่วมกับความเจริญนั่นเอง

ภาพที่ 169 เมืองเชียงใหม่ ที่เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมเดิมกับความทันสมัย

ผลพวงจากการพัฒนาประเทศตามแนวทางของวิถีตะวันตก ทั้งในด้านการเมือง สังคม และการศึกษา พบว่าวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของเรามีความเสื่อมถอยลงเป็นลำดับ ยากแก่การทำนุบำรุงให้ดีคงเดิม

ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามทุ่มเทงบประมาณมากมายไปในการอนุรักษ์ทั้งในส่วนของบุคลากรและวัตถุที่เป็นอาคารบ้านเรือน วัดวาอาราม และศิลปวัตถุต่าง ๆ ประเพณีความเชื่อแต่เดิม ๆ ก็ไม่ได้รับความนิยมในหมู่ชนรุ่นใหม่ที่หันไปศรัทธาแนวคิดตะวันตกรวมไปถึงวัฒนธรรมนำเข้าหลากรูปแบบ แนวทางของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่ดำเนินอยู่นั้น ทำได้อย่างมากเพียงแค่การแปลงรูปร่างภายนอกให้ดูเสมือนเป็นความทันสมัย แต่ภายในแผงไว้ซึ่งอันตรายของการเร่งขบวนการการทำลายล้างให้เร็วขึ้น สวนทางกับเจตนารมณ์ของการกระทำโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเป็นเรื่องของความมีชีวิต ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นประการหนึ่งของขบวนการพัฒนา การกระทำใด ๆ ที่เป็นการแช่แข็งวัฒนธรรม ปฏิเสธความเปลี่ยนแปลง รังแต่จะส่งผลในทางลบเสมอ[2]

เช่นเดียวกับชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีและอิทธิพลตะวันตกที่ครอบคลุมไปทั่วโลกหลายศตวรรษที่ผ่านมา การแต่งกาย วงจรธุรกิจ การค้า ปัจจัยการกินการนอน

[2] ธวัชชัย เตริยาภิรมย์, “วิกฤติอัตตลักษณ์และปัญหาของการเป็นไทยร่วมสมัย,” ใน สถาปัตยปาฐะ สถาปัตยกรรมในดินแดนสุวรรณภูมิ (กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), 119.

ยานพาหนะ และสื่ออิเลคโทรนิกส์ต่าง ๆ ล้วนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาตลอดหลายยุคหลายสมัย งานสถาปัตยกรรมในประเทศไทยก็ถูกอิทธิพลรูปแบบตะวันตกครอบงำมาอย่างน้อย 100 ปีที่ผ่านมา เราควรสร้างจิตสำนึก ให้ประชาชนชาวไทยมีความรักและหวงแหนในรูปแบบ รวมทั้งจิตวิญญาณและคุณค่าของเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย[3]

ถึงแม้ประเทศไทยจะสามารถรักษาเอกราชไว้ได้ ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใครก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ตกอยู่ภายใต้กระแสกดดันและการรุกรานทางอ้อมจากประเทศตะวันตกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้มาโดยตลอด และส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับตัวในทุกมิติ โดยเฉพาะทางการเมืองและสังคมภายใต้ธงของ ความทันสมัย (Modernization) ความคิดและกระบวนทัศน์ของคนไทยโดยเฉพาะคนไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองก็ถูกเปลี่ยนให้โน้มเอียงไปหาตะวันตกมากขึ้นเรื่อย ๆ (Westernization) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เราสามารถมองเห็นอยู่ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว วิบากกรรมอันหนึ่งที่เกิดตามมาก็คือ เราเกิดความห่างเหินจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง เห็นประวัติศาสตร์และคติความเชื่อของบรรพบุรุษเป็นเรื่องคร่ำครึล้าสมัย หัวโบราณ งมงาย และไม่เป็นวิทยาศาสตร์[4]

การศึกษาหรือการรับวัฒนธรรมจากสิ่งใด ๆ เราควรที่จะมีพื้นฐานหรือรากที่ดีก่อน เพื่อที่จะสามารถยึดโยงความมีตัวตนของตัวเองไว้ได้ แม้ว่าความต้องการความเป็นสากลจะแสดงออกถึงความเจริญและความล้ำหน้า แต่ท้ายที่สุดก็ปฏิเสธกฎทางสังคมไม่ได้ว่า มนุษย์ย่อมมีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นพรรคเป็นพวก เป็นประเทศ เป็นภูมิภาค และเกิดการเปรียบเทียบแข่งขันกัน ในสิ่งที่ทำให้เราต่างจากคนอื่น นั่นก็คืออัตลักษณ์ ประเพณี ความเชื่อ หรือความเป็นพื้นถิ่นของสถาปัตยกรรมนั่นเอง

เชียงใหม่ควรเลือกเป็นชุมชนที่มีสมดุลระหว่างอดีตกับอนาคต ระหว่างการอนุรักษ์กับการพัฒนา ระหว่างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจกับความสมบูรณ์ทางศิลปวัฒนธรรม เป็นสังคมเมืองและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ควรส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของตนเอง

---

[3] สมบัติ ธีระตระกูลชัย, “คุณลักษณะแตกต่างของงานสถาปัตยกรรม พื้นถิ่น-ร่วมสมัย-สมัยใหม่ กรณีศึกษาในพื้นที่คัดสรรในภาคเหนือ ประเทศไทย,”ใน ฮอมภูมิ - สถาปัตยปาฐาะ'47 : วิถีสถาปัตย์ วิถีชุมชน วิถีชาวบ้าน (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2548), 22-1

[4] ธวัชชัย เตริยาภิรมย์, “วิกฤติอัตลักษณ์และปัญหาของการเป็นไทยร่วมสมัย,”ใน สถาปัตยปาฐะ สถาปัตยกรรมในดินแดนสุวรรณภูมิ (กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), 122.

ให้รุ่งเรืองเด่นชัด สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม วรรณกรรม ดนตรี ฯลฯ ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง มิใช่จัดขึ้นสำหรับดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างปลอม ๆ เช่นที่ทำกันอยู่[5]

สรุป การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นตามธรรมชาติของการพัฒนาของเมือง จากที่เคยเป็นชุมชนเพื่อการอยู่อาศัย เมื่อมีเรื่องเศรษฐกิจ, การเมือง และการท่องเที่ยว เข้ามา ความเจริญที่เข้ามาพร้อมกับความเสี่ยงในความเสื่อม กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจเจริญ แต่สังคมและวัฒนธรรมอาจเสื่อมลง จึงเกิดกระแสการอนุรักษ์ร่วมอยู่ในการพัฒนา เพื่อตระหนักถึงรากฐานทางวัฒนธรรมเดิม ไม่ให้เกิดการแปรเปลี่ยนตามกระแสไปมากนัก

3. บทวิเคราะห์อาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

3.1 แผนผังอาคาร

อาคารท่าอากาศยานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เมื่อเชื่อมต่อเป็นอาคารเดียวกันแล้วจะปรากฏ ส่วนใช้สอยอาคารใน 4 ลักษณะ ตามตำแหน่งต่าง ๆ คือ

- ส่วนงานผู้โดยสารขาออก
- ส่วนงานผู้โดยสารขาเข้า
- ส่วนงานเจ้าหน้าที่
- ส่วนงานสัญจร

โดยแบ่งแยกการใช้สอยในส่วนบุคคลทั่วไปและส่วนเฉพาะผู้โดยสารตามลักษณะการเข้าถึง เช่น ส่วนพื้นที่ที่ติดกับด้านถนนจะเป็นส่วนบุคคลทั่วไป ส่วน พื้นที่ที่ติดกับ Run way จะเป็นพื้นที่รักษาความปลอดภัย เข้าได้เฉพาะผู้โดยสารและเจ้าหน้าที่

แผนภูมิที่ 31 Zoning Diagram ชั้น 1

[5] สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, “สถาปัตยกรรมล้านนา บทบาทในสังคมเชียงใหม่จากอดีตถึงปัจจุบัน,” สยามอารยะ 3,25 (มกราคม 2538) : 16.

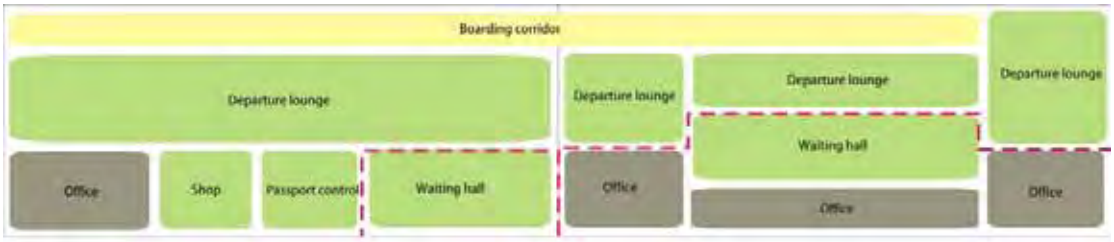

แผนภูมิที่ 32 Zoning Diagram ชั้น 2

3.2 ประเภทของผู้ใช้สอยอาคาร สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ผู้โดยสาร

1.1 ขาเข้าภายในประเทศ

1.2 ขาออกภายในประเทศ

1.3 ขาเข้าระหว่างประเทศ

1.4 ขาออกระหว่างประเทศ

1.5 ผ่านเพื่อเปลี่ยนเครื่อง

2. *บุคคลทั่วไป* รวมถึงคนที่มารับและมาส่งผู้โดยสาร

3. *พนักงาน และ ลูกจ้างของหน่วยงานเอกชน* หรือ ร้านค้าต่าง ๆ ภายในอาคารท่าอากาศยาน

4. *เจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยาน*

5. *เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐอื่น ๆ* ที่ทำงานอยู่ภายในอาคารท่าอากาศยาน เช่น ศุลการักษ์

6. *พนักงานของสายการบินต่าง ๆ*

3.3 รูปแบบทางสถาปัตยกรรม กับอิทธิพลจากศิลปะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ลักษณะภายนอกของอาคารท่าอากาศยานเดิม (อาคารหกเหลี่ยม) มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนกาแลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ มีการนำลักษณะจั่วและกาแล รวมทั้งลวดลายตามแบบศิลปะล้านนา ที่ปรับเปลี่ยนวัสดุในการสร้างและตกแต่งมาใช้คอนกรีต นำลักษณะดังกล่าวมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อนำมาใช้กับส่วน Canopy ด้านหน้าทางเข้าอาคาร และยังนำไปใช้กับป้ายสนามบินด้านหน้าถนนทางเข้าสนามบินอีกด้วย

ภายในอาคารไม่มีการออกแบบ Built-in ภายในแบบถาวร มีเพียงลาย pattern พื้นและแนวดวงไฟ ที่สะท้อนมาจากแผนผังหกเหลี่ยมของอาคาร มีการประดับตกแต่งภายใน ด้วยของ

ตกแต่งลอยตัว ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น มีกลิ่นอายของวัฒนธรรม และประเพณี เช่น ตุง โคม และธงจากกระดาษสา เครื่องปั้นดินเผา ผ้าพื้นเมือง ดอกไม้เมืองหนาว ศิลปะการนวดแผนไทย เอกสารการท่องเที่ยวและธรรมชาติ เป็นต้น ในลักษณะการจัดวางตามพื้นที่ว่างที่ไม่ได้ใช้สอยต่าง ๆ ประดับตามเสา และห้อยตามฝ้า รวมถึงการเลือกใช้วัสดุไม้ มาเป็นส่วนผนังตกแต่ง หรือเป็นวัสดุหลักในการออกแบบซุ้มร้านค้าและซุ้มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่นเป็นกันเองตามแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นหรือเรือนไม้พื้นถิ่น

ภาพที่ 170 Canopy ด้านหน้าของอาคารผู้โดยสาร และป้ายด้านหน้าโครงการ
ที่มีการนำสัญลักษณ์หน้าจั่วกาแลและลวดลายล้านนามาใช้

ภาพที่ 171 บรรยากาศภายในอาคารท่าอากาศยานภายในประเทศ ที่มีการนำของประดับตกแต่งของพื้นจากท้องถิ่นมาใช้

ภาพที่ 172 ผนังและซุ้มต่าง ๆ ภายในอาคารท่าอากาศยานที่มีการเลือกใช้ไม้เป็นวัสดุหลักในการตกแต่งภายใน

สรุป อาคารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่เดิม มีการออกแบบภายในให้สะท้อนถึงบรรยากาศของท้องถิ่นทางกายภาพ เช่น การเลือกใช้วัสดุ และสิ่งของตกแต่งอาคาร และการใช้รูปแบบองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในการประดับตกแต่งอาคาร แต่เนื่องจากอาคารเป็นอาคารเก่าจึงยากต่อการที่จะทำให้เป็นอาคารที่ทันสมัย ตอบสนองต่อลักษณะทางสุนทรียภาพ การปรับปรุงอาคารท่าอากาศยานที่จะต้องแสดงความทันสมัยของภูมิภาคนั้น จึงเหมาะสมที่จะทำการออกแบบอาคารใหม่

บทที่ 5
การพัฒนาและแปรรูปความคิดสู่งานออกแบบ

จากการศึกษาเรื่องกระบวนทัศน์เรือนกาแล พบว่าเรือนกาแลมีลักษณะสำคัญในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและการใช้สอยของมนุษย์ผู้อยู่อาศัย ด้วยรูปแบบในเชิงสัญลักษณ์ตามความเชื่อและความนับถือต่าง ๆ เป็นการกระทำที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และการกำหนดสิ่งที่ไม่ควรกระทำซึ่งถือว่าผิดประเพณี หรือที่เรียกว่า ขึด โดยความเชื่อดังกล่าวสอดแทรกอยู่ในวัฒนธรรมการอยู่อาศัย นำไปสู่แนวความคิดในการออกแบบท่าอากาศยานนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่ได้ ดังนี้

1. แนวความคิดในการออกแบบ

เมื่อทำการพิจารณาโครงสร้างของเรือนกาแลแล้ว พบว่า รูปลักษณ์ที่เกิดขึ้นต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างเฉพาะตัว เนื่องมาจาก ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ในภูมิประเทศและภูมิอากาศดังกล่าว ที่สะท้อนออกมาจนเป็นรูปแบบเฉพาะตัว เช่น การผายออกของผนัง หรือที่เรียกว่า ฝาเติก และ ความลาดชันต่ำของหลังคาที่คลุมต่ำ เพื่อป้องกันความหนาวเย็น เป็นต้น

การกำหนดเนื้อที่และขอบเขตลักษณะการใช้สอยที่ เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องความแตกต่างของสถานะของแต่ละบุคคล เช่น ลำดับการเข้าถึงของส่วนนอนของผู้ใหญ่ ที่จะอยู่ลึกสุดของเรือน เรียงลำดับลงมาตามอาวุโส, ความแตกต่างระหว่างการใช้สอยพื้นที่ส่วนชานสำหรับบุคคลทั่วไป กับ ส่วนเติ๋นที่ใช้สำหรับผู้ใหญ่ พระหรือเจ้าบ้าน, การยกระดับพื้นเรือนให้เกิดใต้ถุน แบ่งแยกพื้นดินที่ปะปนกับสัตว์และการเกษตร, การสร้างหำยนต์ไว้คร่อมทางประตูเข้าออกส่วน Private เพื่อแสดงอาณาเขต และ การสร้างหิ้งบูชาสำหรับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในทิศหัวนอน ระดับเหนือหัว เป็นต้น

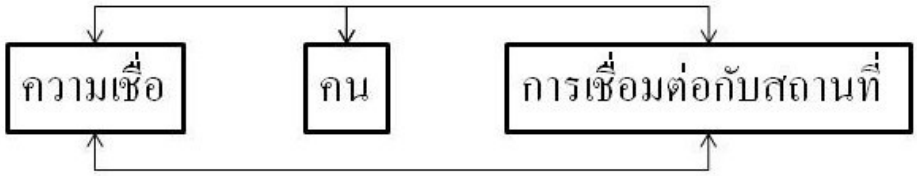

แผนภูมิที่ 33 แสดงปัจจัยความแตกต่างของเรือน

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า การกำหนดตัวตนของเรือนเกิดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับ “ความแตกต่าง” ที่มีอยู่ ระหว่าง ความเชื่อ-คน, คน-การเชื่อมต่อกับสถานที่ และ ความเชื่อ-การเชื่อมต่อกับสถานที่

1. ความแตกต่างทางตั้ง เป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่าง คน กับ การเชื่อมต่อกับสถานที่ และ ความเชื่อ ที่แบ่งแยกกันด้วยระดับความสูง โดยระดับคนอยู่อาศัยจะยกพื้นขึ้นสูงกว่าระดับดิน ที่เป็นระดับของธรรมชาติ ประกอบด้วยเรื่องราวทางการเกษตร การประกอบอาชีพ และการเลี้ยงสัตว์ ส่วนระดับความเชื่อจะอยู่เหนือระดับศีรษะของคน เพราะถือเป็นสิ่งที่เคารพ เทิดทูนไว้เหนือหัว

2. ความแตกต่างทางนอน เป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่าง บุคคล กับ บุคคล ที่แบ่งแยกกันด้วยระดับความแตกต่างของพื้น การแบ่งพื้นที่และการกั้นห้องเป็นสัดเป็นส่วน แบ่งแยกลำดับความสำคัญของคนในบ้านเอง และความเป็นเจ้าบ้านกับแขก

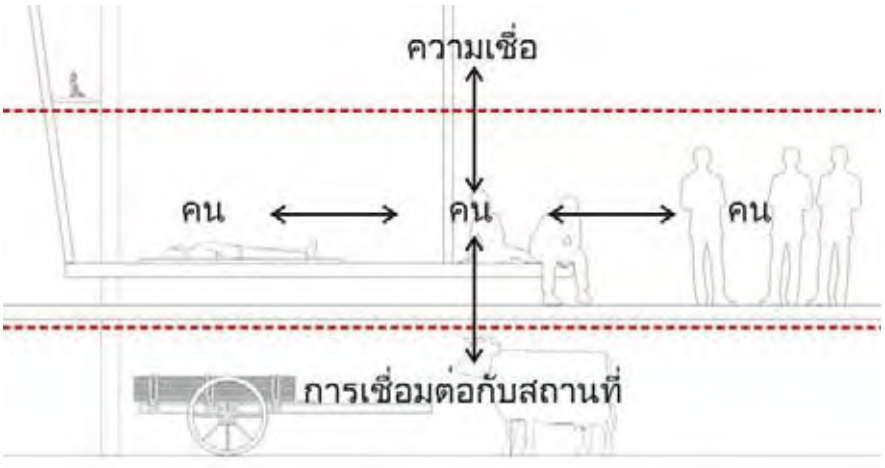

ภาพที่ 173 แสดงความแตกต่างภายในเรือนกาแล

2. การแปรรูปแนวความคิดสู่การออกแบบ

แนวความคิดเรื่อง “ความแตกต่าง” จากเรือนกาแล ที่เป็นส่วนสำคัญในการเกิดรูปแบบการใช้สอยเรือนต่าง ๆ จนกลายเป็นรูปแบบซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมล้านนานั้น เมื่อนำมาพิจารณาใช้กับงานท่าอากาศยาน เพื่อให้ท่าอากาศยานเปรียบเสมือนเรือนที่คอยต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ที่มาเยี่ยมเยือนภูมิภาค

โดยอาคารท่าอากาศยานจะสามารถแยก “ความแตกต่าง” ระหว่าง ความเชื่อ – คน – การเชื่อมต่อกับสถานที่ ในทางตั้ง และ คน – คน – คน ในทางนอน ได้ดังนี้

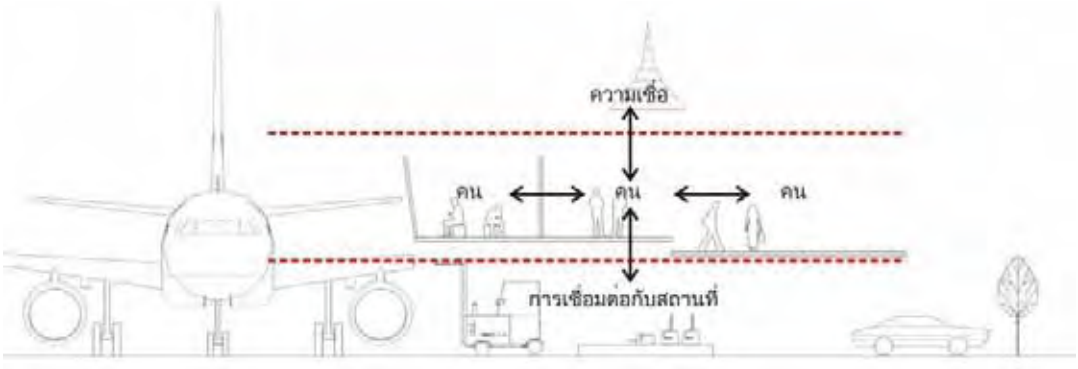

ภาพที่ 174 แสดงความแตกต่างภายในอาคารท่าอากาศยาน

ร่วมกับการออกแบบที่รวบรวมเอาองค์ประกอบในเชิงสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่สำคัญของเรือนกาแล ที่ปรากฏจนเป็นแบบแผนของเรือน ได้แก่ ลักษณะเรือนจั่วสองหลังร่วม, กาแล, หำยนต์, ฝาเติก, ฮ่อมริน, เติ๋น, ชาน และร้านน้ำ เป็นต้น

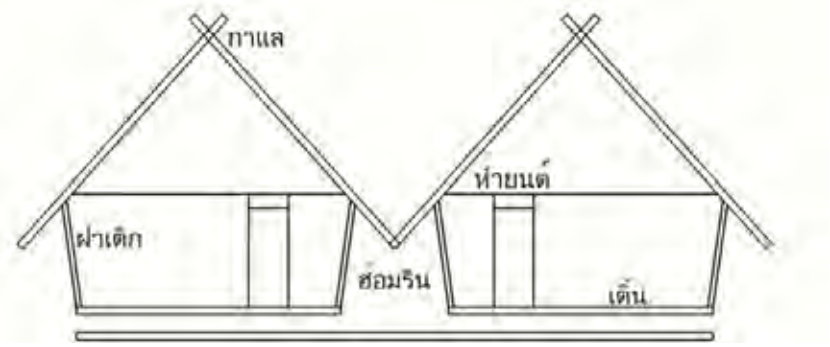

ภาพที่ 175 องค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ของเรือนกาแล

ส่วนความเชื่อนั้น จากตำแหน่งที่ตั้งของอาคารพบว่า พระธาตุดอยสุเทพ ที่ตั้งอยู่ที่บนยอดดอยสุเทพ ถือเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่นั้น อยู่ในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกับสนามบิน มีความโดดเด่นและเห็นได้อย่างชัดเจน จึงถือเป็นตัวแทนทางด้านความเชื่อของพื้นที่

ภาพที่ 176 วัดพระธาตุดอยสุเทพ

ที่มา : Doi Suthep-Pui National Park [Online], accessed 24 August 2009. Available from www.vithithai.com

ส่วนคน จะยกระดับขึ้นมาหนึ่งชั้น แสดงความแตกต่างระหว่างกิจกรรมของคนกับสภาพแวดล้อม โดยจะมีการแยกระดับความแตกต่างในทางนอนอีกครั้ง เพื่อแบ่งแยกผู้ใช้สอยอาคาร ตามความเป็นส่วนตัว, สาธารณะและกึ่งสาธารณะ ด้วยระดับพื้นที่แตกต่างกัน รวมไปถึงการกั้นผนังในส่วนต่าง ๆ

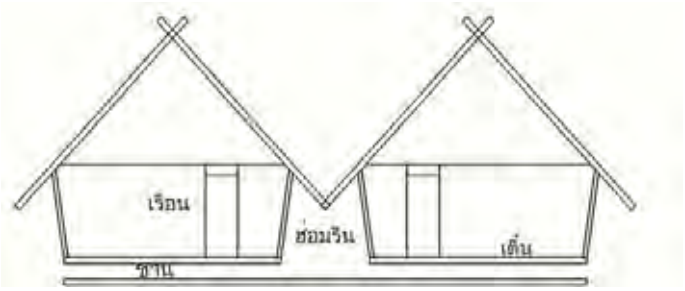

ภาพที่ 177 ความแตกต่างในระดับคน ของเรือนกาแล

ส่วนการเชื่อมต่อกับสถานที่ จะเป็นส่วนของงานสนับสนุนต่าง ๆ, งานระบบ, ภูมิทัศน์และระบบการสัญจร โดยจะเน้นการสัมผัสกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ไม่เน้นการปรับอากาศแสดงโครงสร้างเปลือย แต่ยังมองเชื่อมต่อกับส่วนคนได้ คล้ายอยู่ใต้ถุนเรือน

ภาพที่ 178 ใต้ถุนเรือนกาแล

3. การออกแบบโปรแกรมอาคาร

ในการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนั้น ส่วนต่าง ๆ ภายในอาคารมีรูปแบบของโปรแกรมที่เป็นมาตรฐานเบื้องต้นสำหรับการออกแบบ เนื่องจากระบบการทำงานและการรักษาความปลอดภัย โดยแบ่งออกเป็น 5 สายงานหลัก ตามลักษณะของผู้โดยสารคือ

1. ส่วนผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ
2. ส่วนผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ
3. ส่วนผู้โดยสารแวะผ่านระหว่างประเทศ
4. ส่วนผู้โดยสารขาออกภายในประเทศ
5. ส่วนผู้โดยสารขาเข้าภายในประเทศ
6. ส่วนผู้โดยสารแวะผ่านภายในประเทศ

3.1 ส่วนผู้โดยสารแวะผ่าน (TRANSIT PASSENGER) ส่วนนี้จะเป็นส่วนใช้สอยที่เกี่ยวเนื่องทั้งงานขาออกและขาเข้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย

3.1.1 ส่วนผู้โดยสารแวะผ่านระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL TRANSIT PASSENGER)

1. โถงพักผู้โดยสารแวะผ่านระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL TRANSIT LOUNGE) ส่วนเฉพาะสำหรับผู้โดยสารที่แวะลงเพื่อรอเปลี่ยนเครื่องหรือรอเครื่องบินเติมน้ำมัน โดยยังไม่ถือว่าเป็นการเข้าประเทศ โดยส่วนนี้จะไม่ปะปนกับผู้โดยสารขาออกทั่วไป มีเฉพาะผู้โดยสารแวะผ่านเท่านั้นที่สามารถเข้ามาในบริเวณนี้ได้ และห้ามออกนอกบริเวณเด็ดขาด ดังนั้นจึงต้องจัดส่วนบริการไว้รับรองด้วย เช่น ร้านค้าปลอดภาษี ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้าของที่ระลึก ห้องน้ำ โทรศัพท์ เป็นต้น และเมื่อถึงเวลาขึ้นเครื่อง จะต้องผ่านกาตรวจอีกครั้งประกอบด้วยการตรวจเอกสารของสายการบิน การตรวจหนังสือเดินทาง ด่านศุลกากรและด่านตรวจวัตถุระเบิด

2. ห้องพักผู้โดยสารพิเศษแวะผ่านระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL V.I.P. TRANSIT LOUNGE) จะแยกออกจากห้องผู้โดยสารแวะผ่านระหว่างประเทศ

3.1.2 ส่วนผู้โดยสารแวะผ่านภายในประเทศ (DOMESTIC TRANSIT PASSENGER)

3. โถงพักผู้โดยสารแวะผ่านภายในประเทศ (DOMESTIC TRANSIT LOUNGE) ส่วนนี้จะไม่มีส่วนบริการที่มากเท่ากับสายระหว่างประเทศ เพราะผู้โดยสารจะใช้เวลาในการเดินทางไม่มากนัก ไม่มีร้านค้าปลอดภาษีและการตรวจหนังสือเดินทางและศุลกากร

4. ห้องพักผู้โดยสารพิเศษแวะผ่านภายในประเทศ (INTERNATIONAL V.I.P. TRANSIT LOUNGE) จะแยกออกจากห้องผู้โดยสารแวะผ่านภายในประเทศ

3.2 ส่วนผู้โดยสารขาออก (DEPARTURE PASSENGER) โดยในส่วนขาเข้าทั้งระหว่างประเทศและภายในประเทศนั้น จะมีส่วนที่ใช้สอยร่วมกัน ได้แก่

5. ชานชลาเทียบรถ (UNLOADING CURBSIDE) เป็นส่วนรับผู้โดยสารและสัมภาระต่าง ๆ ก่อนเข้าสู่อาคาร ควรยาวขนานไปกับตัวอาคาร เพราะจะได้เนื้อที่ในการใช้สอยมาก

6. ด่านตรวจอาวุธและวัตถุระเบิด (SECURITY CONTROLLER) เป็นส่วนตรวจขั้นที่ 1 คือการตรวจการลักลอบนำวัตถุระเบิดหรืออาวุธอันตรายต่าง ๆ เข้ามายังอาคาร เป็นส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ หลังจากมีมาตรการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเพิ่มขึ้น

7. หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว (TICKETING & AIRLINE CHECK -IN COUNTER) ควรอยู่ในส่วน lobby ซึ่งมองเห็นได้ง่าย ใกล้กับชานชลาเทียบรถ และที่จอดรถ เพื่อความสะดวกในการขนย้ายกระเป๋า

และมีส่วนที่แยกกันออกไป คือ

3.2.1 ส่วนผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL DEPARTURE PASSENGER) ถือเป็นส่วนให้ความสำคัญกับงานรักษาความปลอดภัยระดับสากล ประกอบด้วย

8. โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL DEPARTURE HALL) ควรเป็นโถงที่กว้างขวาง เพราะต้องรองรับทั้งผู้โดยสารและผู้มาส่ง ประกอบด้วยงานบริการต่าง ๆ เช่น บริการติดต่อสอบถาม ธนาคาร ร้านค้า ภัตตาคาร โทรศัพท์ ไปรษณีย์ ห้องน้ำ เป็นต้น

9. เคาน์เตอร์ตรวจคนเข้าเมือง (IMMIGRATION OFFICE COUNTER) เป็นส่วนตรวจขั้นที่ 2 คือการตรวจหนังสือเดินทาง ผู้ที่เป็นผู้โดยสารเท่านั้นจึงมีสิทธิ์ผ่านเข้ามารับการตรวจได้ ประกอบด้วย ที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง (IMMIGRATION OFFICE) ในบริเวณใกล้เคียง

10. ด่านศุลกากร (CUSTOMS COUNTER) และ ด่านตรวจอาวุธและวัตถุระเบิด (SECURITY CONTROLLER) เป็นส่วนตรวจขั้นที่ 3 คือการตรวจการลักลอบนำวัตถุระเบิดหรืออาวุธอันตรายต่าง ๆ ขึ้นเครื่อง และตรวจกระเป๋าถือติดตัวของผู้โดยสาร เพื่อตรวจจำนวนเงินที่นำติดตัวไป และเรียกเก็บภาษีของมีค่า ประกอบด้วยที่ทำงานศุลกากร (CUSTOMS OFFICE) ในบริเวณใกล้เคียง

11. โถงผู้โดยสารขาออกระหว่างต่างประเทศ (INTERNATIONAL DEPARTURE LOUNGE) เป็นส่วนพักคอยเฉพาะของผู้โดยสาร ที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการอยู่ เช่น

ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้าของที่ระลึก ร้านค้าปลอดภาษี บริการแลกเปลี่ยนเงินตรา โทรศัพท์ เป็นต้น

12. ห้องพักผู้โดยสารพิเศษระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL V.I.P. LOUNGE) จะแยกออกจากห้องผู้โดยสารขาออกระหว่างต่างประเทศ เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยในการขึ้นเครื่อง

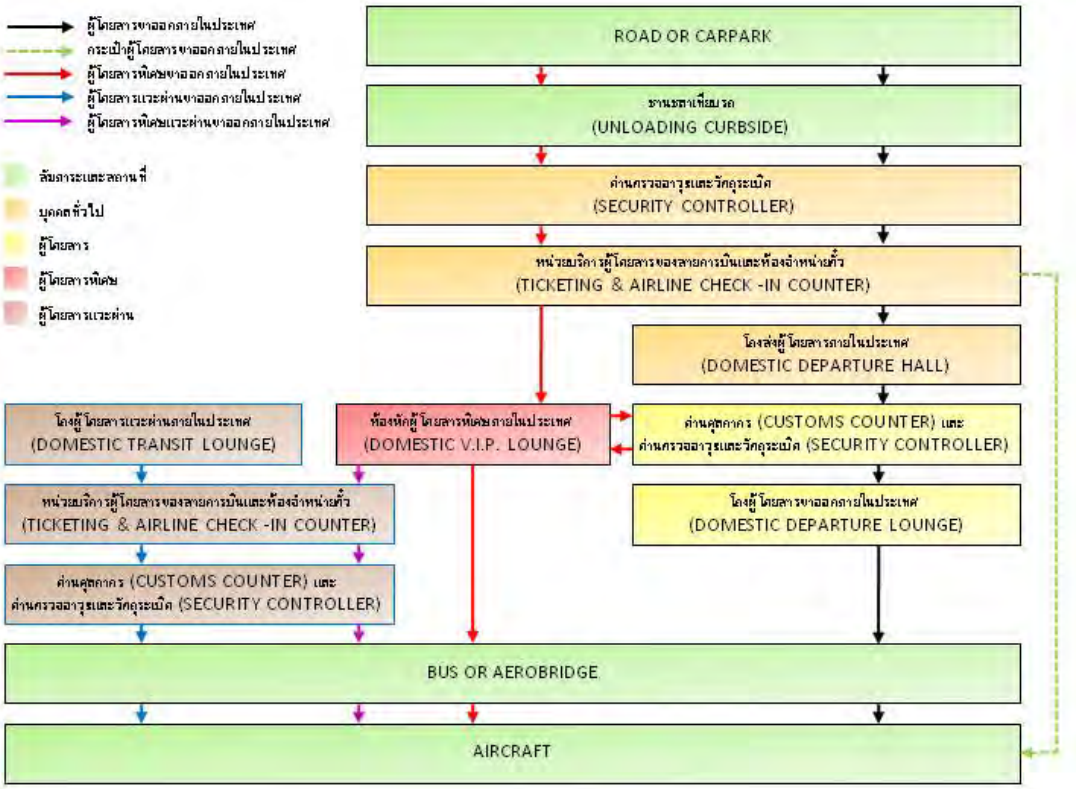

แผนภูมิที่ 34 ส่วนผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ

3.2.2 ส่วนผู้โดยสารขาออกภายในประเทศ (DOMESTIC DEPARTURE PASSENGER)

13. โถงส่งผู้โดยสารภายในประเทศ (DOMESTIC DEPARTURE HALL)

14. โถงผู้โดยสารขาออกภายในประเทศ (DOMESTIC DEPARTURE LOUNGE) ส่วนนี้จะไม่มีส่วนบริการที่มากเท่ากับสายระหว่างประเทศ เพราะผู้โดยสารจะใช้เวลาในการเดินทางไม่มากนัก สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สามารถใช้บริการจากโถงส่งผู้โดยสารน่าจะเพียงพอ และไม่มีร้านค้าปลอดภาษี

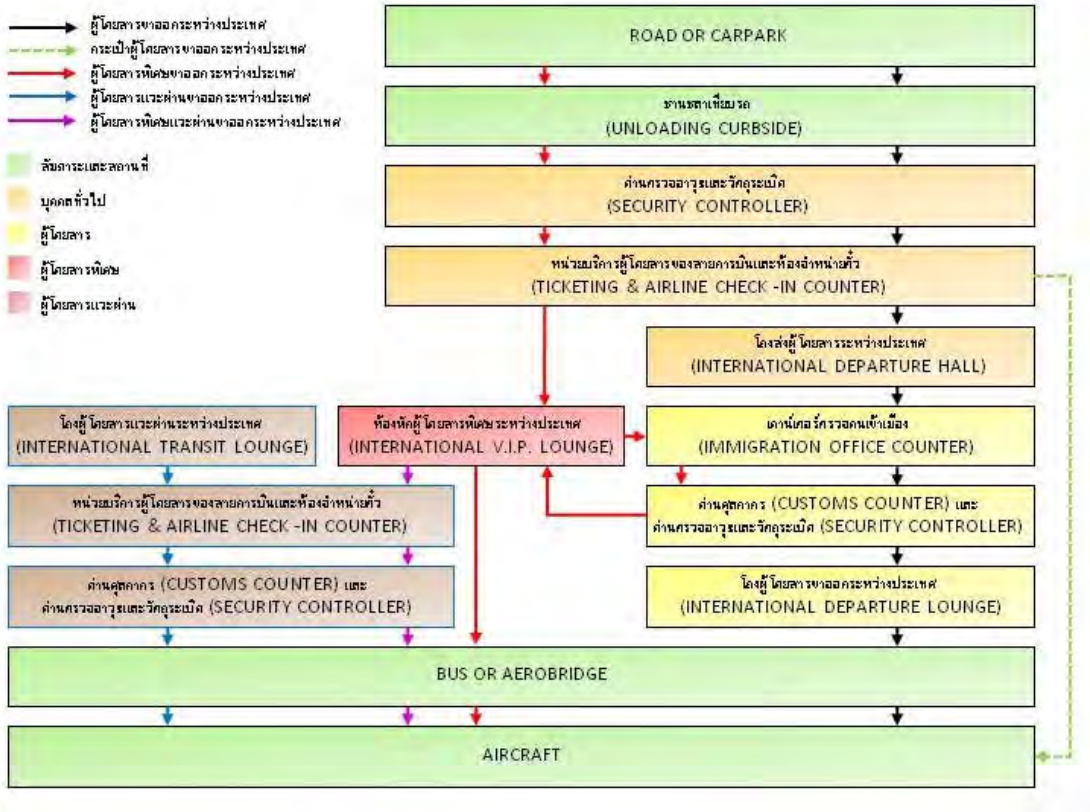

แผนภูมิที่ 35 ส่วนผู้โดยสารขาออกภายในประเทศ

3.3 ส่วนผู้โดยสารขาเข้า (ARRIVAL PASSENGER) โดยในส่วนขาเข้าทั้งระหว่างประเทศและภายในประเทศนั้น จะมีส่วนที่ใช้สอยร่วมกัน ได้แก่

15. โถงรับผู้โดยสาร (GREETING HALL) ควรจะติดต่อได้โดยตรงกับลานจอดรถชานชลาเทียบรถ ส่วนนี้ประกอบด้วยส่วนบริการต่าง ๆ เช่น บริการที่พัก บริการแนะนำการท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์และติดต่อสอบถาม และ บริเวณรับฝากกระเป๋า (LEFT BAGGAGE PORTER) เป็นต้น

3.3.1 ส่วนผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL ARRIVAL PASSENGER) เป็นส่วนที่ให้ความสำคัญกับการตรวจผู้โดยสาร เพื่อป้องกันการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์เข้าสู่ประเทศ อย่างไม่ถูกต้อง

16. โถงผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL ARRIVAL HALL) เป็นส่วนแรกที่ผู้โดยสารพบ จึงควรสร้างความประทับใจในการออกแบบตกแต่ง อาจมีขนาดใหญ่เพื่อรองรับปริมาณผู้โดยสารที่ลงจากเครื่องพร้อม ๆ กัน คราวละมาก ๆ

17. ด่านตรวจโรค (HEALTH CHECK) และ ด่านตรวจคนเข้าเมือง (IMMIGRATION COUNTER) เป็นส่วนตรวจขั้นที่ 1 คือการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณะสุข เพื่อป้องกันการนำโรคติดต่อจากภายนอกเข้ามาภายในประเทศ ประกอบด้วย ส่วนกักกันโรค (HEALTH OFFICE CLINIC) ทั้งผู้โดยสาร สัตว์และพืช ที่นำมา และเป็นส่วนทำงานของเจ้าหน้าที่ และการตรวจเอกสารการเดินทาง แบ่งตามลักษณะของ Passport ประกอบด้วย ที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง (IMMIGRATION OFFICE) ในบริเวณใกล้เคียง

18. โถงรับกระเป๋าและหีบห่อระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL BAGGAGE CLAIM) ส่วนนี้จะประกอบด้วย ด่านศุลกากร (CUSTOM COUNTER) เป็นส่วนตรวจขั้นที่ 3 คือการตรวจเพื่อป้องกันสินค้าหนีภาษีหรือของผิดกฎหมายที่ซุกซ่อนมา รวมทั้งจะมี ที่ทำการศุลกากร (CUSTOMS OFFICE) ในบริเวณใกล้เคียง

19. ห้องผู้โดยสารพิเศษขาเข้าระหว่างประเทศ (INTERNATIONAL V.I.P. LOUNGE) อาจมีพื้นที่สำหรับนักข่าวในการสัมภาษณ์

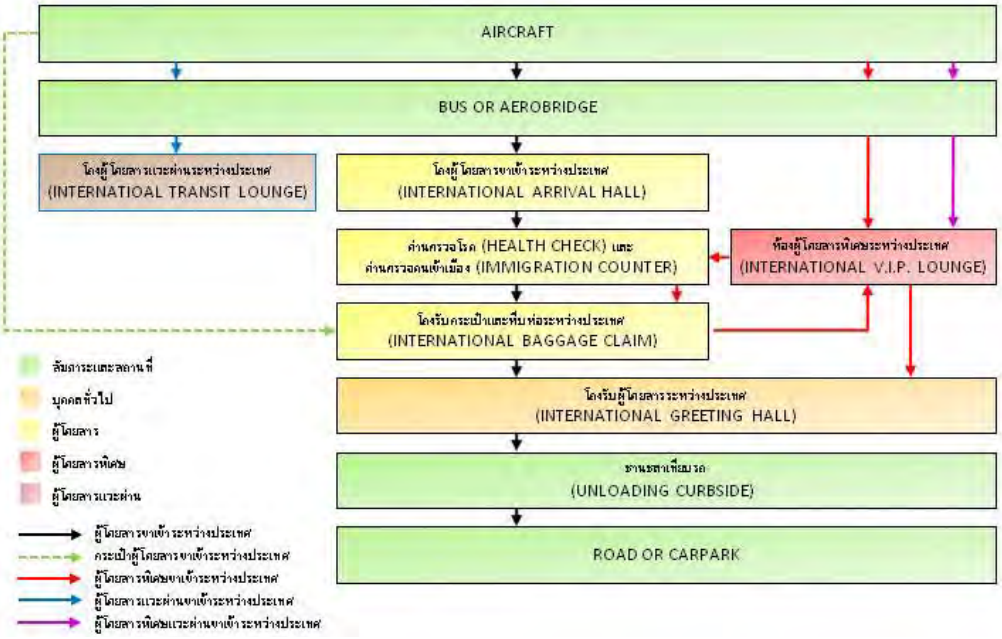

แผนภูมิที่ 36 ส่วนผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ

3.3.2 ส่วนผู้โดยสารขาเข้าภายในประเทศ (DOMESTIC ARRIVAL PASSENGER) ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ต่อไปนี้

20. โถงผู้โดยสารขาเข้าภายในประเทศ (DOMESTIC ARRIVAL LOUNG)

21. โถงรับกระเป๋าภายในประเทศ (DOMESTIC BAGGAGE CLAIM) ไม่จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนการตรวจต่าง ๆ จึงสามารถอยู่ใกล้กับโถงรับผู้โดยสารได้เลย

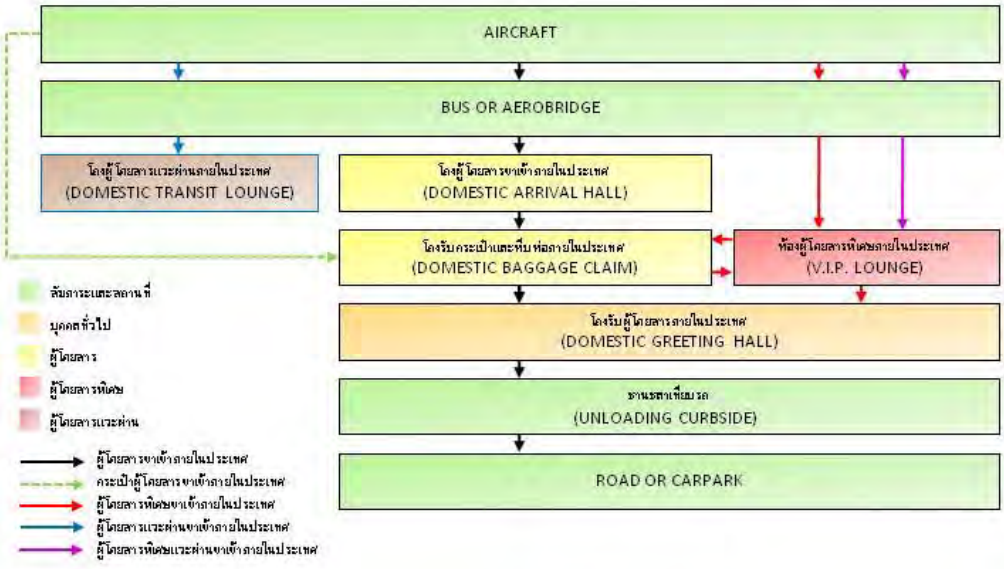

แผนภูมิที่ 37 ส่วนผู้โดยสารขาเข้าภายในประเทศ

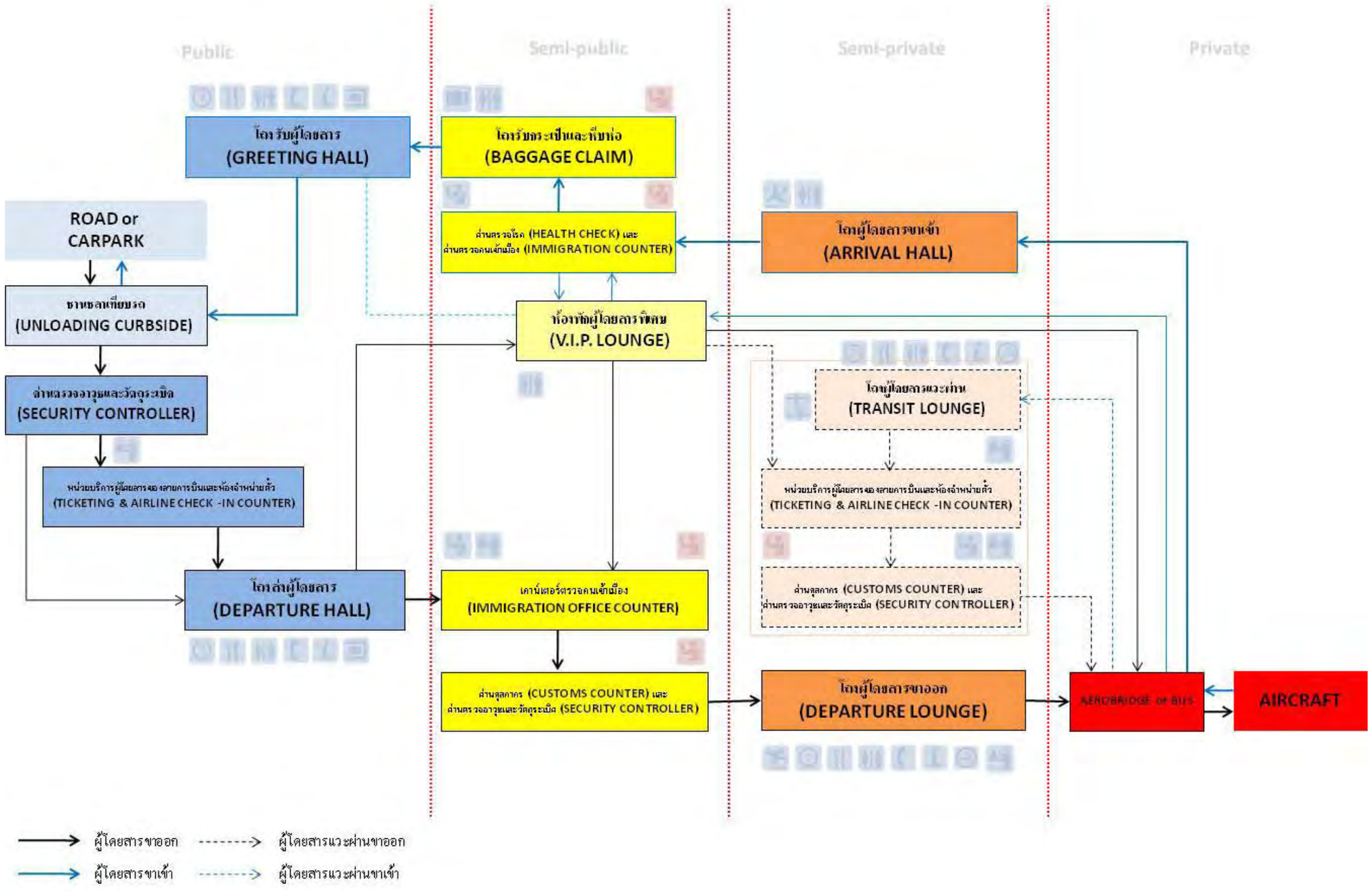

แผนภูมิที่ 38 โปรแกรมของอาคารท่าอากาศยาน

4. การออกแบบผังอาคาร

อาคารแบ่งออกเป็น 2 ปีก คือ ส่วนงานท่าอากาศยานภายในประเทศ และระหว่างประเทศแยกกันอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการควบคุมความปลอดภัยในระดับต่าง ๆ กัน ผสมผสานแนวความคิดในการออกแบบเรื่องความแตกต่าง ทำให้เกิดรูปแบบของการจัดผังพื้นเป็น 2 ชั้น คือ ชั้น 1 หรือชั้นใต้ถุน โดยส่วนของหน้าที่ใช้สอยหลักของอาคารที่เกี่ยวข้องกับผู้โดยสารโดยตรง จะอยู่ที่ชั้น 1 เชื่อมต่อกับทางออกขึ้นเครื่อง ส่วนชั้นใต้ถุน จะเป็นงานสนับสนุนอื่น ๆ เช่น งานสำนักงานของเจ้าหน้าที่ และงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ, กระเป๋า และยานพาหนะ เป็นต้น

ภาพที่ 179 ผังบริเวณ

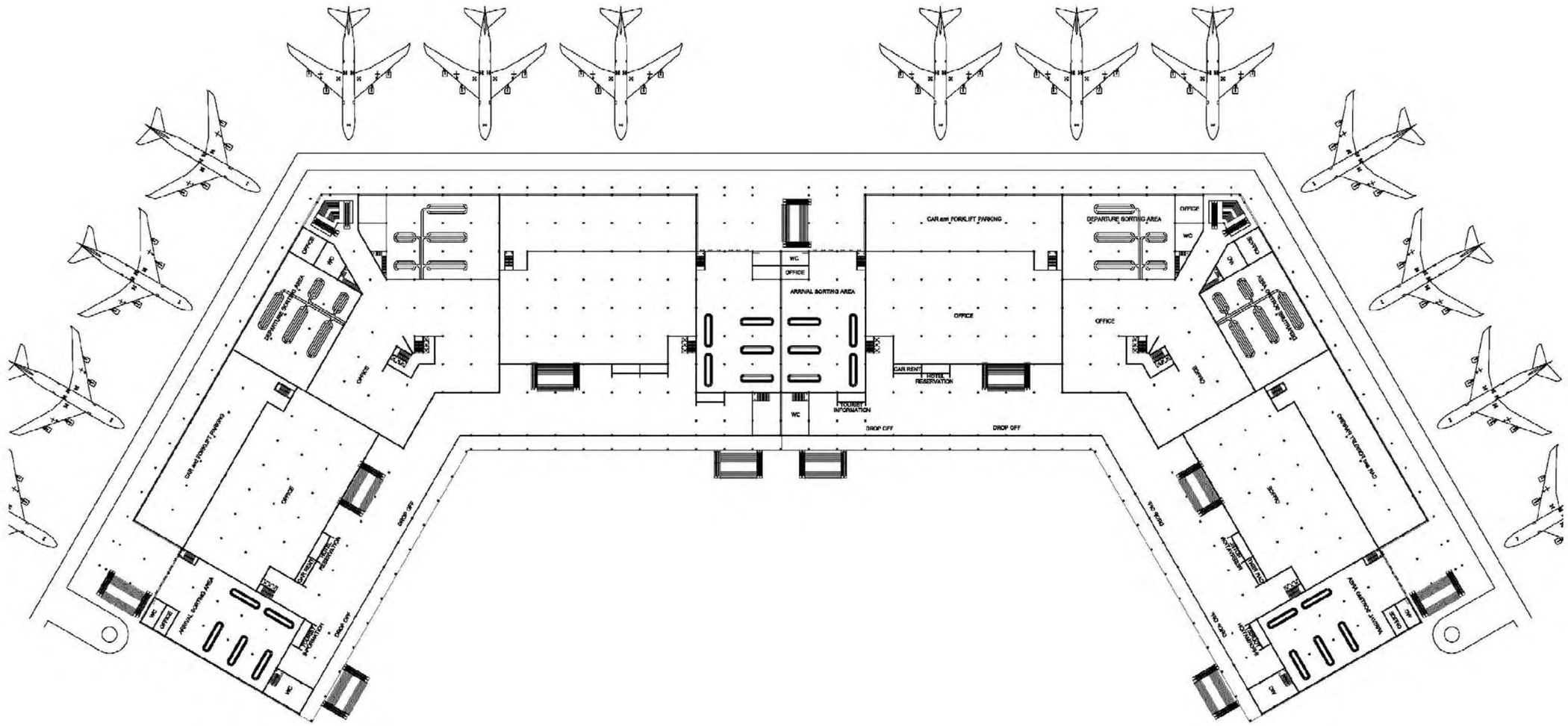

ภาพที่ 180 ผังพื้นชั้น 1

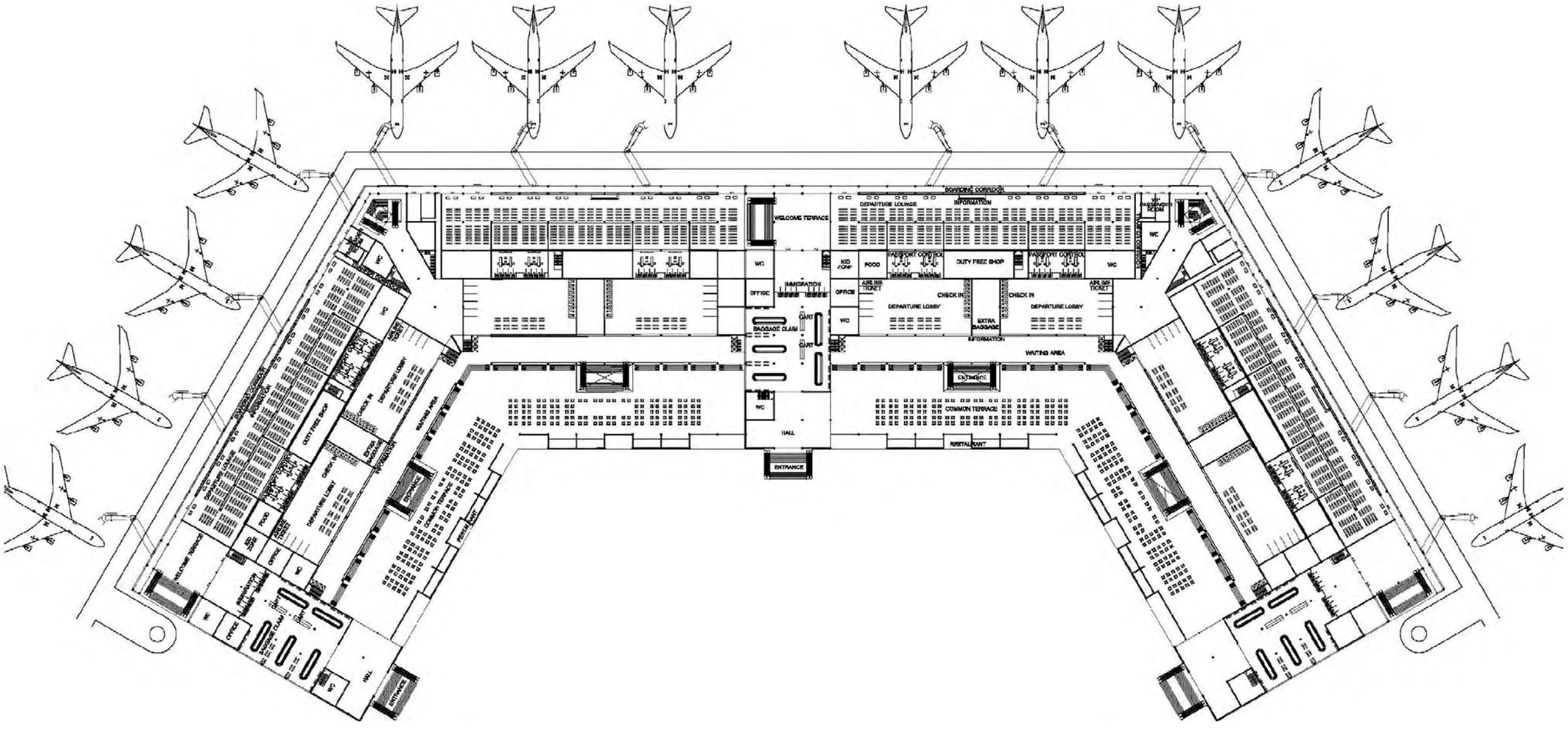

ภาพที่ 181 ผังพื้นชั้น 2

5. การออกแบบรูปด้านอาคาร

หน้าที่ใช้สอยของอาคารแบ่งเป็น 2 ปีก ตัวอาคารแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับใต้ถุน, ระดับชั้น 2 และระดับหลังคา ตามแนวคิดการแปรรูปเรือนกาแลสู่อาคารที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยที่ระดับหลังคาจะเปิดโล่ง ไม่มีฝ้า เปิดมุมมองให้กว้างไกล และชี้นำสายตาไปสู่ สิ่งแวดล้อมภายนอกที่เป็นรูปแบบเฉพาะตัวของสถานที่ ประกอบด้วย ธรรมชาติ และอาคารบ้านเรือน รวมไปถึง ศาสนสถาน เช่น พระบรมธาตุดอยสุเทพ และ ดอยสุเทพ

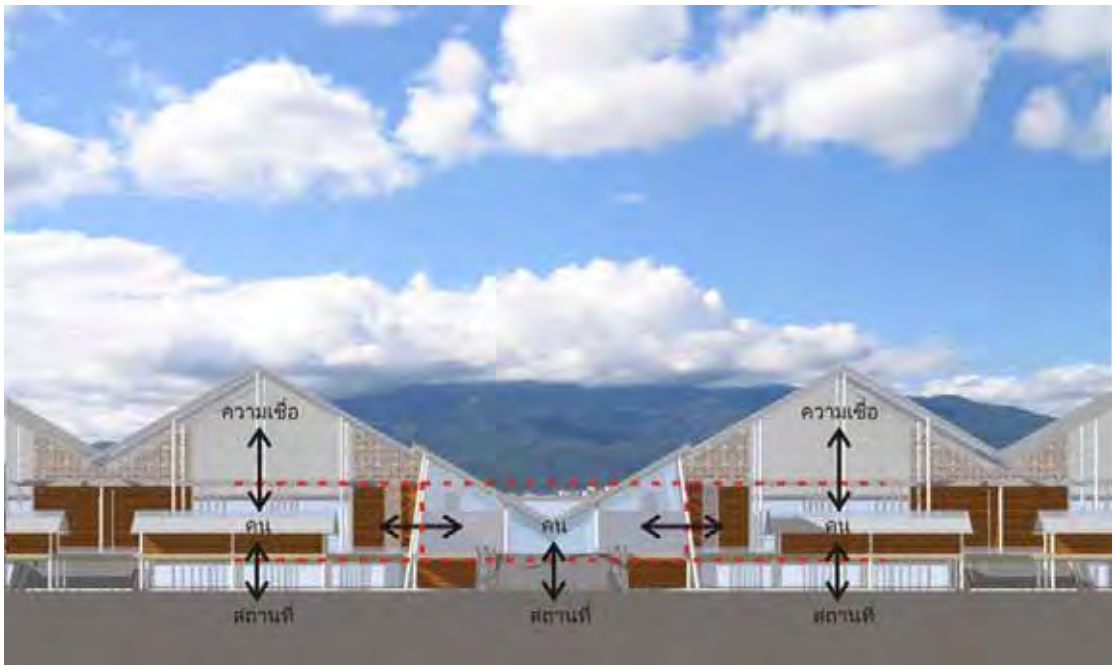

ภาพที่ 182 ระดับใต้ถุน-พื้น-หลังคา ของอาคารท่าอากาศยานตามแนวความคิดเรื่องความแตกต่างของ สถานที่-คน-ความเชื่อ

แนวความคิดในการออกแบบ ต้องการแสดงออกถึงความแตกต่างที่เป็น Concept หลักของโครงการ เมื่อพิจารณาหน้าที่หลักโดยรวมของอาคารท่าอากาศยานแล้ว พบว่าอาคารทำหน้าที่ในการคัดกรองความแตกต่างของบุคคลที่เข้ามาใช้สอยอาคาร เพื่อเป็นทางผ่านของการเดินทางระหว่างทางบกและทางอากาศของบุคคลที่เป็นผู้โดยสารเป็นหลัก

อาคารจึงทำหน้าที่เสมือนฉาก Screen ที่กรอง คัดแยกความแตกต่างของผู้โดยสารแต่ละประเภทออกมาทีละลำดับ ๆ

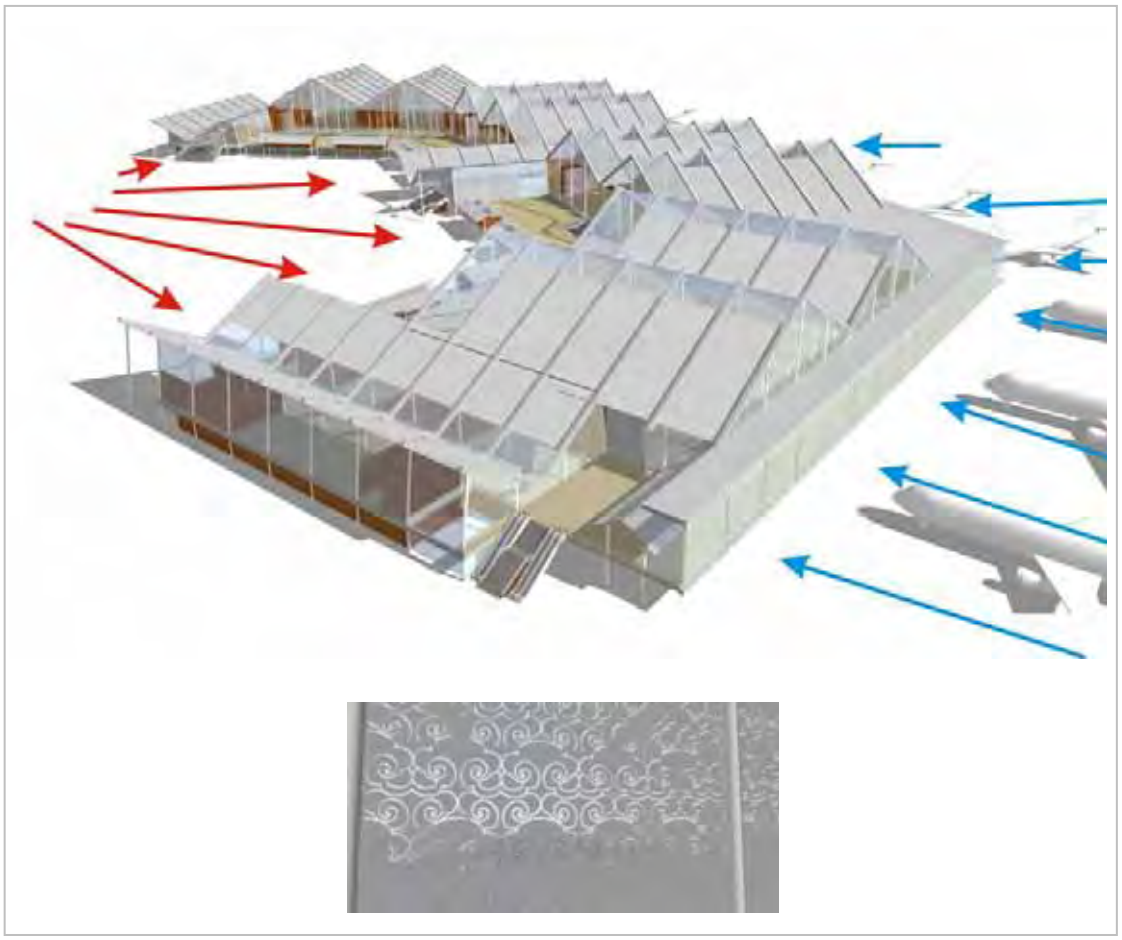

ภาพที่ 183 อาคารท่าอากาศยานทำหน้าที่เชื่อมต่อการคมนาคมทางบกและทางอากาศ

โดยอาศัยการนำลายเมฆไหลของล้านนา ที่เป็นเอกลักษณ์ของลวดลายล้านนา ซึ่งเป็นที่นิยมในการนำมาแกะสลักลวดลายลงบนส่วนต่าง ๆ ของเรือน เช่น กาแล , หำยนต์ เป็นต้น มาเป็นลวดลายในการฉลุแผ่นเหล็ก ที่จะนำมาเป็นส่วนกั้นระหว่างจุดเชื่อมต่อของ Function ต่าง ๆ ดังที่ได้ปรากฏในตำแหน่งของ กาแลที่จั่วเรือน แยกความแยกต่างระหว่างเรือนพื้นถิ่นอื่น ๆ และ ตำแหน่งของหำยนต์เหนือประตูทางเท้า กั้นความเป็นส่วนตัวและความเป็นสาธารณะ เพื่อให้เกิดความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัว ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่มีต่อเรื่องผีบรรพบุรุษ

ภาพที่ 184 รูปด้านอาคารจากทางด้านถนน

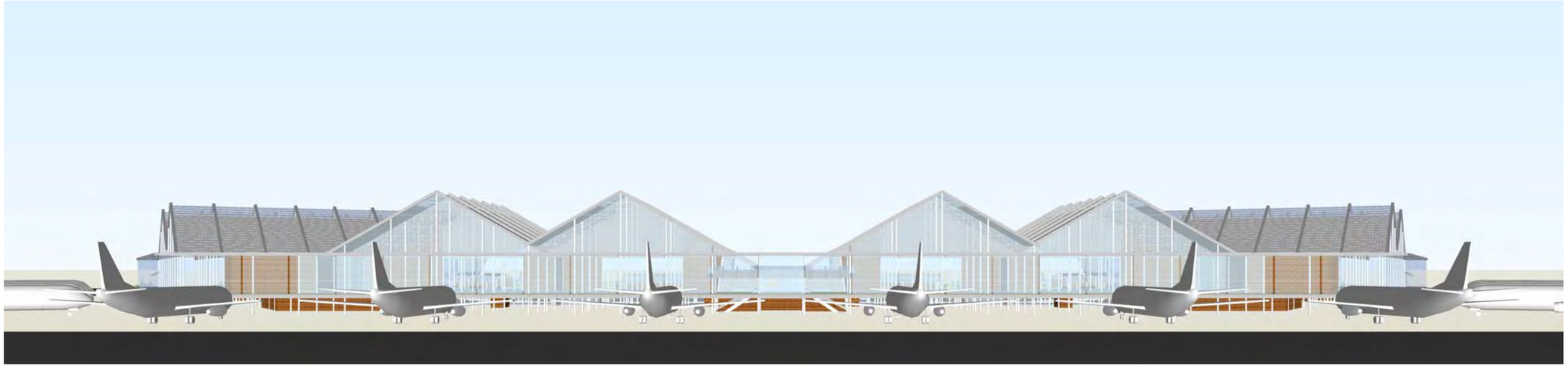

ภาพที่ 185 รูปด้านอาคารจากทางด้านลานบิน

ภาพที่ 186 ภาพทัศนียภาพโครงการ

ภาพที่ 187 โมเดล ส่วนของอาคารท่าอากาศยาน

ภาพที่ 188 โมเดล ส่วนของอาคารท่าอากาศยาน (ภายใน)

6. การออกแบบสัญลักษณ์ป้ายบอกทางและป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน

6.1 ป้ายบอกทาง

แนวความคิดในการออกแบบโดยใช้โทนสีช่วยในการแสดงลักษณะของพื้นที่นั้น ๆ แบ่งออกเป็นสีโทนเย็น หรือ สีเขียว ในการแสดงว่าเป็นพื้นที่ทั่วไป หรือพื้นที่สาธารณะและกึ่งสาธารณะ และสีโทนร้อน หรือ สีแดง แทนพื้นที่ที่ทีการควบคุมความปลอดภัยสูง หรือ พื้นที่เฉพาะของผู้โดยสาร แสดงบนรูปสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบสากล ในมาตรฐานเดียวกันกับสนามบินทั่วโลก

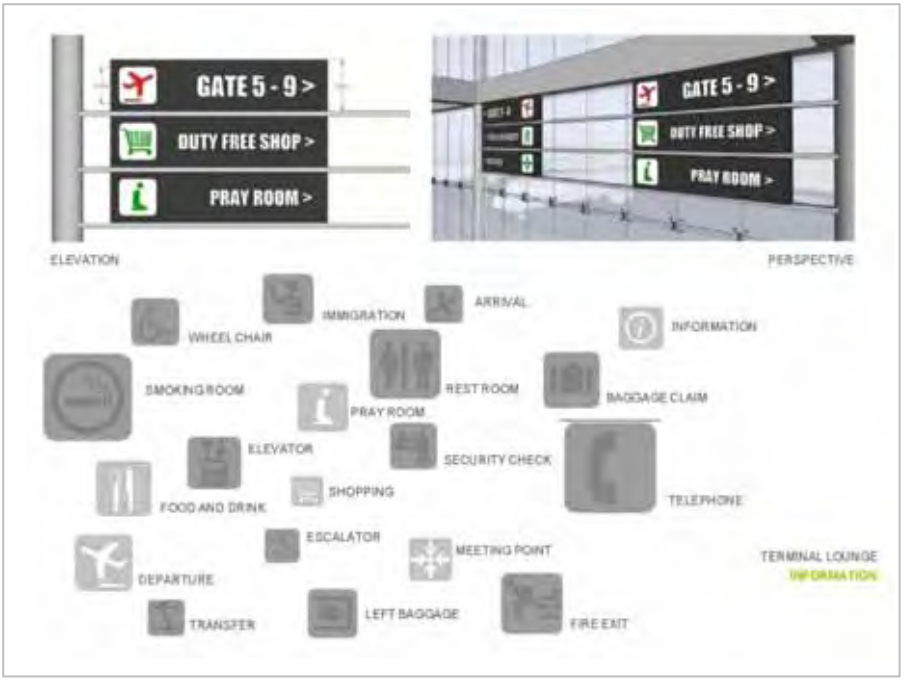

ภาพที่ 189 สัญลักษณ์ป้ายบอกทาง

6.2 ป้ายแสดงรายการข้อมูลเที่ยวบิน

ป้ายแสดงข้อมูลเที่ยวบิน เป็นป้ายที่การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามเที่ยวบินและเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวัน จึงต้องเป็นป้ายที่มีความสะดวก รวดเร็วและชัดเจนในการแสดงข้อมูล ซึ่งก็คือระบบ Digital

ป้ายนี้มีความจำเป็นอย่างมากกับ ผู้ใช้สอยอาคาร ที่จะต้องติดต่อสัมพันธ์กับป้าย ทั้งบุคคลทั่วไปที่มารอรับ-ส่ง, ผู้โดยสารขาเข้า และขาออก เพื่อทราบตารางเวลาเที่ยวบินต่าง ๆ เพื่อใช้สอยอาคารในส่วนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

เทคโนโลยีที่เลือกใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว คือระบบ LED Display ซึ่งจะแสดงข้อมูล ตารางเวลาการบิน ทั้งยังสอดแทรกโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ เนื่องจากจอภาพมีความละเอียดสี 16 Bits สามารถแสดงสีได้ละเอียดสูงสุดถึง 281.4 ล้านล้านสี สามารถสร้างสรรค์งานโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ทั้งในรูปแบบวีดีโอ ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวคุณภาพสูง ให้ค่าความสว่างสูง 8000 NIT โดยระบบไดนามิคคอนทราสต์ปรับค่า Contrast ภาพ อัตโนมัติเพื่อให้ภาพที่แสดงมี contrast ที่เหมาะสม มีการจ่ายกระแสไฟที่คงที่ ทำให้สีของภาพที่ออกมามีความสม่ำเสมอกันทั่วทั้งจอภาพ โดยลักษณะของจอ LED นั้น การออกแบบจะแยกเป็นโมดูลเล็ก ๆ แล้วนำมาต่อกันเป็นจอขนาดใหญ่ เพื่อให้ง่ายในการติดตั้งและบำรุงรักษา[1]

7. งานระบบของโครงการ

7.1 งานระบบไฟฟ้าแสงสว่าง

จากแนวความคิดในการใช้ลักษณะของเรือนกาแล ที่มีการเคารพต่อธรรมชาติแวดล้อมให้กลมกลืนมากที่สุด หลักการในการใช้แสงสว่างก็เช่นเดียวกัน ระบบแสงสว่างภายในอาคารท่าอากาศยานแห่งนี้จึงเป็นระบบที่ใช้งานร่วมกันระหว่างระบบการเปิดรับแสงสว่างตามธรรมชาติ กับระบบไฟฟ้าแสงสว่างภายในอาคาร โดยจะเน้นการใช้แสงสว่างตามธรรมชาติในเวลากลางวันอย่างเต็มที่ด้วยช่องแสงที่บริเวณหลังคา และการเปิดรับแสงสว่างจากผนังอาคารที่เป็นกระจกตัดแสง และค่อย ๆ ชดเชยด้วยระบบไฟฟ้าแสงสว่างภายในอาคารเมื่อแสงธรรมชาติน้อยลง โดยมีระบบคอมพิวเตอร์ตรวจวัดค่าความสว่างของแสง และคำนวณการปรับความสมดุลระหว่างแสงธรรมชาติและแสงสังเคราะห์ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานตลอดเวลาการใช้สอยอาคาร

ภาพที่ 190 ระบบแสงธรรมชาติและระบบไฟฟ้าแสงว่าง

[1] จอแสดงภาพสีจริงชนิด LED [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 27 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.gets.co.th/product_led.php

7.2 งานระบบปรับอากาศ

จากแนวความคิดเรื่องการพยายามที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติของเรือนกาแล ด้วยการออกแบบเรือนให้มีสอดคล้องกับหลักการระบายอากาศ ทำให้อากาศภายในเรือนมีความสบาย เมื่อมาสู่การออกแบบอาคารท่าอากศยานที่มีขนาดใหญ่และมีความจำเป็นที่จะต้องทำการปรับอากาศ ดังนั้นแนวทางในการออกแบบอาคารและการเลือกใช้วัสดุ จึงเป็นทางออกที่จะทำให้อาคารสามารถประหยัดพลังงานในการปรับอากาศ เป็นอีกนัยหนึ่งในการประนีประนอมในการอยู่ร่วมกับธรรมาชติในปัจจุบัน โดยจะอาศัยระบบคอมพิวเตอร์ควบคุมการทำงานของระบบปรับอากาศ ให้อุณหภูมิอยู่ในโซนสบาย โดยทั่วไปจะควบคุมที่ 25 องศาเซลเซียส ที่ระดับหกฟุตจากพื้น(ระดับความสูงของคนโดยเฉลี่ย) โดยที่ระดับพื้นนั้นจะเป็นอุณหภูมิใกล้เคียงกับน้ำที่จ่ายเข้าไปในท่อที่เดินอยู่ที่พื้น (ประมาณ 18 องศาเซลเซียส) และที่ระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ อุณหภูมิก็จะสูงเพิ่มขึ้นจนถึงในระดับที่สูงกว่าตัวคนไปแล้วก็จะเป็นอากาศที่ร้อน (อาจจะถึงประมาณ 40-50องศาเซลเซียส)[2]

สำหรับอาคารที่มีความสูงของตัวอาคารมาก ๆ และมีพื้นที่กว้าง ๆ การใช้สอยส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณพื้น การปรับอากาศที่ได้ประสิทธิภาพที่สุด ควรจะเป็นระบบทำความเย็นแบบการเดินท่อน้ำเย็นไปตามพื้นนี่เรียกว่า Radiant Floor Cooling ใช้หลักการแผ่ความเย็นจากพื้น เพราะจะควบคุมได้ง่ายกว่าการใช้เครื่องเป่าลมเย็น (AHU) และประหยัดพลังงานกว่า ลดพื้นที่การติดตั้งอุปกรณ์

โดยในการออกแบบ จะทำการซ่อนหัวจ่ายลมเย็นดังกล่าว ไว้บริเวณผนังห้องต่าง ๆ และตามใต้เก้าอี้นั่งพักคอย ที่กระจายอยู่โดยทั่วห้อง เป็นการซ่อนระบบปรับอากาศให้เสมือนกับไม่มีการปรับอากาศ เพื่อวิสัยทัศน์ในการมองเห็น Space ของอาคารที่โปร่งโล่งโดยตลอด

ภาพที่ 191 หัวจ่ายลมเย็นบริเวณพื้นที่สนามบินสุวรรณภูมิ

---

[2] ถามเรื่องระบบปรับอากาศในสนามบินสุวรรณภูมิครับ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 27 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://topicstock.pantip.com/wahkor/topicstock/2006/09/X4751008/X4751008.html

8. การออกแบบส่วนโถงผู้โดยสารขาออก (DEPARTURE LOUNGE)

โถงผู้โดยสารขาออก เป็นโถงพักคอยเฉพาะของผู้โดยสารขาออกก่อนขึ้นเครื่องบิน ต้องเป็นผู้โดยสารเท่านั้นถึงจะผ่านการตรวจต่าง ๆ มาแล้ว ดังนั้น ผู้โดยสารจะออกไปจากห้องนี้อีกไม่ได้ และบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้โดยสารไม่สามารถเข้ามาในส่วนนี้ได้

ภายในห้องจะประกอบด้วยที่นั่งพัก ไม่จำเป็นต้องมีส่วนอำนวยความสะดวกมากมาย เพราะช่วงการเดินทางสั้นและสามารถผ่านบริการในโถงกลางได้ แต่อาจประกอบด้วย บริการอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ร้านค้าปลอดภาษี บริการแลกเปลี่ยนเงินตรา โทรศัพท์สาธารณะ และไปรษณีย์ เป็นต้น

8.1 โปรแกรม

แผนภูมิที่ 39 โถงผู้โดยสารขาออก

8.2 แบบสถาปัตยกรรม

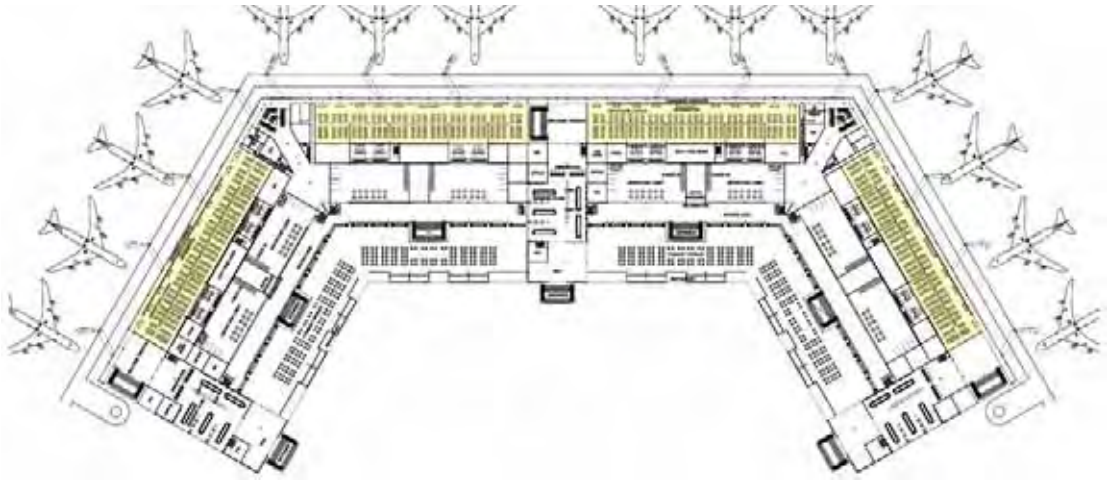

ภาพที่ 192 ผังพื้นส่วนโถงผู้โดยสารขาออก

8.3 แบบผังการออกแบบภายใน

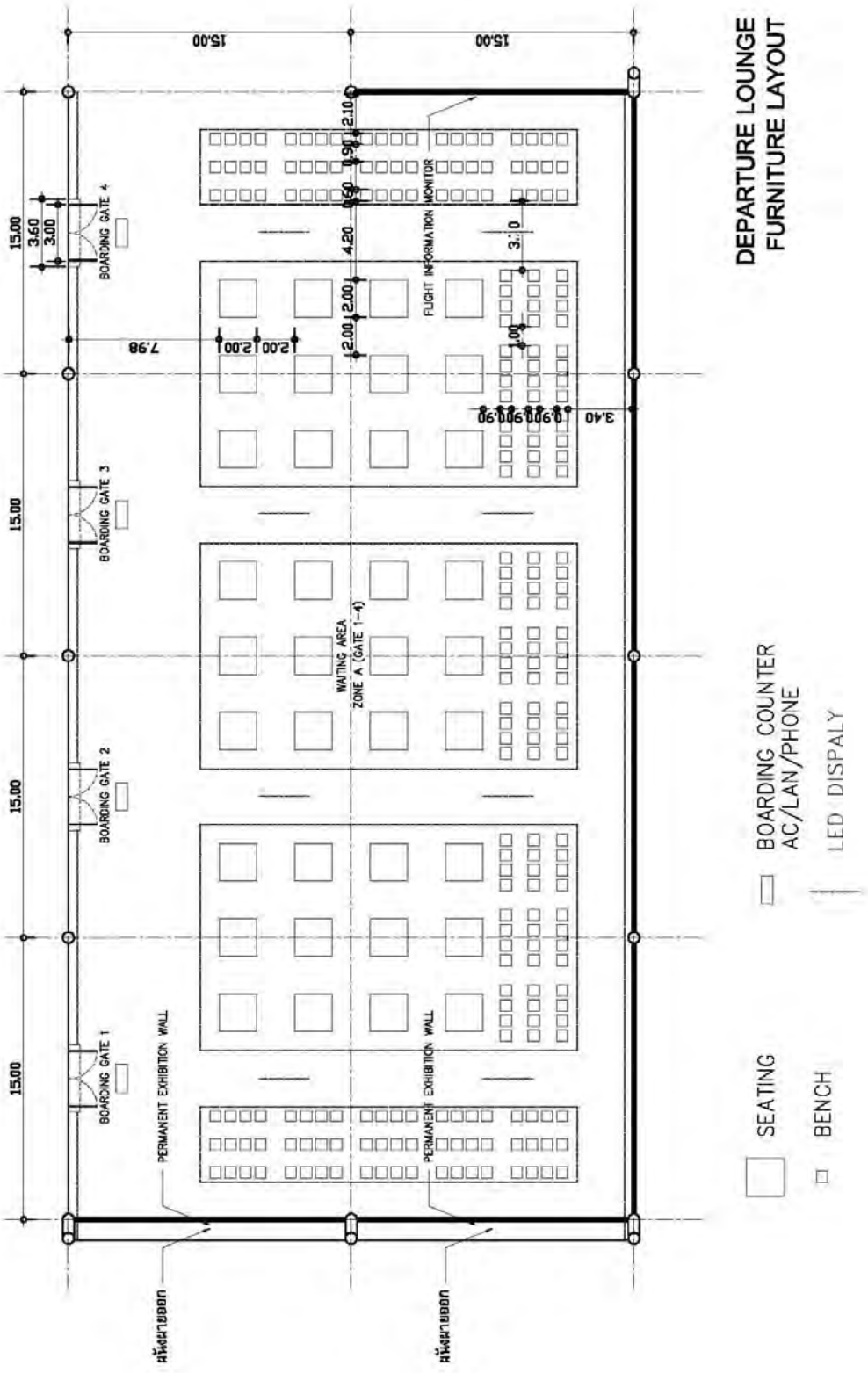

ภาพที่ 193 DEPARTURE LOUNGE FURNITURE LAYOUT

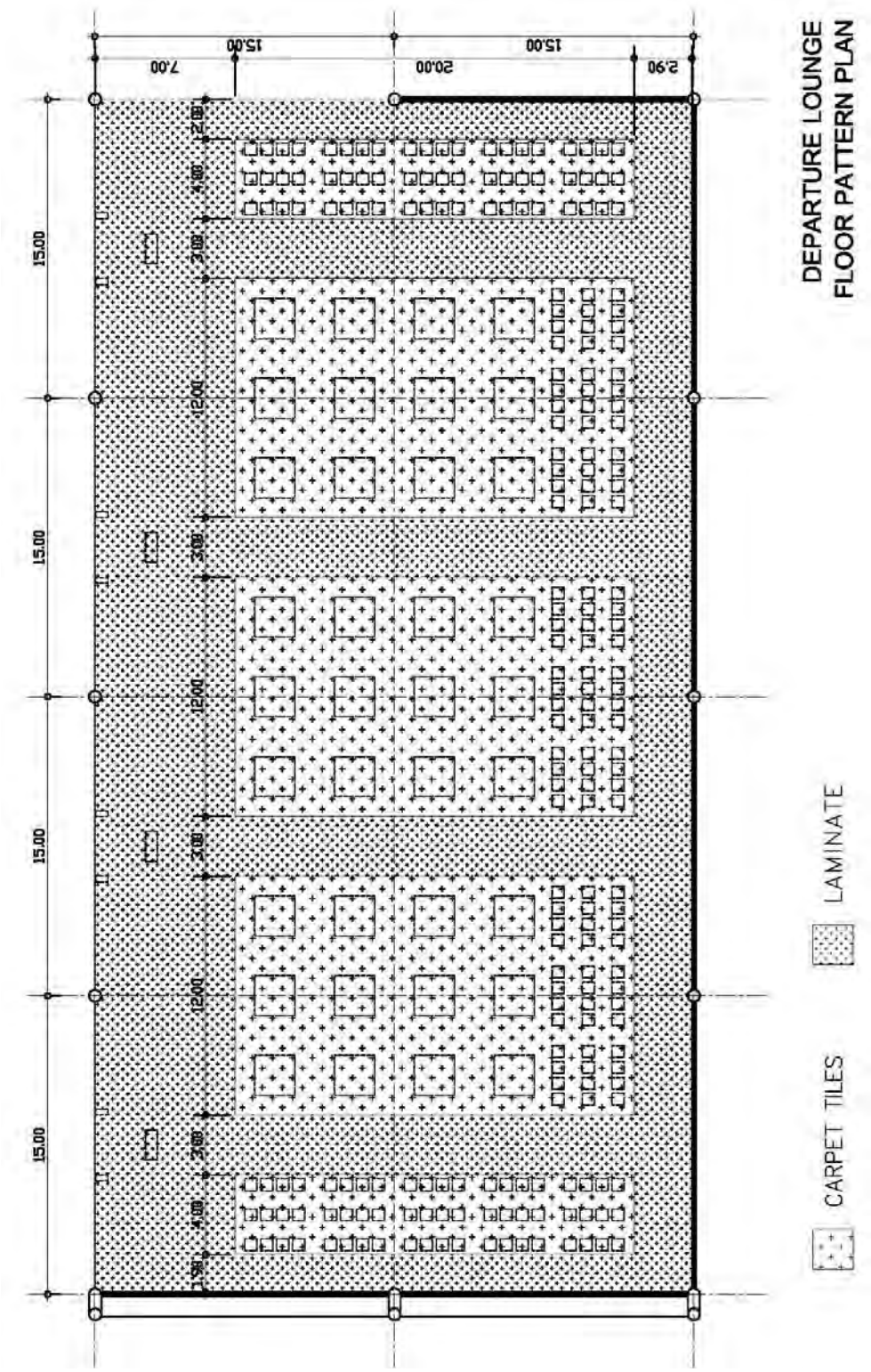

ภาพที่ 194 DEPARTURE LOUNGE FLOOR PLAN

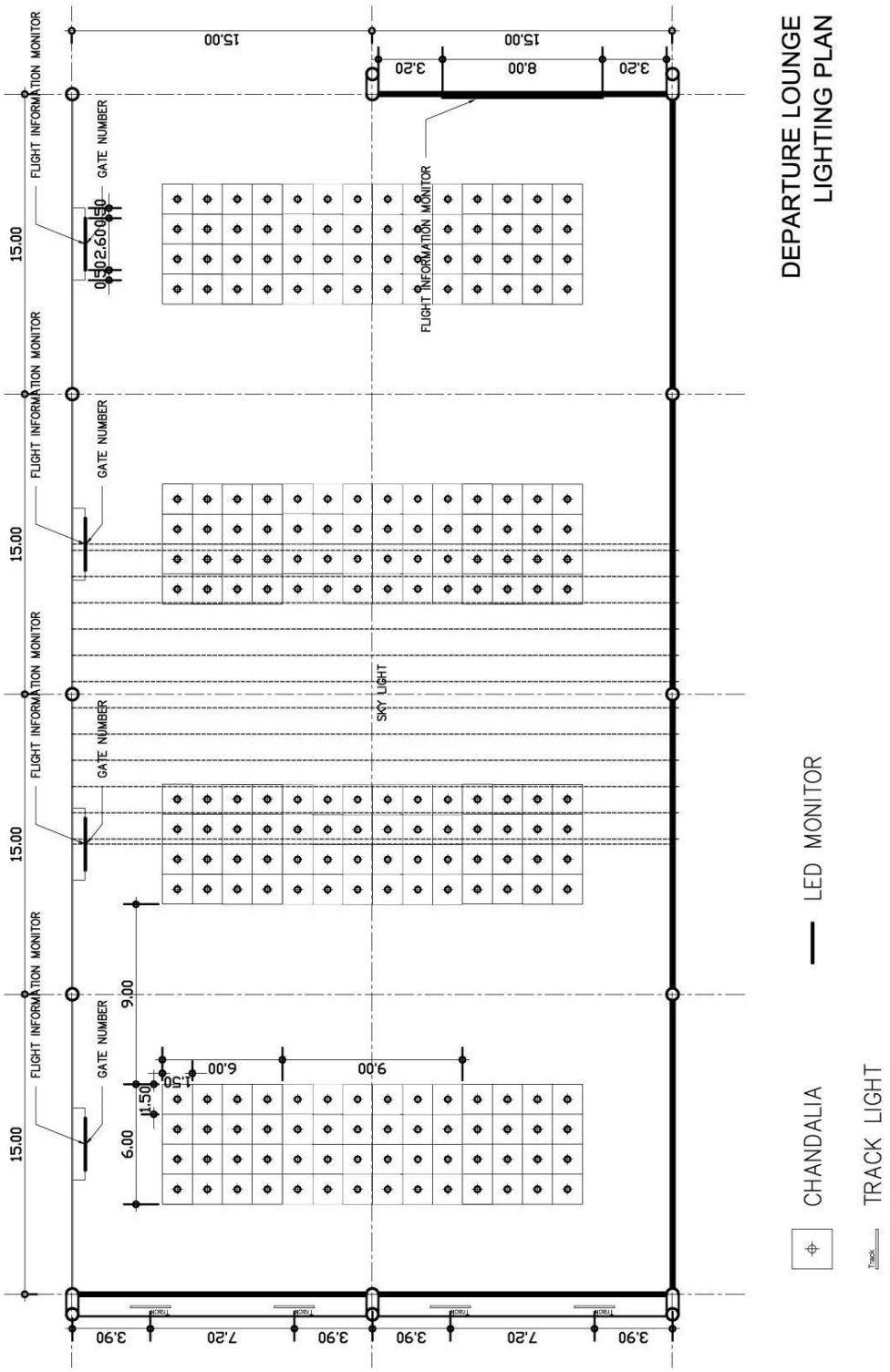

ภาพที่ 195 DEPARTURE LOUNGE LIGHTING PLAN

8.4 รูปด้าน

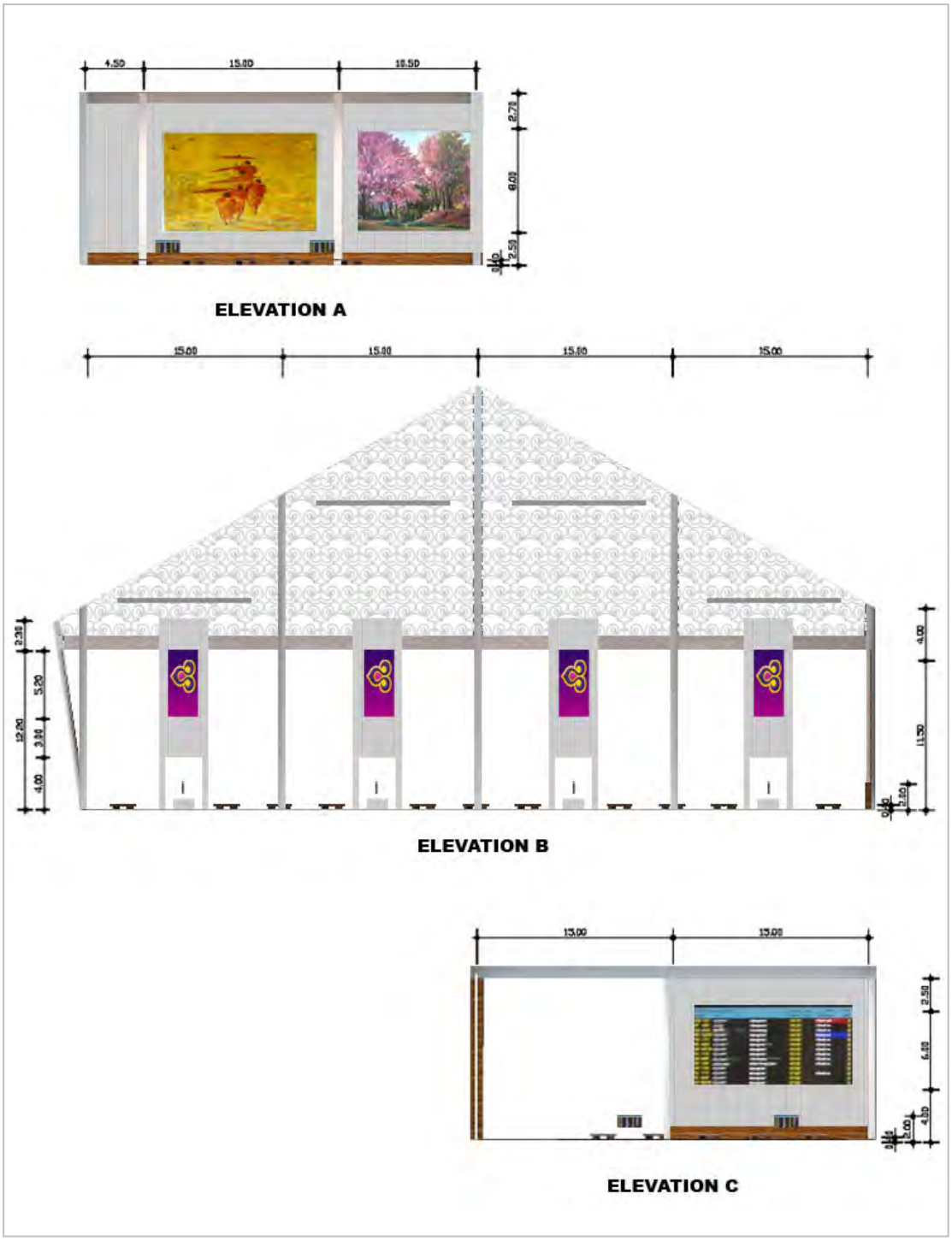

ภาพที่ 196 รูปด้านส่วนโถงผู้โดยสารขาออก

8.5 ภาพทัศนียภาพภายในโถง

ภาพที่ 197 ทัศนียภาพส่วนโถงผู้โดยสารขาออก

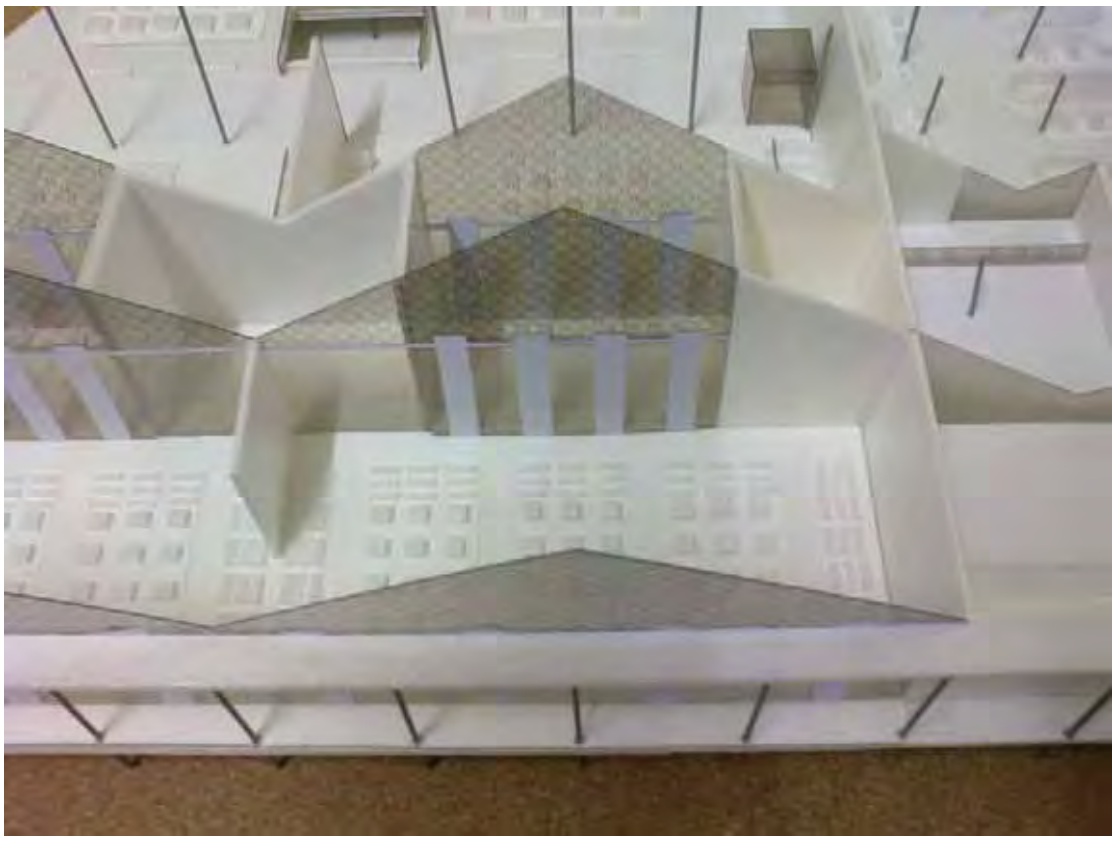

ภาพที่ 198 โมเดล แสดงส่วนโถงผู้โดยสารขาออก

8.6 รายละเอียดในการออกแบบ

8.6.1 *โคมไฟ* แนวความคิดของการออกแบบโคมไฟนี้ มีรูปแบบมาจาก “ควั่น” ที่เกิดจากการขัดสานกันเป็นตาตารางเพื่อใช้วางสิ่งของที่ไม่ทำให้ห้องโปร่งโล่ง ไม่ทึบตัน โดยการนำมาใช้เป็นรูปแบบของโคมไฟระย้าในส่วนโถง

8.6.2 *ผนังนิทรรศการถาวร* แนวความคิดมาจากลักษณะการจัดวางเครื่องเคารพต่าง ๆ ไว้บนหิ้งติดผนัง โดยเนื้อหาของนิทรรศการจะแสดงถึงเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน, ประวัติศาสตร์, ขนบธรรมเนียม, ประเพณี และวัฒนธรรม เสมือนสิ่งที่คนในท้องถิ่นให้ความเคารพนับถือ และปฏิบัติสืบต่อกันมา

8.6.3 *ที่นั่งพักคอย* แนวความคิดของการออกแบบเก้าอี้นั่งพักคอยนี้ มีรูปแบบมาจากความต้องการให้มุมมองภายในห้องมีความโล่ง โปร่งมองทะลุไปได้โดยตลอดห้องโดยไม่มีพนักพิงบังสายตา เสมือนเป็นห้องโล่ง ไม่มีเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งการใช้สอยและกิจกรรมต่าง ๆ จะเกาะกลุ่มอยู่ที่บริเวณพื้นเรือน ด้วยรูปแบบของ “แหย่ง”

ลักษณะการนั่ง และการวางสัมภาระที่สามารถวางเป็นกลุ่มบริเวณส่วนกลางของเก้าอี้ทำให้ไม่เปลืองเก้าอี้ไปในการใช้วางสิ่งของ

ภาพที่ 199 ที่นั่งพักคอยบริเวณโถงห้างสรรพสินค้า Central World

8.7 วัสดุที่ใช้

วัสดุที่เลือกใช้จะเป็นโทนสีเข้ม ให้ความรู้สึกหนักแน่น ร่วมกับวัสดุไม้และพรมให้ความรู้สึกอบอุ่น สอดคล้องกับบรรยากาศภายในห้องของเรือนที่ค่อนข้างมืด

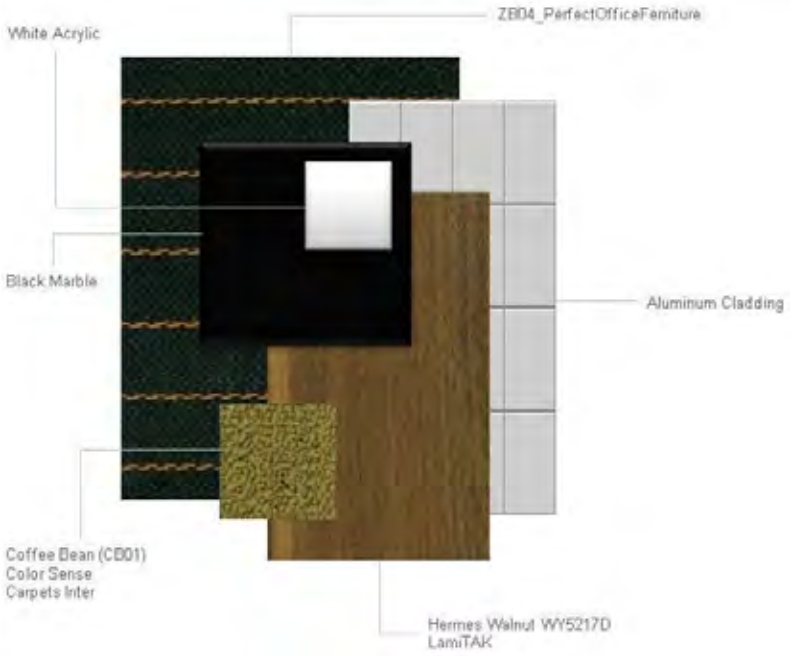

ภาพที่ 200 วัสดุที่ใช้ในส่วนโถงผู้โดยสารขาออก

9. การออกแบบโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ (BAGGAGE CLAIM)

โถงรับกระเป๋าและหีบห่อ เป็นโถงแรกที่รับผู้โดยสารจากต่างประเทศที่จะเข้าสู่ประเทศ มีความสำคัญในการแสดงความต้อนรับ ทั้งยังต้องรักษาความปลอดภัยในการนำเข้าสิ่งที่ไม่พึงประสงค์

ส่วนนี้จะประกอบด้วย ด่านศุลกากร (CUSTOM COUNTER) เป็นส่วนตรวจขั้นที่ 3 คือ การตรวจเพื่อป้องกันสินค้าหนีภาษีหรือของผิดกฎหมายที่ซุกซ่อนมา รวมทั้งจะมี ที่ทำการศุลกากร (CUSTOMS OFFICE) ในบริเวณใกล้เคียง

9.1 โปรแกรม

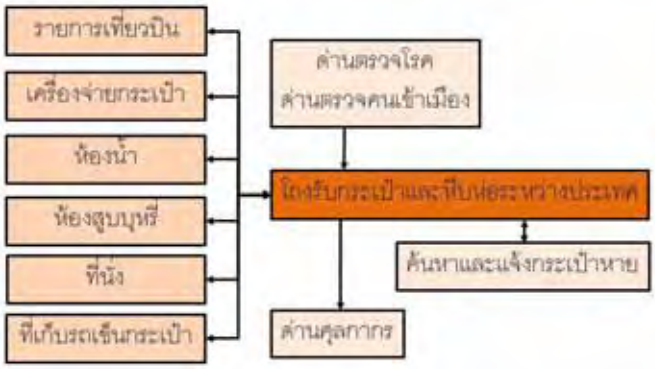

แผนภูมิที่ 40 โถงผู้โดยสารขาเข้า

9.2 แบบสถาปัตยกรรม

ภาพที่ 201 ผังพื้นส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ

9.3 แบบผังการออกแบบภายใน

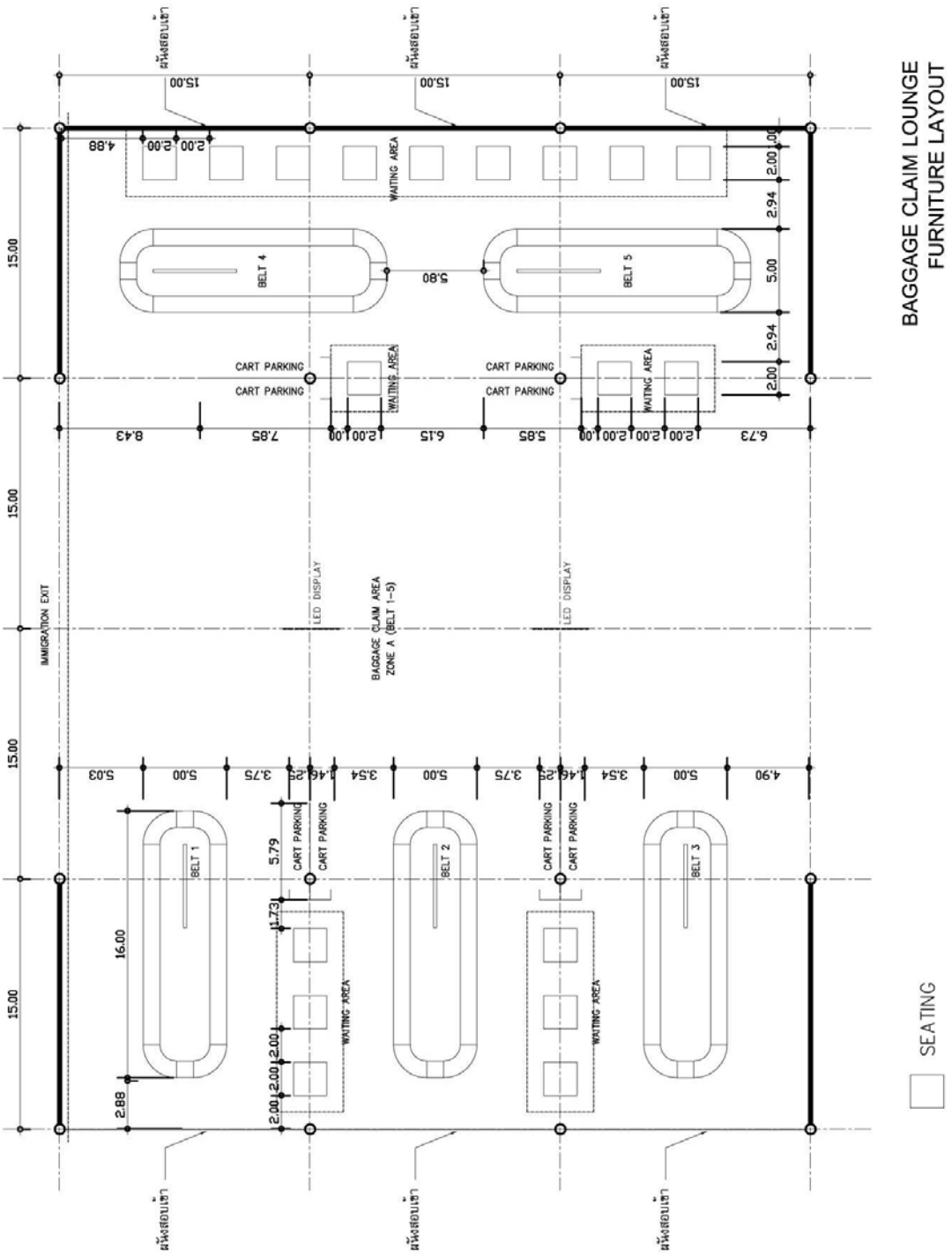

ภาพที่ 202 BAGGAGE CLAIM LOUNGE FURNITURE LAYOUT

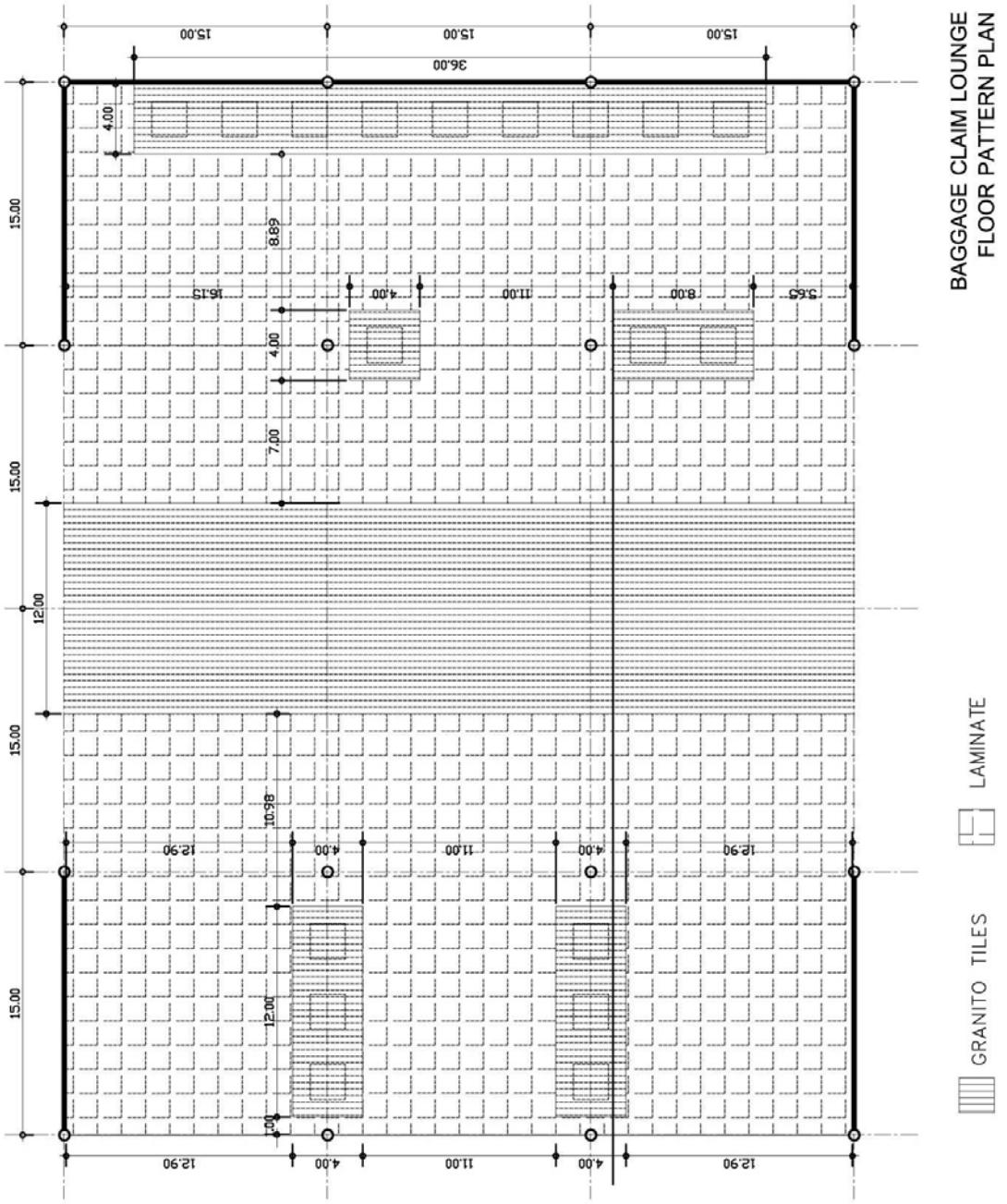

ภาพที่ 203 BAGGAGE CLAIM LOUNGE FLOOR PLAN

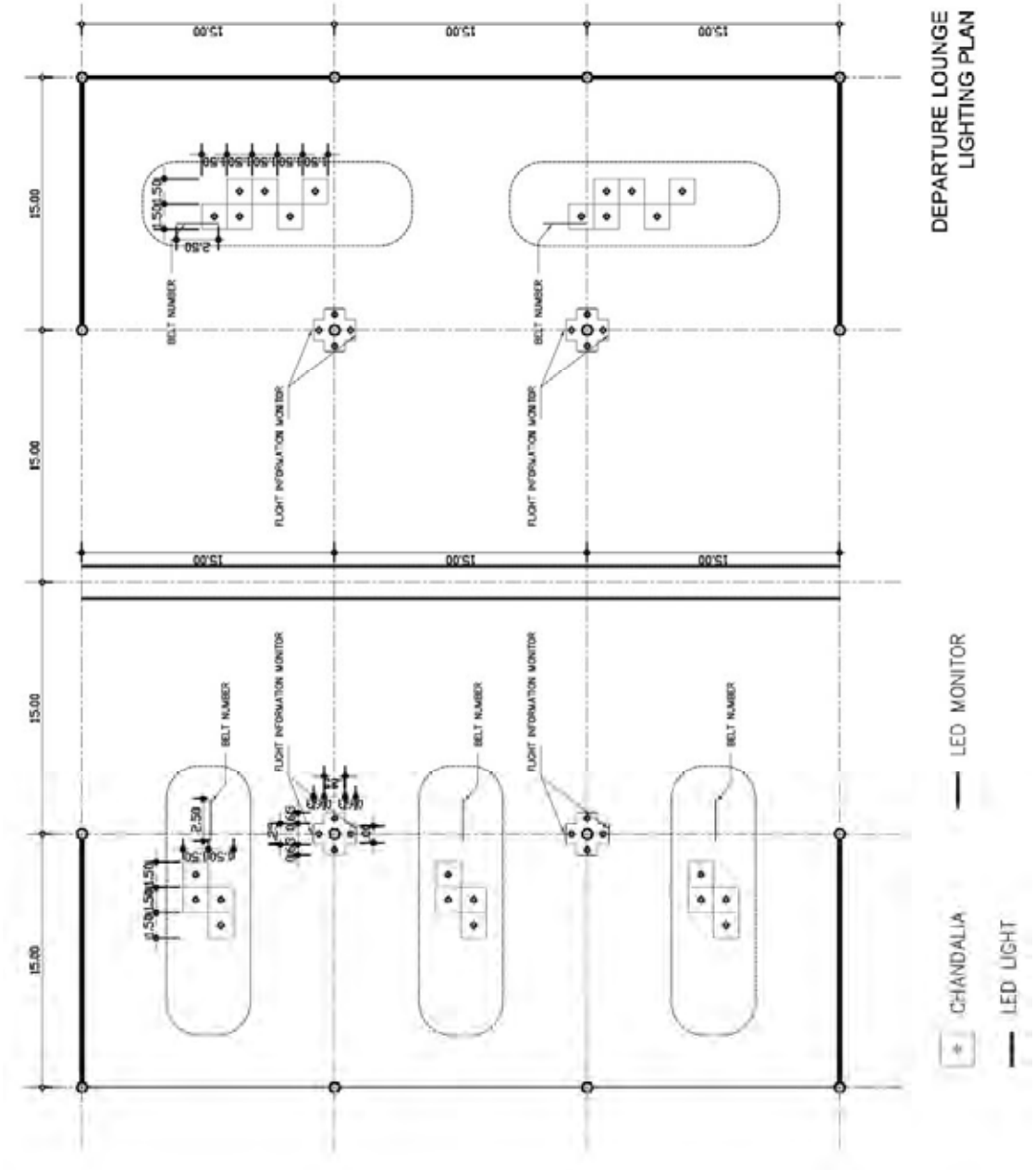

ภาพที่ 204 BAGGAGE CLAIM LOUNGE LIGHTING PLAN

9.4 รูปด้าน

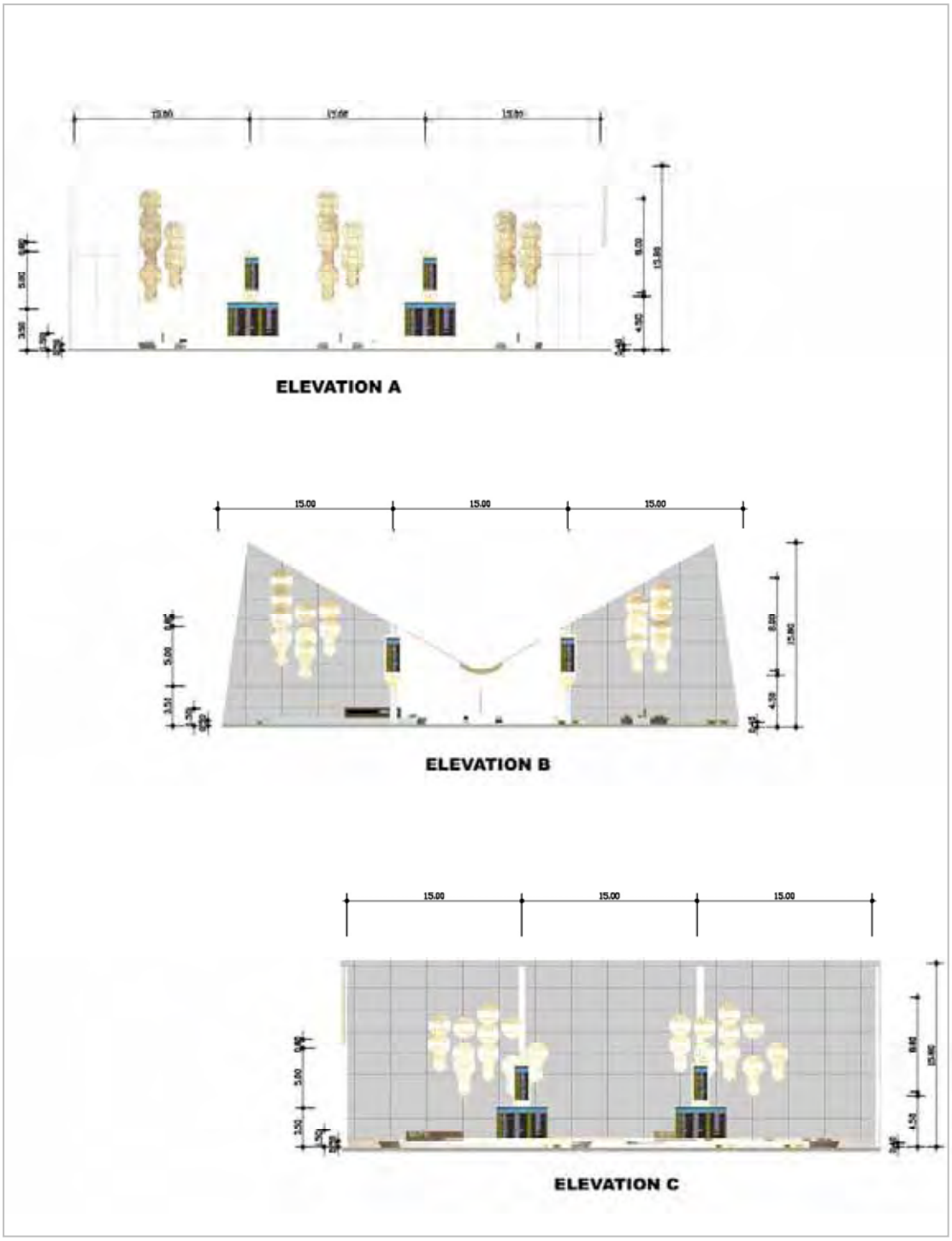

ภาพที่ 205 รูปด้านส่วนโถงผู้โดยสารขาเข้า

9.5 ภาพทัศนียภาพภายในโถง

ภาพที่ 206 ทัศนียภาพส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ

ภาพที่ 207 โมเดล แสดงส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ

9.6 รายละเอียดในการออกแบบ

9.6.1 *โคมไฟ* โดยแนวความคิดในการออกแบบโคมไฟ จะใช้รูปแบบของ “โคมล้านนา” ที่เป็นเอกลักษณ์ ในการเป็นดวงโคมที่ให้แสงสว่างในส่วนนี้ ซึ่งเสมือนส่วนโคมประดับตกแต่งภายนอกชานฮ่อมเรือน

ภาพที่ 208 โคมล้านนา

ที่มา: โคมล้านนา โคมลอย ร่มบ่อสร้าง ไม้สัก กระเป๋าแม้ว ลูกปะคบ หัตถกรรมล้านนา [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2553. เข้าถึงได้จาก

http://www.chillisiam.com/detailfreepost.php?id_ques=1737

9.7 วัสดุที่ใช้

วัสดุที่เลือกใช้ จะใช้สีสว่างร่วมกับการเปิดช่องแสงหลังคาทำให้ห้องดูสว่าง เสมือนอยู่ด้านนอกอาคาร เป็นบริเวณฮ่อมรินของเรือน ที่ทำหน้าที่บังแดดบังฝนเชื่อมต่อด้านหน้าเรือนกับด้านหลังเรือน นำไปสู่ส่วนสาธารณะอื่น เช่น ครัว และชาน

ภาพที่ 209 วัสดุที่ใช้ในส่วนโถงรับกระเป๋าและหีบห่อ

10. การออกแบบหน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว (TICKETING & AIRLINE CHECK -IN COUNTER)

หน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว ควรอยู่ในส่วน Lobby ของอาคาร ซึ่งมองเห็นได้ง่าย ใกล้กับชานชลาเทียบรถ และที่จอดรถ เพื่อความสะดวกในการขนย้ายกระเป๋า มีพื้นที่เพียงพอในการสัญจรของคนและกระเป๋า ซึ่งไม่ปะปนกับแถวของการรอ Check in

10.1 โปรแกรม

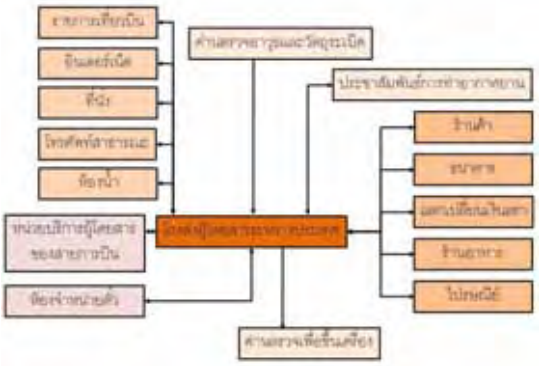

แผนภูมิที่ 41 โถงส่งผู้โดยสารระหว่างประเทศ

10.2 แบบสถาปัตยกรรม

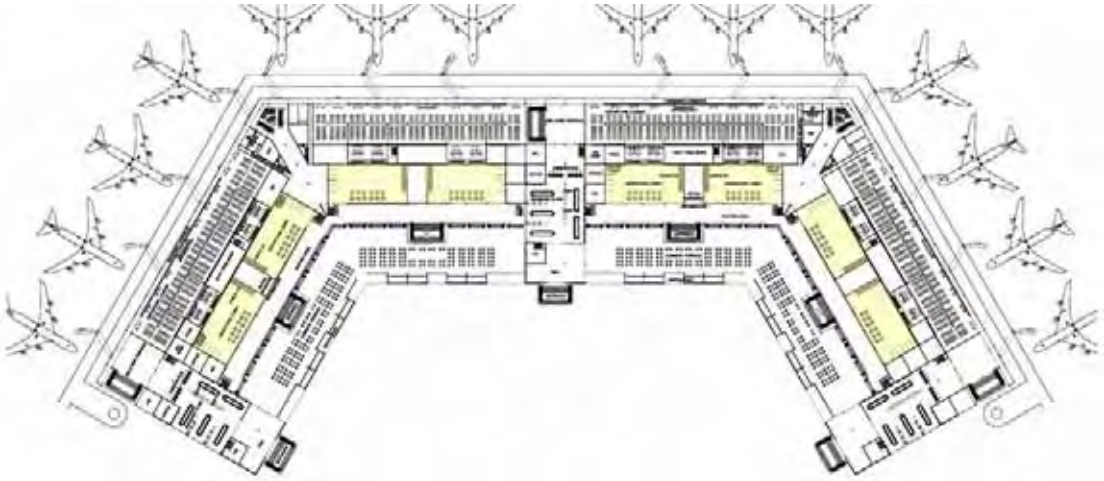

ภาพที่ 210 ผังพื้นส่วนบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว

10.3 แบบผังการออกแบบภายใน

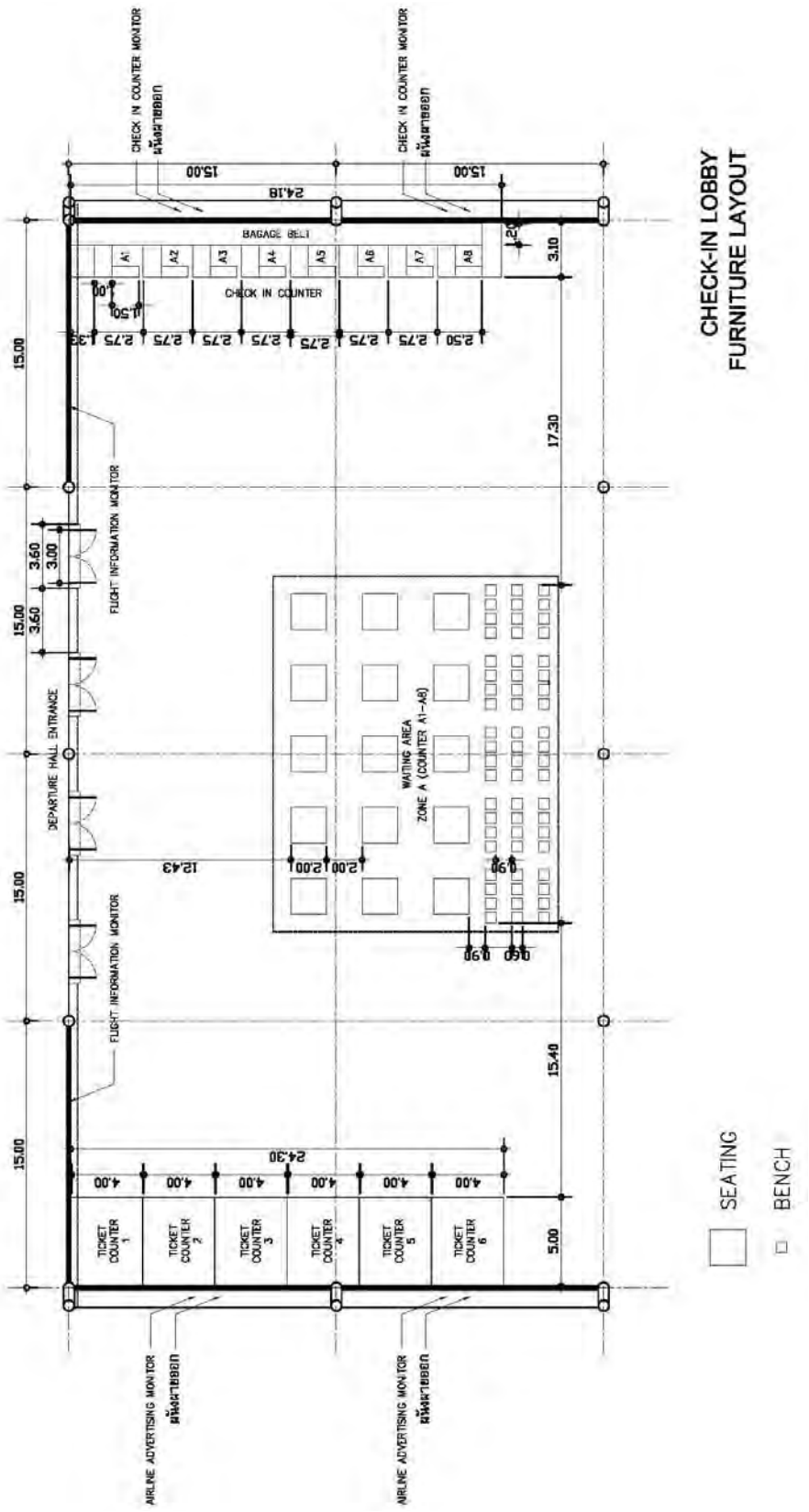

ภาพที่ 211 CHECK IN LOUNGE FURNITURE LAYOU

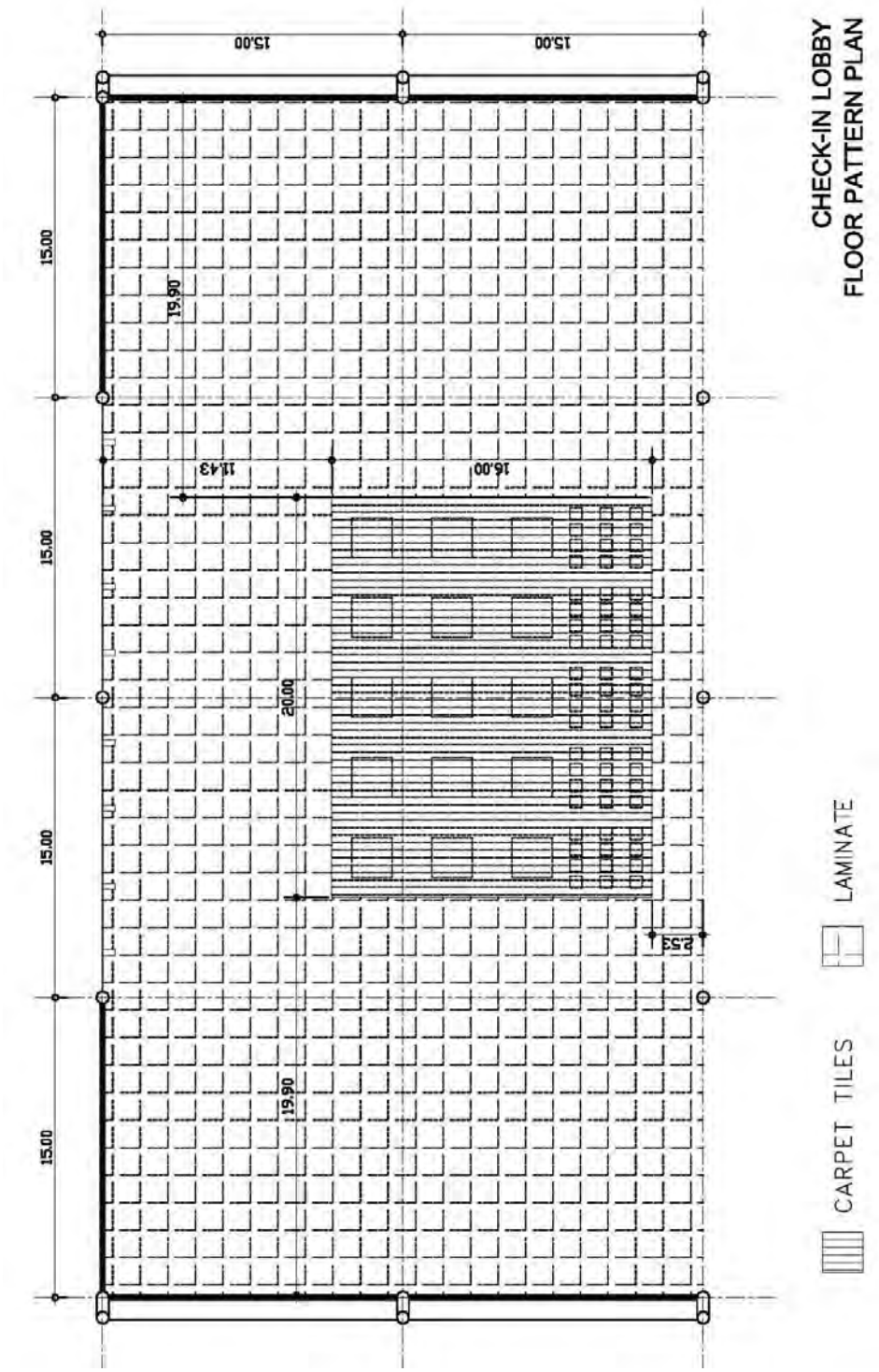

ภาพที่ 212 CHECK IN LOUNGE FLOOR PLAN

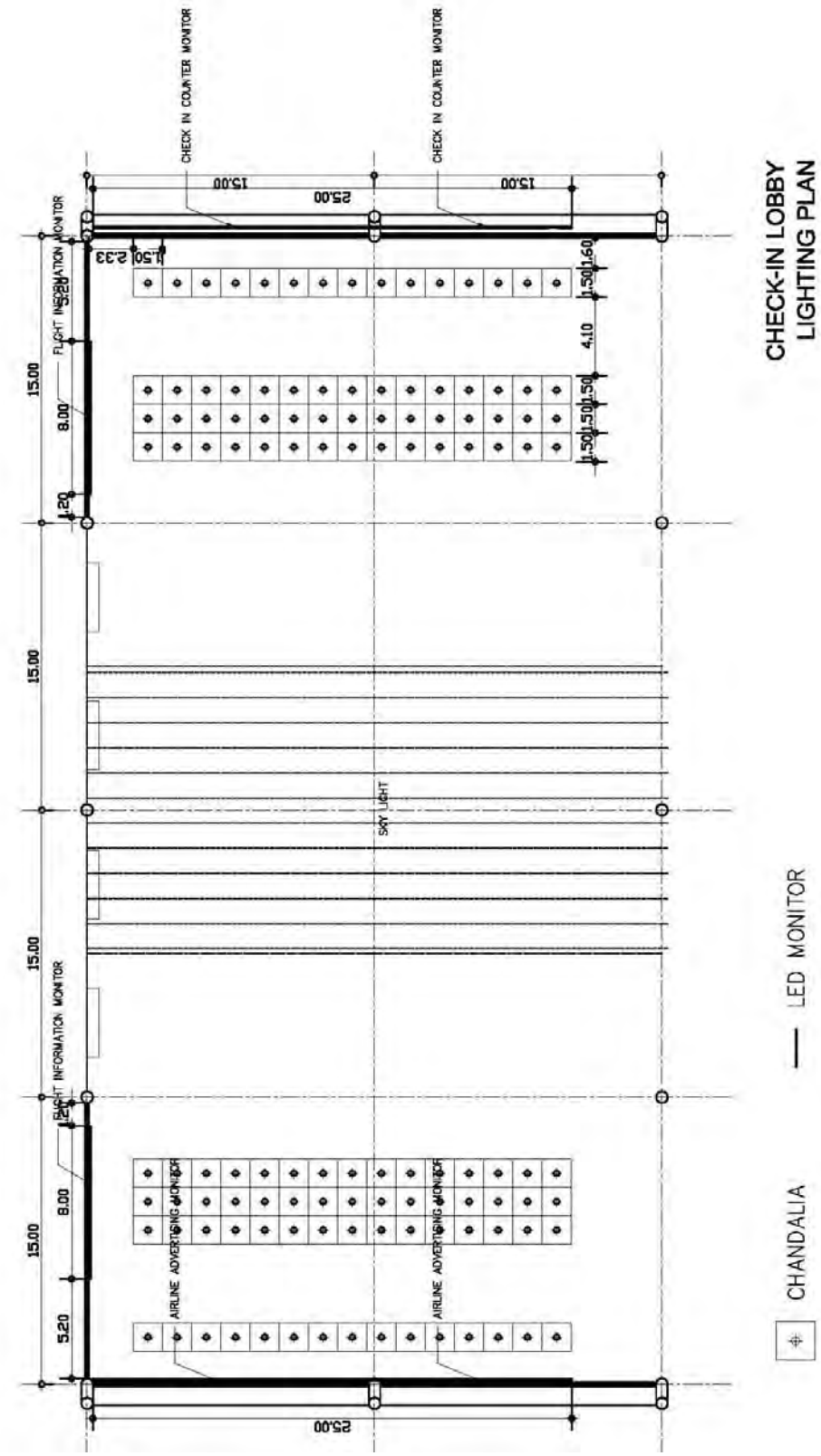

ภาพที่ 213 CHECK IN LOUNGE LIGHTING PLAN

10.4 รูปด้าน

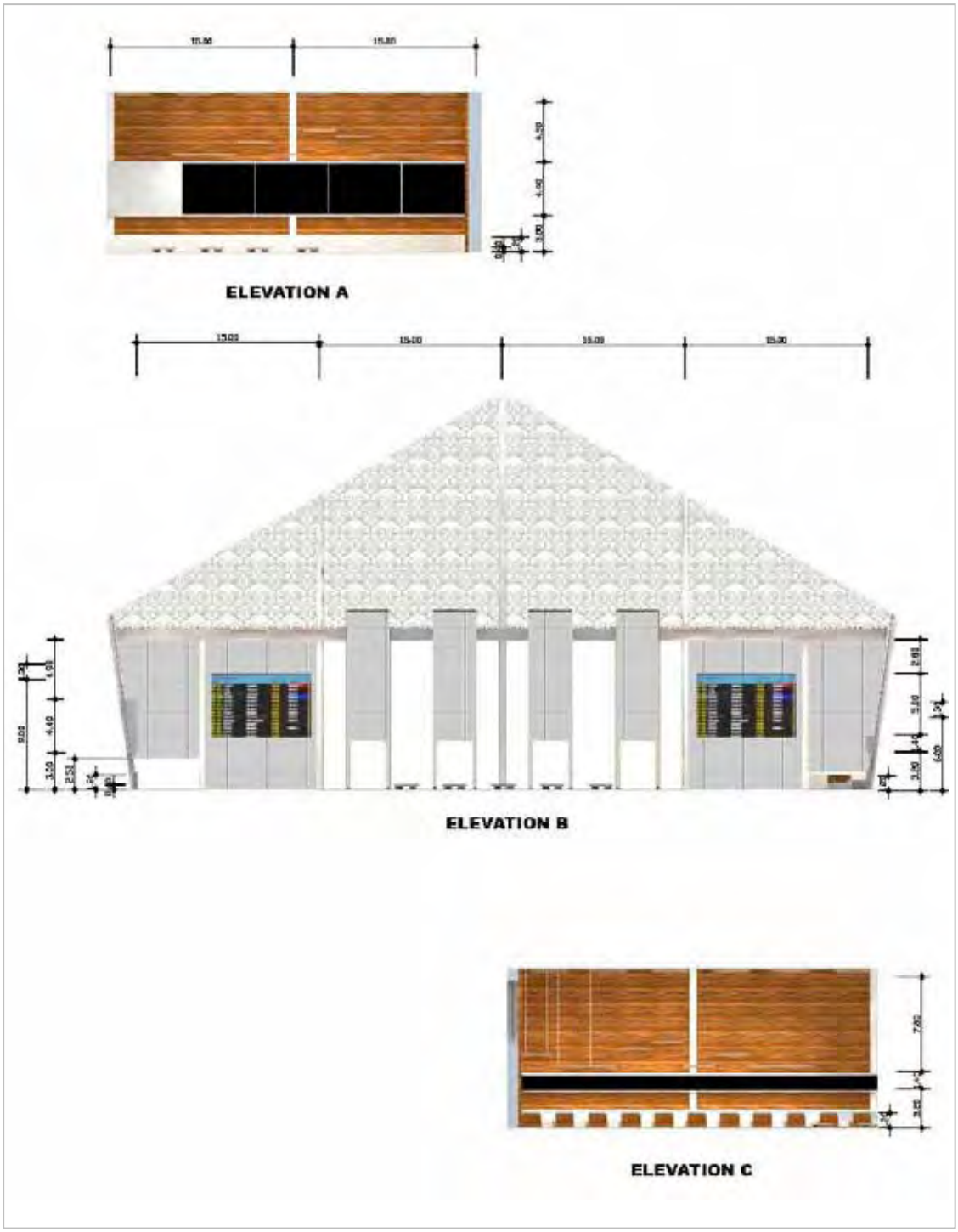

ภาพที่ 214 รูปด้านส่วนบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว

10.5 ภาพทัศนียภาพภายในโถง

ภาพที่ 215 ทัศนียภาพส่วนบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว

ภาพที่ 216 โมเดล แสดงหน่วยบริการผู้โดยสารของสายการบินและห้องจำหน่ายตั๋ว

10.6 รายละเอียดในการออกแบบ

10.6.1 Check in Counter

ภาพที่ 217 CHECK IN COUNTER

10.6.2 Ticket Counter

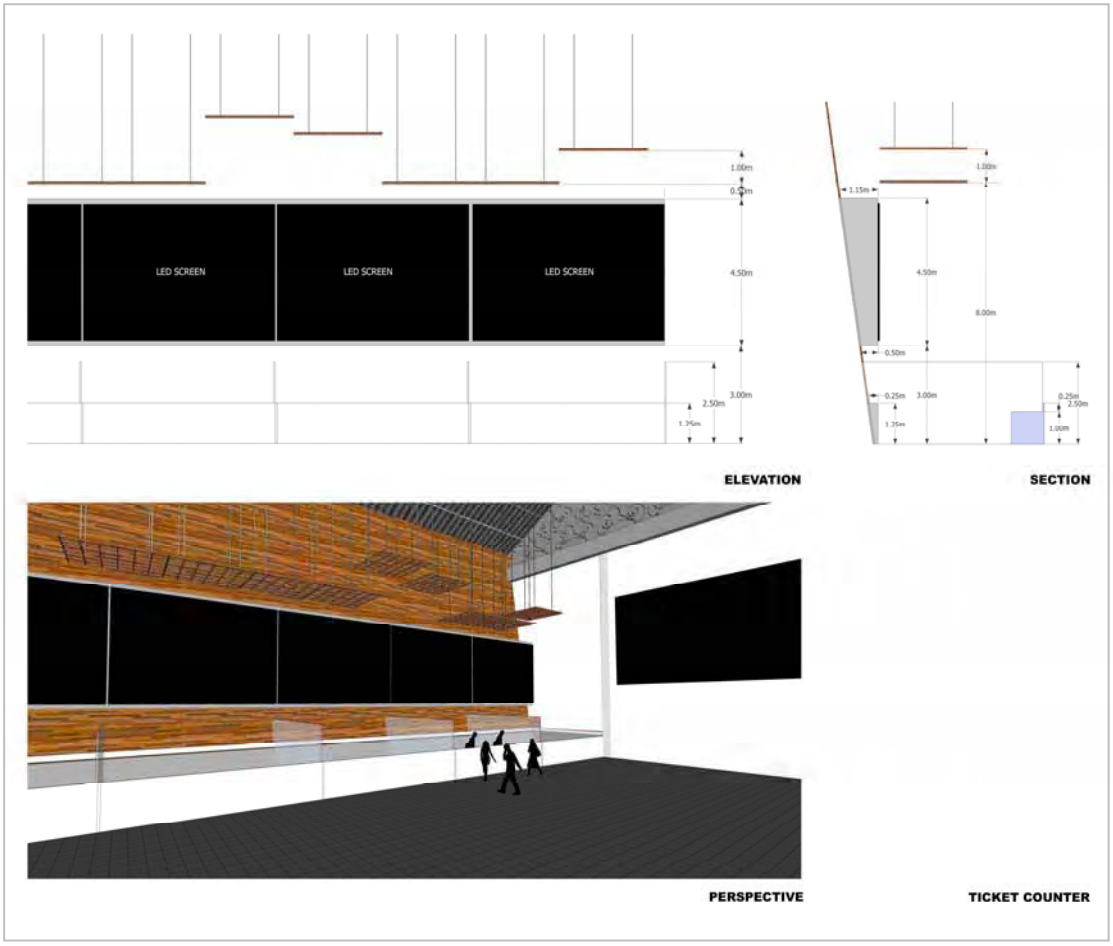

ภาพที่ 218 TICKET COUNTER

11. การออกแบบโถงส่งผู้โดยสาร (DEPARTURE HALL) และ โถงรับผู้โดยสาร (GREETING HALL)

โถงส่งผู้โดยสาร เป็นโถงแรกที่รองรับผู้ใช้สอยอาคารทุกประเภทจากทางถนนจะผ่านเข้าสู่ส่วนต่าง ๆ ของอาคาร ส่วนโถงรับผู้โดยสาร เป็นโถงที่ผู้โดยสารจากต่างประเทศจะพบปะกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ของประเทศ และมองหาส่วนบริการต่าง ๆ

ในส่วนนี้จะเปรียบเสมือนส่วน เติ๋นและชานของอาคาร ที่เป็นส่วนสาธารณะ มีทั้งผู้โดยสารและบุคคลทั่วไป ใช้รับแขกและทำกิจกรรมอื่น ๆ มีลักษณะเป็นลานเปิดโล่งกว้างขวาง เพราะต้องรองรับทั้งผู้โดยสาร, ผู้มาส่งและมารับ สามารถติดต่อได้โดยตรงกับลานจอดรถ ชานชลาเทียบรถ ส่วนนี้ประกอบด้วยส่วนบริการต่าง ๆ

11.1 โปรแกรม

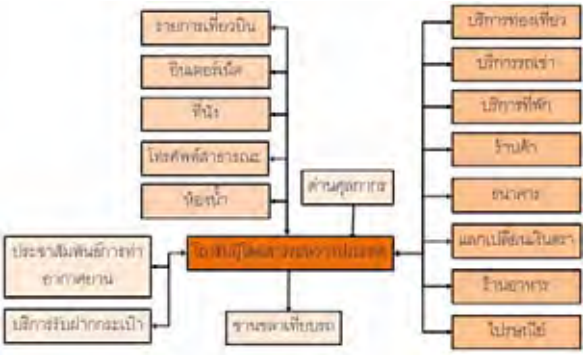

แผนภูมิที่ 42 โถงรับผู้โดยสาร

11.2 แบบสถาปัตยกรรม

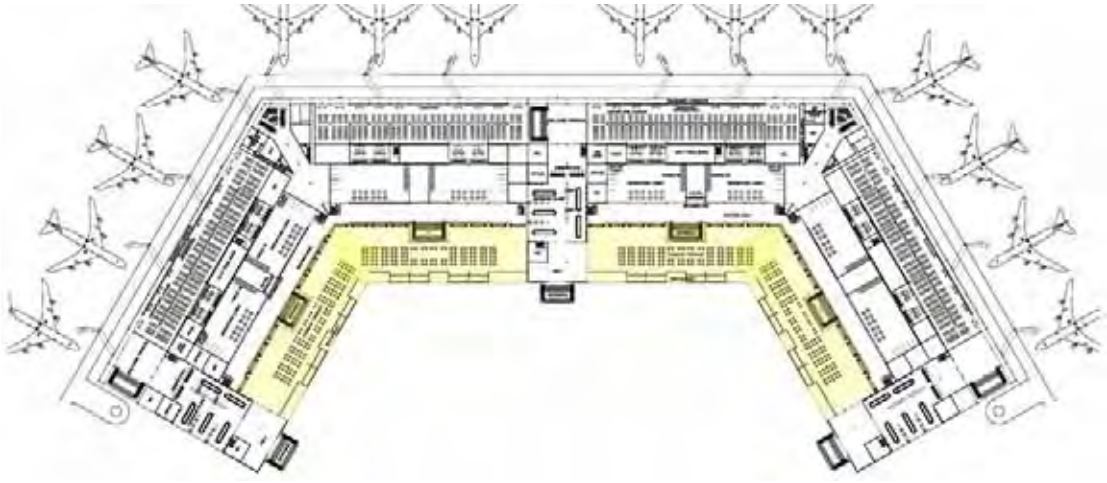

ภาพที่ 219 ผังพื้นส่วนโถงรับและส่งผู้โดยสาร

11.3 แบบผังการออกแบบภายใน

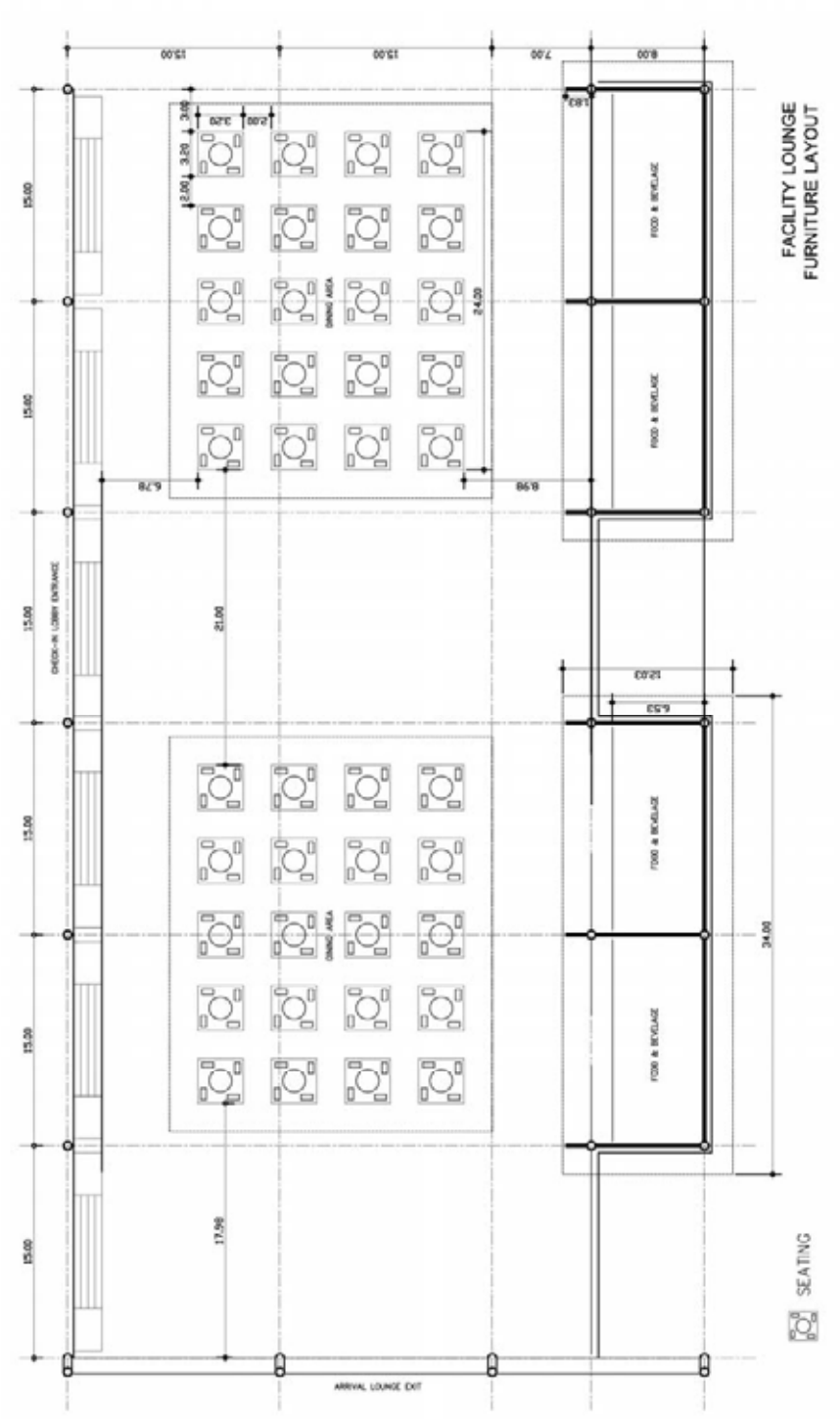

ภาพที่ 220 FACILITY LOUNGE FURNITURE LAYOUT

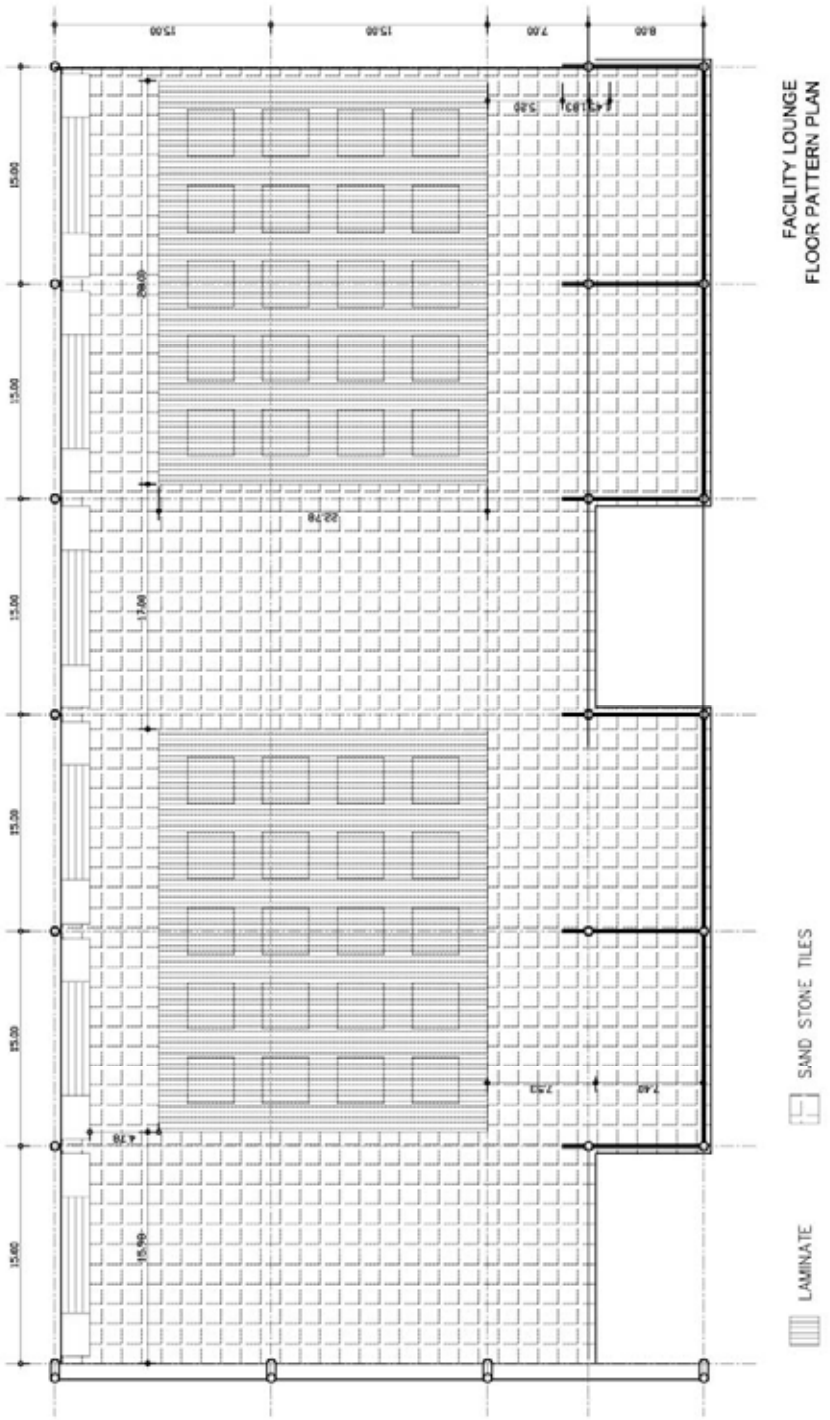

ภาพที่ 221 FACILITY LOUNGE FLOOR PLAN

11.4 ภาพทัศนียภาพภายในโถง

ภาพที่ 222 ทัศนียภาพส่วนโถงรับและส่งผู้โดยสาร

ภาพที่ 223 โมเดล แสดงส่วนโถงรับและส่งผู้โดยสาร

11.5 รายละเอียดในการออกแบบ

11.5.1 *ร้านค้าและร้านอาหาร* ในการออกแบบส่วนร้านค้าและร้านอาหารที่ตั้งอยู่บนส่วนชานนี้ จะมีแนวความคิดมาจากรูปลักษณะที่อ้างอิงเสมือน “ร้านน้ำ” ซึ่งให้บริการแขกผู้มาเยือน อยู่บริเวณริมขอบชาน

11.5.2 *โต๊ะอาหารและที่นั่ง* สืบเนื่องจากลักษณะแนวความคิดเรือน ที่สะท้อนถึงส่วนชาน ที่มีลักษณะโล่งและกว้างขวาง การจัดโต๊ะอาหารจะทำบนพื้นด้วยการปูเสื่อ หรือมีการยกระดับเล็กน้อยเพื่อความสะดวก โดยจะมี “ขันโตก” ในการใช้วางจานชามแทนโต๊ะอาหาร และนั่งล้อมวงกันโดยรอบเพื่อรับประทานอาหาร ซึ่งจะเพิ่มความสะดวกสบายในการนั่งพักด้วย “หมอนสามเหลี่ยม”

ภาพที่ 224 การนั่งรับประทานอาหารแบบโต๊ะขันโตก

ที่มา : Index of [Online], accessed 10 January 2010. Available from http://www1.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/chiangmai/

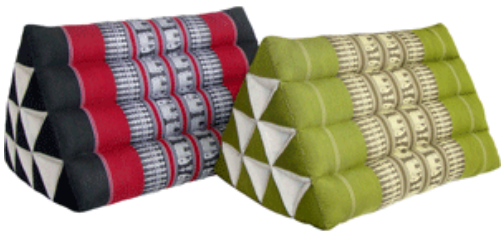

ภาพที่ 225 หมอนสามเหลี่ยม

ที่มา : หมอนไทย [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2553. เข้าถึงได้จาก http://www.morninggroups.com/product_547_3118_TH.html2

บทที่ 6
สรุปผลของการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลของการศึกษา

เรือนกาแลถือเป็นสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นล้านนา ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนของสถาปัตยกรรมล้านนาในขั้นสุด ก่อนที่จะได้รับอิทธิพลแวดล้อมภายนอกอื่น ๆ ที่เข้ามาในยุคหลัง ซึ่งสร้างอยู่บนแบบแผนที่มีความเฉพาะตัว โดยเฉพาะในแง่ของ Space ที่ต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ ทั้งทางตั้งและทางนอน จากความพยายามที่จะสร้าง Space ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม จนเกิดรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวขึ้นเป็นแบบแผน และถือปฏิบัตกันมาจนเป็นประเพณี ที่อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อต่าง ๆ เช่น ความแตกต่างของความสำคัญในระดับต่าง ๆ และการให้ความสำคัญกับทิศทางของตัวตนของคน ระดับของความเชื่อ สิ่งที่เคารพนับถือ และความสัมพันธ์กับสถานที่ ที่เป็นแนวความคิดหลักซึ่งทำให้เรือนแบ่งหน้าที่การใช้สอยในส่วนต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ กัน

เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย เรือนกาแลยังคงทรงคุณค่าอยู่ แต่ในรูปแบบของการสงวนรักษาไว้เพื่อเป็นการเรียนรู้และศึกษา แต่ไม่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในยุคนี้อีกต่อไป เรือนกาแลที่เคยมีมาแต่เดิมต่างถึงอายุไขที่จะต้องพุพังและแปรสภาพไป ตามอายุการใช้งานของไม้ ที่เป็นวัสดุหลักของเรือน คุณค่าที่เหลืออยู่ในสายตาคนทั่วไป ยังคงหลงเหลือภาพในเชิงสัญลักษณ์ ขององค์ประกอบเรือนเป็นส่วน ๆ เช่น กาแล, หำยนต์, ฝาเติก และ ร้านน้ำ เป็นต้น ซึ่งการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง จึงมีรูปแบบของการประดับตกแต่งอาคารด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อแสดงตัวตนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ และความมีรากฐานของวัฒนธรรม

การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสถานที่ในการสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะอาคารท่าอากาศยาน ที่เป็นอาคารซึ่งเปรียบเสมือนประตูคอยต้อนรับคนต่างชาติและต่างถิ่น เป็นความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ เมื่อสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของรูปแบบวัฒนธรรม ผ่านอาคารท่าอากาศยาน ทั้งการออกแบบสถาปัตยกรรมและการออกแบบภายใน ซึ่งเรือนกาแลมีคุณค่าในการเป็นตัวแทนในการแสดงออกนั้น ไม่เพียงแค่ในเชิงสัญลักษณ์ แต่ออกมาในรูปแบบของลักษณะ Space ภายในตัวอาคารด้วย เป็นการสร้าง Space ที่พยายามเล่าเรื่องราวสื่อสารกับผู้ใช้สอยอาคาร ให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมของพื้นที่ นอกเหนือจากรูปลักษณ์ภายนอก

ข้อเสนอแนะ

เรือนกาแลที่ยังคงเหลืออยู่ นับวันจะยิ่งเหลือน้อยลงทุกที เนื่องจากการพุพังของวัสดุตามกาลเวลา โดยเรือนกาแลที่สามารถเข้าไปศึกษาได้จริง คือ เรือนอุ๊ยผัด ที่อนุรักษ์ไว้ที่สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่เป็นเรือนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ตามวัฒนธรรมการอยู่อาศัยเดิม มีเพียงเจ้าหน้าที่ของสำนักส่งเสริมฯ ที่เข้าไปอาศัยอยู่ชั่วคราว ในแบบวิถีชีวิตใหม่ การเข้าไปศึกษาจึงไม่ได้ผลที่น่าพอใจนัก

เรือนกาแลในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ตามเงื่อนไขของการศึกษา คือ เรือนกาแลที่คงสภาพเดิมมากที่สุด และมีการใช้สอยตามวัฒนธรรมการอยู่อาศัยจริงนั้น จึงหลงเหลืออยู่แค่ 1 หลังเท่านั้น คือ เรือนกาแล บ้านเลขที่ 16 ถ.รัตนโกสินทร์ ซอย 1 ต.สันกู่เหล็ก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ แต่ในเบื้องต้นเจ้าของเรือนไม่พอใจนักที่จะให้เข้าทำการศึกษา เนื่องจากมักจะมีนักศึกษาขอเข้ามาทำการศึกษา และไม่เคารพต่อความเชื่อของเจ้าของบ้าน เช่น การบุกรุกเข้าไปในส่วนห้องนอนซึ่งเป็นเขตหวงห้ามเฉพาะคนในครอบครัว ที่ถือว่าเป็นการ ขืด หรือเป็นเรื่องไม่ดี เป็นต้น แต่เมื่อชี้แจงถึงวิธีการศึกษาและทำความเข้าใจกับเจ้าของเรือนแล้ว ก็ได้รับความยินยอมให้เข้าศึกษาได้ในที่สุด ส่วนเรือนกาแลหลังอื่นที่ยังคงสภาพดีอยู่แต่ไม่ได้มีการอยู่อาศัยแล้ว เช่น เรือนพญาชัย เจ้าของเรือนไม่ยินดีที่จะให้เข้าศึกษา โดยไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุที่ใกล้เคียงกัน

ดังนั้น ผู้ที่จะทำการศึกษาเรื่องเรือนกาแลต่อไป ขอให้เคารพต่อการความเชื่อของเจ้าของเรือน ในข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ทำการศึกษารุ่นหลังในการเข้าศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

เฉลียว ปิยชน. เรือนกาแล. เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532.

ธวัชชัย เตริยาภิรมย์. “วิกฤติอัตลักษณ์และปัญหาของการเป็นไทยร่วมสมัย.” ใน สถาปัตยปาฐะ สถาปัตยกรรมในดินแดนสุวรรณภูมิ, 119-122. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง. สถาปัตยกรรมเชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

ศิริชัย นฤมิตรเรขการ. “คำนิยม.” ใน เรือนกาแล, เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532.

สมบัติ ธีระตระกูลชัย. “คุณลักษณะแตกต่างของงานสถาปัตยกรรม พื้นถิ่น-ร่วมสมัย-สมัยใหม่ กรณีศึกษาในพื้นที่คัดสรรในภาคเหนือ ประเทศไทย.” ใน ฮอมภูมิ - สถาปัตยปาฐาะ'47 : วิถีสถาปัตย์ วิถีชุมชน วิถีชาวบ้าน, เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2548.

สมภพ ภิรมย์ และคนอื่น ๆ. บ้านไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด(มหาชน), 2538.

สรัสวดี อ๋องสกุล. ประวัติศาสตร์ล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2539.

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์. เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539.

อรศิริ ปาณินท์. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

วารสาร

ไกรศรี นิมมานเหมินท์. “เรือนแบบล้านนาไทย.” ศิลปากร 22, 1 (พฤษภาคม 2521) : 13.

ชลดา นิลม่วง. “เฮือนบะเก่าล้านนา,” อาษา 8,43 (2543) : 30.

ดลหทัย. “เรือนกาแล ภูมิปัญญาทางสถาปัตยกรรมของชาวล้านนา.” บ้านและสวน 19, 218 (ตุลาคม 2537) : 231.

นิติกานต์ สุกิน. “เรือนคำเที่ยง พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาแห่งล้านนา.” กินรี 18, 6 (มิถุนายน 2544) : 61.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. “สถาปัตยกรรมล้านนา บทบาทในสังคมเชียงใหม่จากอดีตถึงปัจจุบัน.” สยามอารยะ 3,25 (มกราคม 2538) : 16.

หนังสือพิมพ์

"เชียงใหม่-ล้านนาบูมบูติคชิกเทรนด์ เจ้าสัวน้อย พลิกเกมปั้มรายได้4หมื่นล้าน." ประชาชาติธุรกิจ, 24 มกราคม 2551.

"ท่าอากาศยานชม.ทุ่มงบ2พันล.รับฮับการบินปี50," เชียงใหม่นิวส์, 6 มีนาคม 2549.

"ทุนยักษ์ยึดเชียงใหม่ผุดพลาซ่า ปลุกกระแสห้างบูติค-โมเดิร์นช็อปปิ้ง." ประชาชาติธุรกิจ, 12 มิถุนายน 2551.

"รายงาน ฮับการบินเชียงใหม่สะดุด เหตุอุตฯท่องเที่ยวไร้สีสัน." กรุงเทพธุรกิจ, 4 มิถุนายน 2550

วิทยานิพนธ์

กีรติ แสงวิทยาพรรณ. "การออกแบบและการใช้งานอาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยาน," ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการบิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต, 2549.

วรการต์ สิงหเดช. "เรือนไม้พื้นถิ่นในจังหวัดลำพูน," วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลจังหวัดเชียงใหม่ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.industry.go.th/ops/pio/chiangmai/Lists/general/Attachments/31/

ความเชื่อของชาวล้านนา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.lannaworld.com/believe/lannabelieve.htm

จอแสดงภาพสีจริงชนิด LED [ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 27 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.gets.co.th/product_led.php

ชมเรือนไทยล้านนาที่บ้านคำเที่ยง [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.nairobroo.com/76/modules.php?name=News&file=article&sid=410

ชลลดา ทองทวี, ทีทรรศน์เกี่ยวกับเรื่องกระบวนทรรศน์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document9773.html2547

แชงกรี-ลา [ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 13 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.mjuzone.com/forums/

เซ็นทรัล [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 13 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.guideubon.com/web/

ถามเรื่องระบบปรับอากาศในสนามบินสุวรรณภูมิครับ [ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 27 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://topicstock.pantip.com/wahkor/topicstock/2006/09/X4751008/X4751008.html

ท่าอากาศยาน [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK22/chapter9/chap9.htm

ท่าอากาศยานเชียงใหม่ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.aviation.go.th/rbm/aot.doc

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://th.wikipedia.org/wiki/

บทที่ 1 วิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 [ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อ 24 สิงหาคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.ryt9.com/s/nesd/256068/

บทที่ 3 แผนพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.ryt9.com/s/nesd/256068/

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.aviation.go.th/rbm/aot.doc

ประวัติสนามบินเชียงใหม่ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.wing41.rtaf.mi.th/

แผนพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p6/M10_3.doc

มุมมองการเติบโตเปลี่ยนแปลงในอนาคตของเมืองเชียงใหม่ ว่าด้วยเรื่องสถาปัตยกรรม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 18 สิงหาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.oknation.net/blog/print.php?id=10916

เรื่องเล่าจากล้านนา(เฮือนโบราณ) [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://topicstock.pantip.com/

เรือนกาแล [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://lanna.mju.ac.th/

เรือนไทยภาคเหนือ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://th.wikipedia.org/wiki/

เรือนไทย4ภาค [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.geocities .com/banthai_varity/rean_north_1.htm

เรือนพญาชัย (ผญาใจ๋) [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://www.thai-heritage-building.com/data/47/05/p.php

ลุ้นเป็นฮับภูมิภาคไม่ขึ้นปรับโฉมสนามบินเชียงใหม่ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2550. เข้าถึงได้จาก http://www.hflight.net/forum/m-1173710052/

วิถีไทยในเรือนไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://sjb.ac.th/house1.htm

สภาพสังคมไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 18 สิงหาคม 2551. เข้าถึงได้จาก http://human.uru.ac.th/

หมอนไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2553. เข้าถึงได้จาก http://www.morninggroups.com/product_547_3118_TH.html2

อมรรัตน์ เทพกำปนาท. ความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกโบราณ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2552. เข้าถึงได้จาก http://www.culture.go.th/study.php?&YY=2549&MM=9&DD=7

ภาษาอังกฤษ

หนังสือ

Ping Amranand. Lanna style : art & design of Northern Thailand. Bangkok : Asia Books, 2000.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Chiangmai-capital of the north--part II [Online]. accessed 13 August 2009. Available from http:// www.skyscrapercity.com/

Chiangmai Hill 2000 Hotel [Online]. accessed 18 August 2008. Available from www.r24.org/

Honeymooning in Thailand [Online]. accessed 13 August 2009. Available from http://www.getmarried.com/

Index of [Online]. accessed 10 January 2010. Available from http://www1.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/chiangmai/

Mohotel@Chiangmai [Online]. accessed 18 August 2008. Available from http://un16unun.multiply.com/

Sheraton Chiangmai Chiang Mai [Online]. accessed 13 August 2009. Available from http://www.travelpod.com/hotel/Sheraton_Chiangmai-Chiang_Mai.html

Sofitel Riverside Chiang Mai [Online]. accessed 13 August 2009. Available from http://www.thai-tour.com/thai-tour/north/chiangmai/hotel/ratilanna/index.html

Suthep-Pui National Park [Online]. accessed 24 August 2009. Available from www.vithithai.com

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

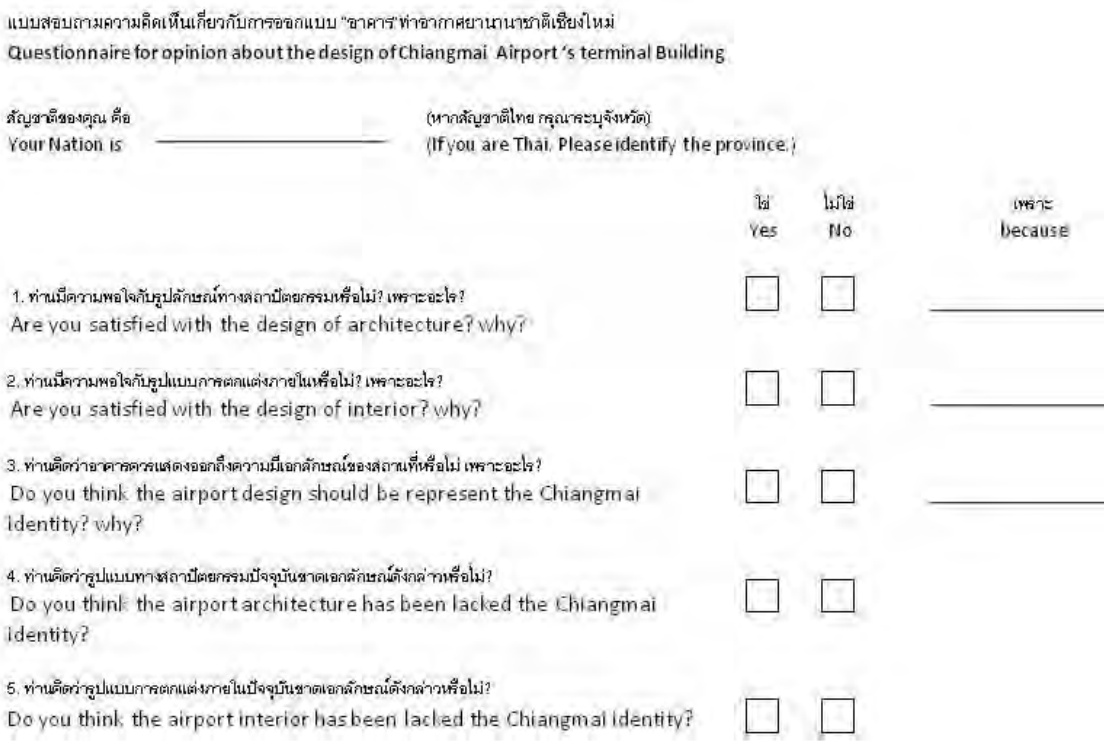

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบ "อาคาร" ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่
Questionnaire for opinion about the design of Chiangmai Airport 's terminal Building

สัญชาติของคุณ คือ
Your Nation is _____ (หากสัญชาติไทย กรุณาระบุจังหวัด)
(If you are Thai, Please identify the province.)

	ใช่ Yes	ไม่ใช่ No	เพราะ because
1. ท่านมีความพอใจกับรูปลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมหรือไม่? เพราะอะไร? Are you satisfied with the design of architecture? why?	☐	☐	_____
2. ท่านมีความพอใจกับรูปแบบการตกแต่งภายในหรือไม่? เพราะอะไร? Are you satisfied with the design of interior? why?	☐	☐	_____
3. ท่านคิดว่าอาคารควรแสดงออกถึงความมีเอกลักษณ์ของสถานที่หรือไม่ เพราะอะไร? Do you think the airport design should be represent the Chiangmai identity? why?	☐	☐	_____
4. ท่านคิดว่ารูปแบบทางสถาปัตยกรรมปัจจุบันขาดเอกลักษณ์ดังกล่าวหรือไม่? Do you think the airport architecture has been lacked the Chiangmai identity?	☐	☐	
5. ท่านคิดว่ารูปแบบการตกแต่งภายในปัจจุบันขาดเอกลักษณ์ดังกล่าวหรือไม่? Do you think the airport interior has been lacked the Chiangmai identity?	☐	☐	

ภาพที่ 226 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เชียงใหม่

ภาคผนวก ข

รายละเอียดของการออกแบบอาคารผู้โดยสาร (Terminal Design Details) ด้านข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration)

ที่มา : กีรติ แสงวิทยาพรรณ. “การออกแบบและการใช้งานอาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยาน,” ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการบิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต, 2549.

ภาพต่อไปนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงถึง ข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configulation) ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ภายในอาคารผู้โดยสารเพื่อรองรับการใช้งานตามวัตถุประสงค์ผู้มาใช้งาน จากหนังสือ AIRPORT TERMINALS (Butterworth Architecture library of Planning and design, Christopher J.Blow, 1991) ซึ่งได้อ้างอิงข้อมูลคำแนะนำ มาตรฐานจากหลาย ๆ องค์กร มาประยุกต์ใช้ในการแนะนำการออกแบบอาคารผู้โดยสาร

ข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configulation) สามารถพิจารณาสัดส่วนและขนาด โดยมีหน่วยเป็น เมตร (m) ได้โดยตรงตามภาพ

1. เคาท์เตอร์ตรวจสอบบัตรโดยสาร (Check-in)

แบ่งตามรูปแบบการจัดวางเคาท์เตอร์แบบต่าง ๆ

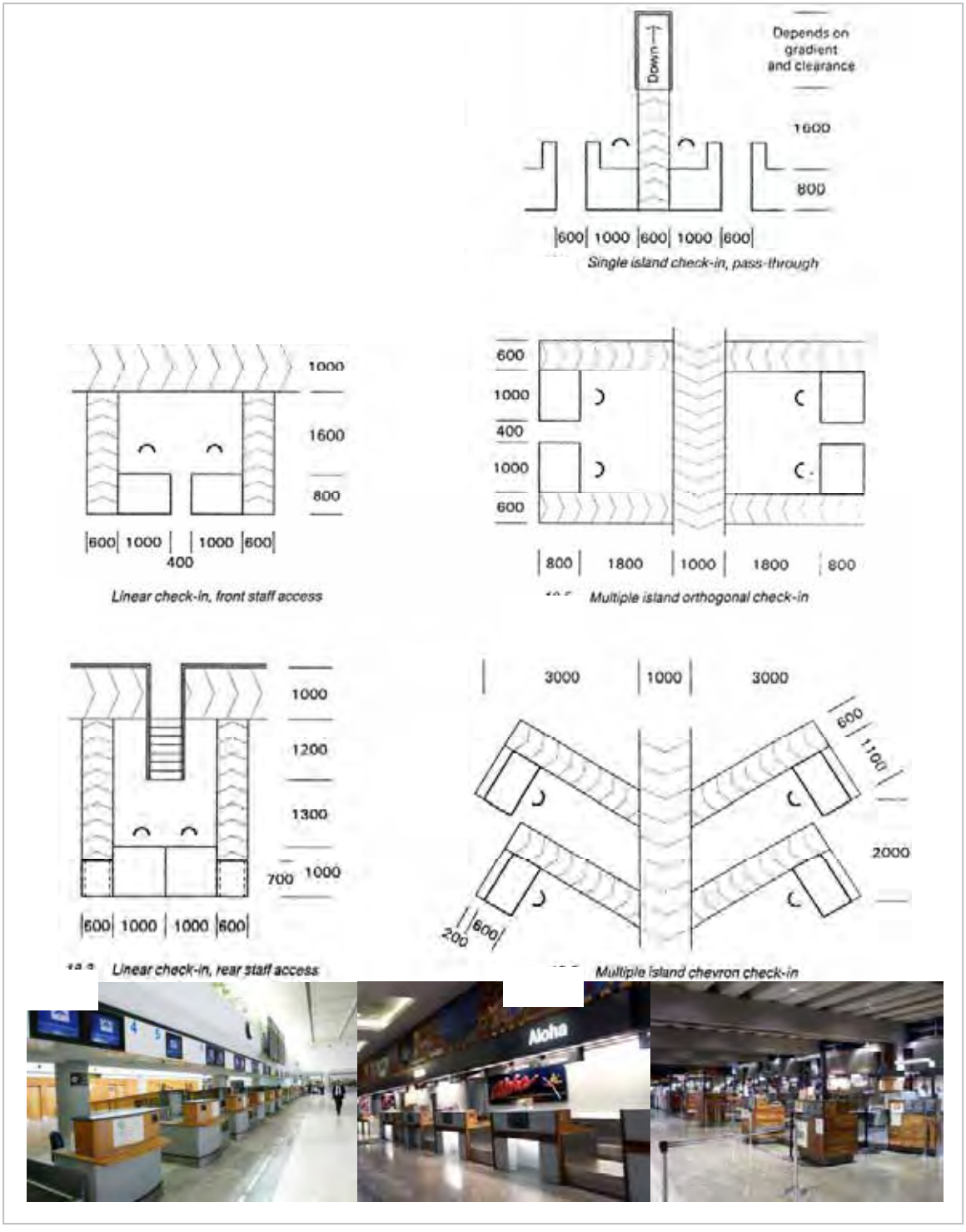

ภาพที่ 227 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณเคาท์เตอร์ Check-in

2. บริเวณจุดควบคุมและรักษาความปลอดภัย (Security)

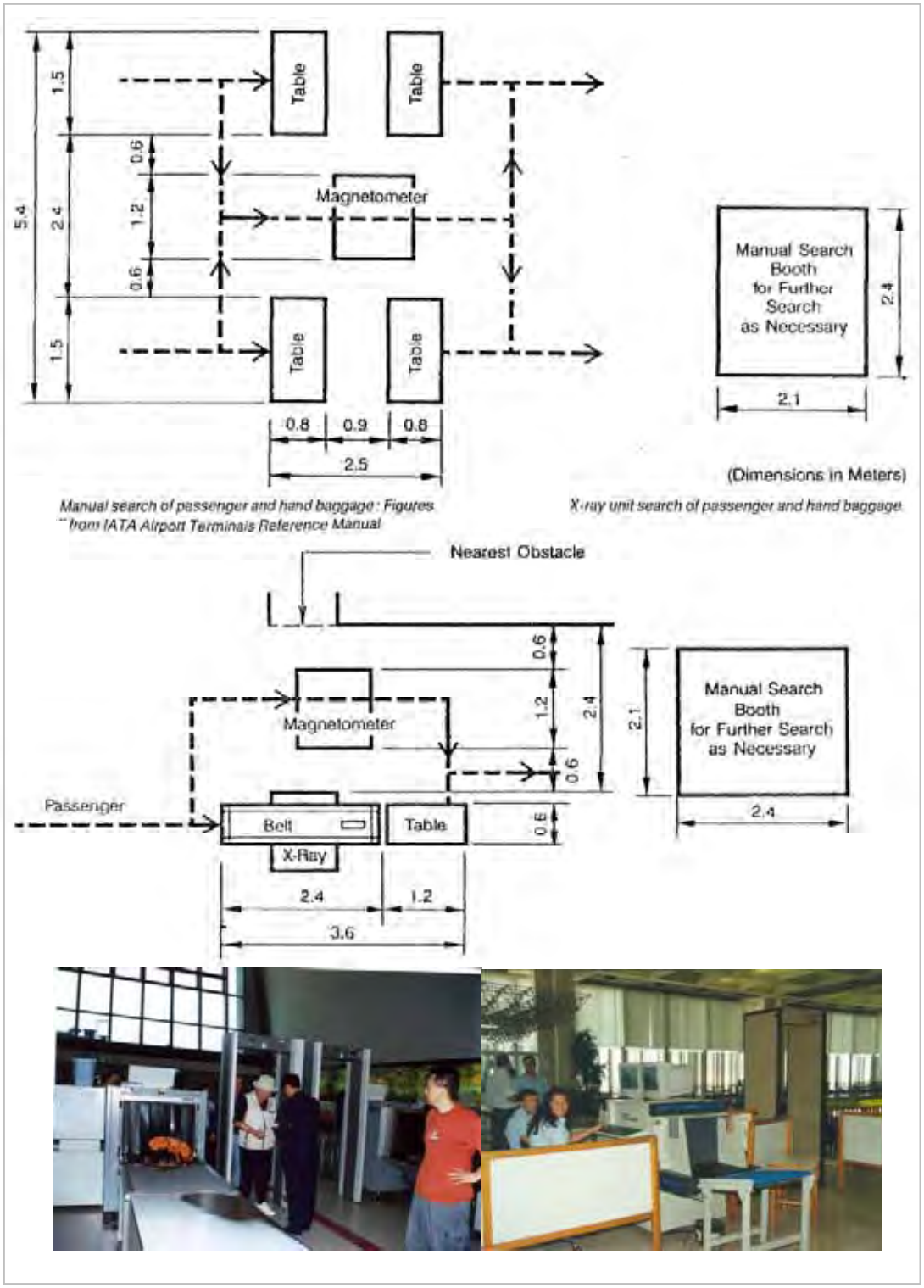

ภาพที่ 228 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณบริเวณจุดควบคุมและรักษาความปลอดภัย (Security)

3. บริเวณตรวจคนเข้าเมือง (Immigration)

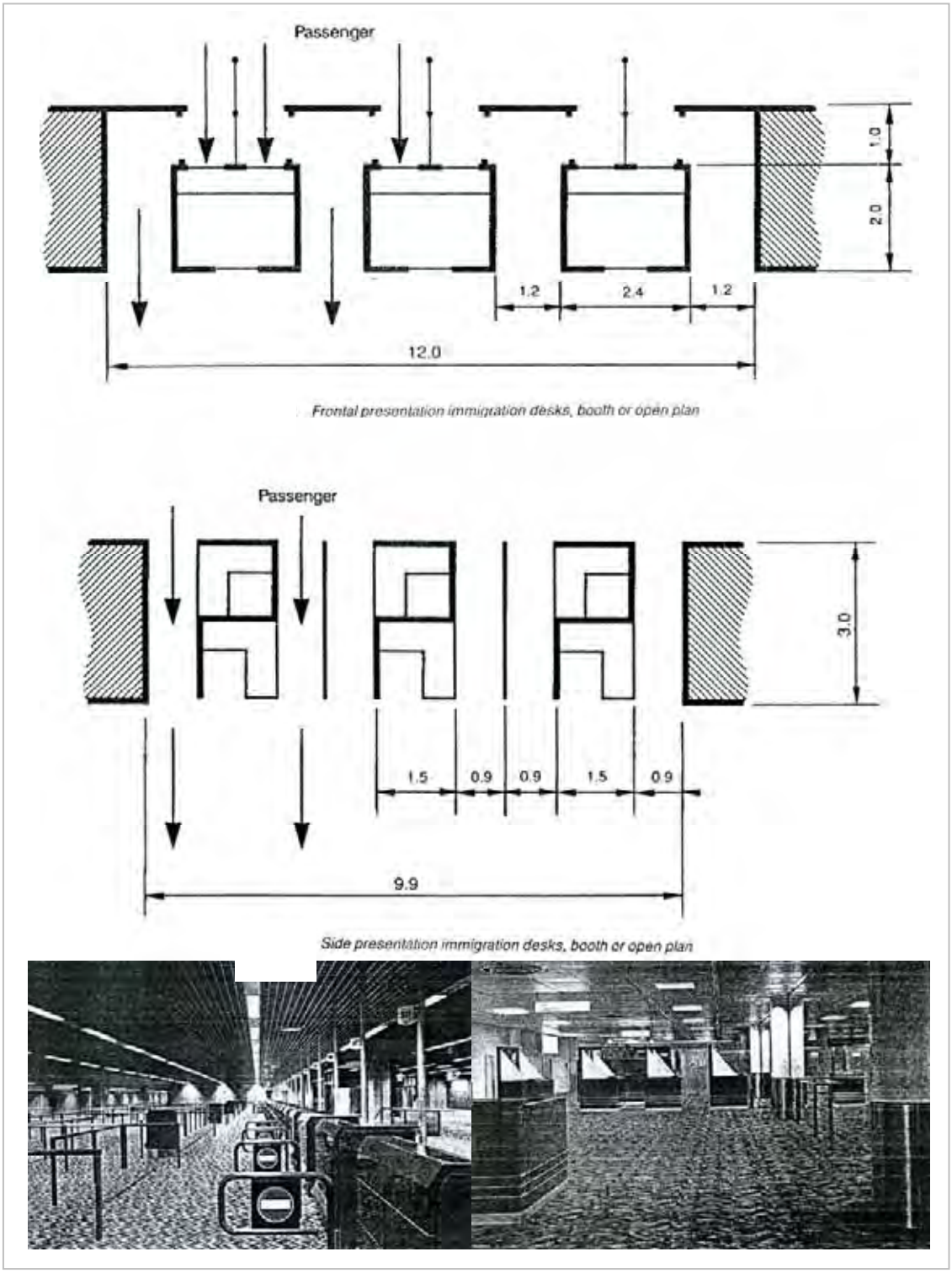

ภาพที่ 229 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณตรวจคนเข้าเมือง (Immigration)

4. ระบบสายพานลำเลียงสัมภาระ และพื้นที่รอรับสัมภาระ (Baggage Claim)

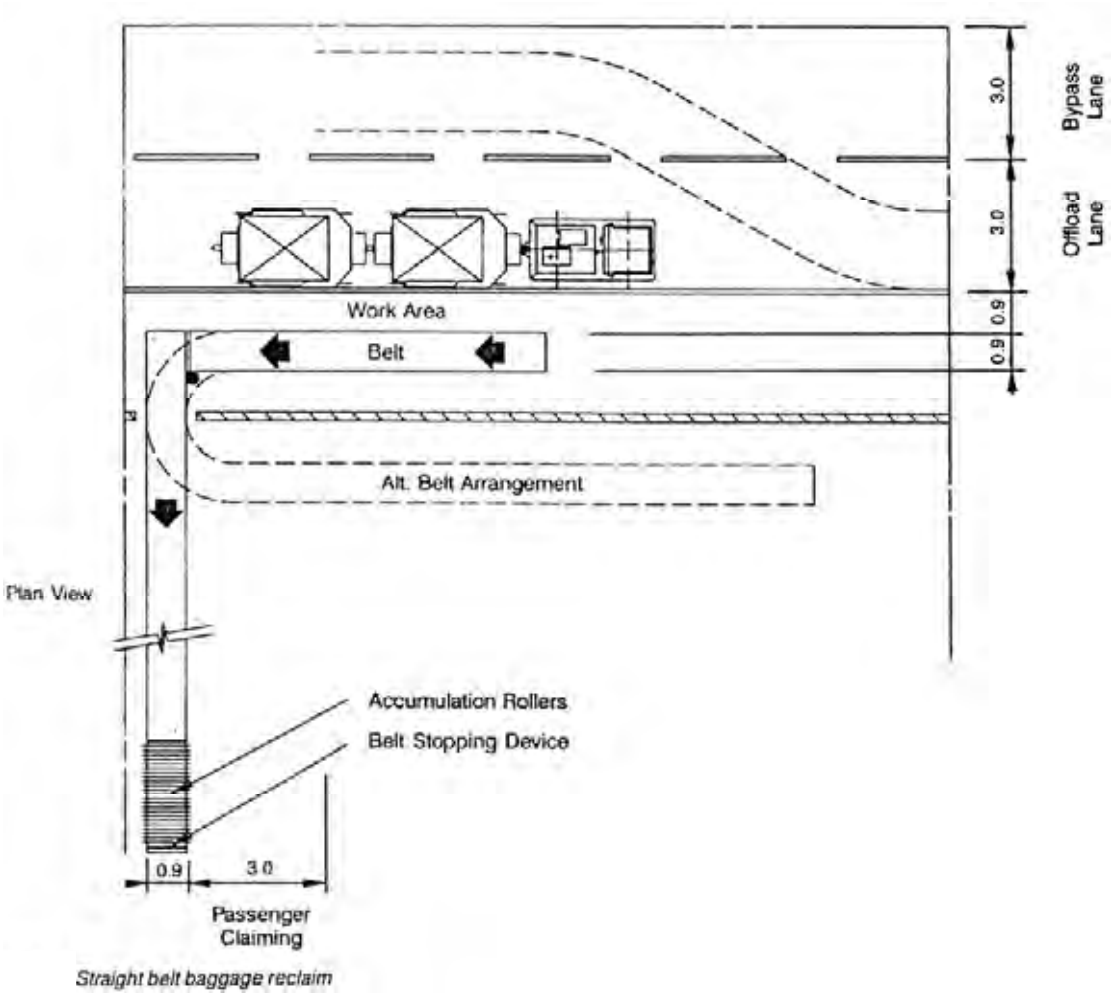

ภาพที่ 230 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) ระบบสายพานลำเลียงสัมภาระ

ภาพที่ 231 รถเข็นสัมภาระ (Baggage Trolleys)

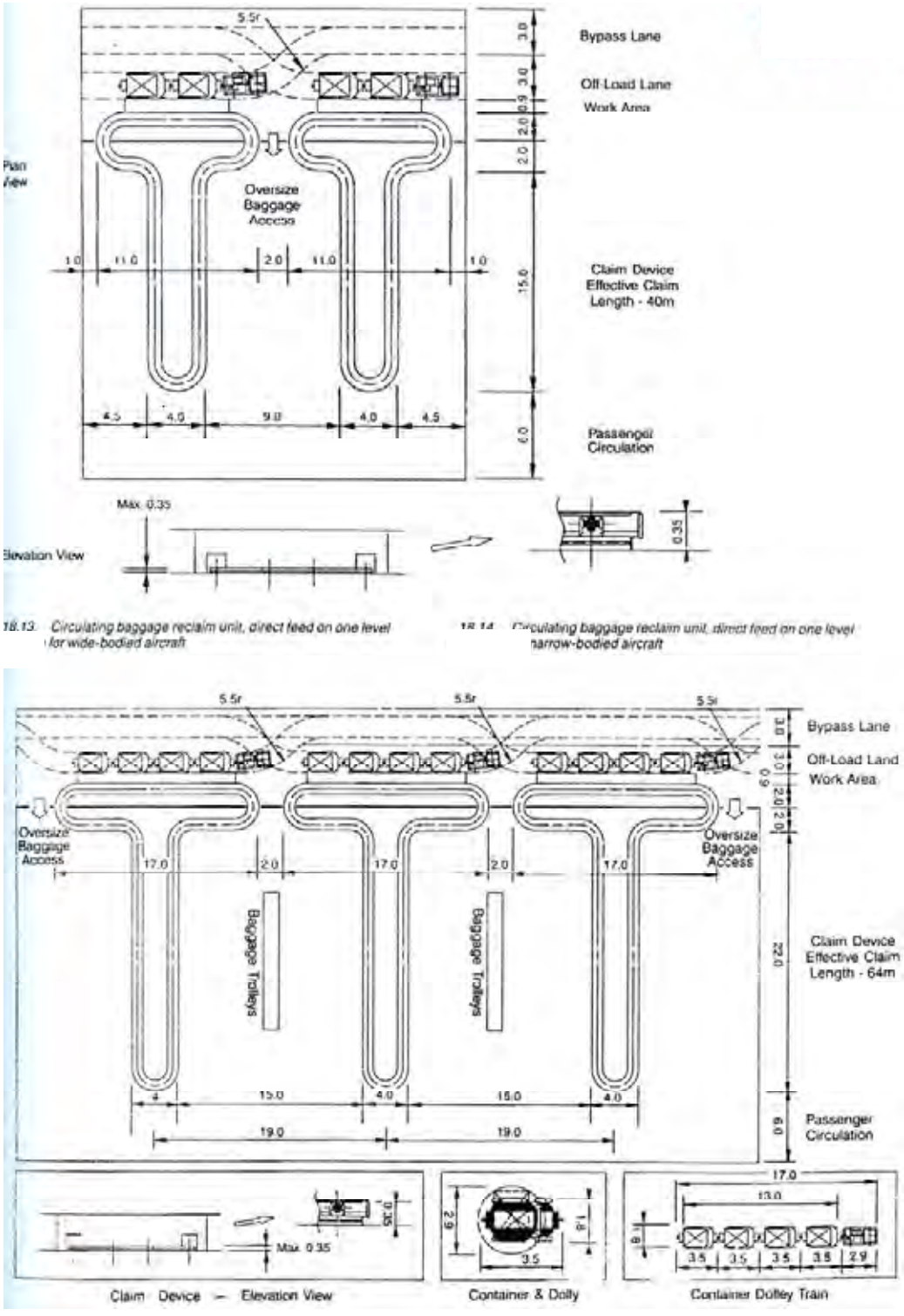

18.13. Circulating baggage reclaim unit, direct feed on one level for wide-bodied aircraft

18.14. Circulating baggage reclaim unit, direct feed on one level narrow-bodied aircraft

ภาพที่ 232 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) ระบบสายพานลำเลียงสัมภาระ และพื้นที่รอรับสัมภาระ (Baggage Claim)

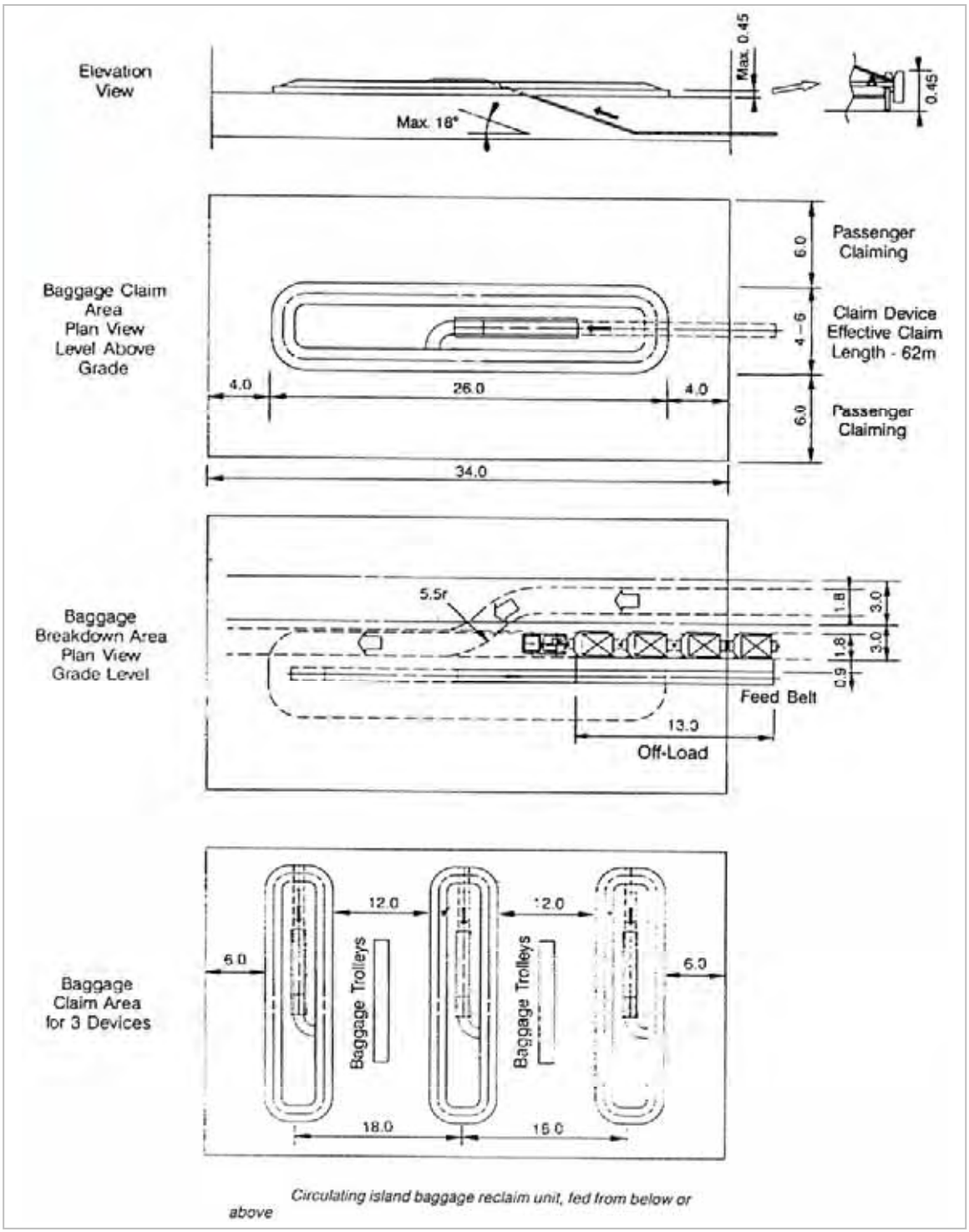

ภาพที่ 233 แสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) ระบบสายพานลำเลียงสัมภาระ และพื้นที่รอรับสัมภาระ (Baggage Claim)

5. บริเวณศุลกากร (Custom)

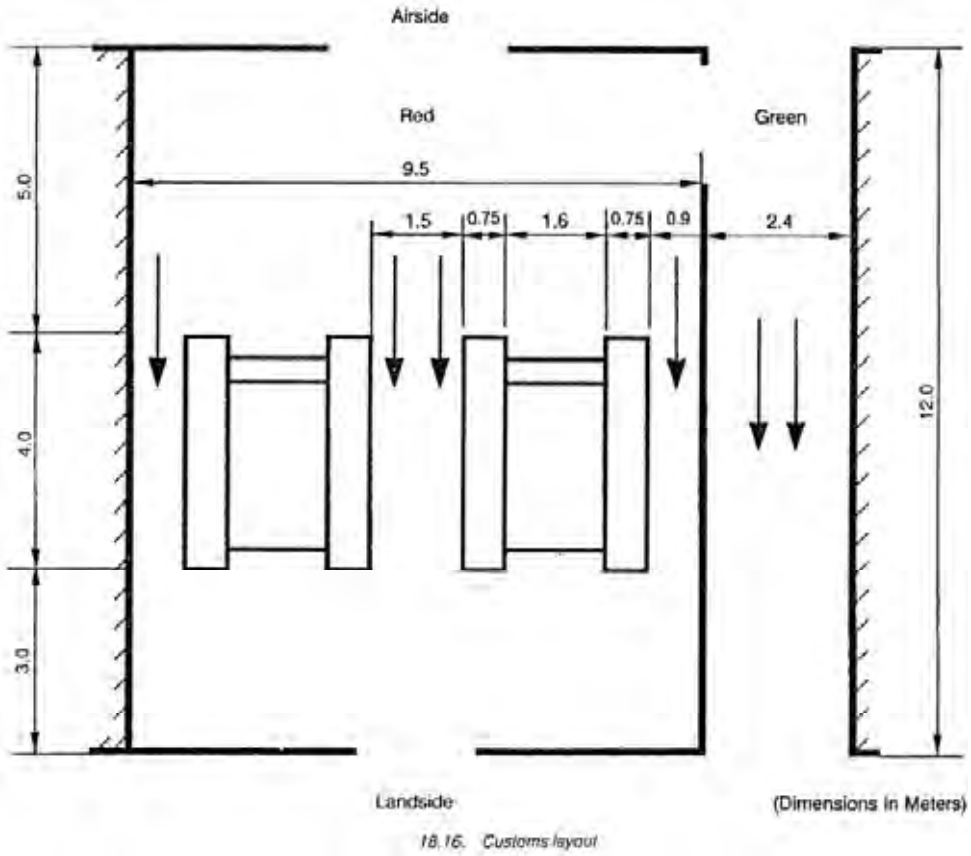

18.16. Customs layout

ภาพที่ 234 ภาพแสดงตัวอย่างข้อกำหนดและการจัดวางองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Layout and Configuration) บริเวณศุลกากร (Custom)

6. ระบบจัดการสัมภาระ (Baggage Handling System)

สัมภาระของผู้โดยสาร บริเวณเคาน์เตอร์ Check-in จะถูกลำเลียงออกมาเพื่อทำการคัดแยกสัมภาระไปตามเที่ยวบินและสายการบินของผู้โดยสารเจ้าของสัมภาระ โดยเจ้าหน้าที่จะบรรจุสัมภาระในตู้ Container หรือตู้ Unit Load Dvice (ULD) และใช้รถลากกระเป๋าสัมภาระไปยังลานจอดอากาศยาน เพื่อจะทำการขนถ่ายขึ้นสู่อากาศยาน

โดยระบบการลำเลียงสัมภาระแบ่งออกเป็น 3 ระบบ คือ

1. Manual ใช้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ติดฉลากและทำการขนย้าย

2. Semi-automatic ใช้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ติดฉลากและใช้เครื่องมือในการลำเลียงสัมภาระไปยังบริเวณที่Load

3. Fully automatic ใช้เครื่องมือติดฉลากและลำเลียงสัมภาระไปยังบริเวณที่Load

ลักษณะสายพานลำเลียงมาตราฐาน

กว้าง : 900 มิลลิเมตร

ความลาดเอียด : มากสุด32%

ระยะห่างระหว่างช่องสายพานด้านบนและสัมภาระ : 1200 มิลลิเมตร

รัศมีวงเลี้ยวภายใน : 900 มิลลิเมตร

ขนาดของรถลากกระเป๋า (LD3 Trailer) พร้อมตู้บรรจุสัมภาระ (ULD) : กว้าง 1.75 เมตร ยาว 3.5 เมตร สูง(พร้อมฝาเปิด) 2.4 เมตร

ขนาดของรถลากกระเป๋า(LD4 Trailer) พร้อมตู้บรรจุสัมภาระ (ULD) : กว้าง 1.75 เมตร ยาว 4.5 เมตร สูง(พร้อมฝาเปิด) 2.4 เมตร

ภาพที่ 235 ระบบสายพานลำเลียงสัมภาระ และการแยกสัมภาระอัตโนมัติด้วยระบบ Barcode

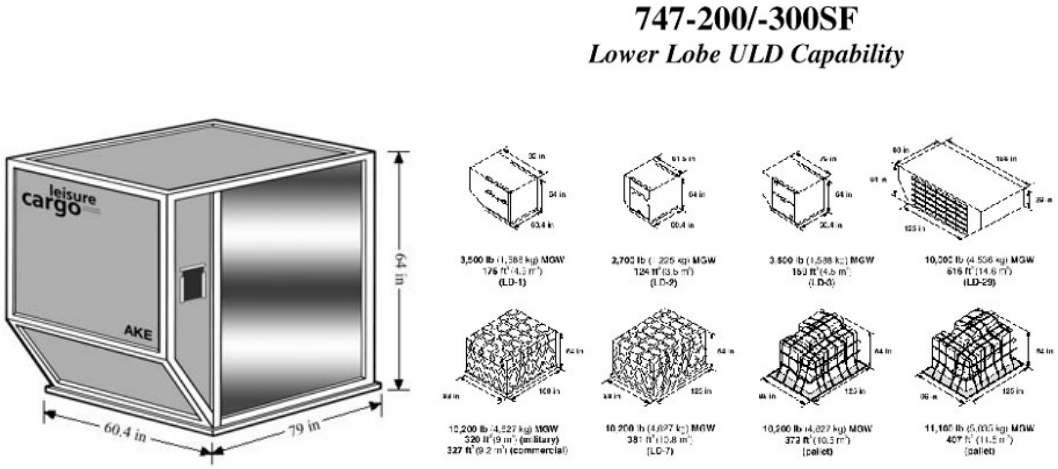

ภาพที่ 236 ตู้บรรจุสัมภาระ (Container) หรือ Unit Load Device (ULD) และการบรรจุสัมภาระเพื่อขนถ่ายขึ้นเครื่องบิน

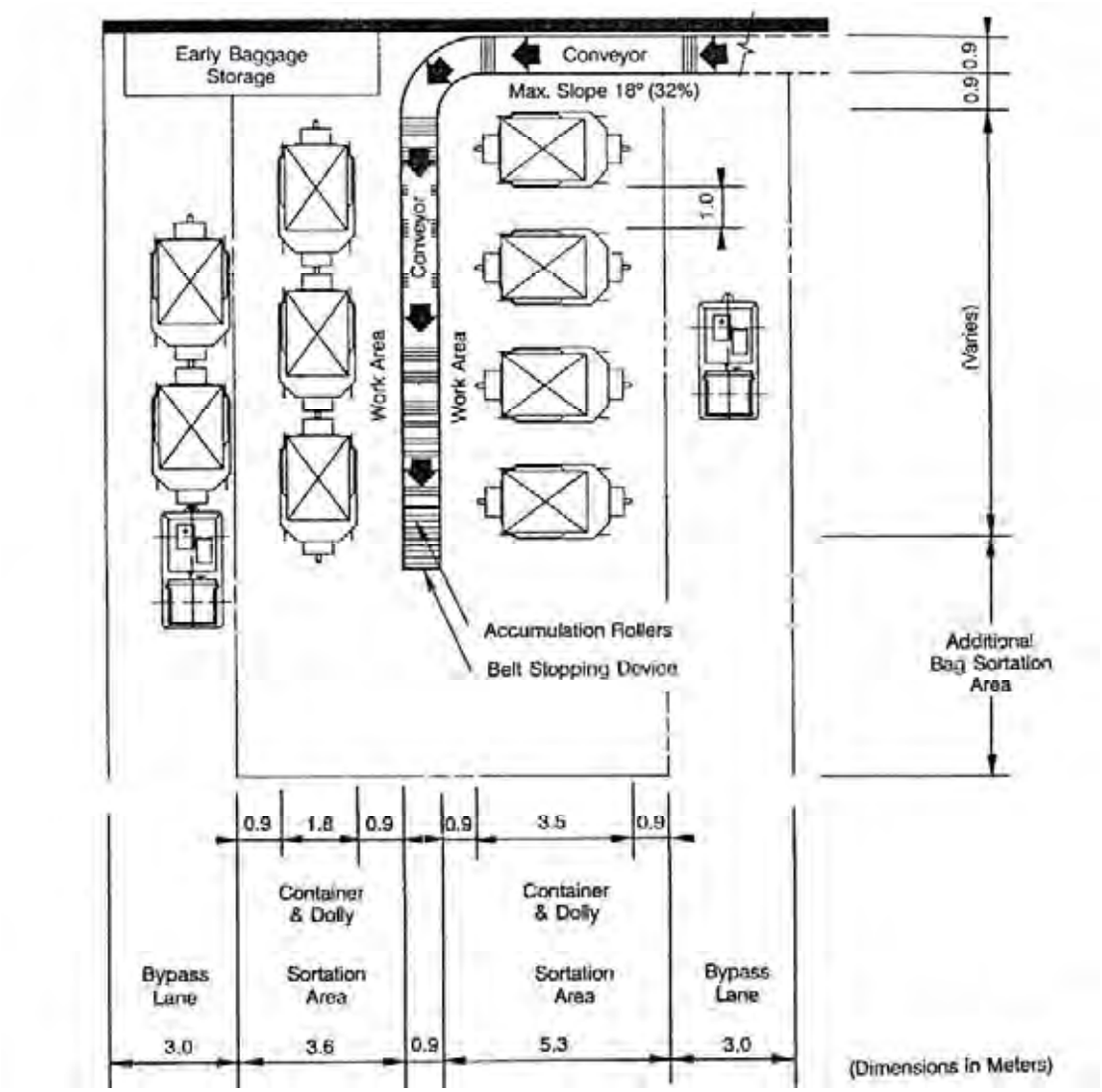

ภาพที่ 237 Single feed departures baggage sorting system, from IATA Airport Terminals Reference Manual

Note: The preferable container parking configuration is that shown on the left side of the baggage belt which permits direct loading from the conveyor into the container dolly dimensions may vary at specific locations; check with airlines locally.

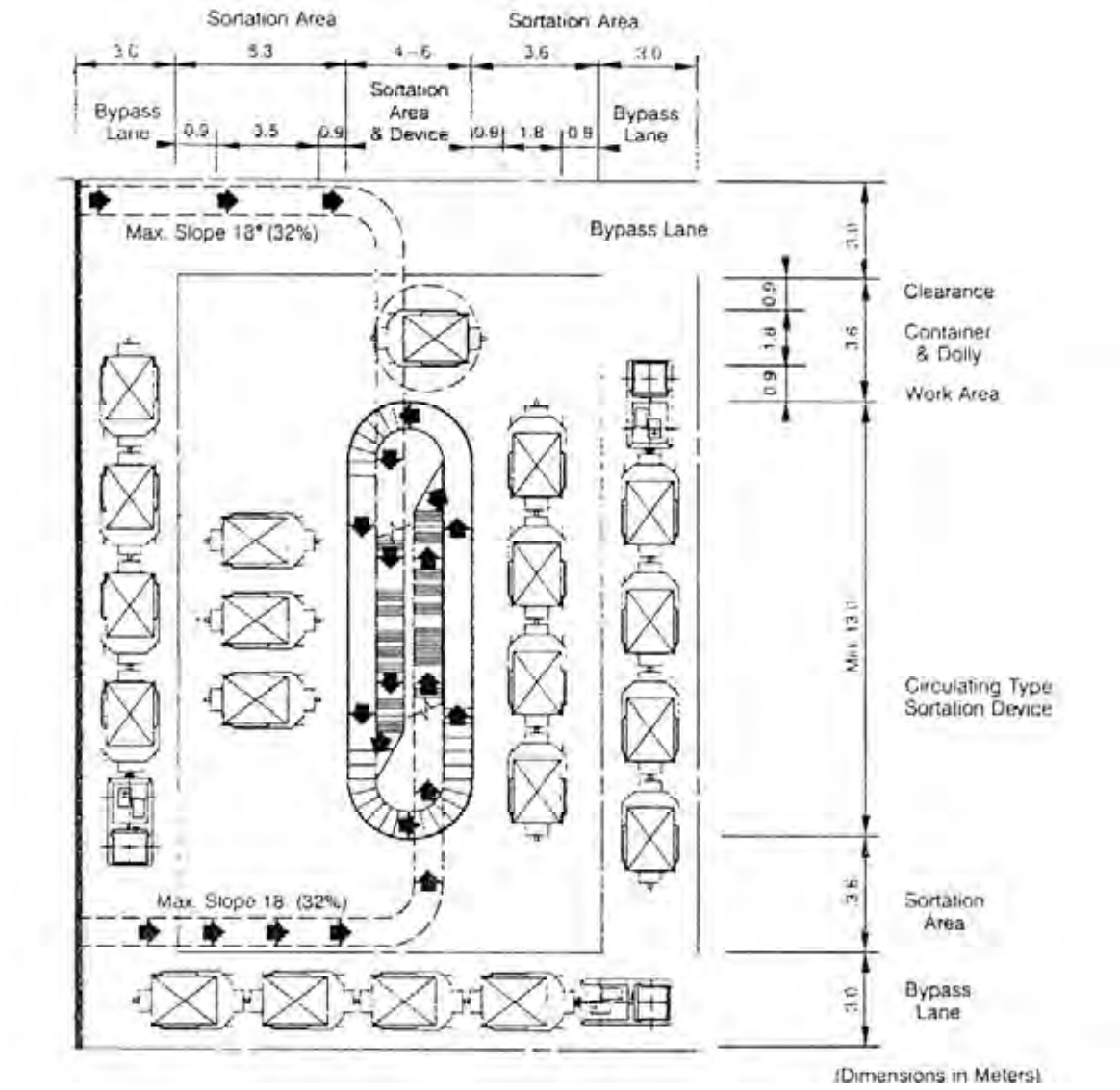

ภาพที่ 238 Multiple-feed island departures baggage sorting system, from IATA Airport Terminals Reference Manual

Note: This should be inclined type of device; otherwise indexing feed system is required. The preferable container parking configuration is that shown on the right side of the sortaion device (paralle) Container dolly dimensions may very at specific locations; check with airlines locally.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุจธิดา ศรีอรุณ
ที่อยู่	49/1 ถนนทิพย์เนตร ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100
ที่ทำงาน	บริษัท แปลน แอสโซซิเอทส์ 64 ซอยสาทร 10 ถนนสาทรเหนือ แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500 โทรศัพท์ (02) 2370080 โทรสาร (02) 2375498

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548	สำเร็จการศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต [เกียรตินิยม] จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2549	ศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปะมหาบัญฑิต สาขาวิชาการออกแบบภายใน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2548 - 2550	สถาปนิกและมัณฑนากร บริษัท แวนการ์ด อาคิเทคส์ จำกัด
พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน	สถาปนิก บริษัท แปลน แอสโซซิเอทส์